

Gemeente Den Helder

**Structuurvisie Den Helder
plan-milieueffectrapportage**

Witteveen+Bos
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44
www.witteveenbos.nl

Structuurvisie Den Helder plan-milieueffectrapportage

referentie HEDR36-2/strg/015	projectcode HEDR36-2	status definitief 02
projectleider mr. W.J. Maris	projectdirecteur drs.ing. P.T.W. Mulder	datum 24 november 2011

autorisatie goedgekeurd	naam mr. W.J. Maris	paraaf
-----------------------------------	-------------------------------	---------------

Witteveen+Bos
Van Twickelostraat 2
Postbus 233
7400 AE Deventer
telefoon 0570 69 79 11
telefax 0570 69 73 44
www.witteveenbos.nl

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Witteveen+Bos is gecertificeerd op basis van ISO 9001.

© Witteveen+Bos

Niets uit dit bestek/drukwerk mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van Witteveen+Bos Raadgevende ingenieurs B.V., noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

SAMENVATTING

1. WAAROM EEN PLAN MILIEUEFFECTRAPPORT?	1
1.1. Aanleiding en achtergronden	1
1.2. Planm.e.r.	1
1.3. Procedure	1
1.4. Studiegebied	3
1.5. Wat kunt u vinden in dit planMER?	3
2. STRUCTUURVISIE DEN HELDER 2025	5
2.1. Algemene kaders voor de Structuurvisie	5
2.2. Structuurvisie	7
2.2.1. Wat is het doel van de Structuurvisie?	7
2.2.2. Missie voor 2025	8
2.2.3. Visie op wonen	9
2.2.4. Visie op werken	9
2.2.5. Visie op recreatie	9
2.2.6. Visie op duurzaamheid	10
2.3. Te beoordelen projecten in de Structuurvisie	10
2.4. Voorgenomen activiteiten relevant voor dit planMER	13
2.4.3. Gebiedsontwikkeling haven	13
2.4.4. Infrastructuur	17
2.4.5. Gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone	19
2.4.6. Motorsportterrein	21
2.4.7. Uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt	24
3. ANALYSE VAN DE HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELINGEN	25
3.1. Landschap en cultuurhistorie	25
3.2. Water	32
3.3. Natuur	33
3.4. Gebruiksfuncties	35
3.5. Milieukwaliteit	40
3.6. Energie en klimaat	44
4. BEOORDELINGSKADER	47
4.1. Beoordelingskader	47
4.2. Thema's en criteria	48
4.2.3. Landschap en cultuurhistorie	48
4.2.4. Water	48
4.2.5. Natuur	49
4.2.6. Verkeer	51
4.2.7. Woon- en leefmilieu	51
4.2.8. Energie en klimaat	52
4.2.9. Efficiënt ruimtegebruik	53
5. GEBIEDSONTWIKKELING HAVEN	54
5.1. Te beantwoorden vragen	54
5.2. Landschap en cultuurhistorie	54
5.3. Water	55
5.4. Natuur	55
5.5. Verkeer	59

5.6.	Woon- en leefmilieu	59
5.7.	Energie en klimaat	60
5.8.	Efficiënt ruimtegebruik	60
5.9.	Effectbeoordeling	60
5.10.	Maatregelen	61
6.	INFRASTRUCTUUR	63
6.1.	Te beantwoorden vragen	63
6.2.	Landschap en cultuurhistorie	63
6.3.	Water	63
6.4.	Natuur	64
6.5.	Verkeer	65
6.6.	Woon- en leefmilieu	65
6.7.	Effectbeoordeling	66
6.8.	Maatregelen	66
7.	GEBIEDSONTWIKKELING BINNENDUINRANDZONE	67
7.1.	Te beantwoorden vragen	67
7.2.	Landschap en cultuurhistorie	67
7.3.	Water	68
7.4.	Natuur	68
7.5.	Verkeer	70
7.6.	Woon- en leefmilieu	70
7.7.	Energie en klimaat	71
7.8.	Efficiënt ruimtegebruik	71
7.9.	Effectbeoordeling	71
7.10.	Maatregelen	72
8.	MOTORSPORTTERREIN	73
8.1.	Te beantwoorden vragen	73
8.2.	Landschap en cultuurhistorie	73
8.3.	Natuur	74
8.4.	Verkeer	75
8.5.	Woon- en leefmilieu	75
8.6.	Effectbeoordeling	76
8.7.	Maatregelen	76
9.	BEDRIJVENTERREIN KOOYPUNT FASE 3 EN 4	78
9.1.	Te beantwoorden vragen	78
9.2.	Landschap en cultuurhistorie	78
9.3.	Water	78
9.4.	Natuur	79
9.5.	Verkeer	81
9.6.	Woon- en leefmilieu	81
9.7.	Energie en klimaat	82
9.8.	Efficiënt ruimtegebruik	82
9.9.	Effectbeoordeling	82
9.10.	Maatregelen	83
10.	KADERS VOOR HET VERVOLGPROCES	85
10.1.	Duurzaam bouwen en duurzame energie	85
10.2.	Gebiedsontwikkeling haven	85
10.3.	Infrastructuur	86

10.4. Binnenduinrandzone	86
10.5. Motorcrossterrein	86
10.6. Uitbreiding Kooypunt	86
11. LITERATUURLIJST	87
laatste bladzijde	89
 bijlagen	aantal blz.
I Uitgebreid beleidskader	10
II Archeologische beleidskaart Den Helder	1
III Beschrijving huidige situatie en autonome ontwikkeling natuur	25
IV Begrenzings en instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden	28
V Passende Beoordeling Structuurvisie Den Helder	31

SAMENVATTING

inleiding en doel

De gemeente Den Helder werkt aan de Structuurvisie Den Helder 2025. De Structuurvisie Den Helder 2025 vertaalt de Strategische Visie 2020 (vastgesteld in 2007) in een ruimtelijk beleidskader. Met de Structuurvisie wordt beoogd sturing te geven aan en samenhang aan te brengen in de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de periode tot 2025. De Structuurvisie vormt het wettelijk beleidskader voor de opstelling van bestemmingsplannen en wordt door de gemeenteraad vastgesteld.

Voor de Structuurvisie Den Helder 2025 moet een planm.e.r-procedure worden doorlopen. Het doel van een planm.e.r. is om bij de besluitvorming over plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven met het oog op het bevorderen van een duurzame ontwikkeling. Een planm.e.r. staat niet op zichzelf, maar is gekoppeld aan de vaststelling van een plan (in dit geval de Structuurvisie) en de procedure die daarvoor moet worden doorlopen. In de procedure van een planm.e.r. voor een Structuurvisie wordt onderzocht of de voorgenomen ontwikkelingen mogelijk leiden tot nadelige effecten voor het milieu en welke reële maatregelen voorhanden zijn om deze effecten te voorkomen dan wel te verminderen.

De initiatiefnemer voor de Structuurvisie 2025 en het planMER is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Helder. Het bevoegd gezag voor de Structuurvisie 2025 en het planMER is de gemeenteraad van Den Helder.

Het plangebied omvat de hele gemeente Den Helder, zie afbeelding 1.

structuurvisie

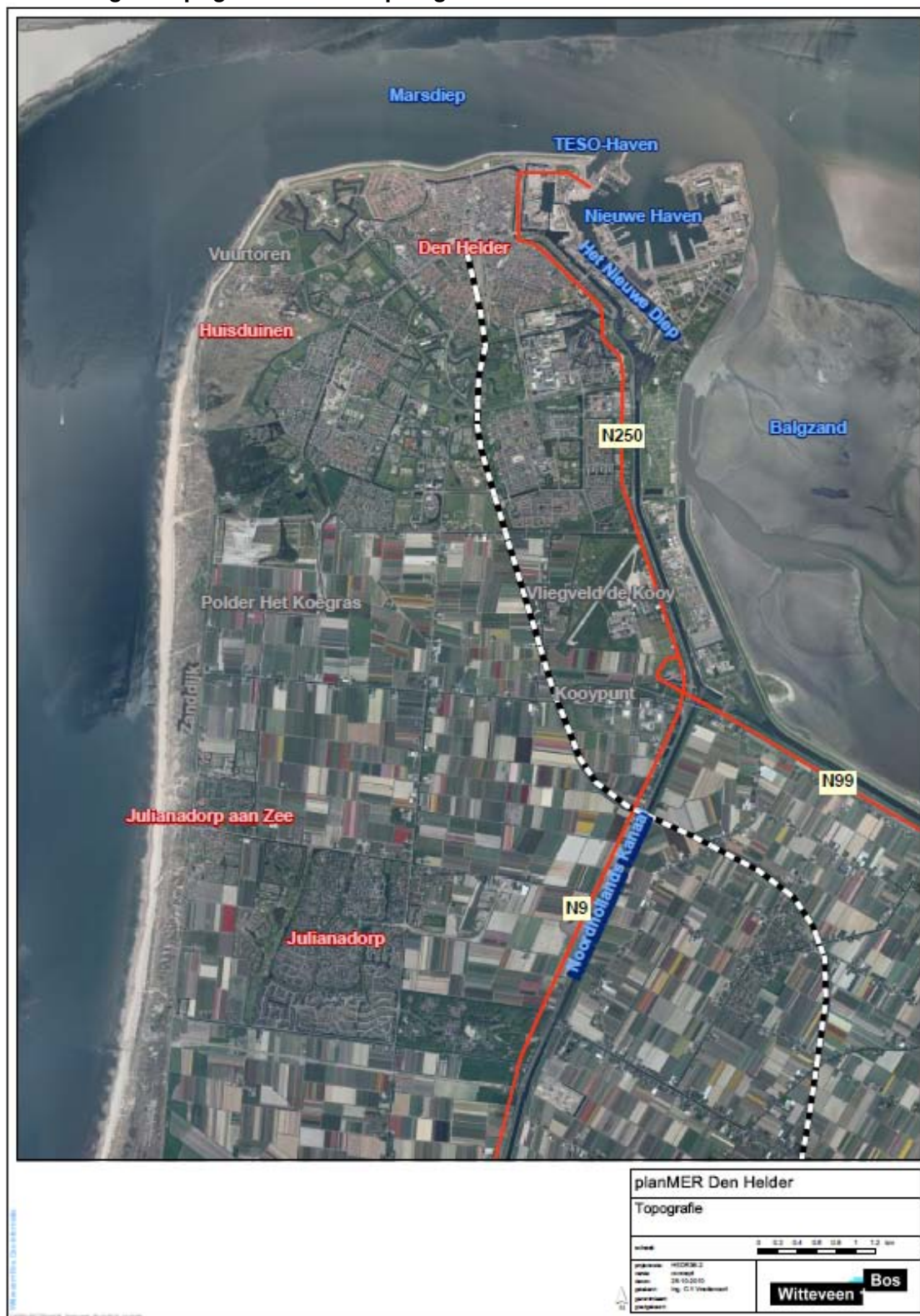
De Structuurvisie is geen nieuw plan voor de stad, maar een kader waar alle bestaande plannen zijn samengebracht. In afbeelding 2 is de plankaart van de Structuurvisie Den Helder 2025 weergegeven. De aandacht in dit MER gaat met name uit naar mogelijk m.e.r.-plichtige activiteiten, namelijk de verplaatsing van de TESO-haven/uitbreiding van de haven, de wijzigingen in het hoofdwegennet ten behoeve van de havenverplaatsing, de gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone, het motorcrossterrein, en de ontwikkelingen bij bedrijventerrein Kooypunt. Deze projecten kunnen significante negatieve effecten hebben op verschillende Natura 2000-gebieden. Daarnaast worden bij deze projecten mogelijk drempels overschreden, waardoor een m.e.r.-(beoordelings)plicht geldt. Deze projecten worden in tabel 1 samengevat en in de volgende paragrafen beschreven en beoordeeld.

tabel 1. Te beoordelen projecten uit Structuurvisie

gebiedsontwikkelingen en projecten	doel van opname in Structuurvisie
gebiedsontwikkeling Haven, verplaatsing TESO	kader stellen voor ontwikkeling. Bestuur heeft ingestemd met onderzoeken naar uitbreiding haven aan de noordoostzijde Den Helder met bijbehorende verkeersontsluiting, inclusief verplaatsing TESO. Op dit moment nog onderzoek naar de situering van de uitbreiding.
Visie Infrastructuur Den Helder 2025	kader stellen voor ontwikkeling infrastructuur
gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone	kader stellen voor ontwikkeling, wel opgenomen in Structuurvisie Julianadorp aan Zee ¹ .
ontwikkeling motorcrossterrein	aangeven zoekgebied.
uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt (3 ^e en 4 ^e fase)	kader stellen voor ontwikkeling. Voor de 3 ^e en 4 ^e fase wordt een nieuw bestemmingsplan voorbereid.

¹ Dit is geen structuurvisie conform de Wro.

afbeelding 1. Topografische kaart plangebied

afbeelding 2. Plankaart Structuurvisie Den Helder 2025

gebiedsontwikkeling haven

De Structuurvisie is kaderstellend voor het uitbreiden van de haven aan de noordoostkant. Dit plan houdt een uitbreiding van de haven in van circa 50 ha en de verplaatsing van de TESO-haven naar hetzelfde gebied. Het gaat vooral om kadecapaciteit, met daarachter ruimte voor verwerking. Voor deze haven wordt een nieuwe ontsluitingsweg aangelegd. De gemeenteraad heeft op 1 juli 2009 besloten om de verplaatsing van de TESO aanlanding in combinatie met de realisatie van een nat bedrijventerein en daar voorziene activiteiten aan de noordoostvariant van de haven verder te onderzoeken.

Daarmee zijn andere alternatieven gepasseerd. Om in dit MER toch een goede milieubeoordeling mogelijk te maken, wordt dit voorkeursalternatief afgezet tegen een eerder opgesteld alternatief aan de noordkant van de haven, waarbij de TESO-haven komt te vervallen en een tunnel wordt aangelegd naar Texel.

De NO-haven scoort over het algemeen beter dan de N-haven op milieu-effecten. De ontsluiting van de NO-haven heeft een beter effect op de verkeersafwikkeling in Den Helder en vermindert geluidshinder langs de huidige N250. Ook is deze ligging gunstiger ten opzichte van de historisch-geografisch belangrijke Heldersche Zeewering en door een logischer stedenbouwkundig uitbouwpatroon. Beide varianten hebben (zeer) negatieve effecten op onder andere het landschap Waddenzee, middelhoge archeologische verwachtingswaarden, Natura 2000-gebieden en zwaar beschermde soorten, de bereikbaarheid van Texel voor bezoekers, lichthinder en de uitbreiding van Den Helder. De effecten voor ecologie zijn niet onderscheidend.

Concluderend blijkt uit de milieubeoordeling dat de NO-haven het beste scoort. Voor de haven is op dit moment onduidelijk hoe mitigerende en compenserende maatregelen voor ecologie zullen worden uitgevoerd. Dit is ondermeer van belang voor de vergunbaarheid van het plan. De passende beoordeling behorende bij dit planMER geeft aan dat op dit moment significante effecten op het Natura 2000-gebied Waddenzee niet zijn uit te sluiten. Daarom is een projectm.e.r.-procedure nodig bij de bestemmingsplanwijziging in verband met mogelijke ecologische gevolgen en een nieuwe passende beoordeling bij het bestemmingsplan. Voor het inschatten van de gevolgen op de morfologie van de Waddenzee is nader onderzoek noodzakelijk. Eveneens is nader archeologisch onderzoek nodig.

infrastructuur

Van de projecten die in de Visie Infrastructuur en in de structuurvisie zijn opgenomen is alleen de nieuwe ontsluitingsroute van de haven m.e.r.-plichtig, omdat de bij dit planMER uitgevoerde passende beoordeling aangeeft dat significante negatieve effecten op het nabijgelegen Balgzand niet op voorhand uitgesloten kunnen worden.

De gemeenteraad heeft op 1 juli 2009 vastgesteld welke route naar de NO-haven onderzocht zal worden. Dit is de 'gele routevariant'. Vanwege ecologische en veiligheidsoverwegingen zijn andere alternatieven op voorhand uitgesloten. Bij het beoordelen van deze weg is uitgegaan van twee fasen. In de eerste fase ontsluit de weg de huidige TESO-haven, maar in de tweede fase wordt de weg verbonden met de NO-haven.

De gele routevariant loopt vanaf de overgang van N250 naar de Binnenhaven en kruist Het Nieuwe Diep, waar een aftakking plaatsvindt naar de huidige TESO-haven. De route voor de tweede fase maakt via twee bruggen een bocht om veiligheidszone van een aldaar aanwezig Defensieterrein. Het tracé kruist vervolgens het defensieterrein tot aan de dijk en loopt van daar langs de binnenkant van de dijk naar de NO-haven. Dit tracé is gescheiden van defensieverkeer, constructief aangepast en verdiept of verhoogd.

Ten opzichte van de huidige situatie zullen met name (licht) negatieve effecten optreden op ecologische aspecten, vooral op Natura 2000 en EHS. Daarnaast zal lichthinder een negatief effect geven. Positieve effecten volgen op de verkeersafwikkeling op de gebiedsontsluitende wegen.

binnenduinrandzone

In de Structuurvisie wordt voor de binnenduinrand voor de komende jaren een zonering in toerisme en recreatie enerzijds en natuur landschap anderzijds nagestreefd. In het noordelijk deel boven de Middenvliet ligt de nadruk op de ontwikkeling van natuur- en landschap met uitsluitend extensieve, routegebonden recreatie. Verder wordt in de Structuurvisie ruimte geboden voor circa 100 ha omzetting van bollengebied naar natuurgebied met een extensieve recreatie functie.

Daarnaast worden inmiddels voor Duinzoom-Zuid plannen ontwikkeld. Dit plangebied ligt ingeklemd tussen de Van Foreestweg, de bestaande recreatieparken, de Zanddijk en de Callantsogervaat. Als vertrekpunt voor de planvorming is de volgende verdeling aangehouden; 30 ha natuur, 30 hectare golf en 30 ha recreatieve voorzieningen met een golfbaan. Ten noorden van de Van Foreestweg liggen enkele recreatieterreinen (recreatiewoningen en campings). Tussen de campings is nog circa 10 ha ruimte voor verdere ontwikkeling van de recreatieterreinen. De Structuurvisie geeft aan dat hier intensieve recreatie mogelijk is.

In deze MER wordt er vanuit gegaan dat de Structuurvisie voor de binnenduinrandzone het kader vormt voor de bouw van maximaal 425 woningen op Duinzoom-Zuid en ten noorden van de Van Foreestweg, waarvan maximaal 60 permanent bewoond. Het areaal van gebieden die volgens de Structuurvisie van hun agrarische functie ontheven kan worden is circa 240 ha (op basis van de tekening).

Een zeer negatief effect op archeologie kan niet uitgesloten worden, omdat archeologische aandachtsgebieden binnen de binnenduinrandzone aanwezig zijn. Daarnaast treedt een negatief effect op de historisch-geografische structuur, vanwege de aantasting van de oude woonplaatsen Kleine Keet en Pannehuis. Voor het overige zijn licht negatieve effecten te verwachten op de ruimtelijk visuele kenmerken, Natura 2000 gebied, de wezenlijke kenmerken van de EHS, rode lijstsoorten, en lichthinder. De plannen hebben vermoedelijk een positief effect op de waterkwaliteit en er zijn mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame bouw.

In de binnenduinrandzone speelt momenteel alleen een initiatief in Duinzoom-Zuid. Deze ontwikkeling is MER-beoordelingsplichtig als het bestemmingsplan wordt vastgesteld. In dit MER is ervan uitgegaan dat ook rondom de Middenvliet recreatieve ontwikkeling zal plaatsvinden. De nut en noodzaak van een dergelijk project op middellange termijn is echter nog niet aangetoond. De passende beoordeling behorende bij dit planMER geeft aan dat op dit moment significante effecten op de tapuit niet zijn uit te sluiten. Als in de planuitwerking voldoende rekening wordt gehouden met de effecten op de tapuit, kunnen de nadelige effecten op voorhand worden beperkt. In dit geval kan in de volgende fase een ecologische voortoets mogelijk volstaan. In een volgende onderzoeksfase is in ieder geval ook een aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk.

motorcrossterrein

Na gesprekken met de provincie Noord-Holland is duidelijk geworden dat de gemeente Den Helder rekening moeten houden met de realisatie van een motorsportvoorziening in Den Helder, eventueel in combinatie met een gebouwde voorziening voor andere durfsporten. Voor de locatie is minimaal 8 ha nodig. De locatie wordt wekelijks meer dan 20 uur gebruikt.

In dit MER worden zeven locaties beschouwd voor de motorcrossbaan:

1. locatie huidige tijdelijke crossbaan bij het vliegveld en Kooypunt;
2. Kooypunt Zuid, op het industrieterrein;
3. naast N250 en vliegveld;
4. Oostoever, naast het slibdepot;
5. bedrijventerrein Westoever;
6. bedrijventerrein De Schooten;
7. Noorderhaaks.

Met de provincie is afgesproken dat onderzocht zal worden wat de effecten zijn van de locatievarianten op de aspecten geluid, bereikbaarheid, Natura 2000-gebieden en landschap. De effecten van de verschillende terreinen zijn met name onderscheidend voor het thema natuur. Vanuit natuur heeft locatie 5 (bedrijventerrein Westoever) de voorkeur. Zonder extra geluidswerende maatregelen is echter te weinig ruimte vanuit geluidshinder (voor bewoners) om hier een motorcrossterrein aan te leggen. Dit geldt ook voor locatie 6 en 7, hierbij is locatie 6 ook de een na slechtste optie vanuit ecologie.

Wordt vanuit geluidshinder naar de beoordeling gekeken, dan zijn locaties 3 en 4 (nabij het vliegveld) betere opties. Locatie 3 heeft vanuit ecologie betere kansen, maar ligt ook in een archeologisch aandachtsgebied. Bij locatie 4 zijn ernstige effecten op het Balgzand te verwachten.

Locatie 1 en 2 zullen mogelijk de bedrijven beperken op het bedrijventerrein (door het gebruiken van de geluidsruimte), maar belasten minder huizen met geluidsoverlast en hebben geen invloed op Natura 2000, EHS en zwaar beschermde soorten. Locatie 2 lijkt kansrijker te zijn dan locatie 1, omdat de laatste onvoldoende ruimtelijke mogelijkheden biedt, mede in relatie tot het nabij gelegen vliegveld.

Concluderend kan dus gesteld worden dat locatie 2 en 1 onoverdekt de beste oplossing zijn. Mocht gekozen worden voor een overdekte hal, dan is locatie 5 (bedrijventerrein Westoever) een goede oplossing met minder effecten op landschap, ecologie en archeologie dan locatie 3, 4, 6 en 7. De drie zoekgebieden zullen nog nader onderzocht worden op hun effecten voordat een bestemmingsplanwijziging wordt ingezet. Bij het onderzoek moet met name aandacht zijn voor de geluidsbeperkende maatregelen. Voor het plan geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht. Er vanuit gaande dat de bodemverstoring dieper is dan 50 cm geldt voor alle locaties een archeologische onderzoeksplicht.

Met name locatie 4 zou kunnen leiden tot significantie effecten op de gebieden Balgzand en Kooyhoek-schor. Mocht deze locatie verder worden uitgewerkt, dan is een passende beoordeling nodig op projectniveau. Hieruit volgt een projectm.e.r.-plicht. De effecten van locaties 3 en 6 zijn waarschijnlijk relatief gering en kunnen (deels) worden gemitigeerd; significante effecten zijn hier niet waarschijnlijk.

uitbreiding Kooypunt

Het bestaande bedrijventerrein Kooypunt wordt, om in de toekomstige vraag te voorzien, uitgebreid met circa 50 ha voor fase 3 en 4. Dit beslaat het gehele gebied, dus ook openbaar groen en rijwegen en dergelijke. Op het bedrijventerrein worden bedrijven tot en met categorie 5 toegestaan, maar de laatste alleen onder voorwaarden dat voldoende ruimte aanwezig is tussen omliggende woningen en het bedrijf.

Met name zijn zeer negatieve effecten te verwachten op geluidsoverlast, verkeersafwikkeling en de bereikbaarheid. Andere negatieve effecten treden op bij het landschapstype, de openheid, enkele rode lijstsoorten en lichthinder. Daarentegen zijn kansen aanwezig voor duurzame energie, duurzame bouw en energiebesparing.

De uitbreiding van Kooypunt is niet projectm.e.r.-plichtig omdat geen significante effecten op Natura 2000-gebieden worden verwacht en omdat het ruimtebeslag van de geplande uitbreiding ruim onder de drempel blijft. In een volgende onderzoeksfase moet een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

1. WAAROM EEN PLAN MILIEUEFFECTRAPPORT?

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de achtergronden voor het uitvoeren van een plan-milieueffectrapportage voor de Structuurvisie Den Helder 2025. De procedure en het plangebied worden kort beschreven.

1.1. Aanleiding en achtergronden

De gemeente Den Helder werkt aan de Structuurvisie Den Helder 2025. Het opstellen van een Structuurvisie is voor gemeenten verplicht gesteld in de Wet ruimtelijke ordening (Wro). De Structuurvisie Den Helder 2025 vertaalt de Strategische Visie 2020 (vastgesteld in 2007) in een ruimtelijk beleidskader. Met de Structuurvisie wordt beoogd sturing te geven aan en samenhang aan te brengen in de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de periode tot 2025. De Structuurvisie vormt het wettelijk beleidskader voor de opstelling van bestemmingsplannen en wordt door de gemeenteraad vastgesteld. Voor de Structuurvisie Den Helder 2025 moet een planm.e.r-procedure worden doorlopen².

1.2. Planm.e.r.

De Structuurvisie Den Helder 2025 moet voldoen aan de eisen die daaraan gesteld zijn vanuit verschillende wetten (Wet ruimtelijke Ordening, Wet Milieubeheer). In de Wet Milieubeheer en het bijbehorende Besluit milieueffectrapportage (m.e.r.) is een Structuurvisie aangemerkt als een plan waarvoor de planm.e.r.-plicht van toepassing kan zijn. Een Structuurvisie is planm.e.r.-plichtig als:

- de structuurvisie het kader vormt voor toekomstige projectm.e.r.(beoordelings)-plichtige besluiten;
- ontwikkelingen voorzien zijn waarvoor een passende beoordeling nodig kan zijn op grond van de Natuurbeschermingswet 1998.

De Structuurvisie Den Helder 2025 is kaderstellend voor m.e.r.-plichtige activiteiten. De directe planm.e.r.-plicht vloeit voort uit het zoeken naar een geschikte locatie voor een motorcrossterrein binnen de gemeente en uit de gebiedsontwikkeling binnenduintrandzone.

In de gemeente Den Helder ligt het Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog en in de directe omgeving van het plangebied liggen nog drie Natura 2000-gebieden, namelijk de Waddenzee, de Noordzeekustzone en duinen en het lage land Texel. De gebiedsontwikkeling Haven, uitbreiding Kooy-punt en gebiedsontwikkeling Binnenduintrandzone hebben mogelijk effect op deze Natura 2000-gebieden en daarmee volgt ook een planm.e.r.-plicht.

doel van een planm.e.r. en samenhang Structuurvisie

Het doel van een planm.e.r. is om bij de besluitvorming over plannen en programma's het milieu een volwaardige plaats te geven met het oog op het bevorderen van een duurzame ontwikkeling. Een planm.e.r. staat niet op zichzelf, maar is gekoppeld aan de vaststelling van een plan (in dit geval de Structuurvisie) en de procedure die daarvoor moet worden doorlopen. In de procedure van een planm.e.r. voor een Structuurvisie wordt onderzocht of de voorgenomen ontwikkelingen mogelijk leiden tot nadelige effecten voor het milieu en welke reële maatregelen voorhanden zijn om deze effecten te voorkomen dan wel te verminderen.

1.3. Procedure

De stappen voor de planm.e.r.-procedure zijn weergegeven in tabel 1.1.

² Met het begrip 'planm.e.r.' wordt de procedure voor de milieueffectrapportage voor plannen en programma's aangeduid ter onderscheid van het begrip 'plan-MER' waarmee het milieueffectrapport wordt bedoeld.

tabel 1.1. Stappen in planm.e.r.-procedure

stap	activiteit
1. openbare kennisgeving.	Het voornemen om een Structuurvisie te gaan opstellen en een planm.e.r. procedure te doorlopen wordt openbaar aangekondigd door het bevoegd gezag.
2. raadpleging	Het bevoegde gezag raadpleegt de adviseurs en de overheidsorganen die bij de voorbereiding van het plan moeten worden betrokken over de reikwijdte en het detailniveau van het MER ³ . Het raadplegen van de Commissie voor de milieueffectrapportage (Commissie m.e.r.) over de reikwijdte en het detailniveau is niet verplicht, maar is op vrijwillige basis mogelijk. Wanneer de Commissie adviseert, stelt zij een werkgroep samen en brengt zij schriftelijk een (openbaar) advies uit. In dit geval is het advies gekoppeld aan de notitie reikwijdte en detailniveau (stap 3).
3. notitie reikwijdte en detailniveau	De gemeente heeft ervoor gekozen een notitie reikwijdte en detailniveau op te stellen. Dit is geen wettelijke verplichting. De notitie heeft ter inzage gelegen van 5 augustus 2010 tot 15 september 2010. De Commissie m.e.r. heeft 20 september aan het bevoegd gezag een advies voor richtlijnen voor het MER uitgebracht.
4. milieueffectrapport (MER)	Het MER wordt opgesteld overeenkomstig de vastgestelde reikwijdte en het vastgestelde detailniveau en de inhoudsvereisten zoals voorgeschreven in de Wet milieubeheer.
5. kennisgeving en terinzagelegging MER en ontwerpplan	Het bevoegde gezag geeft kennis van het MER en het ontwerpplan en legt beiden ter inzage.
6. inspraak	Iedereen kan zienswijzen indienen op het MER en het ontwerpplan. De termijn hiervoor is doorgaans 6 weken.
7. advisering door de Commissie m.e.r.	De Commissie m.e.r. moet betrokken worden bij de toetsing van het planMER. De Commissie m.e.r. brengt advies uit over het MER binnen de termijn die ook voor de zienswijzen geldt (doorgaans zes weken). De commissie m.e.r. toetst of het MER aan de richtlijnen voldoet.
8. vaststelling van het plan	Het bevoegde gezag stelt het plan vast. Daarbij geeft het aan hoe rekening is gehouden met de in het MER beschreven milieugevolgen en wat het bevoegde gezag heeft overwogen over de in het MER beschreven alternatieven, over de zienswijzen en over het advies van de Commissie m.e.r.
9. bekendmaking plan	Het plan wordt bekendgemaakt. De bekendmaking vindt in principe plaats op de manier zoals dit in de wet staat op grond waarvan het plan wordt vastgesteld. Ook wordt het vaststellen van het plan meegedeeld aan degenen die zienswijzen hebben ingediend.
10. evaluatie van de effecten na realisatie.	Het is verplicht om de daadwerkelijk optredende milieugevolgen van de uitvoering van het plan te monitoren en te evalueren.

De commissie m.e.r. heeft bij stap 3 beoordeeld dat de volgende punten essentieel zijn voor het milieueffectrapport:

- een beschrijving van de planonderdelen en projecten die in de structuurvisie worden vastgelegd, inclusief een onderbouwing van reeds gemaakte keuzes (zie paragraaf 2.2, 2.3 en 3.4);
- een beschrijving en onderbouwing van de mogelijke alternatieven voor de m.e.r.- (beoordelings)plichtige activiteiten en voor die planonderdelen waarvoor nog geen definitieve keuzes zijn gemaakt (zie paragraaf 2.3);
- inzicht in de mate waarin de gestelde doelen en (duurzaamheids)ambities kunnen worden behaald met de voorgenomen activiteiten, alternatieven en extra mitigerende maatregelen (zie hoofdstuk 9);
- een passende beoordeling die inzicht biedt in de mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden (de ecologische beoordeling in hoofdstuk 5 tot en met 8, passende beoordeling apart bijgevoegd).

³ Gemeente Den Helder, gemeente Anna Paulowna, de gemeente Zijpe en de gemeente Texel; Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; provincie Noord-Holland; RCE (Rijksdienst Cultureel Erfgoed); de VROM-inspectie;; Commissie voor de milieueffectrapportage.

Voor de Structuurvisie is geen vaste procedure van toepassing. De gemeente mag zelf de procedure vaststellen hoe ingezetenen en andere rechtspersonen bij de voorbereiding van beleid worden betrokken. Wel moet van de voorbereiding van de Structuurvisie een kennisgeving worden gedaan. In die kennisgeving wordt vermeld of, wanneer en waar er stukken ter inzage worden gelegd en of er gelegenheid wordt geboden om over het voornemen zienswijzen in te dienen. Ook is bepaald dat in de Structuurvisie wordt aangegeven op welke wijze burgers en maatschappelijke organisaties bij de voorbereiding betrokken zijn geweest. Tegen de vaststelling van een Structuurvisie is geen bezwaar of beroep mogelijk.

initiatiefnemer en bevoegd gezag

De initiatiefnemer voor de Structuurvisie 2025 en het planMER is het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Den Helder. Het bevoegd gezag voor de Structuurvisie 2025 en het planMER is de gemeenteraad van Den Helder.

1.4. Studiegebied

De gemeente Den Helder is in totaal 16.050 ha groot, waarvan 4.501 ha land is en 11.549 ha water. In het westen, noorden en noordoosten wordt de gemeente begrensd door water, respectievelijk de Noordzee, het Marsdiep en het Balgzand. In het zuidoosten grenst de gemeente Den Helder aan de gemeente Anna Paulowna en in het zuiden aan de gemeente Zijpe.

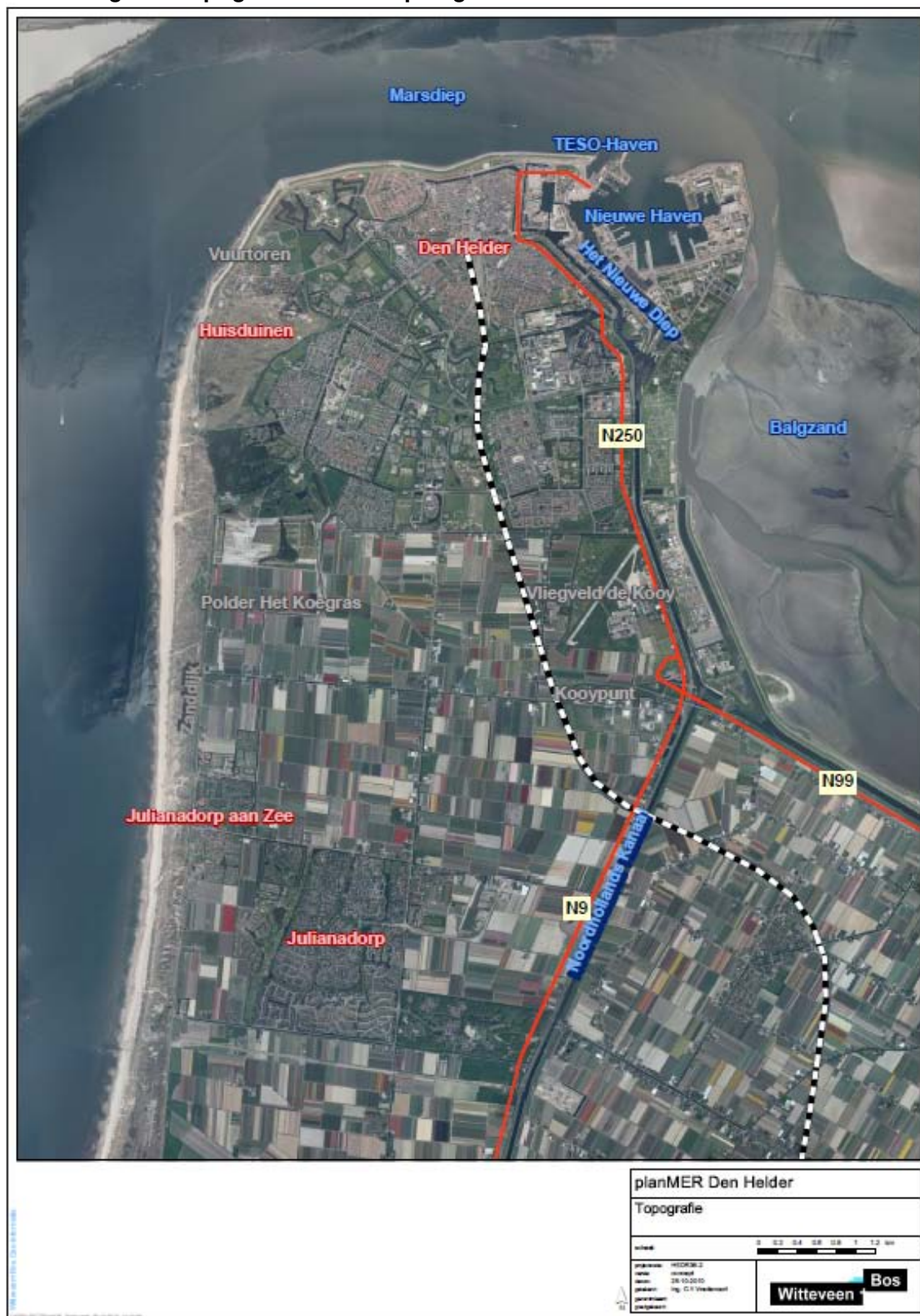
Het bebouwde gebied bestaat uit Den Helder, Huisduin, Julianadorp en Julianadorp aan Zee, zie afbeelding 1.1. Tussen Den Helder en Julianadorp ligt Polder Het Koe gras en het duingebied (onder andere Duinzoom). De kern Den Helder is bereikbaar vanaf de N9 uit het zuiden en de N99 uit het oosten. Deze komen uit op de N250 die verbonden is met de TESO-haven. De TESO-haven verbindt het vaste land met het waddeneiland Texel. Daarnaast ligt Den Helder aan de spoorlijn Amsterdam-Den Helder. Er zijn twee stations, Den Helder centraal en Den Helder Zuid. Naast verschillende havens, is er een vliegveld aanwezig bij Kooypunt. Hier ligt ook het bedrijventerrein Kooypunt.

1.5. Wat kunt u vinden in dit planMER?

In hoofdstuk 2 wordt de Structuurvisie Den Helder 2025 toegelicht. In hoofdstuk 3 is de huidige milieusituatie en autonome ontwikkeling beschreven. In hoofdstuk 4 wordt het beoordelingskader toegelicht, waarmee in hoofdstuk 5 tot en met 9 een milieubeoordeling is gegeven van de projecten uit de Structuurvisie. In hoofdstuk 10 worden kaders gegeven voor het vervolgtraject. In hoofdstuk 11 is de literatuurlijst gegeven.

In Bijlage I is een uitgebreid beleidskader beschreven. In bijlage II is de archeologische advieskaart van de gemeente Den Helder afgebeeld. In de overige bijlagen is een uitgebreide beschrijving gegeven van de ecologische stand van zaken en de doelstellingen voor de aanwezige Natura 2000-gebieden. De bij dit planMER behorende passende beoordeling is los bijgevoegd.

afbeelding 1.1. Topografische kaart plangebied

2. STRUCTUURVISIE DEN HELDER 2025

In dit hoofdstuk wordt de Structuurvisie Den Helder 2025 toegelicht. Eerst wordt ingegaan op de kaders voor de Structuurvisie, vervolgens op het doel van de Structuurvisie, waarna een analyse van de Structuurvisie volgt. Voor de verschillende gebiedsplannen en projecten worden de variabele componenten onderzocht die in dit MER afgewogen kunnen worden.

2.1. Algemene kaders voor de Structuurvisie

In deze paragraaf zijn de hoofdpunten opgenomen van de belangrijkste regelgeving en beleidsplannen die kaderstellend zijn voor de structuurvisie. In bijlage I is het volledige beleidskader gegeven.

tabel 2.1. Beleidskader

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie
Nationaal		
Structuurvisie Infra-structuur en Ruimte (concept)	2011	Het Rijk formuleert in deze structuurvisie, die o.a. de Nota Ruimte zal vervangen, de hoofddoelen voor het ruimtelijk beleid op de middellange termijn (2028). Het uitgangspunt is Nederland concurrerend, bereikbaar en leefbaar en veilig te houden. De (regio) Den Helder is opgenomen in de structuurvisie door aanduiding van het Militair luchtvaartterrein en de Marine haven, met als beleidsdoel het waarborgen van een leefbare en veilige omgeving waarin unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden behouden zijn.
Nota Ruimte	2006	De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. Het Rijk richt zich op het ontwikkelen van landschappen met kwaliteit. Hieronder wordt verstaan dat algemene landschappelijke, natuurlijke, culturele en cultuurhistorische waarden een volwaardige plaats krijgen bij ruimtelijke afwegingen. Relevant voor het onderzoeksgebied zijn de volgende ontwikkelingen: - bestaande landbouwontwikkelingsgebied bloemenbollenteelt 'Noordelijk Zandgebied' in polder het Koegras; - Waddenzee is Vogel- en Habitatrichtlijngebied en valt onder Natuurbeschermingswet; - Waddenzee is een gebied waarvoor het beleid in een planologische kernbeslissing wordt uitgewerkt (PKB-gebied); - het plangebied ligt niet in een door het Rijk aangewezen Nationaal Landschap. De verantwoordelijkheid voor de basiskwaliteiten van het landschap ligt bij provincies en gemeenten. Het doel is te 'ontwikkelen met kwaliteit'. Het Rijk toetst of aandacht besteed is aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied. De Nota Ruimte zet in op optimale benutting van bestaande bebouwing en ruimte voornieuwbouw, waar passend.
Planologische Kernbeslissing 3e nota Waddenzegebieden (PKB deel III)	2007	Direct grenzend aan de Waddenzee mogen geen nieuwe havens en bedrijventerreinen komen, ook uitbreiding richting zee is niet geoorloofd binnen de kaders van het PKB. Een onderzoek naar de uitbreiding van de TESO-haven in Den Helder is wel toegestaan. Ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen landinwaarts kunnen worden benut indien aan de landelijke milieuvoorwaarden wordt voldaan. Ook worden risicodragende bedrijven en/of stoffen toegestaan in de nabijheid van de Waddenzee, mits wordt aangetoond dat in geval van calamiteiten geen onherstelbare schade aan de Waddenzee wordt toegebracht.
Natuurbeschermingswet (Nbw)	1998	Op 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden voor het Nederlands grondgebied, inclusief de territoriale wateren. Op grond van artikel 19j van deze wet behoeven plannen goedkeuring, voor zover als gevolg van het plan de kwaliteit van aangewezen natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden verslechteren of verstoord worden. Van de in de nabijheid aanwezige Natura 2000-gebieden zijn duinen en lage land van Texel, Waddenzee en Noordzeekustzone definitief aangewezen, duinen Den Helder-Callantsoog in ontwerp. Natura 2000-gebieden Waddenzee en Duinen Den Helder-Callantsoog omvatten voormalige beschermde natuurmonumenten. Voor alle gebieden zijn Natura 2000 Beheerplannen in voorbereiding.

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie
Flora- en faunawet (Ffw)	2002	De bescherming van planten en dieren die in het wild voorkomen, is geregeld in de Flora- en faunawet. Krachtens de wet mag de directe leefomgeving van beschermde planten en dieren niet worden beschadigd, vernield of verstoord. Ruimtelijke plannen moeten vooraf aan deze wet worden getoetst. Voor een ingreep in de leefomgeving van sommige beschermde soorten moeten vrijstellingen of ontheffingen worden aangevraagd. Belangrijk daarbij is dat de populatie van een groep planten of dieren niet zodanig mag afnemen dat de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt.
provinciaal		
Structuurvisie 2040	2010	De structuurvisie is een zelfbindend beleidsdocument voor de provincie. In de Structuurvisie provincie Noord-Holland 2040 zet de provincie in op klimaatbestendigheid, ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. De provincie Noord-Holland beschrijft hoe ze met keuzes omgaat en schetst hoe de provincie er in 2040 er uit moet komen te zien. In het uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie provincie Noord-Holland zijn de volgende projecten opgenomen die mogelijk relevant zijn voor de Structuurvisie van Den Helder: de ontwikkeling van de kop van Noord-Holland, versterking van het regionaal wegennet en de realisatie van een permanent motorcrossterrein. De ontwikkeling van de kop van Noord-Holland bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste, de doorontwikkeling van de huidige activiteiten in de haven Den Helder, om zo in ieder geval het huidige bedrijfsleven te faciliteren en daarmee het marktaandeel in de facilitering van de offshore markt voor Den Helder op de korte termijn veilig te stellen. Ten tweede, het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein (RHB) in Anna Paulowna te ontwikkelen en het uitvoeren van het onderzoek naar de ontwikkeling van de driehoek Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein (RHB), NIOZ terrein op Texel en Harssens in Den Helder voor de korte termijn en voor de lange termijn onderzoek naar de Groene Stroomhaven. De provincie streeft naar een snel, veilig, betrouwbaar en robuust regionaal wegennet. Het Rijk is wegbeheerder van de N9. Op delen van de corridor worden werkzaamheden uitgevoerd voor het verbeteren van de veiligheid en doorstroming. De provincie Noord-Holland streeft tevens naar een verbetering van het openbaar vervoer en behoud en ontwikkeling van transportnetwerken. De provincie Noord-Holland is betrokken bij de ontwikkeling van een permanent motorcrossterrein in de Kop van Noord-Holland. Bij voorkeur wordt dit terrein ontwikkeld in combinatie met andere geluidssporten, zoals 4x4 en Micro Light Aircraft. De voorkeur gaat nu uit naar het permanent maken van de tijdelijke vestiging van het motorcross terrein nabij vliegveld 'de Kooy' te Den Helder, aangezien hier al geluidsisolerende maatregelen zijn getroffen om de geluidsoverlast van het motorcross-terrein te beperken. Gedeputeerde Staten van Noord-Holland hebben op 21 september 2010 ingestemd met het ontwerp partiële herziening Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie voor wat betreft de thema's Ecologische Hoofdstructuur, ecologische verbindingzones, weidevogelleefgebieden en intensieve veehouderij.
Provinciaal Verkeers- en vervoersplan	2007 (2013)	Doel van het beleid blijft 'vlot en veilig door Noord-Holland'. Lopende plannen voor verbetering van de infrastructuur worden verder ontwikkeld en waar mogelijk verwezenlijkt. Verschillende andere beleidsonderdelen worden geïntensiveerd, zodat het totaal van netwerken - auto, openbaar vervoer, fiets - efficiënter wordt gebruikt en alternatieven voor het autogebruik worden gestimuleerd. In het kader van dit plan wil de provincie betrokken zijn bij de verkenning van de verkeerskundige consequenties van het verplaatsen van de TESO-haven. Meer algemeen legt de provincie een nadruk op het integreren van mogelijkheden voor duurzame mobiliteitsconcepten bij ruimtelijke ontwikkeling.
Leidraad landschap en cultuurhistorie	2010	Het uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen is 'ontwikkelen met behoud van identiteit en kwaliteit'. Voor verschillende kernkwaliteiten geldt aanvullend beleid (zie bijlage I).
gemeentelijk		
Strategische Visie 2020	2007	De Strategische Visie 2020 is richtinggevend voor gebiedsontwikkelingen in de gemeente Den Helder. De Strategische Visie 2020 is uitgewerkt in een zestal doelen die ook bij de Structuurvisie van kracht zijn.

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie
Havenvisie Den Helder	2006	De havenvisie Den Helder omvat zowel een korte termijn focus tot en met 2011 als een langere termijnvisie met een doorkijk naar 2030 als streefbeeld.
Structuurvisie voor de Stelling van Den Helder	2001	De Stelling van den Helder heeft ten opzichte van de stad een tweeledige karakteristiek: het is een verbindingsslijn rond de binnenstad en het is een groene geleidingszone tussen binnenstad en buitenwijken. Het ruimtelijk concept van de Structuurvisie zet in op: - het herstel van de verbinding 'de Stelling rond'; - het articuleren van de geleiding door het versterken van de contrasten en het herkenbaar maken van het verschil binnen-buiten; - meer samenhang tussen stad en Stelling door het versterken van het patroon van ringen en radialen. Voorgesteld is de groene zone zodanig 'hard' te bestemmen dat de aanwezigheid van groene functies in de begrensde gebieden is gegarandeerd. Bij de inrichtingmaatregelen wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen op korte, middellange en lange termijn. De eerste tranche projecten is erop gericht het raamwerk van de Stelling duidelijk te maken: profilering van de liniedijk, het maken van routes en herstel van grondwerk. Op de middellange termijn is een aantal meer ingrijpende, met name infrastructurele, maatregelen nodig. Op de lange termijn zal de Stelling ten slotte omgevormd worden tot een stedelijke parkzone, gebruikmakend van veranderingen in grondgebruik in en rond de Stellingzone.
Nota Wonen Den Helder 2010 - 2015 - Minder kwantiteit, meer kwaliteit	2010	Bij het in de Nota Wonen Den Helder 2010-2015 vastleggen van het toekomstige woonbeleid is rekening gehouden met de Strategische Visie Den Helder 2020. Den Helder moet een woningaanbod bieden, dat passend is bij een centrumgemeente en dat meer dan voldoende kwaliteit biedt. De visie legt de prioriteit bij de ontwikkeling van drie gebieden: Stadshart, Willemsoord en Haven. In de Nota wordt ook de nadruk gelegd op duurzaam bouwen en woningverbetering. Voor het beleid voor duurzaam bouwen wordt gekozen voor de methode GPR-Gebouw. GPR-Gebouw omvat de thema's energie, materialen, afval, water, gezondheid en woonkwaliteit. Bij nieuwbouw vindt altijd energieonderzoek plaats en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag temperatuur-afgiftesystemen (met warmtepompen), oriëntatie op de zon, eco-daken (met natuurlijke begroeiing) en ruimte voor zonneboilers en zonnepanelen. Bij nieuwbouw wordt uitgegaan van een minimale score van GPR 8. Den Helder maakt de komende jaren werk van energiebesparing in de bestaande bouw.
Regionaal Actie Programma (RAP) Wonen Kop van Noord-Holland		In het RAP Kop van Noord-Holland hebben de regiogemeenten onderlinge afspraken gemaakt over de woningbouwprogrammering tot 2020, zowel wat betreft kwantiteit als kwaliteit (type woningen). Voor alle gemeenten is de woningbehoefte naar beneden bijgesteld als gevolg van de verwachte demografische ontwikkelingen in de regio.
Bestemming Den Helder - Nota Toerisme en recreatie	2008	In deze nota worden drie aanpakken beschreven, die tegelijkertijd ontwikkeld worden. Er wordt ingespeeld op een nieuw toeristisch product in het decor van een maritieme en historische stad, het versterken van de huidige toeristische producten in de watersport en het versterken van de verblijfsaccommodaties aan de kust.
Nota Groen	2009	De Nota Groen presenteert de visie van de gemeente Den Helder op de gewenste ontwikkeling en beheer van haar groene structuur. Daarbij gaat het over het stedelijk groen in de stad, maar ook over het groene landschap in het buitengebied. De nota geeft het kerngroengebied van de stad aan dat bestaat uit De Stelling Den Helder, Quelderduin, De Nollen en de Huisduinerpolder. Voor dit gebied worden de groene ruimten veilig gesteld en wordt het samenhangende groene karakter en gebruik versterkt. Daarnaast liggen er ook voor de verschillende wijken opgaven om de structuur en inrichting van groen op een hoger plan te brengen, waarbij elke wijk zijn eigen groene identiteit heeft.

2.2. Structuurvisie

2.2.1. Wat is het doel van de Structuurvisie?

In 2007 heeft de gemeenteraad van Den Helder in de Strategische Visie 2020 aangekondigd dat een Structuurvisie zou worden opgesteld als één van de overkoepelende ruimtelijke beleidskaders. In de

Strategische Visie was namelijk geconstateerd dat ruimtelijke ingrepen en voorwaarden nodig zijn om de strategische doelen uit de Visie te bereiken. De Structuurvisie is geen nieuw plan voor de stad, maar een kader waar alle bestaande plannen zijn samengebracht. Het geeft een overzicht over wat er ruimtelijk in ontwikkeling en in uitvoering is in de stad.

Met de Structuurvisie wordt beoogd om sturing te geven aan en samenhang aan te brengen in de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen in de periode tot 2025 in de gemeente Den Helder. De Structuurvisie geeft daarmee hoofdlijnen van het toekomstig ruimtelijk beleid voor de gemeente aan en verschaft planologische duidelijkheid aan het eigen gemeentebestuur, haar bewoners, andere overheden en overige partijen. De Structuurvisie is kaderstellend voor bestemmingsplannen en het gemeentelijk beleid op uitvoeringsniveau.

2.2.2. Missie voor 2025

In de Structuurvisie zijn, voortbordurend op de Strategische Visie 2020, zes doelen benoemd waarmee de vitaliteit van de stad moet zijn verbeterd in 2025:

1. Den Helder ontwikkelt een duurzame economie met de offshore, de haven, kennis & technologie als belangrijkste dragers.
2. sociale zwakte wordt tegengegaan door inwoners maatschappelijk betrokken te krijgen en mee te laten doen aan de samenleving, enerzijds door mensen aan het werk te krijgen door aanbieden van opleidingen op diverse niveaus inclusief HBO en voldoende aanbod van banen, anderzijds door mensen maatschappelijk te activeren met andere activiteiten dan werk. Maatschappelijke betrokkenheid heeft vooral een sociale en ruimtelijke dimensie op wijk- en buurtniveau en deze is moeilijk te vertalen naar een ruimtelijke dimensie op het abstractere uitwerkingsniveau van de Structuurvisie. Maatschappelijke betrokkenheid wordt niet verder ingevuld in de Structuurvisie.
3. Den Helder biedt een grote variëteit aan ruim opgezette, groene, woonmilieus die tegemoet komt aan de vraag van de (potentiële) inwoners. Er is speciale aandacht voor bijzondere woonlocaties en het creëren van mogelijkheden tot wonen aan of op het water. De bevolkingsafname betekent dat er bij herstructurering en nieuwbouw uitgegaan moet worden van bouwen naar behoefte, niet om zoveel mogelijk te kunnen bouwen, maar om de juiste kwaliteit woningen in de juiste omvang te kunnen bieden voor de doelgroepen die daarom vragen. Deze benadering vereist een andere manier van denken: van een op kwantiteit gerichte ontwikkeling naar een op kwaliteit gerichte ontwikkeling.
4. toerisme en recreatie worden geprofessionaliseerd, gebaseerd op enerzijds de rust, ruimte en natuur in Den Helder en anderzijds op het in de gemeente aanwezige (maritiem) cultuurhistorisch erfgoed. Den Helder heeft dit vertaald in een drietal toeristische profielen die gelijktijdig tot uitvoering worden gebracht:
 - Spannend Den Helder: Den Helder als sportieve outdoor- en (cultuur)historische bestemming, de focus ligt bij het (cultuur)historisch erfgoed, outdooractiviteiten en sportieve evenementen;
 - Maritiem Den Helder: Den Helder als aantrekkelijke watersportstad, de focus ligt op het integreren van de aanlegplaatsen in het toeristisch-recreatief product van Stadshart en Willemsoord, het realiseren van voorzieningen en het aansluiten bij het toeristisch-recreatief netwerk;
 - Gezond Den Helder: Den Helder als natuurlijke en gezonde familiebadplaats, de focus ligt op kwaliteit van de toeristische voorzieningen en de omgeving en is vooral gericht op Julianadorp aan Zee.
5. Den Helder krijgt een levendig en veilig stadshart (waarbij Willemsoord een cruciale rol speelt) door te zorgen voor concentratie van stedelijke functies in het stadshart, een aantrekkelijk winkelcentrum met diversiteit en kwaliteit, goede en sociaal veilige horeca, kunst, cultuur en evenementen en een goed voorzieningenniveau.
6. de infrastructuur van Den Helder is afgestemd op de functie van centrumgemeente en past bij de geplande woningbouwproductie en is passend bij de economische ontwikkeling. In de uitwerking zal rekening gehouden worden met een integrale oplossing van de grootste knelpunten in de gemeente.

Tot slot worden er doeloverstijgende opgaven geformuleerd ten aanzien van het omgaan met de verwachte demografische ontwikkelingen, en voor twee gebieden die voor wat betreft een duidelijke profilering nog als 'witte vlekken op de kaart' zijn aan te merken: de Stelling Den Helder en de (lokale en regionale) voorzieningenlocatie Dirksz. Admiraal / De Dogger:

- Den Helder anticipeert op de verwachte demografische ontwikkelingen door gevolg te geven aan de aanbevelingen van het team Deetman/Mans in het rapport 'Krimp of niet'.
- Stelling Den Helder: uitvoering geven aan het projectplan Poort naar de Wadden 2011-2014 en uitwerken van de vervolgfases voor de aanpak van het behoud, herstel, en herontwikkeling van De Stelling Helder in de periode tot 2022.
- Dirksz. Admiraal/De Dogger: op deze regionale voorzieningenlocatie zijn voorzieningen gevestigd als scholen, kerken, brandweer, politie, het stadhuis, een tennispark, de rijksinrichting Doggershoek en voor de toekomst een nieuw ziekenhuis. Voor deze locatie wordt een ontwikkelingsvisie opgesteld.

2.2.3. Visie op wonen

De afname van de bevolking van Den Helder betekent een afname van het aantal te bouwen woningen. Op basis de Nota Wonen van 2009 en afspraken in regionaal verband gaat Den Helder uit van een lagere woningbouwopgave dan voorzien ten tijde van de Nota Wonen uit 2003. In het licht van de afname is Den Helder een stad die de aandacht primair gaat richten op het verbeteren van de kwaliteit van het bestaand stedelijk gebied, boven het uitbreiden van de stad met nieuwe woongebieden. Dit betekent een inzet op stedelijke vernieuwing voor die delen van Den Helder die dit het hardst nodig hebben: het Stadshart en Willemsoord, en de wijk Nieuw Den Helder.

2.2.4. Visie op werken

Om hoogopgeleiden te werven en te binden moet Noord Holland Noord concurreren met Amsterdam en omgeving. Dit vereist een regionale aanpak. Hogeropgeleiden hebben een grote actieradius wat betreft wonen en werken. In plaats van profilering en werving van de Noord Holland Noordse steden afzonderlijk, moet worden ingezet op Noord Holland Noord dat zich als innovatieve regio profileert, verbonden met de Randstad. De jonge ondernemende en innovatieve regio Noord Holland Noord moet als geheel aan hoger opgeleiden de mogelijkheid bieden om van baan te wisselen zonder direct uit de regio te moeten verhuizen.

Op Europees niveau is besloten dat de Noordzee de plek wordt voor de duurzame energievoorziening van Europa (windenergie maar ook getijdenenergie, golfslagenergie en kweek van wieren voor biomassa-energie). Kennisinstituten, bedrijven en overheden werken op dit terrein samen in Maritime Campus Netherlands (MCN), dat zich richt op onderzoek, onderwijs en ondernemen. Dit maakt dat Den Helder een gunstige uitgangspositie heeft om een belangrijke positie te verwerven rond de ontwikkeling van duurzame energiewinning op de Noordzee. Om draagvlak en middelen te verkrijgen is het voor de toekomst van Den Helder belangrijk om op nationaal niveau het belang van de ontwikkelingen op de Noordzee, en de rol die Den Helder daarbij voor Nederland kan spelen vanuit de ervaring met offshore olie en gas, onder de aandacht te brengen. Den Helder gaat er de komende jaren aan werken om de Noordzee als verzorgingsgebied van haar haven naar zich toe te trekken. Den Helder als 'Capital of the Northsea'.

2.2.5. Visie op recreatie

Den Helder gaat zich de komende jaren sterker profileren als watersportstad met een Noordzeehaven aan een binnenwaternetwerk. Den Helder streeft naar een aantrekkelijke omgeving voor watersporters en chartervaart om aan te leggen. Eén van de eerste belangrijke stappen die hierin is genomen is de ontwikkeling van de jachthaven op Willemsoord in 2008. Het is zaak om dit de komende jaren verder uit te bouwen en Den Helder als prominente Watersportstad op de kaart te zetten.

2.2.6. Visie op duurzaamheid

In het Klimaatakkoord dat gemeente Den Helder met het Rijk heeft gesloten speelt een duurzame renovatie van de bestaande woningvoorraad en duurzaam bouwen een grote rol, met als doel om tot belangrijke energiebesparing en beperking van de CO₂-uitstoot te komen. De aanpak zal gericht zijn op na-isolatie van woningen (vloer-, dak- en muurisolatie, dubbel glas), en op de toepassing van duurzamere energievoorzieningsystemen, met name in nieuwbouwsituaties.

Den Helder conformeert zich aan de landelijke doelstelling om in 2025 de uitstoot van CO₂ binnen de gemeentegrenzen met de helft te verminderen ten opzichte van 1990. Ook is het doel om in 2020 minimaal 20 % van de totale energiebehoefte te vervullen met duurzame energiebronnen.

De ambitie is om in 2030 voor 50 % gebruik te maken van duurzame energie. Huishoudens moeten hier een belangrijk deel van voor hun rekening nemen. Den Helder wil vierjaarlijkse uitvoeringsprogramma's opstellen voor de uitvoering van haar klimaatbeleid.

2.3. Te beoordelen projecten in de Structuurvisie

De Structuurvisie is geen nieuw plan voor de stad, maar een kader waar alle bestaande plannen zijn samengebracht. In afbeelding 2.1 is de plankaart van de Structuurvisie Den Helder 2025 weergegeven.

De aandacht in dit MER gaat met name uit naar mogelijk m.e.r.-plichtige activiteiten, namelijk de verplaatsing van de TESO-haven/uitbreiding van de haven, de wijzigingen in het hoofdwegennet ten behoeve van de havenverplaatsing, de gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone, het motorcrossterrein, en de ontwikkelingen bij bedrijventerrein Kooypunt. Deze projecten kunnen significante negatieve effecten hebben op verschillende Natura 2000-gebieden. Daarnaast worden bij deze projecten mogelijk drempels overschreden, waardoor een m.e.r.-(beoordelings)plicht geldt. Deze projecten worden in tabel 2.1. samengevat en in de volgende paragrafen beschreven.

In de Structuurvisie worden verschillende herstructureringsopgaven gesteld op het gebied van wonen en voorzieningen. De projecten bevinden zich in verschillende fasen, zoals verkennende-, planvormende-, en realisatiefase. In hoofdstuk 9 worden deze projecten opgesomd. Daar wordt nader ingegaan op de verschillende mogelijkheden om een duurzame ontwikkeling te bevorderen. Er vindt als zodanig dan ook geen milieubeoordeling van deze projecten plaats.

In de Structuurvisie zijn ook andere projecten aangegeven, zoals het herstel van de Stelling van Den Helder, de positionering van Den Helder als hoofdstad van de Noordzee, opstellen van wijkprofielen, de toekomstvisie voor de Koegraspolder en verbetering van particuliere woningen. Deze projecten hebben geen ruimtelijke component, of zijn zodanig van aard dat hiervoor geen milieubeoordeling nodig is. Zij zijn wel gebruikt in de analyse van de huidige situatie en autonome ontwikkelingen.

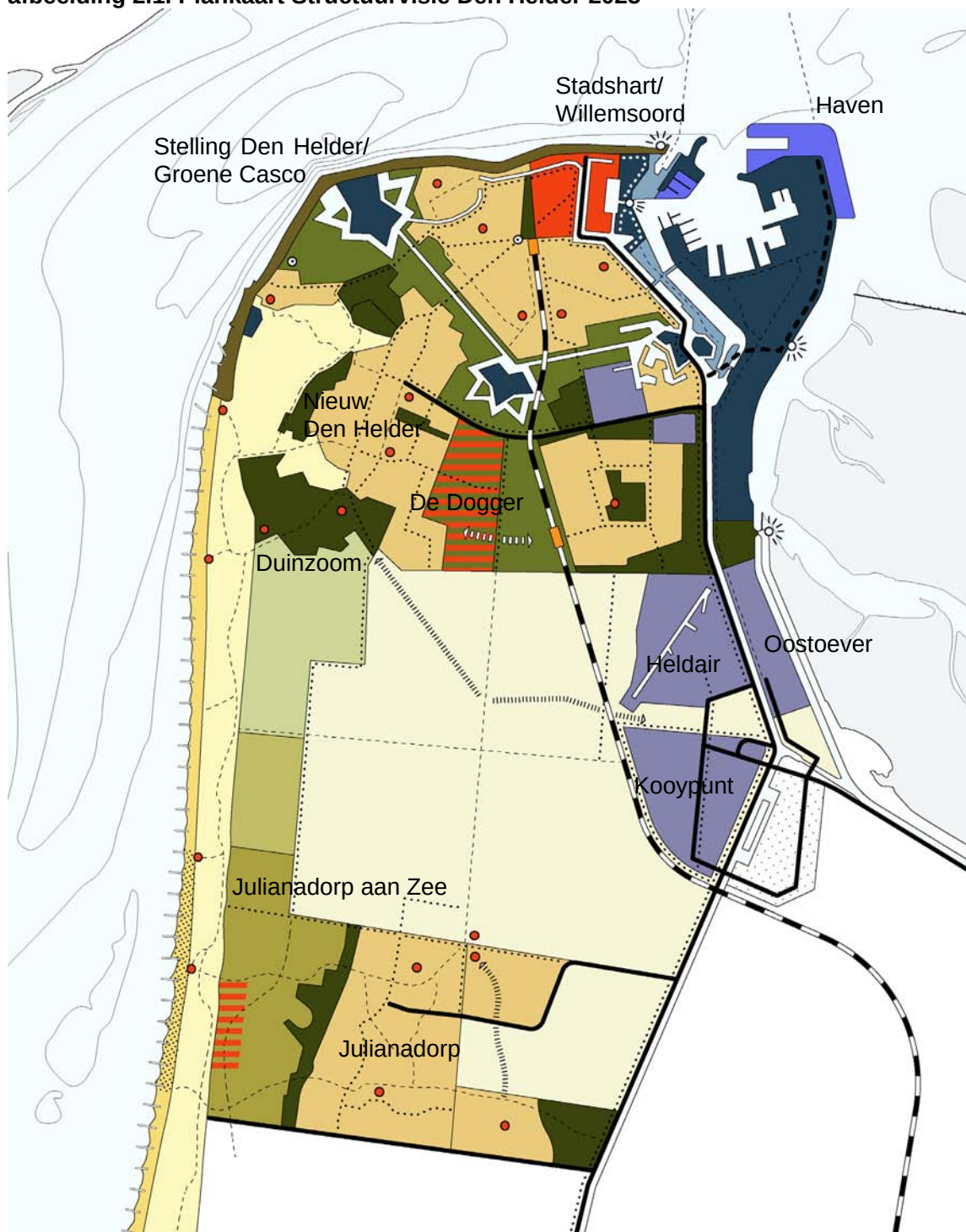
tabel 2.1. Te beoordelen projecten uit Structuurvisie

gebiedsontwikkelingen en projecten	doel van opname in Structuurvisie	belang voor MER
Gebiedsontwikkeling Haven, verplaatsing TESO	Kader stellen voor ontwikkeling. Bestuur heeft ingestemd met onderzoeken naar uitbreiding haven aan de noord-oostzijde Den Helder met bijbehorende verkeersontsluiting, inclusief verplaatsing TESO. Op dit moment nog onderzoek naar de situering van de uitbreiding.	MER-plicht vanwege noodzaak passende beoordeling
Verkeer- Visie Infrastructuur Den Helder 2025	Kader stellen voor ontwikkeling infrastructuur	mogelijk MER-beoordelingsplicht bij aanleg nieuwe ontsluitingsweg naar huidige veerhaven, mogelijk passende beoordeling nodig

gebiedsontwikkelingen en projecten	doel van opname in Structuurvisie	belang voor MER
Gebiedsontwikkeling binnen-duinrandzone	Kader stellen voor ontwikkeling, wel opgenomen in Structuurvisie Julianadorp aan Zee ⁴	MER-plicht, mogelijk passende beoordeling nodig
Ontwikkeling motorcrossterrein	Aangeven zoekgebied.	MER-beoordelingsplicht
Uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt (3 ^e en 4 ^e fase)	Kader stellen voor ontwikkeling. Voor de 3 ^e en 4 ^e fase wordt een nieuw bestemmingsplan voorbereid	Mogelijk passende beoordeling nodig.

⁴ Dit is geen structuurvisie conform de Wro.

afbeelding 2.1. Plankaart Structuurvisie Den Helder 2025

2.4. Voorgenomen activiteiten relevant voor dit planMER

2.4.3. Gebiedsontwikkeling haven

De Structuurvisie is kaderstellend voor het uitbreiden van de haven aan de noordoostkant. Dit plan houdt een uitbreiding van de haven in van circa 50 ha en de verplaatsing van de TESO-haven naar hetzelfde gebied. De inbreiding van de haven op fort Harssens (aan de noordwestkant) is voorzien in een eerdere fase.

afbeelding 2.2. Uitbreiding havengebied

De gebiedsontwikkeling van de haven van Den Helder is nog in de verkennende fase. Vanuit de sociaal-economische positie van Den Helder en de omliggende regio is versterking van de havenactiviteiten gewenst. Hiermee werkt Den Helder aan het strategische doel van duurzame economie. Den Helder ziet kansen bij de afbouw van de grootschalige olie/gaswinning op de Noordzee, de doorzetting van winning in kleinschaliger velden en de ombouw van de Noordzee naar een duurzame (wind)energiebron. De combinatie van vliegveld en zeehaven en de aanwezige kennis in de directe omgeving geeft Den Helder hiermee een voorsprong [Buck Consultants International, 2009].

Naast kennisontwikkeling, vraagt de versterking van de havenpositie ook om een fysieke uitbreiding. Aangezien in de bestaande haven geen ruimte beschikbaar is, wil Den Helder de haven uitbreiden met een omvang van maximaal 50 ha bruto terrein (inclusief infrastructuur, water, groen, zoneringen e.d.); het gaat vooral om kadecapaciteit, met daarachter ruimte voor verwerking.

In grote lijn bestaat de geplande gebiedsontwikkeling van de haven uit drie fasen:

- tot 2015: benutten van de inbreidingsmogelijkheden in de bestaande haven en verbetering van de verkeersdoorstroming op de bestaande routes naar de haven en TESO-veerhaven. De inbreiding betreft onder ander het verbeteren en uitbreiden van kades, de uitbreiding op Harssens en verbreding van de doorvaart onder de brug over het Nieuwediep;
- tot 2020: verplaatsen van de TESO-veerhaven en een geringe havenuitbreiding samen met een nieuwe ontsluitingsroute;
- vanaf 2020: verdere havenuitbreiding tot 50 ha bruto. De gebiedsontwikkeling van de haven in Den Helder is afhankelijk van de economische ruimtebehoefte.

De gemeenteraad heeft op 1 juli 2009 besloten om de verplaatsing van de TESO aanlanding in combinatie met de realisatie van een nat bedrijventerrein en daar voorziene activiteiten aan de noordoostvariant van de haven verder te onderzoeken. Daarmee zijn andere alternatieven gepasseerd. Om in dit MER toch een goede milieubeoordeling mogelijk te maken, wordt dit voorkeursalternatief afgezet tegen een eerder alternatief. In dit MER worden dus twee lange termijn alternatieven voor de 50 ha uitbreiding van de haven beoordeeld. Dit zijn dezelfde alternatieven die zijn geschetst in het rapport 'De haven van Den Helder: Gaan voor goud of behoud' [van der Horst, 2008]: de Noorderhaven (N-haven) en de Noordoosthaven (NO-haven). Beide havens gaan uit van een uitbreiding van bruto 50 hectare:

- De N-haven betreft een nieuwe haven ten noorden van de stad. Omdat bij dit alternatief sprake is van een sterke verkeersintensivering op lange termijn door de stad, wordt het verkeer van en naar Texel buiten de stad om geleid door de realisatie van een toltunnel. De eventuele realisatie van de Noorderhaven is dan ook altijd gekoppeld aan de realisatie van een tunnel, omdat er geen ander alternatief is voor de afhandeling van het toenemend verkeer. De waterdiepte is ongeveer 12 m;
- De NO-haven ligt ten noordoosten als een helm om het Defensie terrein. Naast een functie als maritiem ontvangstpunt voor offshore windenergie, dient de NO-haven ook als nieuwe locatie voor de TESO terminal die vanaf haar huidige locatie ten noorden van de stad wordt verplaatst. Bij de noordoosterhaven vindt zowel het oostelijk havenverkeer (stromen van/naar de NO-haven) als het TESO-verkeer (verplaatsing TESO) plaats via een ontsluitingsweg buiten het stadshart om. De waterdiepte ter plaatse is ongeveer 7 m.

De uitbreiding van 50 ha bruto oppervlakte resulteert in een uitteefbaar oppervlakte van circa 28 ha haventerrein.

ontsluiting

Bij de noordvariant wordt het verkeer van en naar Texel buiten de binnenstad gehouden door de realisatie van een toltunnel tussen Den Helder en Texel. Vanwege de benodigde diepgang zal de tunnel al voor Den Helder onder de grond gaan en ter hoogte van Den Burg (midden Texel) pas weer boven komen. Er is gekozen voor een tracé buiten de stad om. Dit ter voorkoming van onnodige risico's, zoals het aanleggen van een tunnel onder de stad (bebouwing op palen), de stedelijke ondergrondse infrastructuur, de aanwezige aardgasleiding, en het munitieterrein van Defensie. Het nieuwe havenverkeer wordt ontsloten via het bestaande haventerrein, terwijl het huidige TESO verkeer wordt opgeheven door de ontwikkeling van de tunnel. Hierdoor kan een verkeersluwe verbinding ontstaan tussen de binnenstad en Willemsoord. Een alternatieve afwikkeling via de westzijde van Den Helder is geen optie in verband met de aanwezigheid van een natuurgebied en het historisch erfgoed.

Bij de noordoosterhaven vindt zowel het oostelijk havenverkeer (stromen van/naar de NO-haven) als het TESO-verkeer (verplaatsing TESO) plaats via een ontsluitingsweg buiten het stadshart om. Hierdoor wordt de verkeersdruk op de binnenstad structureel aangepakt. De ontsluitingsweg zal worden aangelegd over de bestaande infrastructuur van het Defensieterrein. Voor het TESO-verkeer wordt gedacht aan een opstellocatie en parkeerplaats ten zuiden van de ontsluitingsweg (en de plofzone), die als buffer dient voor een snelle en ongestoorde afwikkeling van deze stromen. Aan het eind van de ontsluitingsweg wordt het haven- en TESO-verkeer van elkaar gescheiden. Voor fietsers en voetgangers zal daarnaast een adequate verbinding tussen TESO op de NO-haven en de stad worden gecreëerd.

afbeelding 2.3. Twee alternatieven voor uitbreiding van de haven [Buck Consultants International, 2009]

Andere locatiealternatieven (zie afbeelding 2.4) zijn afgewezen op de volgende gronden:

- het is niet mogelijk om extra infrastructuur aan te leggen naar een haven ten westen van de kern Den Helder zonder hier de kern Den Helder (en de Stelling van Den Helder) te doorsnijden. Hiervoor is geen ruimte en geen draagvlak. Bovendien is de diepte van de Waddenzee ter plaatse zodanig dat de aanleg van de haven technisch zou bemoeilijken en daarmee de kosten zou verhogen. Voor dit alternatief zullen eveneens op grote schaal mitigerende maatregelen voor ecologie nodig zijn. Een W-haven heeft geen voordelen boven de N-haven of de NO-haven en is daarmee niet meegenomen in dit MER;
- aan de oostkant van de bestaande haven ligt het aardkundige en ecologisch waardevolle gebied Balgzand. Een haven aan de (zuid)oostkant zou betekenen dat een kwelder aangetast zou worden. De haven zou bereikbaar zijn via het eerste deel van de weg die is voorzien voor de NO-haven. De NO-haven heeft vermoedelijk minder effect op het Balgzandgebied, waarmee de ZO-haven geen duidelijke voordelen kent. Dit alternatief is niet meegenomen in dit MER;
- een haven nog meer naar het zuiden doorsnijdt het natuurgebied Kooyhoekschor (onderdeel van Balgzand). De NO-haven heeft vermoedelijk minder effect op het Balgzandgebied, waarmee deze Z-variant geen duidelijke voordelen kent boven de NO-haven.

afbeelding 2.4. Alle oplossingsrichtingen voor uitbreiding van de haven

De uitbreiding van de haven heeft effecten op het Natura 2000-gebied Waddenzee. Daarom moet een passende beoordeling worden opgesteld. Plannen waarvoor een passende beoordeling moet worden gemaakt zijn m.e.r.-plichtig.

Het Besluit m.e.r. wordt in 2011 gewijzigd. Volgens de nieuwe voorziene regels (nog niet vastgesteld) is de uitbreiding van de haven projectm.e.r.-plichtig als de haven geschikt wordt gemaakt voor schepen van circa 1.350 ton of meer, en beoordelingsplichtig bij schepen van 900 ton of meer⁵.

initiatiefnemer	bevoegde bestuursorganen
gemeente Den Helder	gemeente Den Helder
genomen besluiten/documenten	
- Havenvisie (2006). Dit is het door de gemeenteraad vastgestelde document op basis waarvan gestart is met de gebiedsontwikkeling haven. - Bestemmingsplan Haven Den Helder 2007 vastgesteld in de raadsvergadering van 18 februari 2008. Het bestemmingsplan voorziet in een bestemmingsregeling voor het bedrijventerrein Het Nieuwe Werk, Het Nieuwe Diep, de Paleiskade, het schiereiland Harssens, de TESO-rijksveerhaven en een deel van de noordelijke zeewering, met bij de gebieden aangrenzende wateren. Het plangebied omvat alle aanwezige bebouwing, wegen, water en groen. - Rapport 'Gaan voor goud of voor behoud' (2008) waarin twee varianten voor ontwikkeling van de haven worden beschreven. - Raadsbesluit 1 juli 2009, waarin wordt besloten over zes sporen aan het werk te gaan. Alle sporen moeten leiden tot het ultieme doel, het ontwikkelen van de haven om de transitie mogelijk te maken van fossiele brandstoffen naar duurzame energieopwekking. De voor dit MER relevante sporen zijn: • in samenwerking met de Marine, provincie, andere betrokken (semi)overheden en havenbedrijfsleven, om de inbreidingsmogelijkheden van de haven van Den Helder in te vullen (korte termijn invulling). Het betreft hier met name de uitbreiding van de Nieuwediepkade tot de Moormanbrug, het verbreden van de doorvaart van de Moormanbrug en de renovatie en verbetering van de Nieuwe Werk kade (tot aan de Koopvaardersschutsluis); • verplaatsing van de TESO aanlanding, in combinatie met de realisatie van een nat bedrijventerrein en daar voorziene activiteiten (de noordoostvariant van de haven, Groene Stroomhaven genoemd), nader te onderzoeken op economische, milieu-technische en financiële haalbaarheid. Hierbij dienen tevens alle verkeerstechnische aspecten te worden mee beschouwd; • de korte-termijn-driehoek (RHB, NIOZ, Harssens) als mogelijke tussenoplossing uit te werken en ter realisering een uitvoeringsconvenant af te sluiten tussen de gemeenten Den Helder, Anna Paulowna, Wieringen en Texel, de provincie en eventuele maatschappelijke en private partners, voor zowel doelstellingen als financiële inspanningen. Een onderzoek naar de oprichting van een ontwikkelfonds maakt hier onderdeel van uit; • de gele variant route nader uit te werken (zie bij Verkeer en vervoersplan). De uitwerking te voorzien van een haalbaarheidsbepaling, kostenberekening, financieringsvoorzet, tijdpad om tot realisatie te komen en een draagvlakbepaling. Defensie geldt hierbij als prioritaire partner. - Samenwerkingsovereenkomst 1 oktober 2010, waarin de provincie Noord-Holland en gemeenten Anna Paulowna, Den Helder, Texel, Wieringen en Zijpe een intentieovereenkomst hebben ondertekend om gezamenlijk op te trekken binnen de Gebiedsontwikkeling Haven. De regio acht de haven van groot belang als motor voor de werkgelegenheid. De intentieovereenkomst spreekt zich concreet uit over het samen optrekken in de projecten, de uit te voeren onderzoeken en het opstellen van een Uitwerkingsplan Haven. - Op 1 april 2011 is een kernboodschap uitgebracht vanuit circa 30 partners (bedrijven, onderzoeksinstituten, onderwijsinstellingen, overheden). De boodschap geeft aan dat de partners zich gezamenlijk scharen achter de ambities rondom de havenontwikkeling. Met deze boodschap wordt de samenwerking verder geïntensiveerd met het (inter)nationale bedrijfsleven en de hogere overheden (Rijk en EU). - Begin 2011 zijn onderzoeken afgerond over de markt- en de natuurontwikkeling. De gesignaleerde trends vanuit de markt en die door de markt voor Den Helder interessant bevonden worden, worden uitgewerkt in het economisch cluster Maritiem en in een bidbook Havenontwikkeling. Voor de economische uitbreiding in de Waddenzee is, met natuurorganisaties, gezocht naar plussen	

⁵ Definitie zoals opgenomen in het Ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit milieueffectrapportage (reparatie en modernisering)

voor de natuur. Deze staan verwoord in een natuurontwikkelingsplan.	
welke vervolgbesluiten - April 2011 start 2e fase verkenning NO-haven. - Mei 2011 besluit koers taskforce verkenning in- en uitbreiding rondom Defensieterreinen en -activiteiten. - Eind 2011/begin 2012 afronding verkenningfase NO-haven en start planstudiefase. - Eind 2011 afronding ontwikkelstrategie van een haalbare businesscase over het militair en civiel optimaal benutten van Defensieterreinen (lucht- en zeehaven) en -activiteiten. - Bestemmingsplan.	m.e.r.-(beoordelings)plicht? ja

2.4.4. Infrastructuur

De Visie Infrastructuur Den Helder 2025 geeft de knelpunten, oplossingsrichtingen en projecten en acties aan die nodig zijn om Den Helder in de toekomst bereikbaar te houden.

In Den Helder zijn verschillende infrastructurele knelpunten:

- de congestie bij het knooppunt N99-N9 en de gebrekkige ontsluiting bij het industrieterrein Kooypunt en RHB;
- de verstopping van de stad door het verkeer van en naar de TESO-haven (N250);
- overlast van sluipverkeer door Julianadorp en onveiligheid op de Lange Vliet/Nieuwe Weg.
- Onvoldoende oost-west fietsrelaties

Naar de bereikbaarheid van de huidige en mogelijk toekomstige haven hebben twee onderzoeken plaatsgevonden. In 2009 is een rapport verschenen over de bereikbaarheid van de toekomstige NO-haven. Hieruit zijn de volgende overwegingen van belang [de Coulissen, 2009]:

- niet-defensieverkeer dat het defensieterrein kruist moet strikt gescheiden (bijvoorbeeld door water gescheiden of verhoogd) en eenvoudig controleerbaar passeren. Routes door de A-zone (veiligheidszone rondom een munitieopslag) of andere veiligheidszones vragen nader onderzoek naar bijzondere beschermingsmaatregelen. Voor verschillende veiligheidszones geldt het principe: 'Nee, hier geen openbaar verkeer, tenzij het veiligheidsniveau daarvan geborgd is door constructieve aanpassingen en/of verdiepte of ondergrondse tracerings';
- het havenverkeer is verder gebonden aan de ISPS code (International Ship and Port facility Security code) die eisen stelt aan de verkeersafhandeling. Het ISPS-verkeer en het normale verkeer van en naar Texel zou pas op de haventerreinen gescheiden moeten worden. Verkeer voor defensie, ISPS-verkeer en Texelverkeer moet zonder knelpunten zijn bestemming kunnen bereiken. Het verkeer naar Den Helder stad moet zo vroeg mogelijk van de overige verkeersstromen gescheiden worden.

In 2010 is gerapporteerd over een oplossing van de problemen op de N250 op middellange termijn oftewel 2015 [DHV, 2010]. Door intensivering van het havengebruik van Den Helder wordt voor de komende jaren een toename van de verkeersbewegingen op de N250 tussen de rotonde Ravelijnweg en de haven verwacht.

Zelfs zonder extra uitbreiding van de haven is de verwachting dat dit extra verkeer binnen het huidige netwerk niet zonder problemen kan worden afgewikkeld. Uit dit onderzoek kwamen de volgende overwegingen:

- de N250 loopt in de kern van Den Helder dicht langs woningen. In verband met veiligheid, geluidshinder en luchtkwaliteit is het volgens de provincie ongewenst dat de verkeersintensiteiten hier toenemen. De wens is daarom om de verkeersstromen tussen het zuiden en het havengebied en het marineterrein zo snel mogelijk over het Noord-Hollands Kanaal te laten gaan, omdat het daar minder overlast veroorzaakt voor bewoners;

- daarnaast is het gewenst dat eventuele wachtrijen voor de poort van het marineterrein ander verkeer niet hinderen.

De twee onderzoeken geven als oplossing (delen van) de in de Structuurvisie opgenomen 'gele route variant'. Deze bestaat uit een nieuwe verbinding tussen de Ravelijnweg en Het Nieuwe Werk voor alle verkeer, waarna een aftakking plaatsvindt naar de huidige TESO-haven. Bij uitbreiding van de haven met de NO-variant wordt de weg vanaf de brug vervolgd richting het defensieterrein. De route maakt via de twee bruggen een bocht om de A-zone contour. Het tracé kruist vervolgens het defensieterrein tot aan de dijk en loopt van daar langs de binnenkant van de dijk naar de NO-haven. Dit tracé is gescheiden van defensieverkeer, constructief aangepast en verdiept of verhoogd.

In het DHV-rapport uit 2010 zijn drie oplossingsrichtingen onderzocht:

- 1: Lichte aanpassingen van huidig netwerk. Om op de middellange termijn (2015) een goede doorstroming te behouden en de robuustheid van het netwerk te vergroten zijn enkele kruispuntaanpassingen gewenst. Dit betreft het fysiek aanpassen van het kruispunt N250-Hoofdgracht-Kanaalweg en het aanpassen van de verkeerslichtenregeling op het kruispunt N250-Ruyghweg-Havenweg;
- 2A: Aanleg nieuwe brug in het verlengde van de Ravelijnweg bestemd voor marineverkeer. De Van Kinsbergenbrug blijft bestaan, Moormanbrug vervalt;
- 3: Aanleg nieuwe verbinding tussen Ravelijnweg en Het Nieuwe Werk voor alle verkeer. De Van Kinsbergenbrug vervalt, Moormanbrug blijft bestaan.

Op basis van onderzoek naar verkeersafwikkeling, lucht en geluid, kosten en de ligging van veiligheidszones op het defensieterrein is het advies gegeven oplossingsrichting 3 verder uit te werken. Deze oplossing lost alle verwachte problemen met de verkeersafwikkeling op de middellange termijn op. De N250 hoeft minder verkeer te verwerken. De afwikkelingsproblemen op de kruispunten N250-Ruyghweg- Havenweg en N250-Kanaalweg-Hoofdgracht zijn opgelost zonder dat dit kruispunt ingrijpend hoeft te veranderen. Wel moet een oplossing worden gevonden voor de overschrijding van de geluidbelasting voor de woningen langs de nieuwe verbinding en de geplande woningen langs de Kanaalweg. Verder kan oplossingsvariant 3 worden geconstrueerd buiten de A-zone contour. Tot slot sluit de nieuwe verbinding aan op de lange termijn visie van Den Helder, met betrekking tot het verplaatsen van de TESO-haven naar de noordoostoever. Voor aansluiting op de NO-haven zijn in 2009 drie routevarianten onderzocht, welke zichtbaar zijn in afbeelding 2.5 [de Coulissen, 2009]:

- een route (groen) over de zeedijk. Deze route loopt door de contour van de A-zone, door de onveilige zone van de NAM en langs het kwetsbaar natuurgebied Balgzand;
- een route (rood) vanaf de Ravelijnweg langs de westelijke rand van het defensieterrein tot voorbij het munitiedepot (A-zone), kruist daar het defensieterrein en loopt langs de binnenkant van de dijk naar de NO-haven. Deze route loopt over defensieterrein en door de contour van de A-zone. De route heeft een aftakking naar Het Nieuwe Werk/Het Nieuwe Diep richting de huidige TESO-haven, die (deels) door de contour van de A-zone loopt;
- een derde variant (geel) loopt vanaf de overgang van Rijksweg naar Binnenhaven en kruist Het Nieuwe Diep, waar een aftakking plaatsvindt naar de huidige TESO-haven (in rood). De route naar de NO-haven maakt via twee bruggen een bocht om de A-zone contour. Het tracé kruist vervolgens het defensieterrein tot aan de dijk en loopt van daar langs de binnenkant van de dijk naar de NO-haven. Dit tracé is gescheiden van defensieverkeer, constructief aangepast en verdiept of verhoogd.

afbeelding 2.5. Oplossingsrichtingen voor aansluiting van de NO-haven [de Coulissen, 2009]

Op basis van bovenstaand rapport heeft de gemeenteraad 1 juli 2009 vastgesteld dat de gele variant-route nader uitgewerkt gaat worden. Vanwege bovengenoemde ecologische en veiligheidsoverwegingen en daarbij de vaststelling van de gemeenteraad zal in dit MER alleen de gele routevariant worden beoordeeld. Daarbij wordt uitgegaan van een weg die op middellange termijn de huidige TESO-haven beter ontsluit, maar op langere termijn eventueel kan worden verbonden met de NO-haven.

Vanwege de nabijheid van het Natura 2000-gebied Waddenzee is mogelijk een passende beoordeling nodig. Dit betekent dat de Structuurvisie hiervoor planm.e.r.-plichtig kan zijn.

Voor wat betreft knooppunt N9/N99 wordt ook een zwaardere belasting verwacht vanwege ontwikkeling van het bedrijventerrein Kooypunt en het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein. De oplossing van het knooppunt zal in dit MER niet nader beschouwd worden, want de activiteit is niet m.e.r.(beoordelings)-plichtig. Hetzelfde geldt voor de verlenging van het Breewijd naar de Langevliet in Julianadorp.

initiatiefnemer gemeente Den Helder	bevoegde bestuursorganen gemeente Den Helder
genomen besluiten/documenten - Raadsbesluit 1 juli 2009, waarin wordt besloten over zes sporen aan het werk te gaan. Alle sporen moeten leiden tot het ultieme doel, het ontwikkelen van de haven om de transitie mogelijk te maken van fossiele brandstoffen naar duurzame energieopwekking. Besloten is de gele variant route nader uit te werken. De uitwerking te voorzien van een haalbaarheidsbepaling, kostenberekening, financieringsvoorzet, tijdpad om tot realisatie te komen en een draagvlakbepaling. Defensie geldt hierbij als prioritaire partner. - Vaststelling Visie Infrastructuur Den Helder 2025 (16 mei 2011)	
welke vervolgbesluiten - Uitwerking gele variant route. - Bestemmingsplan gele variant route.	m.e.r.-(beoordelings)plicht? Niet uit te sluiten

2.4.5. Gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone

In de Structuurvisie, aansluitend op de Structuurvisie Julianadorp aan Zee [Den Helder, 2007c] wordt voor de binnenduinrand voor de komende jaren een zonering in toerisme en recreatie enerzijds en natuur landschap anderzijds nagestreefd (zie afbeelding 2.7). In het noordelijk deel boven de Middenvliet ligt de nadruk op de ontwikkeling van natuur- en landschap met uitsluitend extensieve, routegebonden recreatie. Hier is inmiddels al 53 ha bollengrond omgezet en ingericht voor schraalgrasland en struinna-tuur (Mariëndal, zie afbeelding 2.6). Verder wordt in de Structuurvisie ruimte geboden voor circa 100 ha omzetting van bollengebied naar natuurgebied met een extensieve recreatie functie (zie nummer 1. in afbeelding 2.7).

Naast Mariëndal worden voor Duinzoom-Zuid (ook wel Julianadorp-West) plannen ontwikkeld, zie af-beelding 2.8. Dit plangebied ligt ingeklemd tussen de Van Foreestweg, de bestaande recreatieparken, de Zanddijk en de Callantsogervaat. Het huidige plan beslaat een ontwikkeling van circa 90 ha. Als vertrekpunt voor de planvorming is in de Nota van Uitgangspunten Duinzoom Zuid [Den Helder, 2007a] een 1:1:1 oppervlakteverhouding aangehouden; 30 ha natuur, 30 ha golf en 30 ha recreatieve voorzieningen. In de Structuurvisie is het plangebied aangemerkt als een zone voor intensieve recreatie (zie afbeelding 2.7).

afbeelding 2.6. Mariëndal [bron: www.deheldersevallei.nl]

afbeelding 2.7. Binnenduintrandzone (uitleg nummers in tekst)

Er wordt bij Duinzoom-Zuid uitgegaan van de realisatie van 275 recreatiewoningen en een maximaal aantal van 60 permanent bewoonde woningen in het hogere segment. Dat past binnen de dichtheden die in de Structuurvisie Julianadorp aan Zee zijn aangegeven (1 tot 15 per ha). De verdeling tussen permanent en recreatief wonen is afhankelijk van een nadere marktanalyse. In de Monitor voor de Structuurvisie Den Helder wordt uitgegaan van 60 permanent bewoonde woningen.

Daarnaast is het uitbreiden van de golfbaan van 9 holes naar 18 holes een van de planelementen. Voor wat betreft de natuurontwikkeling zijn goede kansen voor het ontwikkelen van kwelgestuurde natuur. Het eindbeeld richt zich op de ontwikkeling van een open, natte duinvallei met her en der stuifduinen. De laagte met schoon, zoet water wordt gevoed vanuit de kwelzone onderlangs de Zanddijk. Het natuurgebied is niet geheel geschikt als zwerfnatuur. In het plan zijn vier doorsteken opgenomen, waarvan er drie ook door de bestaande golfbaan lopen [Den Helder, 2007a].

afbeelding 2.8. Schetsontwerpen voor ontwikkeling Duinzoom Zuid [Den Helder, 2007a].

Ten noorden van de Van Foreestweg liggen enkele recreatieterreinen (recreatiewoningen en campings). Tussen de campings is nog circa 10 ha ruimte voor verdere ontwikkeling van de recreatieterreinen (zie nummer 2. in afbeelding 2.7). De Structuurvisie geeft aan dat hier intensieve recreatie mogelijk is. Omdat in de Structuurvisie hier verder geen uitspraken worden gedaan, wordt in deze MER er vanuit gegaan dat hier nog mogelijk nog 150 recreatiewoningen gebouwd kunnen worden. Dit is geschat op basis van de maximale dichtheid die is toegestaan bij Duinzoom-Zuid (15 huizen per ha). Door uit te gaan van de maximale situatie kunnen de grootst mogelijke milieueffecten bepaald worden.

In het gebied binnenduintrandzone ten zuiden van de Middenvliet is nog ruimte over voor ontwikkelingen de huidige en toekomstige recreatiewoningsterreinen. Hier is nog ruimte om circa 50 ha bollengebied om te zetten naar recreatie- of natuurgebied. De Structuurvisie zet in om hier een overgangszone van extensieve naar intensieve recreatie te creëren. Deze zoneringsvisie sluit aan bij de zonering van de strandlagen en het strand, waarbij de drie zuidelijke strandlagen bij Julianadorp aan Zee de meest intensieve strandlagen zijn voor toeristen uit binnen- en buitenland. De andere strandlagen zijn met

name gericht op de natuurliefhebber (Falga) en de bewoners van Den Helder (Huisduinen, Donkere Duinen, Duinoord). In deze MER wordt er vanuit gegaan dat hier geen verblijfsrecreatie wordt toegestaan.

Samenvattend, in deze MER wordt er vanuit gegaan dat de Structuurvisie voor de binnenduintrandzone het kader vormt voor de bouw van maximaal 425 woningen op Duinzoom-Zuid en ten noorden van de Van Foreestweg, waarvan maximaal 60 permanent bewoond. Het areaal van gebieden die volgens de Structuurvisie van hun agrarische functie ontheven kan worden is circa 240 ha (op basis van de tekening). De plannen zijn planm.e.r.-plichtig vanwege de drempeloverschrijding van 125 ha areaal gronden waarvoor een functieverandering in het bestemmingsplan opgenomen moet worden. Het bestemmingsplan is projectm.e.r.-beoordelingsplichtig. De uitbreiding van de golfbaan met 30 ha is ook projectm.e.r.-beoordelingsplichtig en daarom planm.e.r.-plichtig. Bovendien hebben de plannen mogelijk effect op het Natura 2000-gebied duinen Den Helder-Callantsoog, waardoor een passende beoordeling nodig zou zijn. In dat geval geldt ook een m.e.r.-plicht.

De ontwikkelingen in Julianadorp-Oost (circa 600 woningen) welke ook in de Structuurvisie Julianadorp aan Zee worden beschreven, worden in deze MER niet beoordeeld. Zij zijn ook niet MER-(beoordelings)plichtig.

initiatiefnemer gemeente Den Helder	bevoegde bestuursorganen gemeente Den Helder
genomen besluiten/documenten - Bestemmingsplan Duinzoom Noord 2001 vastgesteld 13 februari 2003. - Structuurvisie Julianadorp aan Zee 2005-2020 is in april 2007 vastgesteld. - Nota van uitgangspunten Duinzoom-Zuid is in 2007 vastgesteld. - 'The story of JD - Stedenbouwkundige Uitgangspunten voor de ontwikkeling van Julianadorp Oost' is in 2007 vastgesteld.	
welke vervolgbesluiten - Bestemmingsplan Julianadorp Oost (2011) - Bestemmingsplan Duinzoom Zuid (2013) - Bestemmingsplan Duinzoom Noord (2013) - Bestemmingsplan Landelijk Gebied (2011)	m.e.r.-(beoordelings)plicht? ja

2.4.6. Motorsportterrein

Na gesprekken met de provincie Noord-Holland is duidelijk geworden dat de gemeente Den Helder rekening moeten houden met de realisatie van een motorsportvoorziening in Den Helder. Deze ontwikkeling was nog niet in de concept-Structuurvisie van januari 2010 opgenomen.

Uitgangspunt is centrum voor motorsporten met daarin als hoofddoelstelling een sportvoorziening voor de motorcross en –trial, eventueel in combinatie met een overdekte hal voor overige durfsporten. De te realiseren accommodatie moet voldoen aan de eisen van de Koninklijke Motorrijders Vereniging (KN-MV). Faciliteiten voor de jury, parkeergelegenheid en extra sanitaire voorzieningen zijn daarbij niet altijd noodzakelijk en kunnen zonodig tijdelijk worden bijgeplaatst:

- het is noodzakelijk dat buiten het eigenlijke circuit een parkeerplaats voor de renners aanwezig is waar technisch onderhoud aan de motoren kan plaats vinden, een zogenaamd rennerskwartier;
- tevens parkeergelegenheid, op het terrein voor bezoekers van trainingen en wedstrijden;
- minimaal 6 ha werkelijke circuit oppervlakte en circa 2 ha voor de algemene voorzieningen
- bereikbaar voor hulpdiensten ook via zogenoemde vluchtweg op/naast het circuit;
- permanente locatie, met de mogelijkheden de baan/circuit te veranderen en combinaties mogelijk te maken;
- voorzieningen waarmee de doorgang van trainingen en evenementen onafhankelijk is van de weersinvloeden (afvoer/drainage hemelwater);
- bereikbaar via zelfstandige eigen route;

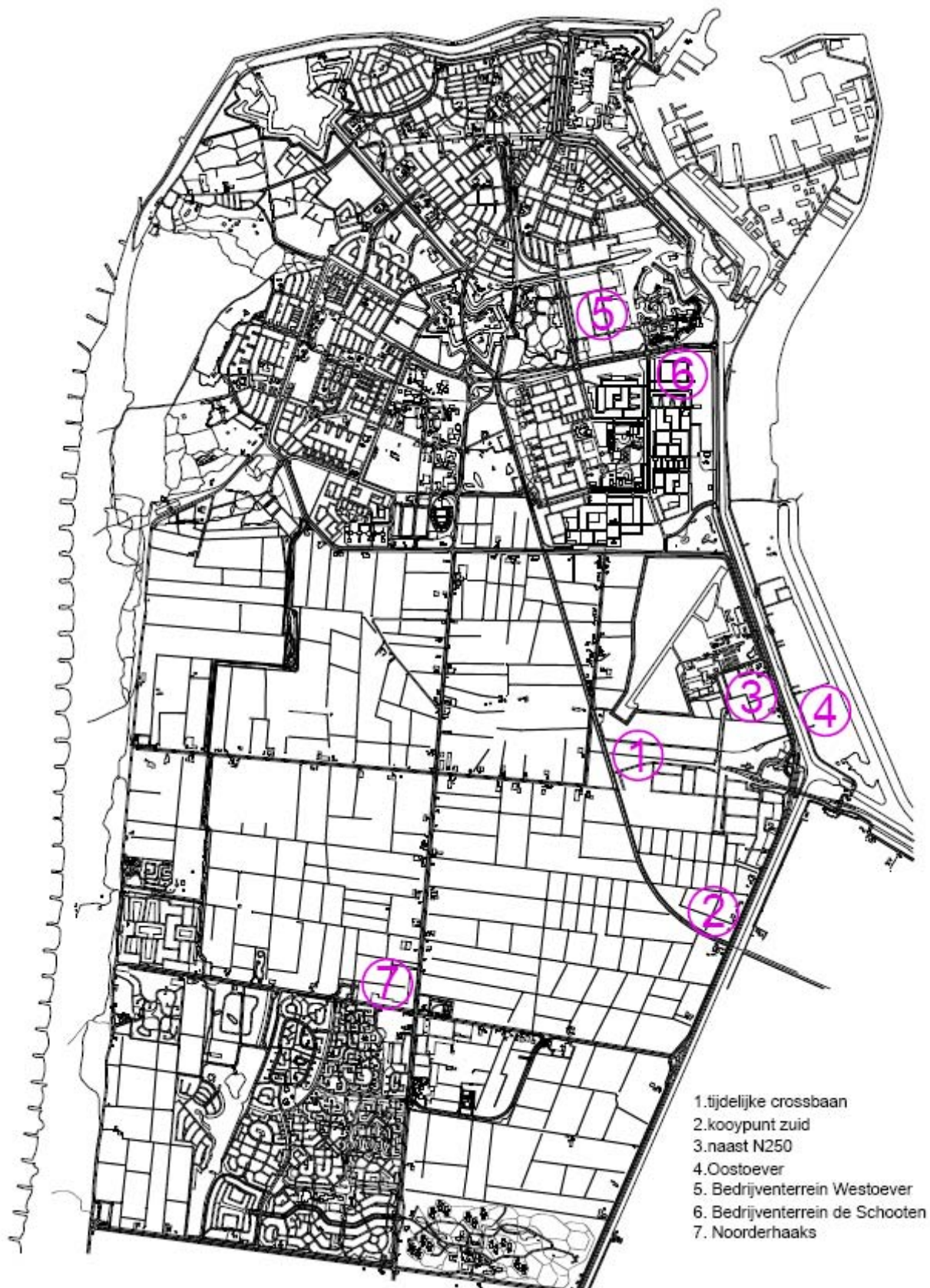
- voorzieningen om geluidsoverlast tegen te gaan door middel van natuurlijke en kunstmatige elementen;
- training en wedstrijd gebruik voor minimaal 20 uur per week.

Een mogelijkheid is dat de locatie overdekt wordt. In dit MER is echter niet op voorhand van deze mogelijkheid uitgegaan.

In dit MER worden zeven locaties beschouwd voor de motorcrossbaan, zie afbeelding 2.9:

1. Locatie huidige tijdelijke crossbaan bij het vliegveld en Kooypunt;
2. Kooypunt Zuid, op het industrieterrein;
3. Naast N250 en vliegveld;
4. Oostoever, naast het slibdepot;
5. Bedrijventerrein Westoever;
6. Bedrijventerrein De Schooten;
7. Noorderhaaks.

afbeelding 2.9. Mogelijke locaties voor motorsportterrein

Omdat het ruimtebeslag meer dan de drempelwaarde van 5 ha bedraagt, is deze activiteit m.e.r.-beoordelingsplichtig en daarmee heeft de Structuurvisie een planm.e.r.-plicht.

initiatiefnemer Noord Hollandse Motorsport Federatie	bevoegde bestuursorganen: gemeente Den Helder
genomen besluiten/documenten: geen	
welke vervolgbesluiten - Haalbaarheidstudie en bestemmingsplan	m.e.r.-(beoordelings)plicht? ja

2.4.7. Uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt

Het bestaande bedrijventerrein Kooypunt wordt, om in de toekomstige vraag te voorzien, uitgebreid met circa 50 ha voor fase 3 en 4. Dit beslaat het gehele gebied, dus ook openbaar groen en rijwegen en dergelijke. Op het bedrijventerrein worden bedrijven tot en met categorie 5 toegestaan, maar de laatste alleen onder voorwaarden dat voldoende ruimte aanwezig is tussen omliggende woningen en het bedrijf.

Afbeelding 2.10 Kooypunt

3. ANALYSE VAN DE HUIDIGE SITUATIE EN ONTWIKKELINGEN

In dit hoofdstuk wordt een gebiedsanalyse beschreven. Vervolgens wordt ingegaan op de belangrijkste thema's die spelen voor de Structuurvisie van Den Helder.

3.1. Landschap en cultuurhistorie

geomorfologie

Het grondgebied van de gemeente Den Helder behoort tot meerdere fysisch-geografische regio's: duingebied, waddengebied (de waterbodem) en het noordelijk zeekleigebied (de landbodem m.u.v. de duinen) [Berendsen, 2005]. De terreinhoogte van de gemeente ligt gemiddeld tussen de - 0.1 en + 0.7 m N.A.P. Het duingebied ligt tussen de + 1.8 en + 20 m N.A.P. [MIP, 1991]. De diepte van de Helderse Waddenzeekust varieert. Dit is zichtbaar op de uitsnede van een dieptekaart van de Watlas [2010] in afbeelding 3.1.

afbeelding 3.1. Waterdieptekaart [Watlas, 2010]

ontstaansgeschiedenis van het landschap tot circa 1650 nC

Het terrestrische grondgebied van de gemeente Den Helder behoort tot de fysisch-geografische landschapstypen noordelijk zeekleigebied en duingebied. In het hele gebied liggen afzettingen aan het oppervlak die na de laatste IJstijd zijn gevormd (in het Holocene, vanaf 10.000 jaar geleden). Aan het eind van deze ijstijd steeg, onder andere door het smelten van het ijs, de zeespiegel: omstreeks 5800 vC lag de kustlijn net ten westen van de huidige kustlijn. Na 4000 vC steeg de zeespiegel minder snel en werden de toenmalige gaten in de kustlijn opgevuld. Hierdoor kon een gesloten strandwal ontstaan. Deze strandwal verplaatste zich westwaarts. Achter de strandwal trad veengroei op. Op het grondgebied van Den Helder was dit veenmosveen [Rosing, 1995].

In de 9^e en 10^e eeuw nC ontstond het Zijper zeegat en in de 12^e eeuw kwamen daar het Marsdiep en het Heersdiep nog bij. Hierdoor traden in de Kop van Noord-Holland grote veranderingen op. Omdat het veen al ontgonnen was en ontwaterd, wat een maaiveld daling tot gevolg had, kon de zee steeds makkelijker haar invloed doen gelden. Het veen werd geërodeerd. Op het grondgebied van de huidige polder het Koegras werd kalkrijke zavel en klei afgezet. Na 1500 nC kwam hier verandering in en werd voornamelijk kalkhoudend, fijn zand afgezet.

De zandplaten waren uiteindelijk voldoende hoog om verstuiwing mogelijk te maken, hierdoor ontstonden in polder het Koegras kleine duintjes, nollen genoemd. Door latere egalisatie ten behoeve van de landbouw zijn de meeste van deze nollen verdwenen [Rosing, 1995].

Vanaf 1500 nC ontstonden vanwege de grote hoeveelheid vrijkomend zand ook de Jonge Duinen in het huidige duingebied, zoals in de Grafelijkheidsduinen en Donkere duinen. De verdere duinontwikkeling op het grondgebied van Den Helder werd voor een groot deel mogelijk gemaakt door de aanleg van stuifdijken (Oldebarneveldsdijk in 1610). In de polder het Koegras is ten oosten van de duinen een laag kalkloos zand over het strandzand afgezet [Rosing, 1995].

waddengebied

Berendsen [2005] beschouwt het waddengebied als het meest natuurlijke fysisch-geografisch landschapstype in Nederland, waar de geologische processen van opbouw en afbraak nog hun gang kunnen gaan. Het waddengebied bestaat uit zeven eilanden met daartussen 11-50 m diepe zeegaten. Bij vloed loopt het water de Waddenzee binnen, bij eb stroomt het weer naar buiten. Bij laagwater valt tot een derde van de Waddenzee droog, bij hoogwater ontstaat een aaneengesloten binnenzee.

aardkundige waarden

In de gemeente Den Helder zijn een viertal aardkundige waarden aanwezig (zie afbeelding 3.2), twee daarvan zijn zelfs benoemd als aardkundig monument [provincie Noord-Holland, 2002]:

- Balgzand, buitendijkse zandplaten (monument). Het betreft een combinatie van gave, zeldzame en kenmerkende vormen die ook elders op de Wadden worden aangetroffen, maar zelden in deze vorm. Vanwege de hoge dynamiek en actuele processen heeft dit gebied een hoge wetenschappelijke en educatieve waarde. Het gebied heeft een internationale betekenis;
- Duinen van Petten tot Den Helder en Grafelijkheidsduinen/Donkere duinen, jonge en oude (oog)duinen (monument). Het betreft een combinatie van gave, zeldzame en kenmerkende vormen die ook op Texel aangetroffen kan worden. De gebieden hebben grote educatieve en wetenschappelijke waarden. Het gebied heeft een nationale betekenis en apart een regionale betekenis;
- Nol Den Helder-Zuid. Het betreft een matig gave en redelijk kenmerkende vorm. Samen met andere nollen in de omgeving heeft dit gebied nationale betekenis;
- Nol De Garst. Het betreft nollen die ontstaan zijn in samenhang met de aanleg van een stuifdijk. Het heeft genetische en ruimtelijke samenhang en een educatieve waarde. De oostelijk nol is afgegraven. Het gebied heeft provinciale betekenis.

bewoningsgeschiedenis

De gemeente Den Helder is op het voormalige waddeneiland Huisduinen ontstaan. Het vissersdorpje Huisduinen dateert uit het begin van de 8ste eeuw en lag aan de westzijde van het eiland. Een paar eeuwen later, rond 1500, ontstond het gehucht Helder ongeveer een km ten noorden van het huidige Den Helder. De zee vormde een grote bedreiging en grote stukken werden van het eiland afgeslagen. In de 15^e en 16^e eeuw werd daarom hier voor het eerst een polder ingedijkt (de polder Helder en Huisduinen). In 1610 werd tussen Huisduinen en het zuidelijke Callantsoog de Oldenbarneveldsdijk aangelegd. Nu was het eiland verbonden met het vaste land [MIP, 1991].

Op het grondgebied van de gemeente Den Helder hebben al vanaf de 16^e-eeuw kleine verdedigingswerken (schansen en batterijen) gelegen in verband met verschillende oorlogen of oorlogsdreigingen. In 1781 werd door de Staten-Generaal besloten dat het Nieuwediep, een kreek in de zandplaat naast Den Helder, geschikt gemaakt moest worden voor de veilige ligging van oorlogsschepen. Daartoe werden ook eenvoudige kustverdedigingswerken aangelegd. Na de Engels-Russische invasie van 1799 bleek ook behoefte aan landverdedigingswerken en onder Napoleon werd begonnen aan de Stelling van Den Helder. Na het vertrek van Napoleon werd de stelling uiteindelijk vereenvoudigd uitgevoerd onder koning Willem I. De stelling bestond toen uit de forten Erfprins, Dirkz. Admiraal, het Nieuwe Werk en Den Westoever (nu Oost- en Westoever) en Fort Kijkduin. Deze locaties zijn weergegeven op het verzamelplan uit 1827 (afbeelding 3.2).

Fort Falga (aan de kustzijde) is in 1814 vernietigd, hoewel later batterijen werden gebouwd met dezelfde naam echter op een andere locatie. Het geplande fort bij de haven werd pas veel later aangelegd, rond 1880 (Fort Harssens).

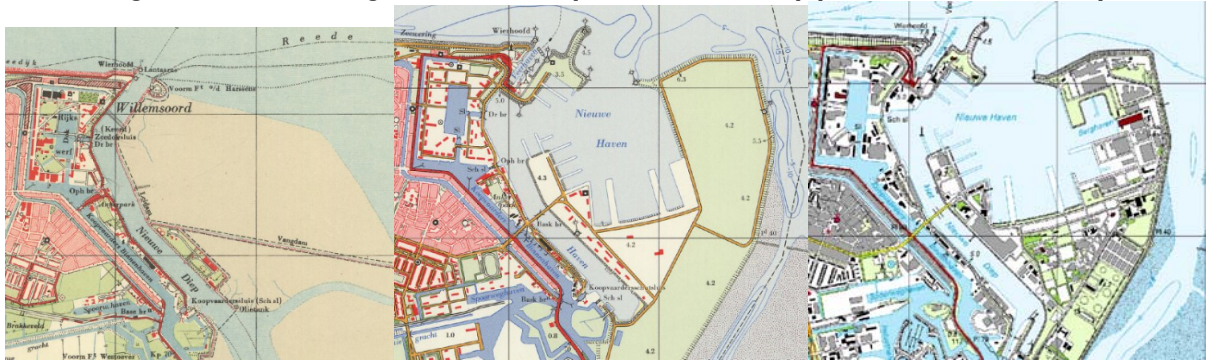
afbeelding 3.2. Aardkundige waarden in gemeente Den Helder

In 1817 werd een kanaal gegraven tussen Zijpe en het Nieuwediep. De naastgelegen nieuwe zeedijk zorgde ervoor dat het Buitenveld ingedijkt werd, waarna de polder voor agrarisch gebruik geschikt werd gemaakt (hooiland en weiland). In 1828 werd een waterverbinding gegraven tussen het Nieuwediep en het plaatsje Helder (Oud-Helder). Deze ontwikkelingen zorgde ervoor dat een nieuwe buurt ontstond, namelijk het Nieuwediep. Deze buurt was alleen via het kanaal met Oud-Helder verbonden. De twee buurten raakten vervolgens langzaam aan elkaar verbonden. Daarbij hielp de aanleg van een spoorlijn en enkele stations in 1865. De stad groeide binnen de linie, maar in de jaren '60 van de vorige eeuw werden ook nieuwbouwwijken buiten de linie gebouwd. Het begin 20^e-eeuw ontstane Julianadorp in polder het Koegras groeide toen ook flink.

Na de Tweede Wereldoorlog, toen het besluit is genomen om van Den Helder de enige marinehaven van Nederland te maken, hebben de havens en werkplaatsen grote veranderingen ondergaan (zie afbeelding 3.3). In 1949 werd er begonnen met het graven van een nieuwe haven. In 1993 concentreerde de Marine ook alle onderhoudsbedrijven op het Nieuwe Haventerrein. De oude Rijkswerf Willemsoord werd daarmee door de Marine verlaten.

afbeelding 3.3. Kadasterkaart (verzamelplan) 1827

afbeelding 3.4. Ontwikkeling Marinehaven (1952, 1971, 2007) (bron: watwaswaar.nl)

historisch geografische structuren

De aanwezige historische landschapstypen (afbeelding 3.5) zijn naast het jonge duinlandschap en het bebouwde gebied, het aandijkingenlandschap van Polder Het Koegras. Daarnaast zijn nog diverse landschappelijke structuren terug te vinden.

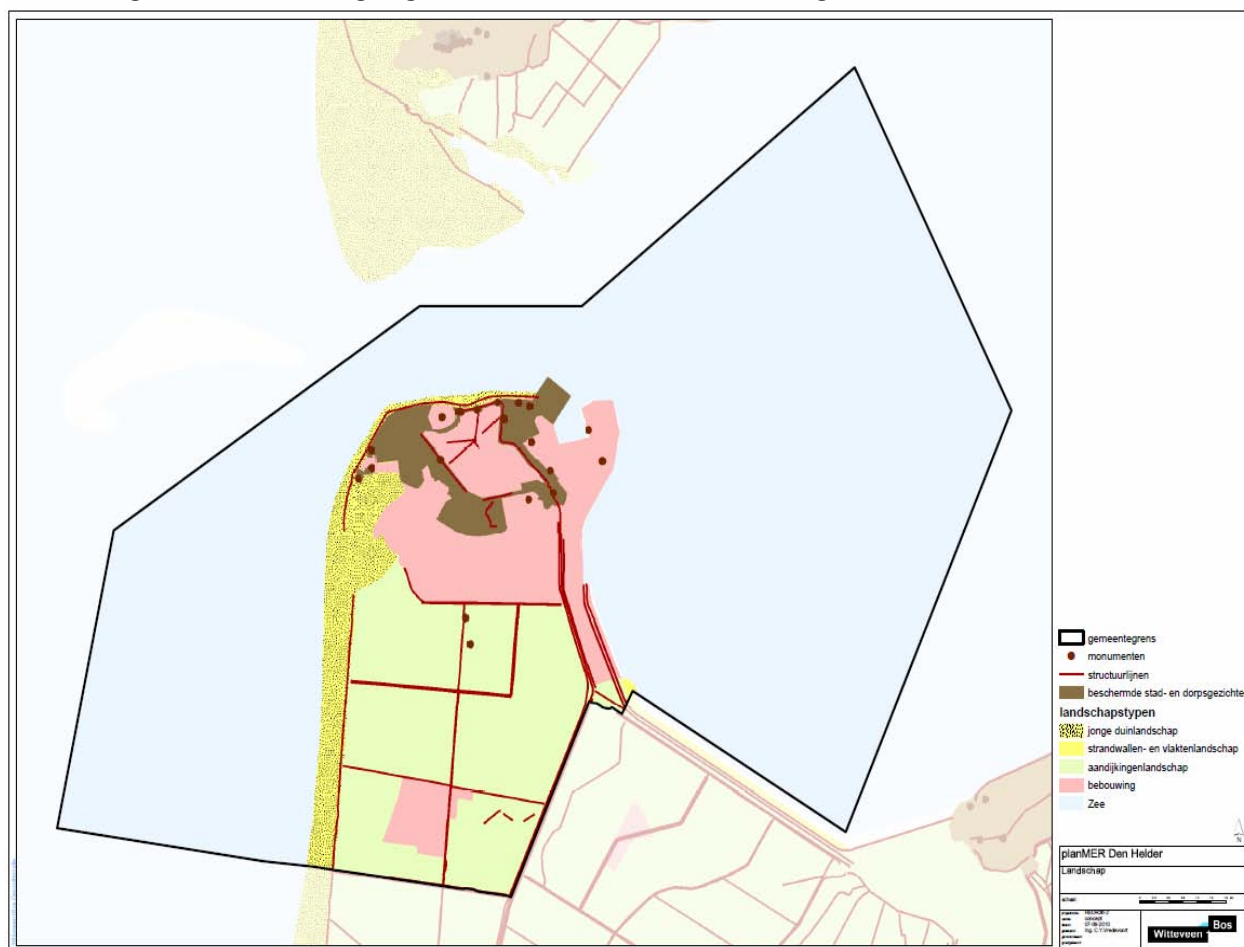
De Stelling van Den Helder bestaat niet alleen uit de forten, de liniewal met schootsvelden en de Oude Rijkswerf, maar ook de grachtengordel vanaf de Burgemeester Visserbrug aan de Binnenhaven tot aan het eind van de Prins Willem Alexandersingel. Het is belangrijk gebied voor de krijgs- en scheepvaartkunde, niet alleen voor Nederland, maar ook internationaal gezien. De structuur is in grote mate bewaard gebleven, waardoor het beeldbepalend voor Den Helder is. Het hele gebied is een rijksbeschermde stadsgezicht (bruin in afbeelding 3.5).

Op het grondgebied van de gemeente Den Helder zijn nog andere waardevolle structuren terug te vinden, zoals de rationele verkavelingstructuur in de Koegraspolder uit 1817. De regelmatige blokverkaveling van de Koegras Polder is kenmerkend voor de landschapsgenese, hoewel het een minder regelmatig karakter heeft dan de andere polders uit deze periode. In de 20e eeuw hebben een aantal groot-schalige ontwikkelingen afbreuk gedaan aan de herkenbaarheid en de openheid, zoals het ontstaan van Julianadorp, uitbreidingen van Den Helder en de campings langs de zanddijk. Er bestaat net als in de andere polders een genetische samenhang tussen de verkaveling, de watergangen, de dijken en het wegenpatroon. De Heldersche Zeewering, Balgzanddijk (1929), de Koegraszeedijk en de Zanddijk (rood in afbeelding 3.5) zijn opgenomen op de Cultuurhistorische Waardenkaart.

Zoals te zien op afbeelding 3.3 was er ook een 'verloren dijk' aanwezig. Deze stuifdijk is na 1930 verwijderd en de verkaveling is aangepast. Er is nog wel een sloot aanwezig die parallel liep aan de dijk, maar deze lag iets verder weg. Interessant is ook de leidam in het Balgzand, hoewel deze al flink is aangetast bij het uitbouwen van de haven (zie afbeelding 3.4).

In afbeelding 3.3 zijn ook het Pannehuis en de Kleine Keet aangegeven. Hier was waarschijnlijk al enige tijd bebouwing aanwezig, aangezien een kade rondom de boerderijen en de gronden is gebouwd. De kaden raakten in 1817 buiten functie toen de hele Koegraspolder bedijkt was en zijn verdwenen. Op beide locaties is momenteel nog bebouwing aanwezig.

afbeelding 3.5. Historisch-geografische en stedenbouwkundige structuren

archeologie

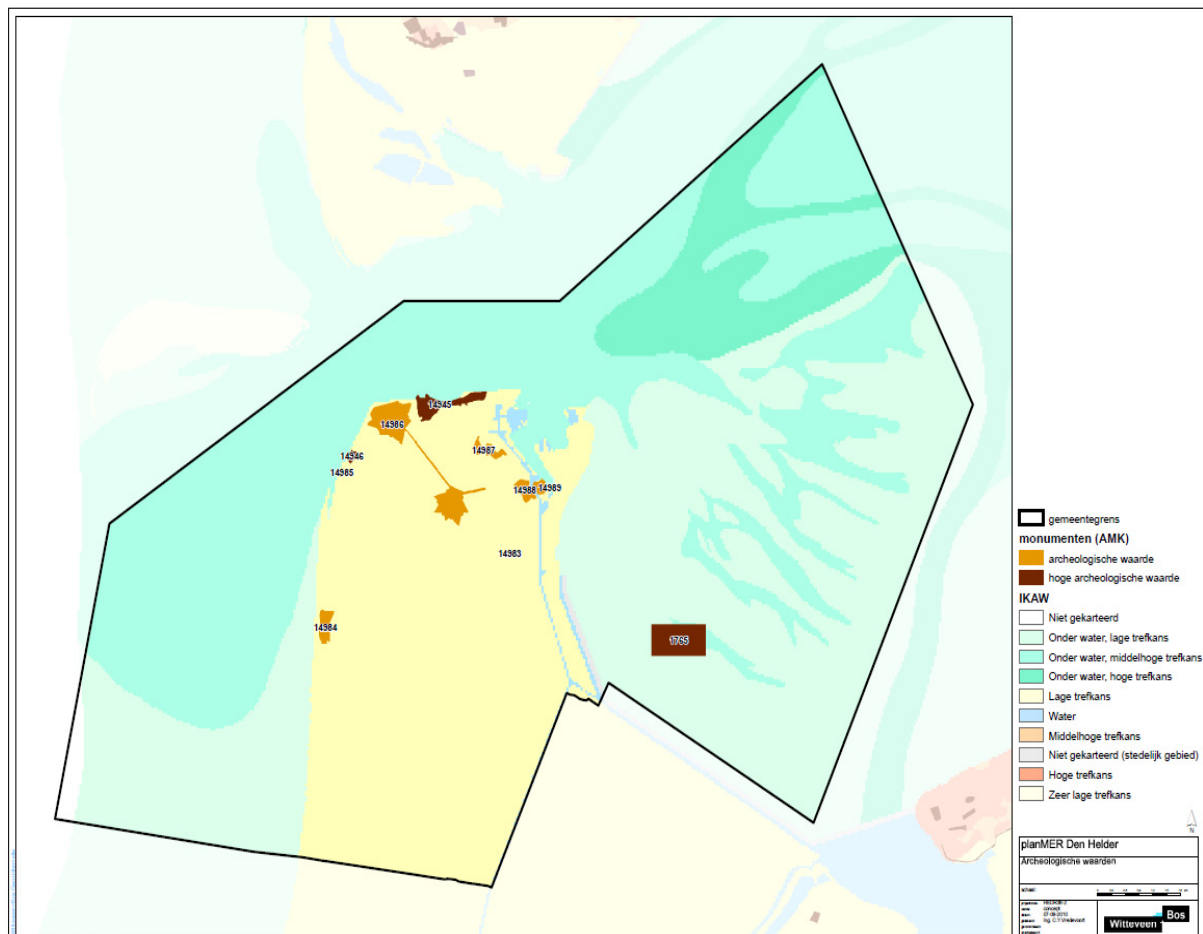
Er zijn meerdere archeologische monumenten aanwezig, terreinen van hoge archeologische waarde, of van archeologische waarde, zie tabel 3.1 en afbeelding 3.6. De archeologische waarde hangt over het algemeen samen met het maritieme verleden van Den Helder en de resten van forten.

tabel 3.1. Lijst van archeologische monumenten op grondgebied gemeente Den Helder

monument	waarde	plaats	toponiem	complex	beginperiode	eindperiode
14945	hoog	Den Helder		Stad	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
14946	hoog	Huisduinen		Stad	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC	Nieuwe tijd: 1500 - 1950
14983	hoog	onbekend	Het Torp	Huisterp	Middeleeuwen vroeg B: 525 - 725 nC	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
14984	van waarde	onbekend	Fort Dufalga	Versterking	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC
14985	van waarde	huisduinen	Fort Kijkduin	Versterking	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
14986	van waarde	onbekend	Fort Lasalle, de verbindingswal en fort éclose	Versterking	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
14987	van waarde	Den Helder	Omwalling van de Nieuwstad	Wal/omwalling	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC

monument	waarde	plaats	toponiem	complex	beginperiode	eindperiode
14988	van waarde	onbekend	Fort Westoever	Versterking	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
14989	van waarde	onbekend	Het Nieuwe Werk, Fort Dogommier, Fort Oostoever	Versterking	Nieuwe tijd B: 1650 - 1850 nC	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950

afbeelding 3.6. Uitsnede Indicatieve Kaart Archeologische Waarden en Archeologische Monumenten Kaart

Op de landelijke archeologische verwachtingskaart zijn op het grondgebied van de gemeente Den Helder over het algemeen lage verwachtingswaarden opgenomen (zie afbeelding 3.6). Dit wordt veroorzaakt door de relatief jonge bodemopbouw. Op sommige locaties is echter nog een diepere archeologische laag aangetroffen (dieper dan 4 m). Uit de gedetailleerdere gemeentelijke archeologische verwachtingskaart [Den Helder, 2006] blijkt dat in meerdere gebieden voorwaarden gesteld zijn vanuit archeologie, zoals het uitvoeren van archeologisch onderzoek voor een ontwikkeling. Met name de aandachtsgebieden in de binnenduinrandzone zijn van belang.

De Nota Cultuurhistorische Waarden van de gemeente Den Helder plaatst een archeologisch aandachtsgebied bij de Kleine Keet (DH4-7⁶) in de Koegraspolder langs de Zanddijk (zie ook bijlage II). Dit

⁶ Deze nummers refereren aan de beschrijving in de Nota Cultuurhistorische Waarden.

huis is tijdens de Russisch-Engelse invasie van 1799 herhaaldelijk genoemd in oorlogsberichten. Het huis is in 1841 geheel herbouwd. Op het terrein zijn een dobbe (poel) en een oude weg aanwezig. Bij een bodemverstoring vanaf 50 cm beneden maaiveld en een oppervlakte groter dan 500 m² is archeologisch onderzoek verplicht. De resten van het fort Falga liggen hier buiten de binnenduinrandzone, aan de andere kant van de Zanddijk (AMK nr. 14984, NCH DH4-2).

Een ander aandachtsgebied is aanwezig ten noorden van de Kleine Keet (DH4-9). Hier zijn op een diepte van 4,5 m vuursteenafslagen gevonden, vermoedelijk daterend uit het mesolithicum (8.800-4.900 vC). Bij een bodemverstoring vanaf 4 m diepte en een oppervlak groter dan 50 m² is een archeologisch onderzoek verplicht.

Bij Julianadorp, net ten zuiden van en over de hele breedte van de van Foreestweg, ligt een archeologisch aandachtsgebied (DH4-8) dat samenhangt een stelling die aangelegd is voor de Atlantikwall. De stelling bestond uit een bunker, een wal, een gracht en mijnvelden. Delen van de wal en drakentanden zijn nog zichtbaar. Bij een bodemverstoring vanaf 50 cm beneden maaiveld en een oppervlakte groter dan 500 m² is archeologisch onderzoek verplicht.

Bij het graven van de waterpartijen bij de huidige golfbaan bij Julianadorp is een vuurstenen pijl aangetroffen (niet meer in context). Mogelijk is ter plaatse een nederzetting aanwezig geweest (DH3-15). Bij werkzaamheden met een oppervlakte van 50 m² of meer en een diepte van meer dan 4 m is een archeologisch onderzoek vereist.

Nabij het vliegveld ligt het aandachtsgebied DH4-6. Zoals ook op afbeelding 3.3 te zien is bevond zich hier vanaf de 18^e eeuw een hoeve Kwelderbeek met een eendenkooi. De hoeve heeft in ieder geval tot 1858 bestaan. In de oorlog zijn hier verschillende bunkers gerealiseerd. Bij werkzaamheden met een oppervlakte meer dan 500 m² en dieper dan 50 cm dient een nader archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd. Bij sloop van de bunkers dient een cultuurhistorische rapportage plaatst te vinden.

3.2. Water

De gronden van het voormalige eiland Huisduinen liggen hoger dan de polder waardoor een natuurlijke afwatering plaatsvindt. De ingepolderde gronden ten (noord)oosten van het voormalige eiland wateren via vaarten met sluisjes af op het Noordhollands Kanaal, het Helders Kanaal en de Buitenlinie-gracht. Deze wateren weer via de Koopvaardersbinnenhaven uit op het Nieuwediep. Polder Het Koegras wtert ook via vaarten en sluizen uit op het Noordhollands Kanaal [MIP, 1991].

Het watersysteem in het grondgebied van de gemeente Den Helder is zeer divers: zee, natte duinvalleien, duinrellen (ondiepe greppels die het overtollige water uit de duinen wegvoerden), stadssingels, grachten, poldersloten, boezemwateren, kanalen en havens [gemeente Den Helder en HHNK, 2005]. De kwaliteit van het water varieert dan ook flink, echter in het grootste deel van het watersysteem is de waterkwaliteit onvoldoende. Dit komt doordat de waterkwaliteit sterk bepaald wordt door het boezemwater uit het Noordhollands Kanaal en Polder het Koegras dat belast is met meststoffen en bestrijdingsmiddelen uit de bollenlandbouw. Met dit water worden de stedelijke wateren doorgespoeld. Andere oorzaken van de gebrekkige waterkwaliteit zijn (verontreinigde) bagger en de overstorten vanuit de riolering.

Door de waterkwaliteit en de hoge grondwaterstanden treedt overlast op. Schoon water dat uit de duinen stroomt wordt direct aan de voet van de duinen gemengd met agrarisch polder water. Hierdoor kan natuur zich moeilijk ontwikkelen. Ook treden in Den Helder en Julianadorp door de hoge grondwaterstanden vochtproblemen op in huizen.

In het waterplan Waterbreed wordt voorgesteld om het watersysteem te scheiden. Het watersysteem van de stedelijke kern Den Helder wordt opgedeeld in een zuidelijk en noordelijk deel en bovendien

losgekoppeld van Polder het Koegras. Dit geldt ook voor de duinen en de binnenduinrand, en Julianadorp. Hierdoor ontstaan vijf gebieden met ieder hun eigen kenmerken (zie tabel 3.3.). Daarnaast wordt het water schoner door baggeren en saneren van de riooloverstorten. De basismaatregelen die voortvloeien uit het Waterplan zouden in 2010 moeten zijn afgerond.

tabel 3.3. Nieuwe inrichting watersysteem

deelgebied	systeem	kenmerken
Binnen de Linie	Boezemsysteem	Stedelijk water met een cultuurhistorische inrichting; voedselrijk water, licht brak, open verbinding met Noordhollands kanaal.
Nieuw Den Helder, De Schooten en Huisduinen		Stedelijk water met een op natuur gerichte inrichting; voedselarm kwelwater, regenwater, flexibel peil.
Julianadorp	Duin/regenwater systeem	Stedelijk water met een op natuur en recreatie gerichte inrichting voedselarm kwelwater, regenwater, flexibel peil.
Polder het Koegras	Polderwatersysteem	Agrarisch water, voedselrijk water, gereguleerde open verbinding met Noordhollands kanaal.
Duinen en binnenduinrand	Duinzone	Op natuur gerichte inrichting, voedselarm kwelwater.

3.3. Natuur

In bijlage III is een uitgebreide beschrijving opgenomen van de huidige ecologische situatie in de Noordzee, Waddenzee, duinen Den Helder-Callantsoog en rondom het stedelijk gebied van Den Helder en Julianadorp. Hieronder is een korte samenvatting gegeven.

Natura 2000-gebieden

In en rondom het plangebied liggen verschillende Natura 2000-gebieden (zie afbeelding 3.7), met name kenmerkend vanwege duinen, kustzones of waddengebied.

N2000-gebieden Waddenzee, Duinen Den Helder-Callantsoog en Duinen en Lage Land van Texel omvatten voormalige beschermde natuurmonumenten. Voor alle gebieden zijn N2000 Beheerplannen in voorbereiding. De twee eerst genoemde gebieden bevinden zich gedeeltelijk binnen de grenzen van de gemeente Den Helder en maken daardoor deel uit van het plangebied van de Structuurvisie Den Helder 2025. Het meest zuidelijke deel van N2000-gebied 'Duinen en Lage Land van Texel', de noordrand van De Hors⁷, ligt op ruim twee kilometer van de gemeentegrens. Dit N2000-gebied wordt hier in principe niet meegenomen. Bij de afbakening van de reikwijdte van mogelijke effecten wordt wel rekening met mogelijke invloeden in dit gebied.

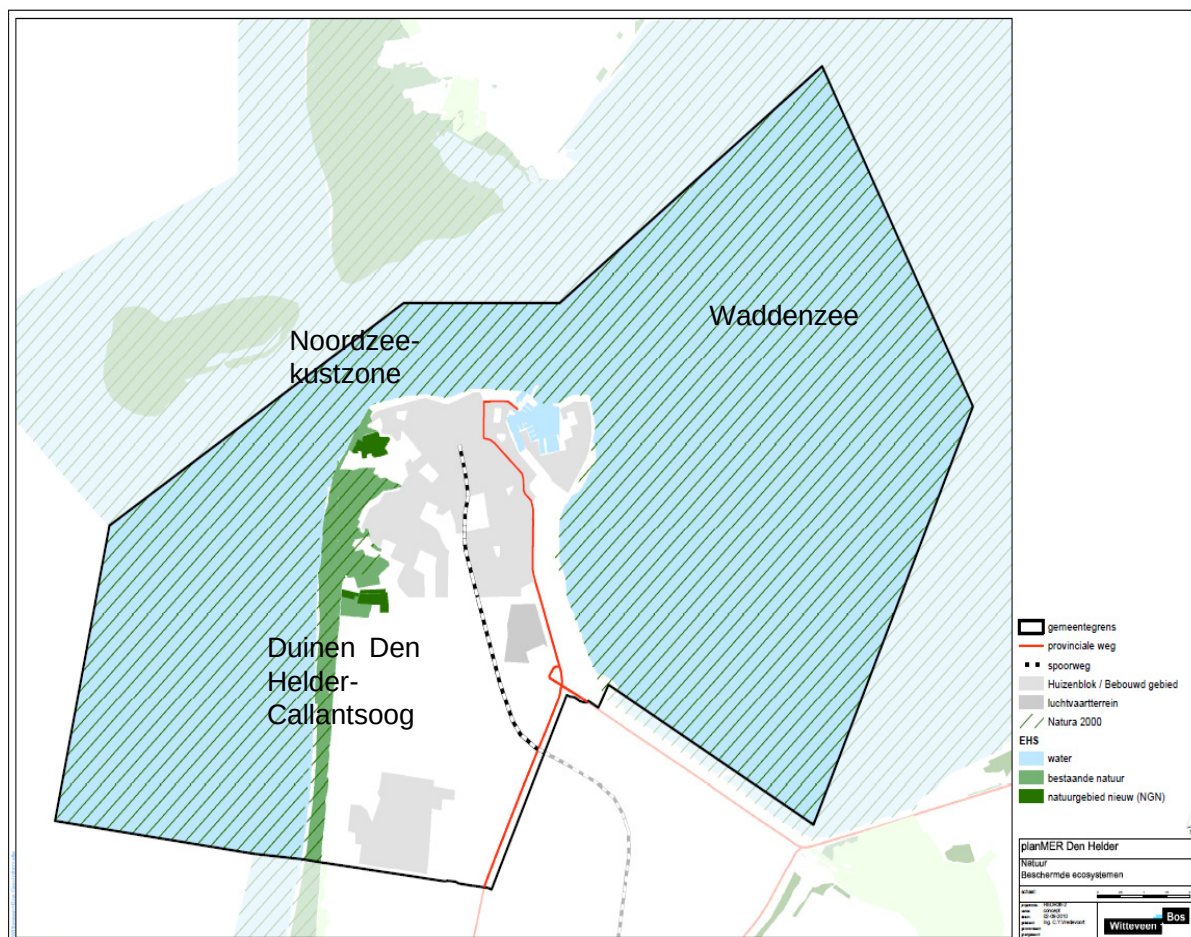
Bij de toetsing aan het beschermingsregime van de Natuurbeschermingswet staan de zgn. instandhoudingdoelstellingen centraal. Dit geldt vooral alle categorieën beschermde gebieden. Het betreft soorten en habitats waarvoor een gebied is/wordt aangewezen; deze doelen zijn vermeld in het (ontwerp) aanwijzingsbesluit. In voormalige beschermde natuurmomenten blijven daarnaast ook de doelen die met de vroegere aanwijzing werden beoogd - de zgn. 'BN-waarden' of oude doelen - van kracht (voor zover deze niet strijdig zijn met de Natura 2000-doelen).

Als van een voornemen significante effecten op de instandhoudingdoelen niet kunnen worden uitgesloten dient een passende beoordeling te worden uitgevoerd. De geldt alleen voor Natura 2000-doelstellingen, niet voor 'oude doelen'. Voor elk Natura 2000-gebied wordt een Natura 2000 Beheerplan opgesteld waarin in overleg betrokken overheden en andere partijen wordt vastgelegd op welke wijze instandhoudingdoelen zullen worden gerealiseerd.

⁷ Het grootste deel van De Hors valt binnen N2000-gebied 'Waddenzee'.

In bijlage IV wordt een overzicht gegeven van beschermde status van N2000-gebieden Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Den Helder-Callantsoog. In deze bijlage zijn per gebied kaartjes met begrenzings- en gebiedscategorieën daarin opgenomen en een overzicht van de soorten en habitats waarvoor een instandhoudingsdoelstelling geldt. De aanvullende doelstellingen die in Waddenzee en Duinen Den Helder gelden op grond van de status van een deel van deze gebieden als beschermd natuurmonument wordt vanwege het globale karakter van de beoordeling en toetsing in dit planMER buiten beschouwing gelaten.

afbeelding 3.7. Natura 2000-gebieden en EHS op het grondgebied van de gemeente Den Helder

Ecologische Hoofdstructuur

Sinds 2010 heeft de provincie Noord-Holland de begrenzing van de EHS aangepast (de 'herijking'). Het doel van deze herijking is een ecologisch betere, financieel haalbare en sneller realiseerbare EHS. Bij de herijking zijn gebieden uit de EHS gehaald, waarvan de ecologische waarde niet groot genoeg is of de aankoop niet haalbaar (te duur of niet te koop). De nieuwe gebieden die aan de EHS zijn toegevoegd, bieden juist ecologische kansen of kansen op versnelde of goedkopere aanleg. De EHS kan hiermee sneller en goedkoper worden gerealiseerd, onder andere omdat gezocht is naar combinaties met andere functies zoals waterbergingen. In totaal wordt ongeveer 1.000 ha EHS 'verlegd'. De Noord-Hollandse EHS blijft even groot.

Op 23 maart 2010 hebben Gedeputeerde Staten de resultaten van de herijking vastgesteld. In juli is de herijking in Provinciale Staten besproken. De nieuwe begrenzing zal in de provinciale Structuurvisie en het natuurbeheerplan worden opgenomen.

De nieuwe, 'herijkte' EHS treedt in werking als deze is opgenomen in de provinciale Structuurvisie, naar verwachting februari 2010. De begrenzing in het studiegebied is weergegeven in afbeelding 3.7.

soorten

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van beschermde planten- en diersoorten. Er zijn verschillende beschermingsregimes (soorten van tabel 1, 2 en 3). In bijlage III zijn de tabel 2 en 3 soorten die voorkomen in het studiegebied in kaart gebracht.

3.4. Gebruiksfuncties

Den Helder bestond in 2006 voor 1761 ha uit agrarisch terrein, 1330 ha uit bebouwd terrein, 512 ha uit recreatieterrein, 462 ha uit bos en open natuurlijk terrein, 251 ha uit semi-bebouwd terrein en 210 ha uit verkeersterrein [CBS, 2009]. Hieronder wordt nader ingegaan op het landgebruik.

wonen

Zoals in afbeelding 3.10. te zien is zijn er twee grote bewoningskernen in de gemeente Den Helder. Het betreft de kern Den Helder die bestaat uit de wijken 'Stad binnen de linie', 'Nieuw Den Helder' en De Schooten. De andere bewoningskern is Julianadorp. In Polder Koegras en de Duinzoom is verspreid in lage dichtheden bebouwing aanwezig. De totale woningvoorraad bedroeg in 2010 26.509 huizen⁸.

De bevolking van Den Helder is vanaf 1960 gegroeid tot het maximum van 63.800 personen in 1984. Vervolgens zette een langzame daling in tot circa 57.500 personen nu. Volgens prognoses van de provincie daalt de bevolking in de periode tot 2025 met 2 % (56.600 inwoners). Na 2025 zal een sterkere daling inzetten⁹. In 2040 wordt een bevolkingsgrootte van 53.800 personen verwacht. Het lage vestigingscijfer wordt veroorzaakt door het gebrek aan economische perspectieven en een lage aantrekkingskracht van Den Helder op de inwoners van de rest van Nederland. De afname van het aantal arbeidsplaatsen bij de marine van circa 30.000 naar de huidige 10.500 is daarin een factor van betekenis [Deetman en Mans, 2010].

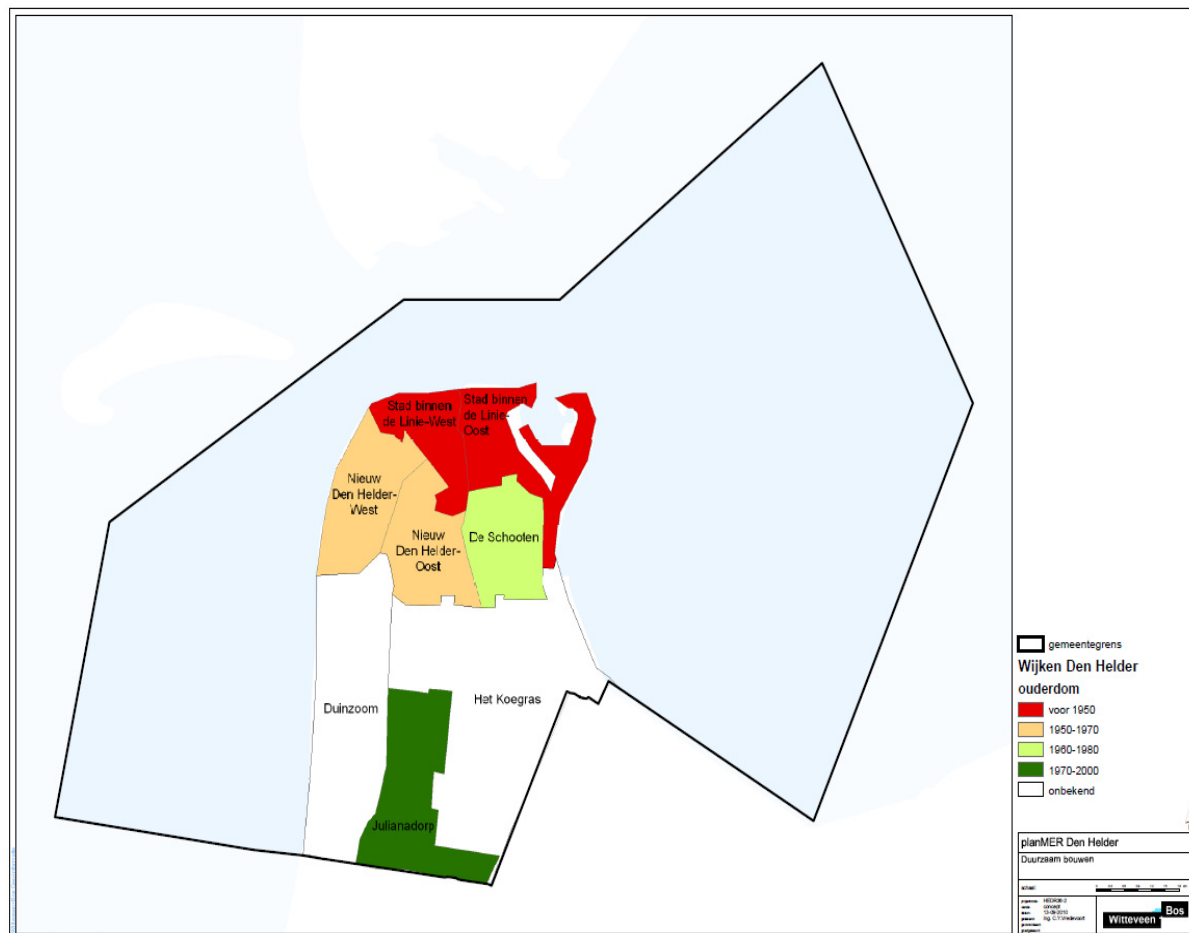
In de kern Den Helder heeft de vooroorlogse stadsuitbreiding binnen de linie plaatsgevonden. In de jaren '60 van de vorige eeuw is voor het eerst buiten de linie uitgebreid richting Het Koegras. Eerst ontstond Nieuw Den Helder (tot 1970). De wijk De Schooten werd tussen 1960 en 1980 gebouwd. Binnen de linie heeft enige stadsvernieuwing plaatsgevonden in de jaren 1970-1980. Julianadorp werd vanaf 1970 uitgebreid met flinke nieuwbouwwijken.

In de Structuurvisie worden verschillende vastgestelde projecten besproken (zie tabel 3.2) waarbij sprake is van gebiedsontwikkeling of herstructurering, zoals de gebiedsontwikkeling Stadshart / Willemsoord binnen de wijk Stad binnen de Linie (Oost). In dit plan wordt een concentratie van stedelijke functies in het stadshart beoogd. In het uitwerkingsplan Stadhart (gebiedsontwikkeling Stadshart/Willemsoord) is de concentratie van het bestaande winkelgebied opgenomen. Hiertoe worden twee kernwinkelgebieden ontwikkeld: één gebied grenzend aan het Julianaplein, de parkzone en de stationsomgeving en één gebied als verbinding tussen centrum en Willemsoord op de kop van de Beatrixstraat. Beide gebieden staan met elkaar in verbinding. Ook de verbinding tussen haven en stad maakt onderdeel uit van de plannen voor het Stadshart. De gebiedsontwikkeling bestaat verder uit de ontwikkeling op langere termijn (na 2025) van circa 1000 woningen aan de zeedijk en langs Willemsoord, de herpositionering van horeca, het verplaatsen van de schouwburg naar Willemsoord en de ontwikkeling van de voormalige Rijkswerf tot stadsdeel met culturele en nautische voorzieningen.

⁸ Bron: gemeente Den Helder

⁹ Bron: CBS/provincie Noord-Holland.

afbeelding 3.8. Wijken en woonkernen in gemeente Den Helder

tabel 3.2. Woningbouwprojecten in gemeente Den Helder

gebiedsontwikkelingen en projecten	status besluitvorming
Gebiedsontwikkeling Stadshart/Willemsoord.	Uitwerkingsplan is vastgesteld. Ruimtelijk programma ligt vast.
Herstructurering Nieuw Den Helder Centrum.	Locatie en herstructurering zijn vastgesteld.
Herontwikkeling Ankerpark.	Bouwplan in ontwikkeling.
Herontwikkeling Huisduinerkwartier.	Herontwikkeling is vastgesteld door college en raad.
Herontwikkeling Vinkenterrein.	Kaders stellen voor herontwikkeling.
Herontwikkeling Noorderhaven.	Herontwikkeling is vastgesteld door college en raad.
Herontwikkeling Krügerstraat.	Bouwplan in ontwikkeling.
Uitbreiding Julianadorp Oost.	Uitbreiding is vastgesteld door college en raad.
Herontwikkeling Geminiterrein/verplaatsing ziekenhuis.	Kader stellen voor herontwikkeling gebied.
Gebiedsontwikkeling Julianadorp aan Zee, Duinzoom Zuid en Duinzoom Noord.	In Structuurvisie Julianadorp aan Zee. Deels al uitgevoerd.
Stedelijke vernieuwing buiten Stadshart en Nieuw Den Helder Centrum.	kader stellen voor ontwikkeling.

De herstructurering Nieuw Den Helder Centrum in de wijk Nieuw Den Helder-West is een stadsproject waarbij verschillende stedelijke ontwikkelingen plaatsvinden. De stedelijke vernieuwing zet in op een gevarieerd woningaanbod, met aantrekkelijke winkels en wijkvoorzieningen. Plus meer aandacht voor kleine bedrijven in de wijk. Ook is voorzien in een geriatrisch verzorgingstehuis.

De gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone/Julianadorp aan zee in de gebieden Duinzoom en Julianadorp bestaat uit de uitbreiding van Julianadorp Oost met 600 woningen, 320 woningen en 40 cliëntwoningen in Noorderhaven, 60 woningen in Duinzoom-Zuid, 250 recreatiewoningen en 70-100 ha natuurgebied en recreatiegolfbaan. De ontwikkelingen in Duinzoom-Zuid zijn nog niet vastgesteld.

Er zijn verder binnen de stad Den Helder verschillende projecten geformuleerd voor de herontwikkeling van stadsdelen, namelijk de herontwikkeling Ankerpark, herontwikkeling Huisduinerkwartier, herontwikkeling Vinkenterrein, herontwikkeling Stadshart en herontwikkeling Krügerstraat. Deze projecten staan zowel voor de periode tot 2020 als de periode daarna in het teken van krimp. In de periode tot 2020 zal vooral ingezet worden op het realiseren van een vraaggericht aanbod van woningen (woningen in het (goedkopere) middensegment en nultredenwoningen voor ouderen), het ontwikkelen van duidelijk onderscheidende woonmilieus en het verbeteren van de doorstroming. Vanaf 2020, wanneer de krimp situatie zich naar verwachting sterker doet voelen doordat dan ook het aantal huishoudens afneemt, zal de transformatieopgave ook voortkomen uit een dalende woningbehoefte en bestaan uit sloop van woningen en herontwikkeling van de vrijkomende ruimte.

werken

De beroepsbevolking in Den Helder bestaat uit circa 35.000 personen, waarvan het grootste gedeelte middelbaar opgeleid is. Relatief de meeste personen werken bij 'openbaar bestuur' (Marine), gezondheids- en welzijnzorg en handel [Deetman en Mans, 2010].

Er zijn 55 agrarische bedrijven in de gemeente, waarvan de helft gevestigd is in Het Koegras [CBS, 2009]. 95 % van de bedrijven teelt gewassen (bloembollen).

Er zijn verschillende bedrijventerreinen in de gemeente. Er zijn in de regio voldoende bedrijventerreinen aanwezig of in ontwikkeling voor 'droge' bedrijven, onder andere op Kooypunt. Er is een gebrek aan watergebonden bedrijventerreinen, waarvoor het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein in Anna Paulowna wordt gerealiseerd (tegenover Kooypunt).

De locatie Dirksz. Admiraal/De Dogger in de wijk Nieuw Den Helder-Oost is een voorbeeld van niet geplande concentratie van sociaal maatschappelijke voorzieningen en bedrijvigheid met een bovenlokale betekenis. Op deze wijze is een regionaal voorzieningencluster ontstaan met scholen, kerken, brandweer en politie, het stadhuis, een tennispark, nu nog de rijksinrichting Doggershoek en voor de toekomst het nieuwe ziekenhuis. Ten behoeve van een heldere profilering en programmering van dit gebied onderzoekt Den Helder de komende jaren of het wenselijk en mogelijk is om dit gebied verder te ontwikkelen als een herkenbaar centrum van regionale sociaal-maatschappelijke voorzieningen, waarbij het nieuwe ziekenhuis als motor kan functioneren. Daarbij hoort een verbetering van de bereikbaarheid van het gebied, een betere oriëntatie op station Den Helder Zuid en een goede inbedding in de omgeving (aanliggende wijken, De Stelling, De Nollen). De uitbreiding van Dirksz. Admiraal/De Dogger bestaat uit de bouw van het nieuwe ziekenhuis, 9.000 m² nieuw bedrijventerrein en scholen.

recreëren

Het strand en de Helderse duinen liggen in een redelijk druk bezocht recreatiegebied, dat via zes strandopgangen verspreid over het grondgebied van de gemeente toegankelijk is. In de Koegraspolder liggen enkele (mini)campings, daarnaast bevinden zich enkele grote recreatiewoningterreinen (onder andere Juliana en Oogduyne) tussen Julianadorp en de duinen.

afbeelding 3.9. Route Noord-Hollandpad

Binnen de stad Den Helder zijn er ook verschillende recreatieve locaties, zoals Fort Kijkduin met fortmuseum en Noordzeeaquarium, de rest van de Stelling van Den Helder en de jachthaven op Willemsoord.

De gemeente is goed ontsloten voor recreatieve routes. Er zijn verschillende fietsroutes aanwezig in Den Helder (bijvoorbeeld rondom Den Helder, 35 km), er is ook een fietsroutenetwerk aangelegd. Wandelroutes zijn ook aanwezig, bijvoorbeeld in de Helderse Duinen en de Stelling van Den Helder. De lange-afstandwandeling 'Noord-Holland pad' loopt van veerhaven van Den Helder naar Julianadorp. Daarnaast zijn verschillende recreatieve vaarwegen aanwezig en nog voorzien. Het is mogelijk om een staande mast route te nemen tussen Amsterdam en Den Helder via het Noord-Hollands Kanaal.

verkeersafwikkeling

De Rijksweg N9, de Rijksweg N99 en de Rijksweg N250 vormen de hoofdontsluitingsstructuur in de Kop van Noord-Holland, zie afbeelding 3.12. De Rijksweg N9 en de Rijksweg N99 vallen onder beheer van het Rijk. De N9 is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg en kent een maximumsnelheid van 80 km/u. De N99 is gecategoriseerd als stroomweg en kent een maximumsnelheid van 100 km/u. De N250 valt onder beheer van de provincie Noord-Holland en is gecategoriseerd als gebiedsontsluitingsweg. Hierop geldt een maximumsnelheid van 80 km/u buiten de bebouwde kom.

De Rijksweg N9 vormt de belangrijkste noord-zuidverbinding richting Alkmaar. De Rijksweg N99 is een oost-westverbinding die bij Den Oever aansluit op de dichtstbijzijnde autosnelweg, de Rijksweg A7. De N250 vormt vanaf het kruispunt N9-N99 de belangrijkste noord-zuidverbinding richting Den Helder. De N250 biedt aansluiting op de veerpont richting Texel. Als gevolg hiervan kan het met name tijdens weekenden druk zijn op de N250.

Over het algemeen wordt aangenomen dat de autonome mobiliteitsgroei 1 tot 2 % per jaar bedraagt. Voor de periode 2008 - 2020 bedraagt op basis hiervan de te verwachten autonome mobiliteitsgroei tussen de 13 en 27 %. Verwacht wordt dat de verkeersintensiteit op de Rijksweg N9 zal afnemen. De noord-zuidoriëntatie van deze weg doet vermoeden dat deze de snelste verbinding met de Randstad vormt. Echter, de oost-west georiënteerde N99, sluit aan op de autosnelweg A7. Op deze route geldt hierdoor een hogere maximumsnelheid. Daarmee vormt de N99 de snelste route richting de Afsluitdijk en richting Amsterdam en verder [W+B, 2009].

bereikbaarheid

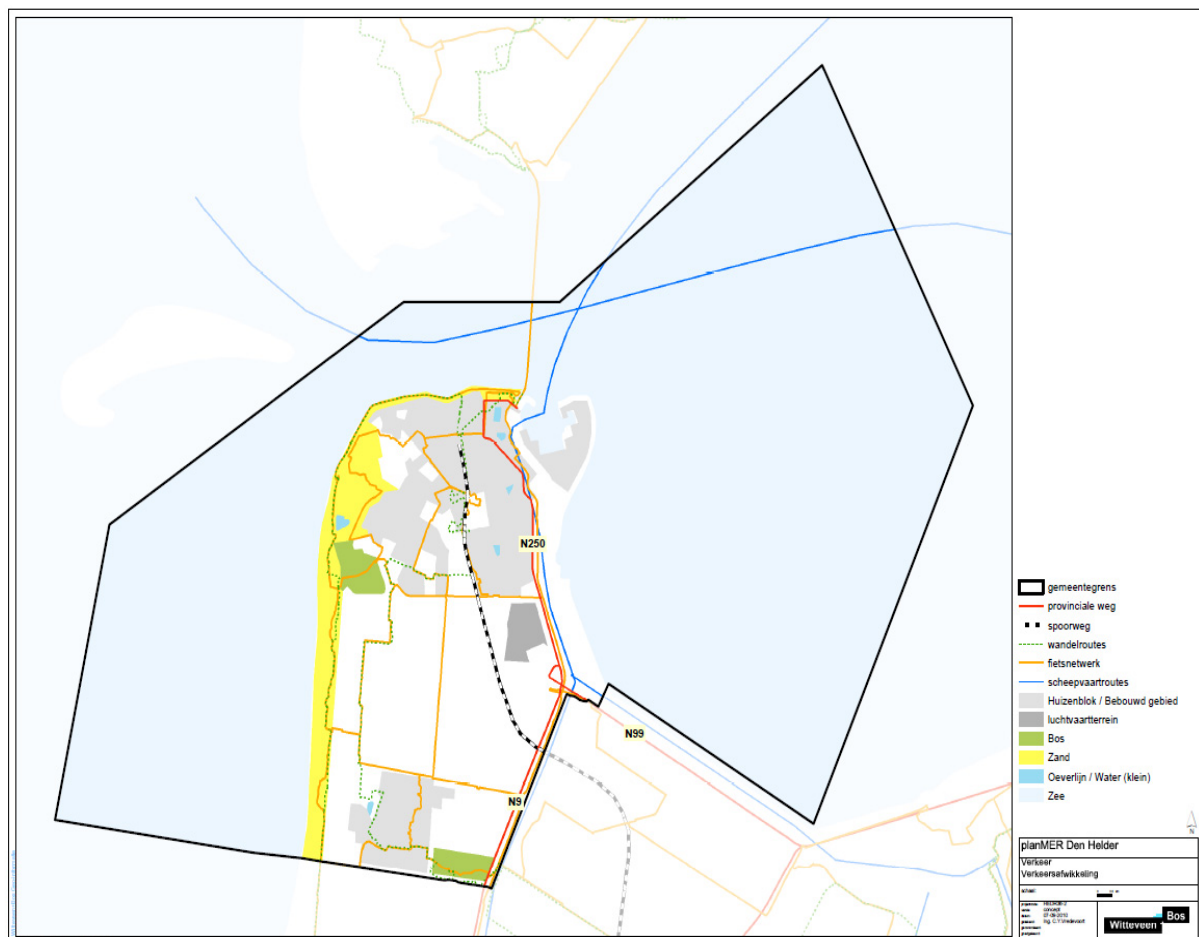
In Den Helder zijn verschillende knelpunten [Els Bet, 2009]:

- congestie bij het knooppunt N99-N9 en de gebrekkige ontsluiting bij het industrieterrein Kooypunt en RHB;
- verstopping van de stad door het verkeer van en naar de TESO-haven (N250);
- als gevolg van bovenstaande problemen overlast van sluipverkeer door Julianadorp.

De kruispunten rondom het knooppunt van de N99/N9 hebben allemaal i/c-ratio's van 0,8 of hoger. Dit betekent dat er geen restcapaciteit beschikbaar is en er congestie ontstaat. Dit wordt als een knelpunt gezien. Deze kruispunten zullen in 2020 allemaal een i/c-ratio van 0,8 of hoger hebben. Daarmee verergert bij de kruispunten congestie die ook al voor de huidige situatie is voorzien [W+B, 2009].

In 2010 is gerapporteerd over een oplossing van de problemen op de N250 op middellange termijn [DHV, 2010]. Door intensivering van het havengebruik van Den Helder wordt voor de komende jaren een toename van de verkeersbewegingen op de N250 tussen de rotonde Ravelijnweg en de haven verwacht. De verwachting is dat dit extra verkeer binnen het huidige netwerk niet zonder problemen kan worden afgewikkeld.

afbeelding 3.10. Hoofdinfrastructuur in de gemeente Den Helder

De N250 loopt in de kern van Den Helder dicht langs woningen. In verband met veiligheid, geluidhinder en luchtkwaliteit is het volgens de provincie ongewenst dat de verkeersintensiteiten hier toenemen.

De wens is daarom om de verkeerstromen tussen het zuiden en het havengebied en het marineterrein zo snel mogelijk over het Noord-Hollands Kanaal te laten gaan, omdat het daar minder overlast veroorzaakt voor bewoners. Daarnaast is het gewenst dat eventuele wachtrijen voor de poort van het marineterrein ander verkeer niet hinderen. De gemeenteraad heeft gekozen dat een route wordt uitgewerkt die uitgaat van aanleg van een nieuwe verbinding tussen Ravelijnweg en Het Nieuwe Werk voor alle verkeer. Hierbij vervalt de Van Kinsbergenbrug, terwijl de Moormanbrug blijft bestaan. Het voordeel van deze route is dat later bij aanleg van de nieuwe haven hierop aangesloten kan worden.

3.5. Milieukwaliteit

bodemkwaliteit

Volgens het Bodembeheerplan Den Helder [2007b] is de bodem is het meest verontreinigd in de wijken 'Stad binnen de Linie' (Oost en West), waar de oudere bebouwing van de gemeente voorkomt. Dit geldt zowel voor de bovengrond als de ondergrond. De bovengrond in de binnenstad is licht tot matig verontreinigd met de zware metalen koper, lood, zink en met PAK¹⁰. De ondergrond is licht verontreinigd met PAK. Ook de bovengrond van de westoever van de Nieuwe Haven is licht tot matig verontreinigd met koper en zink. De ondergrond van zowel de oost- als westoever van de haven is licht verontreinigd met PAK. In de overige wijken en in het landelijk gebied is de grond schoon.

geluidhinder

In de huidige situatie wordt de geluidsbelasting in het studiegebied bepaald door wegverkeer op de provinciale wegen N9 en N99 en het lokale wegennet en verschillende gezoneerde bedrijventerreinen aan de oostkant van de stad Den Helder. Dit is weergegeven in afbeelding 3.11.

Bij de bepaling van de ligging van de zone rondom bedrijventerreinen wordt over het algemeen uitgegaan van de 'planologische' geluidbelasting. Dit is de geluidbelasting van de bestaande bedrijven op het gezoneerde bedrijventerrein plus de geprognosticeerde geluidbelasting van lege percelen en de geprognosticeerde groei van de geluidbelasting van bestaande bedrijven. De ligging van de 50 dB(A) contour is door de geprognosticeerde geluidbelasting van lege percelen en de geprognosticeerde groei van de geluidbelasting van bestaande bedrijven deels een planologische keus.

De verkeersintensiteiten in de autonome ontwikkeling zullen op alle wegen toenemen als gevolg van de verwachte autonome groei van het wegverkeer. De geluidsbelasting van de bestaande woningen wordt in de autonome ontwikkeling vooral bepaald door de verkeersintensiteit op de bestaande wegen en de afstand van de afzonderlijke woningen tot de beoordeelde wegen.

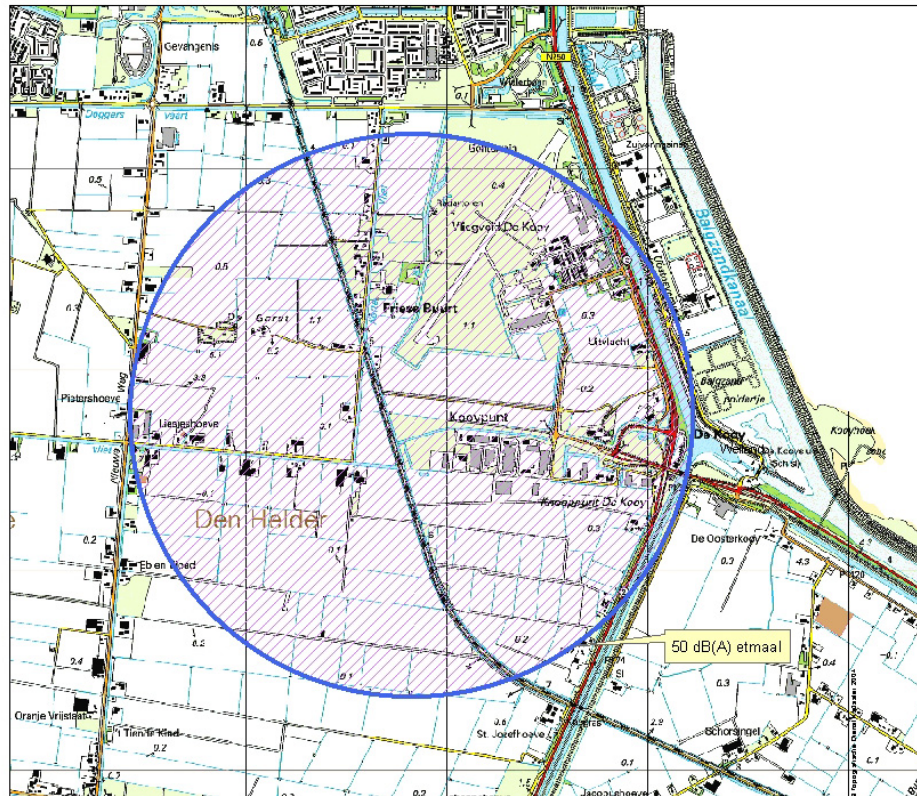
¹⁰ Polycyclische aromatische koolwaterstoffen.

afbeelding 3.11. Geluidcontouren in de gemeente Den Helder in 2011 en 2025

Op het bedrijventerrein Kooypunt is een tijdelijk circuit aanwezig van Motorcrossclub Den Helder. Bij een landelijke wedstrijd in oktober 2010 kwamen hier ruim 1500 bezoekers. Het maximale geluidsniveau van de motoren was vastgelegd op 98 dBA. De 50 dB contour ligt op een afstand van circa 1400 m op een trainingsdag, zie afbeelding 3.12. Op een racedag ligt deze op circa 1200 m.

afbeelding 3.12. 50 dB-contour tijdelijk motorcrossterrein

externe veiligheid

In het kader van dit MER zijn alle voor het aspect externe veiligheid de aanwezige risicobronnen geïnventariseerd.

De N9 en de N99 doorkruisen het plangebied. Over deze wegen vindt een zekere mate van vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Volgens de risicoatlas is langs de N9 en de N99 geen sprake van een overschrijding van de grenswaarde (eenmaal 10^{-6}) van het plaatsgebonden risico. De geringe hoeveelheid kwetsbare en beperkt kwetsbare objecten aan weerszijden van deze wegen, gecombineerd met de relatief lage intensiteiten van het vervoer van gevaarlijke stoffen, leiden er toe dat met grote waarschijnlijkheid gesteld kan worden dat in en om het plangebied geen sprake is van een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico.

Het plangebied ligt aan het baanvak Heerhugowaard - Den Helder. Over dit baanvak vindt geen structureel grootschalig vervoer van gevaarlijke stoffen plaats. Dit baanvak is in het kader van dit MER daarom niet als risicobron voor de externe veiligheid beschouwd.

Binnen en in de nabije omgeving van het plangebied bevinden zich verschillende inrichtingen waarbinnen met gevaarlijke stoffen wordt gewerkt, te weten:

1. een baggerdepot van V.O.F. 't Oost aan de Oosterveeg 9 in Den Helder;
2. een gashouder voor opslag van biogas op de rwzi Den Helder aan de Oosterveeg 70 in Den Helder;

3. een baggerdepot van V.O.F. 't Oost aan de Oostoeverweg 73 in Den Helder;
4. 3 opslagbunkers van Special Cargo Services aan de Nieuweweg 12 in Den Helder;
5. opslag voor bestrijdingsmiddelen van Van Gent & van de Meer bv, Schoolweg 74 in Den Helder;
6. LPG-reservoir, vulpunt en afleveringsinstallatie van Total aan de Doggersvaart 15 in Den Helder; 25, 35 en 15m;
7. LPG-reservoir, vulpunt en afleveringsinstallatie van Tankstation Drok B.V. aan de Ruyghweg 200 in Den Helder;
8. LPG-reservoir, vulpunt en afleveringsinstallatie van Total aan de Kievitsstraat 20 in Den Helder;
9. LPG-reservoir, vulpunt en afleveringsinstallatie van Marees Zelftankservice aan de Schoolweg 68 in Den Helder;
10. LPG-reservoir, vulpunt en afleveringsinstallatie van Total aan de Touwslagersweg 1 in Den Helder;
11. Defensieterrein Nieuwe Haventerrein in Den Helder;
12. Defensieterrein Fort Erprins aan het Schapendijkje in Den Helder;
13. een gasbehandelingsstation van de NAM op industrieterrein Oostoever.

De tankstations hebben 3 kleine 10^{-6} -PR-contouren met een diameter tussen de 10 en 35 m vanaf de installatie. De gashouder voor opslag van biogas heeft een 10^{-6} -PR contour van 20 m aan de rand van het terrein. Hetzelfde geldt voor de opslag van bestrijdingsmiddelen. De baggerdepots hebben - vanwege het bezit van een propaantank - een 10^{-6} -PR-contour met een diameter van 20 m aan de rand van de eigen terreingrens. Het gasbehandelingsstation heeft een 10^{-6} -PR-contour met een diameter van circa 450 m. Het invloedsgebied van het gasbehandelingsstation valt samen met de 10^{-8} -PR-contour. De opslagbunkers hebben een 10^{-6} -PR contour van 400 m.

In Den Helder ligt een leidingenstraat voor hogedruk aardgastransportleidingen. De straat ligt parallel aan de N99, zie de oranje lijnen in afbeelding 3.13. Verder liggen nog enkele solitaire transportleidingen. Op enkele plekken in afbeelding 3.13 is de 10^{-6} -PR contour buiten de leidingstraat ingetekend. In de huidige situatie is langs de genoemde gasleidingen geen sprake van een overschrijding van de grenswaarde van het plaatsgebonden risico. Gezien de over het algemeen lage bebouwingsdichtheid is waarschijnlijk geen sprake van een overschrijding van de oriënterende waarde van het groepsrisico.

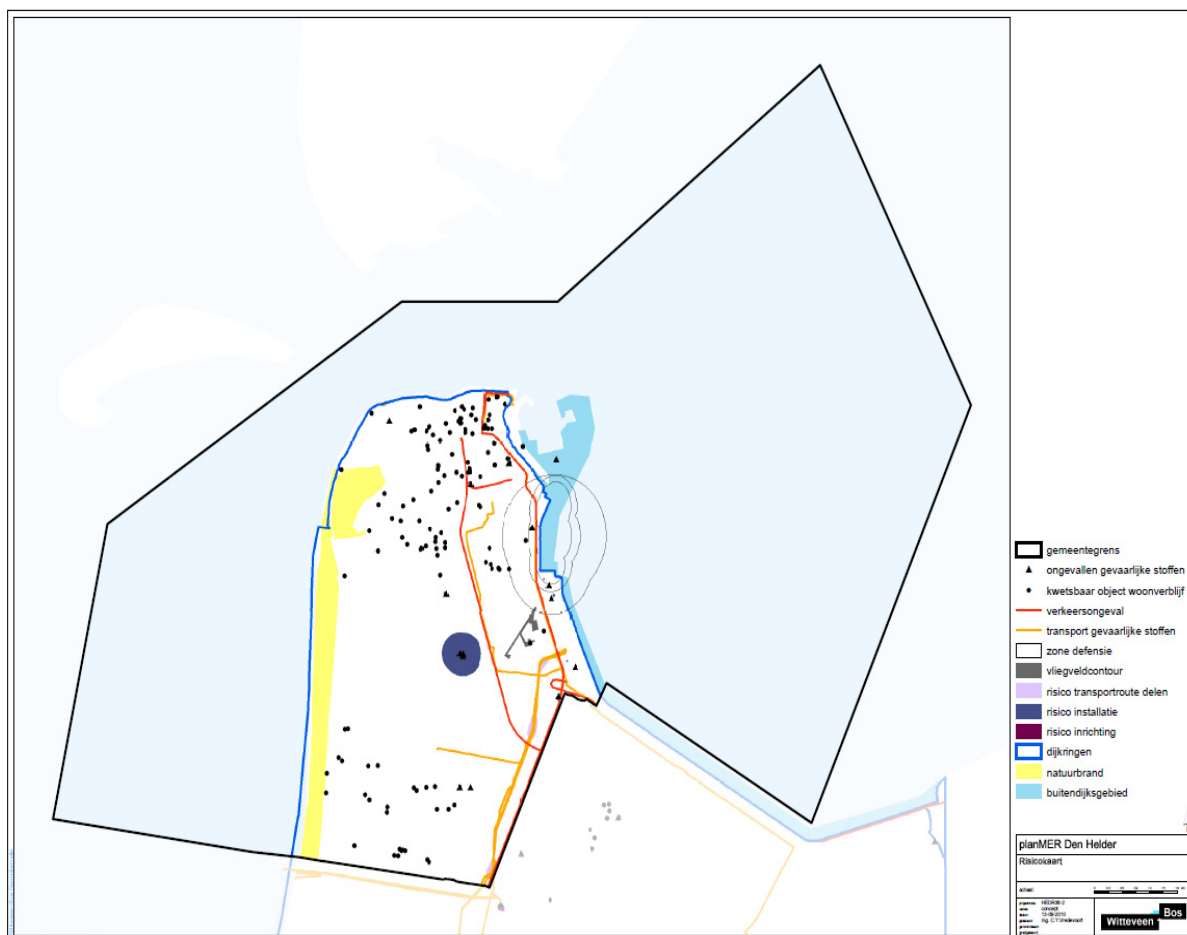
Vliegveld de Kooy is een militair luchtvaartterrein met structureel burgermedegebruik. Ter plaatse van het vliegveld is het risico op een luchtvaartongeval aanwezig. De zone waar 75 % van de ongelukken plaatsvindt wordt zone-1 genoemd. Zone-1 is bij (ruwe) benadering een strook van ongeveer 300 m breed die zich tot een kilometer voor en na de startbaan uitstrekt. Deze zone ligt binnen het terrein van het vliegveld.

Binnen het grondgebied van de gemeente liggen ook nog veiligheidszones rond een munitiedepot van Defensie. Rond Defensie-inrichtingen gelden drie zones met verschillende voorwaarden:

- zone A (de binnenste ring in afbeelding 3.13): Geen bebouwing, geen openbare wegen, spoorwegen of druk bevaren vaarwegen, geen recreatieterreinen;
- zone B: Geen bebouwing waarin zich personen kunnen bevinden, geen drukke openbare wegen, geen recreatieterreinen, wegen met beperkt verkeer toegestaan, evenals dagrecreatie;
- zone C: Geen gebouwen met vlies- of gordijngewelconstructie, geen gebouwen met zeer grote glasoppervlakten, waarin zich als regel een groot aantal personen bevindt, geen bedrijven die bij calamiteit gevaar voor munitieopslag of omgeving opleveren.

In de gemeente Den Helder is met uitzondering van de duinen en de Schooten ook een overstromingsrisico aanwezig. De marinehaven ligt buitendijks.

afbeelding 3.13. Uitsnede Risicokaart

licht

In het buitenstedelijke gebied (Koegraspolder) en de duinen is het relatief donker gebleven. In de stedelijke omgeving, rond de haven en het vliegveld is het lichter, maar is naar verwachting sprake van een acceptabel lichtniveau. In de autonome ontwikkeling worden geen wijzigingen verwacht voor de lichtsituatie in het plangebied.

3.6. Energie en klimaat

energie

Het energiegebruik van Den Helder bedraagt ongeveer 4,9 PJ/jaar met een bijbehorende CO₂-uitstoot van ca. 453 kton/jaar. De huishoudens hebben het grootste energiegebruik, nl. 50 %. Daarna volgen de sector niet-commerciële dienstverlening en de sector industrie&delfstofwinning (beide 14 %). Het ministerie van Defensie heeft met een energiegebruik van 0,63 PJ/jaar een aandeel van ruim 12 % van het energiegebruik in de gemeente Den Helder [HVC, 2010]. Het energiegebruik zal volgens de autonome ontwikkeling in 2035 dalen tot circa 3,7 PJ/jaar. Extra inspanningen van de gemeente ten opzichte van de inspanningen voor het uitvoeren van het basis scenario zullen slechts tot een geringe verdere daling van het energiegebruik leiden. In geval van een intensief scenario kan het energiegebruik in 2035 zijn gedaald tot ongeveer 3,5 PJ/jaar.

De provincie Noord-Holland heeft in haar Structuurvisie aangegeven dat er een zoekgebied voor wind-energie is in de gemeente Den Helder. Zoals te zien in afbeelding 3.14, heeft het zoekgebied met name betrekking op het buitengebied. Vanwege de ligging van het vliegveld zijn er in dit buitengebied hoog-

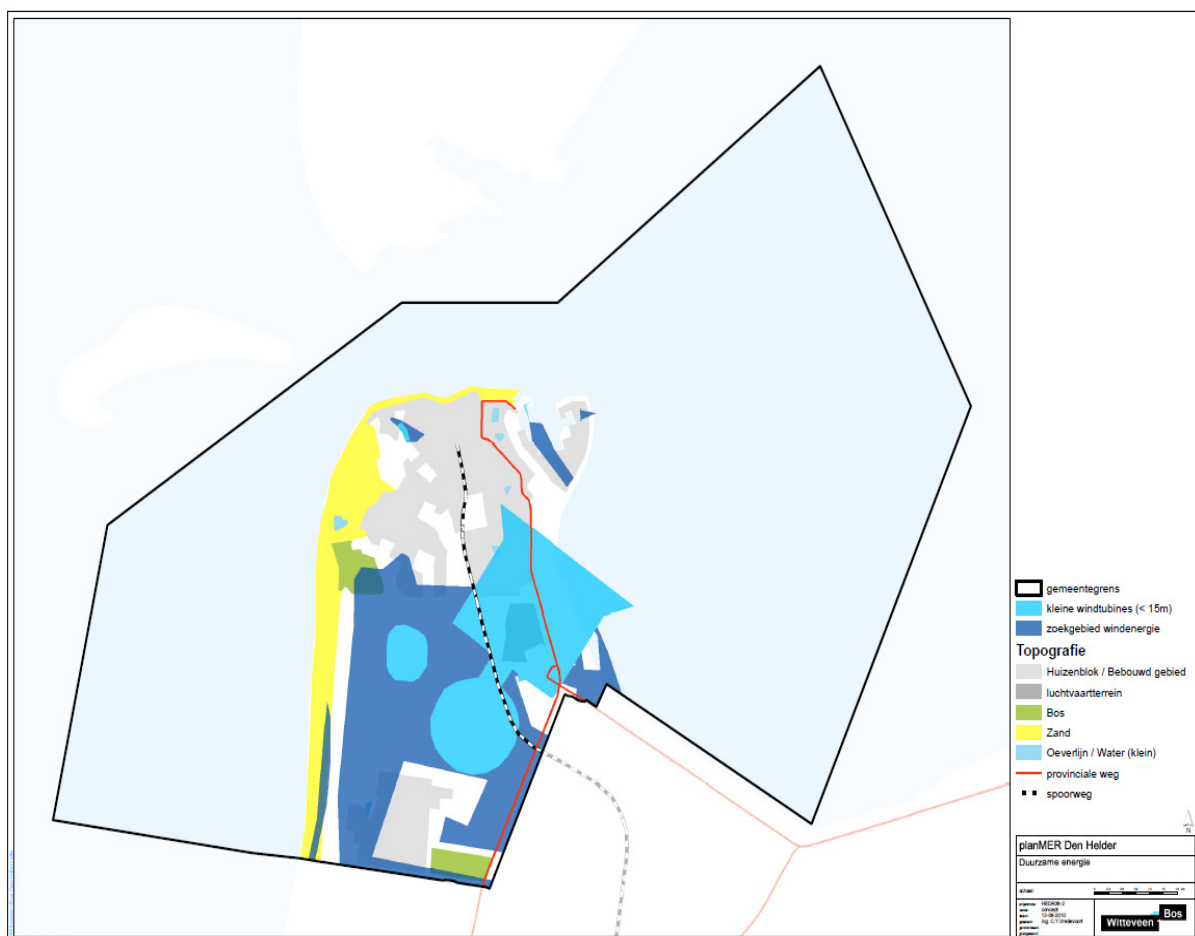
tebeperking voor objecten gesteld. Binnen deze contour (zie afbeelding 3.14) mogen eventueel alleen windturbines lager dan 15 m geplaatst worden. Vanwege mogelijke radarverstoring is plaatsing van nieuwe windturbines met een hoogte van meer dan 45 m in Den Helder niet toegestaan. Er zijn ontwikkelingen gaande waardoor deze beperking in de toekomst minder streng zal kunnen zijn. Volgens de (concept) Energievisie voor de gemeente Den Helder [HVC, 2010] kunnen momenteel maximaal twaalf windturbines op land geplaatst worden met een totaal opgesteld vermogen van ca. 42,3 MW (3,6 MW per windturbine) en ongeveer twintig windturbines in de Noordzee met een totaal opgesteld vermogen van 120 MW.

Volgens de (concept) Energievisie is zijn het ontsluiten van aardwarmte en het creëren van energie uit wind en biomassa is belangrijke stappen voor de verduurzaming van de gemeentelijke energiehuishouding.

duurzaam bouwen

Gemeente Den Helder heeft in de nota wonen aangegeven dat voor het beleid voor duurzaam bouwen wordt gekozen voor de methode GPR-Gebouw. GPR-Gebouw omvat de thema's energie, materialen, afval, water, gezondheid en woonkwaliteit. Bij nieuwbouw vindt altijd energieonderzoek plaats en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag temperatuur-afgiftesystemen (met warmtepompen), oriëntatie op de zon, eco-daken (met natuurlijke begroeiing) en ruimte voor zonneboilers en zonnepanelen. Bij nieuwbouw wordt uitgegaan van een minimale score van GPR 8. Den Helder maakt de komende jaren werk van energiebesparing in de bestaande bouw.

afbeelding 3.14. Globaal zoekgebied en beperkingen voor windenergie

4. BEOORDELINGSKADER

In dit hoofdstuk wordt het beoordelingskader voor deze planMER toegelicht.

4.1. Beoordelingskader

Het beoordelingskader uit de Nota Reikwijdte en Detailniveau [Witteveen+Bos, 2010] is aangepast aan de hand van ingediende zienswijzen en het advies van de Commissie m.e.r. De criteria zijn kwalitatief beoordeeld, dus de effecten zijn niet direct in getallen uitgedrukt.

tabel 4.1. Beoordelingstabel

thema	aspecten	beoordelingscriterium	methode
landschap en cultuurhistorie	aardkunde	invloed op aardkundige waarden	kwalitatief
	landschapstype	invloed op landschapstype	kwalitatief
	ruimtelijk visueel	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	kwalitatief
	historische geografie	invloed op historisch-geografische structuren	kwalitatief
	historische stedenbouwkunde	invloed op historische stedenbouwkunde	kwalitatief
	archeologie	invloed op archeologische waarden	kwalitatief
water	waterberging	voldoende waterberging ter compensatie van verhard oppervlak	kwalitatief
	waterkwaliteit	invloed op waterkwaliteit	kwalitatief
natuur	beschermde ecosystemen	invloed op instandhoudingsdoelen Natura-2000, natuurlijke kenmerken beschermde Natuurmonumenten of de wezenlijke kenmerken EHS	kwalitatief
	beschermde soorten	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten en Rode Lijstsoorten	kwalitatief
verkeer	kwaliteit verkeersafwikkeling	invloed op de I/C-ratio op de gebiedsontsluitingswegen	kwalitatief
	bereikbaarheid auto, OV, fiets	invloed op directheid van routes naar autosnelweg, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	kwalitatief
woon- en leefmilieu	bodemkwaliteit	invloed op bodemkwaliteit	kwalitatief
	geluidhinder	invloed op geluidhinder	kwalitatief
	lichthinder	invloed op lichthinder	kwalitatief
	externe veiligheid	invloed op het plaatgebonden en het groepsrisico	kwalitatief
energie en klimaat	energie	kansen voor duurzaam opgewekte energie kansen voor energiebesparing	kwalitatief
	duurzaam bouwen	het aandeel woningen en kantoren dat voldoet aan het predicaat duurzame bouw	kwalitatief
efficiënt ruimtegebruik	herstructurering en transformatie verouderde stadsdelen	het aandeel nieuwbouwactiviteiten binnenstedelijk in verhouding tot uitleglocaties	kwalitatief

De effecten worden volgens de methode in onderstaande tabel beoordeeld.

tabel 4.2. Scoringsmethodiek

score	betekenis
- -	aanzienlijke verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
-	verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
-/0	geringe verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
0	verbetering noch verslechtering ten opzichte van de referentiesituatie
0/+	geringe verbetering ten opzichte van de referentiesituatie
+	verbetering ten opzichte van de referentiesituatie
+ +	aanzienlijke verbetering ten opzichte van de referentiesituatie

4.2. Thema's en criteria

4.2.3. Landschap en cultuurhistorie

Landschappelijke en cultuurhistorische waarden kunnen gewaardeerd worden aan de hand van zichtbaarheid en herinneringswaarde, de gaafheid en conservatie, de zeldzaamheid, informatiewaarde, samenhangendheid en representativiteit. Deze kwaliteiten worden gebruikt bij het beoordelen van de effecten van een plan op de huidige waarden. De projecten in de Structuurvisie kunnen mogelijk landschappelijk en cultuurhistorische structuren aantasten of versterken door verstoring, doorsnijden, vernietigen of verdrogen of ontstoren, versterken, herstellen of vernatten. De verandering van het oppervlakte, de lengte van de doorsnijding, de kwaliteit van de gebieden en de karakteristieke kenmerken tellen mee voor de beoordeling. Deze waarden zijn beschreven in hoofdstuk 3.

aardkundige waarden

De aardkundige waarden gaan over waardevolle geologische objecten, verschijnselen, elementen en processen. Er wordt beoordeeld of aantasting plaatsvindt van deze aardkundige waarden.

landschapstype

De waarde van de landschapstructuur hangt samen met het kenmerkende karakter (bijvoorbeeld: grootschalige polderlandschap), de gaafheid en de zeldzaamheid van het landschapstype en de samenhang tussen waarneembare elementen en patronen en vorm en functie (hoge zandrug - es - in gebruik als akkerbouwgebied).

ruimtelijk-visueel

Bepalend voor de ruimtelijk-visuele waarde van het landschap is de samenhang tussen kenmerken als openheid of beslotenheid en zichtrelaties (waaronder oriëntatie).

historische geografie

Historische geografie omvat alle sporen in het landschap die door menselijk handelen in het verleden zijn ontstaan. Bijvoorbeeld lijnvormige elementen zoals (vaar)wegen, dijken, laanbeplanting of patronen zoals verkaveling. Door de voorgestelde projecten kunnen historisch-geografische patronen worden verstoord. Het is ook mogelijk dat ze versterkt worden, dat bijvoorbeeld de patronen duidelijker worden door nieuwe groenbeplanting langs de randen.

historische stedenbouw

In dit project wordt rekening gehouden met het historische dorpsgezicht van Den Helder en de Stelling van Den Helder als historische stedebouwkundige gebieden. Door de voorgestelde projecten kunnen de gebieden worden verstoord of deels vernietigd.

archeologie

Archeologie houdt zich bezig met de niet zichtbare delen van onze cultuurgeschiedenis. Zij zijn verborgen in de bodem. Er zijn voor archeologie twee aspecten te onderscheiden, namelijk bekende en daarnaast verwachte waarden. Bekende waarden zijn bevestigd door waarnemingen, opgravingen en/of vondsten. De gedane vondsten en de bodemkundige eenheid/geomorfologische vorm waarin ze gevonden zijn geven een indicatie voor nog niet onderzochte gebieden. Deze informatie wordt gebruikt om te komen tot een verwachtingkaart voor archeologische waarden. Aangegeven zal worden of effecten zullen optreden bij gebieden met een middelhoge of hoge verwachtingswaarde.

4.2.4. Water

De invloed op het watersysteem en de waterkwaliteit wordt kwalitatief beschreven. De projecten kunnen effect hebben op het oppervlaktewatersysteem. Uitgangspunt is dat afvoer van water en bergend vermogen niet negatief mag worden beïnvloed.

De beoordeling van een verwachte veranderde grondwaterstand heeft op zichzelf staand geen betekenis, maar kan alleen beoordeeld kan worden in relatie tot de functie van het gebied. Voor de effecten op grond- en oppervlaktewater zijn veranderingen onder gemiddelde omstandigheden maatgevend.

4.2.5. Natuur

Binnen natuurbeleid en -wetgeving kan onderscheid worden gemaakt in gebiedsbescherming en soortenbescherming. In deze paragraaf wordt ingegaan op de volgende kaders die de basis vormen voor het beoordelings- en toetsingskader voor het aspect natuur:

tabel 4.2. kaders voor beoordelings- en toetsingskader natuur

gebiedsbescherming	soortenbescherming
Natuurbeschermingswet 1998	Flora- en faunawet
Ecologische Hoofdstructuur	Rode Lijsten

Hieronder worden eerst de afzonderlijke kaders besproken. Aan het eind van deze paragraaf wordt een overzicht gegeven van het hierop gebaseerde beoordelings- en toetsingskader.

Natuurbeschermingswet 1998

In bijlage IV wordt een overzicht gegeven van beschermde status van N2000-gebieden Noordzeekustzone, Waddenzee en Duinen Den Helder-Callantsoog. In deze bijlage zijn per gebied kaartjes met begrenzingen en gebiedscategorieën daarbinnen opgenomen en een overzicht van de soorten en habitats waarvoor een instandhoudingdoelstelling geldt. De aanvullende doelstellingen die in Waddenzee en Duinen Den Helder gelden op grond van de status van een deel van deze gebieden als beschermd natuurmonument wordt vanwege het globale karakter van de beoordeling en toetsing in dit planMER buiten beschouwing gelaten.

Ecologische Hoofdstructuur

De bescherming van de EHS is geregeld via het planologisch instrumentarium. Projecten en plannen dienen getoetst te worden volgens het beleidskader 'Spelregels EHS'. De EHS valt in en rond Den Helder min of meer samen met de Natura 2000-gebieden, maar is in enkele gebieden ruimer begrensd. Dit betreft in Den Helder met name de Huisduinerpolder en Mariëndal. Het toetsingskader omvat een breed scala aan ecologische, maar ook abiotische en landschappelijke aspecten en is daarmee meeromvattend dan Natura 2000. Vanwege het globale karakter van deze planMER en de overlap met het Natura 2000-regime wordt de beoordeling hier beperkt tot mogelijke effecten op oppervlak en kwaliteit van 'overige' natuurtypen (typen natuur die niet tot een habitatype met een instandhoudingdoelstelling worden gerekend).

Flora- en faunawet

De Flora- en faunawet regelt de bescherming van beschermde planten- en diersoorten. Voor mogelijke overtredingen kan ontheffing worden aangevraagd. Er zijn verschillende beschermingsregimes (soorten van tabel 1, 2 en 3). De regelgeving is primair gericht op bescherming van soorten bij uitvoeren van concrete bouw- en andere projecten. Daarnaast dient ook de gunstige staat van instandhouding van zeldzame en bedreigde soorten te worden gehandhaafd. Een structuurvisie is in grote lijnen te globaal voor integrale toetsing aan de Flora- en faunawet; dit is ook niet verplicht. Wel is het zinvol om mogelijke beïnvloeding van de strengst beschermde soorten (tabel 2 en 3) in dit planMER in beeld te brengen.

In tabel 4.3 wordt een overzicht gegeven van het beoordelings- en toetsingskader voor natuur. Vanwege de grote verschillen in beschermingsregimes en ecosystemen binnen het studiegebied is uitgegaan van een ruimtelijke indeling van het gemeentelijk grondgebied als eerste indelingscriterium.

In de tabel zijn (groepen van) habitats en soorten die in het betreffende deel van het studiegebied niet voorkomen niet opgenomen, ook als er in het Natura 2000-gebied wel een instandhoudingsdoelstelling voor geldt¹¹.

tabel 4.3. Nader overzicht beoordelings- en toetsingskader natuur

deel studiegebied	parameter	wettelijk/beleidsmatig kader	subparameter
Noordzeekustzone	natuur- en habitattypen	Nb-wet/Natura 2000	habitattypen Noordzee (H1110, H1140)
		EHS	overige natuurtypen
	vissen	Nb-wet/Natura 2000	vissen met ishd
		Flora- en faunawet	beschermde vissen (tabel 2-3)
		Rode Lijst	vissen Rode Lijst
	broedvogels	Nb-wet/Natura 2000	broedvogels met ishd
		Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
		Rode Lijst	broedvogels Rode Lijst
	niet-broedvogels	Nb-wet/Natura 2000	niet-broedvogels met ishd
		Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
	zeezoogdieren	Nbw/Ffw/RL	zeezoogdieren met ishd/tabel 2-3/Rode Lijst
Waddenzee	natuur- en habitattypen	Nb-wet/Natura 2000	habitattypen zee/inter-getijdengebied/kwelders
		EHS	overige natuurtypen
	vissen	Nb-wet/Natura 2000	vissen met ishd
		Flora- en faunawet	beschermde vissen (tabel 2-3)
		Rode Lijst	vissen Rode Lijst
	broedvogels	Nb-wet/Natura 2000	broedvogels met ishd
		Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
		Rode Lijst	broedvogels Rode Lijst
	niet-broedvogels	Nb-wet/Natura 2000	niet-broedvogels met ishd
		Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
	zeezoogdieren	Nbw/Ffw/RL	zeezoogdieren met ishd/tabel 2-3/Rode Lijst
Duinen Den Helder-Callantsoog	natuur- en habitattypen	Nb-wet/Natura 2000	duinhabitattypen
		EHS	overige natuurtypen
	hogere planten	Flora- en faunawet	beschermde planten (tabel 2-3)
		Rode Lijst	plantensoorten Rode Lijst
	insecten	Rode Lijst	insecten Rode Lijst
	amfibieën/reptielen	Ff-wet/Rode Lijst	amfibieën/reptielen tabel 2-3/Rode Lijst
	broedvogels	Nb-wet/Natura 2000	tapuit
		Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
		Rode Lijst	broedvogels Rode Lijst
	niet-broedvogels	Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
Den Helder en omgeving	zoogdieren	Flora- en faunawet	vleermuizen
	natuurtypen	–/EHS	natuurtypen
		Flora- en faunawet	beschermde planten (tabel 2-3)
	hogere planten	Rode Lijst	plantensoorten Rode Lijst
		Flora- en faunawet	beschermde planten (tabel 2-3)
	amfibieën/reptielen	Ff-wet/Rode Lijst	amfibieën/reptielen tabel 2-3/Rode Lijst
	broedvogels	Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
		Rode Lijst	broedvogels Rode Lijst
	zoogdieren	Flora- en faunawet	vleermuizen

¹¹ Dit geldt bijvoorbeeld voor de nauwe korfslak in N2000-gebied Waddenzee. Deze soort komt voor zover bekend alleen voor op Rot-tumeroog en -plaat.

deel studiegebied	parameter	wettelijk/beleidsmatig kader	subparameter
Julianadorp en landelijk gebied	natuurtypen	–/EHS	natuurtypen
	hogere planten	Flora- en faunawet	beschermde planten (tabel 2-3)
		Rode Lijst	plantensoorten Rode Lijst
	amfibieën/reptielen	Ff-wet/Rode Lijst	amfibieën/reptielen tabel 2-3/Rode Lijst
	broedvogels	Flora- en faunawet	alle inheemse soorten
		Rode Lijst	broedvogels Rode Lijst
	zoogdieren	Flora- en faunawet	vleermuizen

werkwijze beoordeling

Bij het voorspellen van mogelijke effecten van de Structuurvisie op het aspect natuur is de volgende werkwijze gehanteerd.

1. Voor de voorspelling van mogelijke effecten op natuur vormt de selectie van een beperkt aantal voorgenomen activiteiten uit de ontwerp Structuurvisie waarvoor een beoordeling in het MER zinvol en gewenst is het uitgangspunt. Dit zijn:
 - gebiedsontwikkeling Haven, verplaatsing TESO-veerhaven;
 - aanpassingen infrastructuur/Verkeer- en vervoerplan;
 - gebiedsontwikkeling Binnenduinrandzone/Julianadorp aan zee;
 - aanleg motorsportterrein;
 - uitbreiding Kooypunt.
2. Per project is een nadere afbakening van mogelijk relevante effecten gedaan. Per project is een tabel gemaakt waarin op de ene as mogelijke effecttypen zijn vermeld (zoals: 'ruimtebeslag', 'verstoring door geluid', etc.) en op de andere de criteria en parameters van het toetsings- en beoordelingskader (waar mogelijk cluster). In deze tabellen is met kruisjes aangegeven welke effecten mogelijk zijn. Hierbij is o.a. gebruik gemaakt van de zgn. 'effectenindicator' van Alterra. Bij de tabellen wordt in een korte motivering/onderbouwing aangegeven op grond van welke argumenten en overwegingen bepaalde effecten *niet* worden verwacht, met andere woorden: waarom in bepaalde cellen in de tabel geen kruis is gezet.
3. Vervolgens is een analyse gemaakt van de mogelijk relevante effecten die in stap 3 zijn geïdentificeerd. Van elk van deze effecten is een kwalitatieve analyse gemaakt van de mogelijke ernst van deze effecten. Waar sprake is van een mogelijk verlies van oppervlak van habitats is een globale, kwantitatieve schatting gemaakt van de omvang hiervan.
4. Tevens worden de effecten beoordeeld: is inderdaad sprake van mogelijke effecten en zo ja zijn deze dan naar verwachting **zeker niet** significant, **mogelijk** significant of **zeker wel** significant? De conclusies van deze stap kunnen eventueel worden gepresenteerd met behulp van de zgn. 'stoplichtmethode'.
5. Effecten van meerdere planonderdelen op dezelfde soort of habitat worden zowel afzonderlijk als in combinatie met elkaar beschouwd, alleen voor N2000-gebieden.
6. Effectbeoordeling.

4.2.6. Verkeer

De invloed op de kwaliteit van de verkeersafwikkeling op de gebiedsontsluitende wegen wordt beoordeeld, evenals de invloed op bereikbaarheid van gebouwen binnen de gemeentegrenzen. Dit geldt voor zowel auto-, ov-, als fietsverkeer.

4.2.7. Woon- en leefmilieu

Voor het woon- en leefmilieu wordt gekeken naar de invloed van de projecten op de bodemkwaliteit. Verder wordt ingegaan op de mate van geluidhinder en lichthinder die door de Structuurvisie worden mogelijk gemaakt. Tot slot wordt ingegaan op de externe veiligheid.

bodemkwaliteit

Voor de effecten op de bodemkwaliteit is er vanuit gegaan dat alleen schonere grond toegepast mag worden in een werk.

geluidhinder

De belangrijkste gezondheidseffecten van blootstelling aan lagere niveaus van geluid zoals die vaak in de woonomgeving voorkomen zijn (ernstige) hinder en (ernstige) slaapverstoring. De wetgeving gaat uit van de volgende grenswaarden voor bestaande en nieuwe woningen. De voorkeursgrenswaarde voor de geluidbelasting voor wegverkeer aan de gevel van nieuwe woningen is een L_{eq} van 50 dB(A) of een L_{den} van 48 dB. Voor bestaande woningen is deze een L_{eq} van 55 dB(A) of een L_{den} van 53 dB.

De maximaal toelaatbare geluidbelasting voor nieuwe woningen is 60 tot 70 dB(A) of 58 tot 68 dB, afhankelijk van de situatie. Voor bestaande woningen is deze 70 dB(A) L_{eq} of 68 dB L_{den} . Er zijn ook bepalingen voor het geluidsniveau in de woning, het binnenniveau, met gesloten ramen. Dit is voor nieuwe woningen 35 dB(A) (33 dB) en voor bestaande woningen 45 dB(A) (43 dB). Gezien de isolerende werking van moderne gevels, is het bij nieuwe woningen pas interessant om bij een gevelbelasting van 60 dB(A) extra gevelmaatregelen te nemen.

lichthinder

De effecten op de lichthinder zijn zeer globaal beoordeeld aan de hand van de toename van stedelijk of bebouwd gebied.

externe veiligheid

Over verkeerswegen vindt transport plaats van gevaarlijke stoffen. Bij een incident kunnen gevaarlijke stoffen vrijkomen naar de omgeving die mogelijk gevaar opleveren voor de gezondheid van omwonenden. Op basis van een berekening van de kans op een incident en het effect (aantal slachtoffers) wordt het risico voor de omgeving bepaald. De effecten op externe veiligheid worden bepaald door het vervoer gevaarlijke stoffen. De aard van de stoffen en de frequentie waarmee ze door een gebied rijden bepaalt het risico. In het externe veiligheidsbeleid worden echter normen gehanteerd voor overlijdensrisico's. Hiervoor wordt onderscheid gemaakt in het plaatsgebonden risico en het groepsrisico.

Plaatsgebonden risico is de kans per jaar dat een persoon komt te overlijden door een ongeval met (het transport van) gevaarlijke stoffen indien deze persoon zich permanent (vierentwintig uur per dag gedurende het gehele jaar) en onbeschermd op een bepaalde plaats zou bevinden. Voor bestaande situaties geldt een grenswaarde van 10^{-5} per jaar. Voor nieuwe situaties geldt een grenswaarde van 10^{-6} per jaar, inclusief de kwetsbare objecten (zoals woningen, onderwijs-, gezondheid- en kindercentra). Beperkt kwetsbare objecten (zoals kantoren, sport-, recreatievoorzieningen, stadions en theaters) kennen een 10^{-6} per jaar een richtwaarde.

Het groepsrisico is de kans per jaar aan dat een groep personen tegelijk slachtoffer wordt van een ongeval met gevaarlijke stoffen. De norm voor het GR heeft niet de status van grenswaarde maar van oriëntatiewaarde (OW). Dit betekent dat betrokken overheden maar ook private instellingen geen wettelijke verplichting, maar een inspanningsverplichting hebben om aan de norm te voldoen. De oriëntatiewaarden zijn:

- kans op een ongeval van maximaal 10^{-4} /jaar op 10 slachtoffers per km route;
- kans op een ongeval van maximaal 10^{-6} /jaar op 100 slachtoffers per km route;
- kans op een ongeval van maximaal 10^{-8} /jaar op 1000 slachtoffers per km route.

Wanneer de oriëntatiewaarde groter dan 1 is, dan wordt de lijn van het GR overschreden.

4.2.8. Energie en klimaat

Bij het criterium energie wordt beoordeeld of wordt bijgedragen aan het aandeel duurzaam opgewekte energie en de mate waarin projecten bijdragen aan energiebesparing. Bij het criterium duurzaam bou-

wen wordt ingegaan op het aandeel woningen en kantoren dat voldoet aan het predicaat duurzame bouw.

4.2.9. Efficiënt ruimtegebruik

Hier wordt ingegaan op het aandeel nieuwbouwactiviteiten dat binnenstedelijk plaatsvindt in verhouding tot uitleglocaties.

5. GEBIEDSONTWIKKELING HAVEN

De gebiedsontwikkeling Haven en de mogelijke verplaatsing van de veerhaven (zie paragraaf 2.4.1), zijn in onderstaand hoofdstuk beoordeeld op verschillende milieuthema's. De beoordeling is schematisch weergegeven in tabel 5.3.

5.1. Te beantwoorden vragen

Bij de haven is het voorkeursalternatief van de NO-haven afgewogen tegen het alternatief van de N-haven. Geven de twee alternatieven verschillende effecten? Zijn er verschillen te verwachten bij een afwijkende grootte (30 of 80 ha)? Zijn er bepaalde kantelpunten aan te geven waar de keuze een beslissende invloed heeft? Zou een iets gewijzigde locatie nog minder effecten kunnen hebben op bepaalde thema's? Wat zijn maatregelen om de effecten te verzachten of te compenseren?

5.2. Landschap en cultuurhistorie

aardkundige waarden

Voor beide havens geldt dat vanwege hun ligging dat hierdoor de zeestromen op de Waddenzee beïnvloed worden en mogelijk ook de ebstroom langs de Helderse Zeewering en de zuidkant van Texel. Als gevolg van een gewijzigde stromingsrichting of verhoging van de stroomsnelheden kan versterkte erosie plaatsvinden langs de Helderse Zeewering en de zuidkant van Texel¹². De zuidkant van Texel is onderdeel van het aardkundig monument Westerduinen en de Hors van Texel. De Hors is een zandplaat die aan Texel is vastgegroeid. Dit gebied heeft een internationale waardering en is uniek in Nederland. De N-haven heeft een iets grotere invloed op de stroming dan de NO-haven, hoewel de precieze effecten onbekend zijn. Waarschijnlijk zal de zuidkant van de Hors iets eroderen. De effecten van beide varianten zijn niet onderscheidend beoordeeld, omdat de verschillen mogelijk klein zijn. Het mogelijke effect op het aardkundig monument Westerduinen en de Hors is negatief beoordeeld (-).

Mogelijk volgen ook effecten op het aardkundig monument Balgzand als natuurcompensatie voor de haven wordt aangelegd op het Balgzand. Dit is een mogelijkheid die door de gemeente Den Helder wordt onderzocht. Dit is echter niet meegenomen als onderdeel van de voorgenomen activiteit, omdat de natuurcompensatie niet een onderdeel is van de Structuurvisie. Mocht de natuurcompensatie daadwerkelijk op het Balgzand plaatsvinden, dan dient hiervoor een apart onderzoek te worden uitgevoerd naar de effecten op de aardkundige waarden van het monument.

landschapstype

Het fysisch-geografisch landschapstype ter plaatse van de havenvarianten behoort tot het waddengebied, het laatste min of meer natuurlijke landschapstype in Nederland. Door de aanleg van een haven in de Waddenzee treden verschillende effecten op, namelijk vernietiging en verstoring. Het ruimtebeslag beslaat 50 ha met een onzekerheidsmarge van 30 ha. Hierdoor verandert het Waddenlandschap ter plaatse naar een industrieel gebied. Door de bouw van een haven worden eveneens de kenmerkende geologische processen van opbouw en afbraak verstoord. De precieze effecten zijn onduidelijk. Door de bouw van de NO- en de N-haven wordt dus met name de fysieke en beleefbare waarden van het landschapstype in zeer grote mate aangetast. Dit is voor beide varianten zeer negatief beoordeeld (--).

ruimtelijk-visueel

De twee locaties worden richting het waddengebied gekenmerkt door een weids uitzicht met een hoge waardering. Aan de zuidkant ligt echter al bestaand industrieel gebied met een beperkte openheid en een lage waardering. Het bestaande industriële gebied rukt dus op richting het noorden of noordoosten. Hoewel het open gebied daarmee inkrimpt, zijn de effecten bijvoorbeeld minder groot dan bijvoorbeeld de aanleg van een windmolenpark op zee dat zichtbaar is vanaf de kust.

¹² Inspraakreactie Notitie R&D Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, 15 september 2010.

De effecten op de beleefbare kwaliteiten van de Waddenzee zijn daarom niet zeer negatief beoordeeld, maar negatief (-). Dit geldt voor beide varianten.

historische geografie

Op de twee locaties zijn geen historisch-geografische structuren aanwezig die vernietigd of doorsneden kunnen worden. De N-haven ligt echter wel naast de Heldersche Zeewering, welke van historisch-geografische waarde is. Door het bouwen buiten de dijk wordt echter de historische structuur van de dijk verstoord. De N-variant is daarom negatief beoordeeld (-). De NO-variant sluit enigszins aan bij de doorgetrokken lijn van de zeewering en wordt daarom neutraal beoordeeld (0).

historische stedenbouw

De N-haven sluit aan op de grens van het rijksbeschermd stadsgezicht Stelling van Den Helder. De N-haven kent geen ruimtebeslag of doorsnijding binnen de Stelling. Bovendien wordt deze locatie van de Stelling afgeschermd door de Helderse Zeewering. Toch heeft het vanuit (historisch) stedenbouwkundig oogpunt de voorkeur om de havenontwikkeling door te zetten zoals hij in de 20ste-eeuw heeft plaatsgevonden (zie afbeelding 3.4). Zo blijft de Stelling ook beter beleefbaar vanaf zee. Daarom is de NO-variant neutraal beoordeeld (0). Vanwege de effecten op de beleefbaarheid en de stedelijke samenhang is de N-variant negatief beoordeeld (-).

archeologie

De locaties liggen op de IKAW beide in een zone waar een middelhoge verwachtingswaarde geldt voor het aantreffen van scheepswrakken. Dit betekent dat voor de aanleg van de haven nader archeologisch onderzoek nodig is naar de waterbodem. Zowel de N-haven als de NO-haven ligt naast een gemeentelijk archeologisch monument (respectievelijk DH5-2 en DH5-3¹³). Er zijn ter plaatse van de havenvarianten geen archeologische monumenten aanwezig. In die zin zijn de locaties niet te onderscheiden en is alleen een negatieve beoordeling gegeven vanwege het ruimtebeslag in een gebied met middelhoge archeologische waarden (-).

5.3. Water

Door het aanleggen van 50 ha havengebied in buitendijks gebied geeft geen effecten op de waterberging. Invloed op de waterkwaliteit is niet voorzien, omdat dat bij de huidige regelgeving niet mogelijk is. De varianten zijn neutraal en niet onderscheidend beoordeeld (0).

5.4. Natuur

afbakening van mogelijk relevante effecten

Effecten op het duingebied, het landelijk gebied en Julianadorp en omgeving kunnen worden uitgesloten. Eventuele indirecte effecten zoals verstoring zullen deze op meerdere kilometers van de haven gelegen gebieden niet bereiken. Effecten van stikstofdepositie zouden hierop een uitzondering kunnen vormen. Stikstof kan zich tot relatief grote afstand van emissiebronnen - zoals extra scheepvaartverkeer als gevolg van de havenuitbreiding - verspreiden.

Op voorhand wordt echter verwacht dat effecten op duinhabitats, die in de omgeving van Den Helder het meest gevoelig zijn voor stikstofdepositie, verwaarloosbaar zal zijn. Dit is in de eerste plaats gebaseerd op het feit dat de huidige (2010) achtergronddepositie zich voor de habitattypen reeds onder (ruim) onder de zgn. kritische depositie waarden (KDW) bevindt en door het Planbureau voor de Leefomgeving in 2020 een verdere daling wordt verwacht (zie <http://geoservice.pbl.nl/website/gcndepos/Totaalstikstof/2020>). Tegen die tijd zal de achtergronddepositie in Wadden- en Noordzee tussen 400 en 600 mol/ha.j bedragen, in het stedelijk gebied van Den Helder minder dan 1000 mol/ha.j en in het grootste deel van het duingebied (ruim) onder de 900 mol/ha.j.

¹³ Deze nummers refereren aan de beschrijving in de Nota Cultuurhistorische Waarden. Zie paragraaf 3.1 en bijlage II voor uitleg en locatie.

In een kilometerblok in het zuidelijk deel van de Grafelijkheidsduinen ligt de achtergrond dan nog iets boven de 900 mol/ha.j, maar wel onder de KDW van het meest gevoelige duinsubhabitattype Grijze duinen *kalkarm* (KDW = 940 mol/ha.j). Om deze reden kunnen min of meer substantiële effecten van toename van stikstofemissies ook in andere deelgebieden worden uitgesloten.

tabel 5.1. Afbakening mogelijke effecten gebiedsontwikkeling Haven

effecttype	Noordzee-kustzone					Waddenzee					Den Helder en omgeving				
	natuur/habitattyp.	vissen	broedvogels	niet-broedvogels	zeezoogdieren	natuur/habitattyp.	vissen	broedvogels	niet-broedvogels	zeezoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren
oppervlakteverlies	-	-	-	-	-	●	●	●	●	●	●	●	-	●	-
effect kustmorfologie/stroming	●	-	-	●	-	●	●	●	●	●	-	-	-	-	-
verstoring geluid	-	-	●	●	-	-	-	●	●	-	-	-	-	●	-
verstoring onderwatergeluid	-	●	-	-	●	-	●	-	-	●	-	-	-	-	-
rustverstoring	-	-	●	●	●	-	-	●	●	●	-	-	-	-	-
stikstofdepositie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
effect grondwaterstand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
verontreiniging	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
versnippering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Van oppervlakteverlies is vooral sprake in de Waddenzee. Ook in het huidige havengebied kan intensiever gebruik via dit effect mogelijk leiden tot afname van aanwezige soorten. Effecten via veranderingen in kustmorfologie en stroming kunnen optreden in Waddenzee en Noordzeekustzone. Verstoring door luchtgeluid en onderwatergeluid kan vooral tijdens de bouw in de omgeving van de werkzaamheden tot substantiële effecten op hiervoor gevoelige soortgroepen leiden. De reikwijdte van onderwatergeluid is vaak erg groot en kan de Noordzeekustzone bereiken. Ook voor luchtgeluid is dit ondanks de grote afstand (ca. 4 km) niet geheel uitgesloten. Effecten van rustverstoring zijn te verwachten onder invloed van een toename van het aantal vaarbewegingen. De reikwijdte hiervan kan eveneens vrij groot zijn omdat het ook kan leiden tot een toename van het aantal schepen verder op de Noordzee en de Waddenzee.

Effecten via grondwaterstandveranderingen worden niet verwacht; er zijn in de omgeving van de haven geen grondwaterafhankelijke ecosystemen aanwezig. Effecten van verontreiniging worden niet verwacht, omdat er in de haven installaties aanwezig zijn om verontreinigingen in te nemen. Ook op andere aspecten wordt een actief beheer gevoerd om verontreiniging vanaf schepen of het haventerrein te voorkomen. Wel zijn effecten van verontreiniging mogelijk via stort van extra baggermateriaal; dit werkt waarschijnlijk niet door in effecten op populatieniveau van soorten met een instandhoudingsdoelstelling (zie Jongbloed e.a., 2006). Effecten van versnippering worden niet verwacht; er is geen sprake van barrièrewerking voor relevante soorten en ecosystemen omdat de planlocatie geen doorsnijding vormt ecologische structuren. Alleen tijdens de aanleg kan door onderwatergeluid sprake zijn van een blokkade van het Marsdiep voor zeezoogdieren; dit wordt besproken onder effecten van onderwatergeluid. Ook andere 'denkbare' typen effecten worden in relatie tot dit planonderdeel niet verwacht en zijn niet vermeld in tabel 5.1.

mogelijke omvang van effecten

Noordzeekustzone

Uit verkennende kustmorfologische modelberekeningen voor twee varianten voor havenuitbreiding door Deltares (Schouten & Oost, 2010) blijkt dat meer substantiële effecten vooral verwacht kunnen worden in de directe omgeving van de haven en in en rond het Marsdiep. Er lijken geen substantiële morfologische of hydrodynamische veranderingen op te treden in het aangrenzende deel van Natura 2000-gebied Noordzeekustzone (inclusief Noorderhaaks). Morfologische effecten kunnen in dit stadium echter niet worden uitgesloten. Bij de verdere planontwikkeling en -toetsing moet hieraan voldoende aandacht worden gegeven.

Tijdens bouwwerkzaamheden kunnen door heiwerkzaamheden tot op grote afstand van de bouwlocatie hoge lucht- en onderwatergeluidsniveaus optreden. Onderwatergeluid kan tot tientallen kilometers afstand van de bouwplaats tot effecten op zeezoogdieren en vissen leiden (Richardson e.a., 1995; Koschinski, 2007; Heinis, 2010). Geluidoverlast via de lucht is vooral van invloed op vogels. Aard en omvang van effecten op vogels, vissen en zeezoogdieren waarvoor in de Noordzeekustzone een instandhoudingdoelstelling geldt zijn sterk afhankelijk van de toegepaste techniek, locatie en duur en periode (seizoenen) van werkzaamheden. Nader onderzoek is noodzakelijk. Vanwege het tijdelijke karakter van effecten en de mogelijkheden om deze te beperken door mitigerende maatregelen zal naar verwachting geen sprake (hoeven) zijn van significante effecten.

De herontwikkeling van de haven kan leiden tot een toename van het scheepvaartverkeer, ook op grotere afstand van de haven zelf. Dit kan leiden tot extra verstoring van vogels en zeehonden. De omvang van dit effect is naar verwachting gering, omdat het extra aantal vaarbewegingen op het totale scheepvaartverkeer beperkt zal zijn, overwegend gebruik zal worden gemaakt van bestaande, al verstoorte routes en er voor de meeste soorten voldoende aanbod van geschikt biotoop elders in de Noordzeekustzone aanwezig is. Tevens zijn mitigerende maatregelen mogelijk door regulering van routes, aanlegplaatsen e.d.

Waddenzee

Het belangrijkste effect van havenuitbreiding op de Waddenzee is waarschijnlijk het oppervlakteverlies van ruim 50 ha, geheel bestaand uit habitatype H1110A Permanent overstroomde zandbanken *getijdengebied*. Dit is in absolute zin een substantiële afname van het oppervlak. Door de grote diepte en grote stroomsnelheden is dit een relatief soortenarm deel van dit habitat.

De verandering van de contouren van de kust langs dit deel van het Marsdiep zal een duidelijke invloed hebben op stroomsnelheden en patronen van sedimentatie en erosie in de omgeving (Schouten & Oost, 2010). Vooral de noordoostelijke variant heeft waarschijnlijk grote invloed op de morfologische structuur van het Balgzand waardoor het areaal platen (habitatype H1140A Slik- en zandplaten *getijdengebied*) gedurende tientallen jaren zal afnemen. Pas op langere termijn ontstaat een nieuw evenwicht kan het plaatareaal zich herstellen. Ook het oppervlak van de kleine kwelders langs de randen van het Balgzand kan afnemen. Hoe groot deze oppervlakteveranderingen zijn is niet bekend. De effecten van de noordelijke variant zijn volgens deze verkennende berekeningen kleiner dan die van de noordoostelijke.

Zoals hierboven toegelicht voor deelgebied Noordzeekustzone kunnen heiwerkzaamheden via lucht- en onderwatergeluid over grote afstanden tot verstoring van vissen, vogels en zeezoogdieren leiden. De reikwijdte en 'volume' (druk) van onderwatergeluid zou er toe kunnen leiden dat het Marsdiep gedurende de periode van heiwerkzaamheden niet gebruikt kan worden door zeezoogdieren omdat de 'mijdingsdrempel' wordt overschreden. Zoals hierboven is aangegeven gaat het in principe om tijdelijke effecten, die grotendeels te mitigeren zijn door inzet van andere technieken en door niet te werken in seizoenen waarin de betreffende soorten extra gevoelig zijn. Vanwege de potentiële omvang van het effect is ondanks het tijdelijke karakter nader onderzoek noodzakelijk.

Mede aan de hand hiervan kan worden bepaald welke maatregelen nodig zijn. Aangezien mitigerende maatregelen mogelijk zijn en effecten bij inachtneming van afdoende voorzorgsmaatregelen tijdelijk zullen zijn zal naar verwachting geen sprake (hoeven) zijn van significante effecten. Er is waarschijnlijk weinig verschil in effect tussen beide varianten.

Zoals vermeld onder 'Noordzeekustzone' zal door een toename van het scheepvaartverkeer ook op grotere afstand van de haven sprake zijn van een toename van de rustverstoring. Dit is een permanent effect. Ook in de Waddenzee zal de omvang van dit effect naar verwachting beperkt zijn en verder kunnen worden beperkt door mitigerende maatregelen. Om dit te onderbouwen is gewenst de omvang en de ruimtelijke en temporele verspreiding van deze extra verstoring nader te onderzoeken. Omdat ook elders in het Waddengebied ontwikkelingen kunnen leiden tot een toename van het scheepvaartverkeer dienen hierbij ook cumulatieve effecten in beeld te worden gebracht.

Zowel het oppervlakteverlies als de morfologische effecten kunnen leiden tot verlies van tientallen hectares van habitattypen met een instandhoudingdoelstelling in Natura 2000-gebied Waddenzee, met name H1110A Permanent overstroomde zandbanken *getijdengebied* en H1140A Slik- en zandplaten *getijdengebied*. Verhoudingsgewijs zijn deze oppervlakteafname waarschijnlijk gering: minder dan 0,1 % van totale areaal van deze habitattypen in de Waddenzee. Vooral deze twee effecten kunnen er toe leiden dat de effecten van uitbreiding van de haven van Den Helder als significant worden beoordeeld. Er is een passende beoordeling op projectniveau noodzakelijk waarbij mogelijke effecten grondig worden onderzocht. Indien effecten op grond hiervan inderdaad als significant negatief worden beoordeeld dient de zgn. ADC-toets te worden doorlopen. In dit stadium is nog onvoldoende informatie beschikbaar om te kunnen beoordelen in hoeverre hiervan een positieve uitkomst kan worden verwacht.

Naast dit effect op beschermde gebieden kan het (tijdelijke) effect via onderwater geluid op zeezoogdieren die (tevens) streng beschermd zijn op grond van Flora- en faunawet tot juridische knelpunten leiden.

Den Helder en omgeving

Het effect van oppervlakteverlies in het huidige havengebied hangt af van de omvang van herinrichting en intensivering die het havenplan met zich meebrengt. De natuurwaarden van dit gebied zijn echter beperkt, waardoor ook de mogelijke omvang van effecten beperkt zal zijn. Mogelijk gaan groeiplaatsen van bijzondere dijkplanten zoals zeealsem verloren en nemen aantallen bijzondere broedvogels als visdief en patrijs af. Er is hierbij geen sprake van effecten op beschermde gebieden (N2000, EHS). Effecten op beschermde vogelsoorten kunnen door mitigerende maatregelen worden voorkomen. Voor het overige komen geen beschermde soorten (tabel 2/3) voor.

beoordeling van effecten

In onderstaande tabel zijn de effecten van de havenuitbreiding op natuur samengevat. Er is geen onderscheid tussen de alternatieven.

tabel 5.2. Effectenbeoordeling natuur

alternatief	deelgebied/kader												totaal			
	Noordzeekustzone				Waddenzee				Den Helder e.o.							
	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL
N-variant	0/-	0/-	0/-	0/-	-/-	-	-/-	-	nvt	nvt	0	0/-	-/-	-	-/-	-
NO-variant	0/-	0/-	0/-	0/-	-/-	-	-/-	-	nvt	nvt	0	0/-	-/-	-	-/-	-

5.5. Verkeer

verkeersafwikkeling

De uitbreiding van de bestaande haven zorgt voor een verkeersaanzuigende werking in een systeem dat al overbelast is of op korte termijn zal worden. Bij de varianten zijn verschillende ontsluitingsmogelijkheden voorgesteld om de bestaande wegen te ontlasten. Bij de N-haven is uitgegaan van een tol-tunnel nabij het knooppunt N99/N9 naar Texel. Hierdoor komt de veerhaven te vervallen. Bij de NO-haven is uitgegaan van gele-routevariant, die nabij de Ravelijnweg afbuigt van de N250 en dan om het defensie terrein de NO-haven bereikt. Beide ontsluitingen zorgen ervoor dat de I/C-ratio van de bestaande wegen zal verbeteren.

Omdat de N-haven gebruik maakt van de bestaande N250, zal de I/C-ratio hier minder toenemen dan bij de NO-haven. Deze variant is daarom positief beoordeeld (+). De NO-haven is zeer positief beoordeeld (++).

bereikbaarheid

Daarentegen zullen de oplossingen de toegankelijkheid van Texel voor treinreizigers en fietsers wellicht verkleinen. Voor de N-variant zullen deze nu door een bus door de tunnel vervoerd moeten worden. Deze bus moet vanaf het station eerst een stukje naar het zuiden rijden. Bij de NO-variant wordt de afstand tussen het treinstation en de veerhaven nog groter dan dat hij nu al is. Meer reizigers zullen de bus nemen en daarom zijn meer bussen nodig. Dit is negatief beoordeeld (-).

5.6. Woon- en leefmilieu

invloed op bodemkwaliteit

De bodemkwaliteit ter plaatse van de twee varianten is hier niet onderzocht. Er wordt vanuit gegaan dat de bodemkwaliteit ter plaatse in eerste instantie toenemen, daar (mogelijk vervuild slib) verwijderd wordt en alleen schone grond toegepast mag worden in het werk. De bodemkwaliteit kan in de Waddenzee verslechteren als daar slib geloosd wordt dat is opgebaggerd om de haven op diepte te houden. Het slib moet wel aan de norm voldoen, maar kan toch meer verontreinigd zijn dan de natuurlijke omgeving. Het slib zal langere tijd in beweging blijven. Dit is licht negatief beoordeeld (0/-).

invloed op geluidhinder

Een toename van het aantal scheepsbewegingen betekent meer geluid van scheepsmotoren en meer onderwatergeluid. Dit is voor beide varianten echter niet onderscheidend. Met name de gele routevariant bij de NO-haven heeft een positief effect op de geluidhinder, omdat een groot deel van het verkeer zich dan verder van de woonwijken begeeft. De gele routevariant is positief beoordeeld (+). Bij de N-haven gaat het nieuwe verkeer naar de haven nog steeds langs de woonwijk. Deze variant is daarom neutraal beoordeeld (0).

invloed op lichthinder

Ter plaatse van de huidige haven is de stedelijke verlichting lichter dan op de Waddenzee. De uitbreiding zorgt ervoor dat een groter gebied 'stedelijk' verlicht wordt. Dit is negatief beoordeeld voor beide varianten (-).

invloed op plaatsgebonden en groepsrisico

Het plaatsgebonden risico en het groepsrisico zullen niet boven de wettelijke normen komen, omdat anders maatregelen verplicht zijn. De grotere hoeveelheid vaarbewegingen geeft een grotere kans op aanvaringen. Omdat het echter al een drukke vaargeul is, zal het effect verwaarloosbaar zijn. De effecten zijn daarom neutraal beoordeeld (0).

5.7. Energie en klimaat

kansen duurzame energie

De kansen voor een duurzame inrichting van beide varianten is niet onderscheidend. In beide gevallen zijn kansen voor duurzaam opgewerkte energie mogelijk, de haven is juist bedoeld als ondersteuning voor de duurzame energiesector. Beide varianten zijn daarom positief beoordeeld (+).

kansen energiebesparing

In de gemeente Den Helder moeten nieuwe gebouwen voldoen aan GPR 8, dit betekent dat in de verdere planvorming wordt getoetst op mogelijkheden voor energiebesparing. Dit is niet onderscheidend voor de varianten. Omdat de N-haven dieper ligt is hier meer energie en materiaal nodig om de haven aan te leggen dan bij de NO-haven. Daarom is de N-haven neutraal (0) beoordeeld en de NO-haven positief (+).

duurzame bouw

Voor nieuwbouw geldt in Den Helder dat de gebouwen aan bepaalde duurzaamheidseisen moeten voldoen. Dit is echter niet onderscheidend voor de twee varianten (+).

5.8. Efficiënt ruimtegebruik

De twee varianten liggen beide buiten de bebouwde kom en betekenen dat de bebouwde kom toeneemt. Beide varianten zijn zeer negatief beoordeeld (--).

5.9. Effectbeoordeling

De NO-haven (zie tabel 5.3) scoort over het algemeen beter dan de N-haven. De ontsluiting van de NO-haven heeft een beter effect op de verkeersafwikkeling in Den Helder en vermindert geluidshinder langs de huidige N250. Ook is deze ligging gunstiger ten opzichte van de historisch-geografisch belangrijke Heldersche Zeewering en door een logischer stedenbouwkundig uitbouwpatroon. Beide varianten hebben (zeer) negatieve effecten op onder andere het landschap Waddenzee, middelhoge archeologische verwachtingswaarden, Natura 2000-gebieden en zwaar beschermde soorten, de bereikbaarheid van Texel voor bezoekers, lichthinder en de uitbreiding van Den Helder. De effecten voor ecologie zijn niet onderscheidend.

tabel 5.3. Effecten gebiedsontwikkeling haven

thema	beoordelingscriterium	N-haven	NO-haven
landschap en cultuurhistorie	invloed op aardkundige waarden	-	-
	invloed op landschapstype	--	--
	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	-	-
	invloed op historisch-geografische structuren	-	0
	invloed op historische stedenbouwkunde	-	0
	invloed op archeologische waarden	-	-
water	voldoende waterberging ter compensatie van verhard oppervlak	0	0
	invloed op waterkwaliteit	0	0
natuur	invloed op instandhoudingsdoelen Natura-2000	-/--	-/--
	invloed op de wezenlijke kenmerken EHS	-	-
	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten	-/--	-/--
	invloed op Rode Lijstsoorten	-	-
verkeer	invloed op de I/C-ratio op de gebiedsontsluitingswegen	+	++
	invloed op directheid van routes naar autosnelweg, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	-	-
woon- en leefmilieu	invloed op bodemkwaliteit	0/-	0/-
	invloed op geluidshinder	0	+

thema	beoordelingscriterium	N-haven	NO-haven
	invloed op lichthinder	-	-
	invloed op het plaatgebonden en het groepsrisico	0	0
energie en klimaat	kansen voor duurzaam opgewekte energie	+	+
	kansen voor energiebesparing	0	+
	predicaat duurzame bouw	+	+
efficiënt ruimtegebruik	het aandeel nieuwbouwactiviteiten binnenstedelijk in verhouding tot uitleglocaties	--	--

De beoordeling sluit aan bij een onderzoek dat in 2008 is uitgevoerd (Imares, 2008). Hieruit bleek dat beide varianten een negatief effect hebben op natuur en milieu. Na realisatie van de havenuitbreiding is het effect van de NO-haven variant licht geringer doordat het stromingsprofiel minder wordt beïnvloed door de ligging van de haven. Een buitendijkse ontsluiting langs het Balgzand naar de haven heeft echter wel een grotere impact vanwege de waarde van het natuurgebied Balgzand. Dit wordt hier nog beoordeeld bij infrastructuur (hoofdstuk 6).

In 2009 is een effectbeoordeling uitgevoerd die bijvoorbeeld ook ingaan op kosten, maar waarbij de milieubeoordeling van Imares is meegenomen [Buck Consultants International, 2009]. Hieruit werd geconcludeerd dat:

- in vergelijking met de N-havenvariant de NO-haven goedkoper is om aan te leggen, meer economische effecten levert, sterker bijdraagt aan de ontlasting van bestaande verkeersknelpunten en een geringere negatief effect heeft op natuur en milieu;
- daarnaast de NO-haven een beter perspectief biedt voor mogelijke verdere havenuitbreidingen, gegeven de geringere diepgang en stroming en de decentrale ligging ten opzichte van de stad;
- vooral de tunnel maakt de N-havenvariant minder aantrekkelijk. Zonder tunnel is de N-havenvariant echter niet mogelijk, gegeven de PKB Waddenzee (alleen zeewaartse havenuitbreiding bij verplaatsen TESO) en een vermoedelijk onacceptabele verkeersdruk;
- tot slot neemt de bestaande verkeersproblematiek toe bij de N-havenvariant (extra verkeer t.b.v. N-haven) terwijl deze slechts ten dele wordt aangepakt.

5.10. Maatregelen

Voordat het project kan worden uitgevoerd moet eerst een archeologisch onderzoek plaatsvinden, zodat eventueel aan de hand daarvan het ontwerp kan worden aangepast, of dat archeologische waarden kunnen worden uitgesloten. Deze twee opties zorgen voor een gunstigere beoordeling wat betreft het aspect archeologie.

De lichthinder kan worden verminderd door voldoende hoge parkverlichting aan te leggen die enkel naar beneden schijnt en zo min mogelijk te kiezen voor decoratieve verlichting. Ook kunnen na een bepaald tijdstip 's nachts bepaalde lantaarnpalen uitgaan of kan gebruik gemaakt worden van bewegings-sensoren.

Op basis van morfologisch onderzoek kan wellicht worden gekozen voor een havenuitbreiding waarvan de invloed op de hydrodynamiek en sedimentatie en erosie in Noordzeekustzone en Waddenzee beperkt kan worden of lokaal een positief effect op bepaalde habitattypen zou kunnen hebben. Omdat onzeker is in hoeverre bij mogelijke significante effecten vergunningverlening succesvol kan worden doorlopen¹⁴, verdient het aanbeveling de aandacht te richten op mitigerende maatregelen. Compenserende maatregelen lijken in dit stadium minder relevant¹⁵.

¹⁴ De zwaarste toets (ADC-toets) houdt in een onderzoek naar **Alternatieven**, het aantonen van een **dwingende reden van groot openbaar belang**, waaruit blijkt dat deze activiteit uitgevoerd moet worden en **Compensatie** van verloren gaande waarden.

¹⁵ Maar kunnen in een later stadium alsnog noodzakelijk blijken.

Tijdens de bouwphase kunnen (te) grote effecten van (onderwater)geluid op vissen, vogels en zeezoogdieren worden vermeden door inzet van geluidarme technieken en door niet te werken in voor bepaalde soorten belangrijke periodes van het jaar.

6. INFRASTRUCTUUR

De beoogde ontwikkeling voor de infrastructuur, die is neergelegd in de Visie Infrastructuur Den Helder 2025 (zie paragraaf 2.4.2), is in onderstaand hoofdstuk beoordeeld op verschillende milieuthema's. De effecten zijn samengevat in tabel 6.3.

6.1. Te beantwoorden vragen

Wat zijn de effecten van de gele routevariant voor de route naar de huidige en naar de mogelijk toekomstige TESO-haven en NO-haven? Zijn er bepaalde kantelpunten aan te geven waar de keus een beslissende invloed heeft? Zou een iets gewijzigde locatie nog minder effecten kunnen hebben op bepaalde thema's? Wat zijn maatregelen om de effecten te verzachten of te compenseren? Energie en klimaat en efficiënt ruimtegebruik zijn niet beoordeeld voor deze activiteit.

6.2. Landschap en cultuurhistorie

aardkundige waarden

Ondanks de nabijheid van het Balgzand heeft de gele routevariant, of de middellange-termijnvariant daarvan die naar de huidige TESO-haven loopt, geen directe effecten op de fysieke en inhoudelijke kwaliteiten van de aardkundige waarden. Hoogstens wordt, als de gele routevariant wordt verbonden met de NO-haven, het Balgzand beter beleefbaar. Dit effect is echter niet zeer groot (0).

landschapstype

Het fysisch-geografische landschapstype ter plaatse van de ontsluitingsvarianten op land is het noordelijk zeekleigebied. De middellange en lange termijn variant van de gele variant ontsluitingsroute hebben geen noemenswaardige effecten op de kwaliteiten van het noordelijk zeekleigebied (0).

ruimtelijk-visueel

De ruimtelijk-visuele effecten van de tracés zijn beperkt (0).

historische geografie

Ter plaatse van de gele routevariant zijn geen historische structuren aanwezig die doorsneden of verstoord worden (0).

historische stedenbouw

De gele routevariant doorkruist zowel op de middellange als lange termijn een deel van de Stelling van Den Helder. Zoals te zien op afbeelding 3.3 lagen het Nieuwe Werk en Fort De Westoever in de nabijheid van de voorgestelde afsplitsing van de nieuwe weg van de N250. Beide werken zijn niet meer herkenbaar aanwezig. De nieuwe weg loopt over de huidige rand van het Nieuwe Werk, waar al een weg loopt. De gevolgen voor de kwaliteiten van de Stelling van Den Helder zijn daarom minimaal (0).

archeologie

De gele route variant doorkruist op de middellange termijn, richting de huidige TESO-haven, het archeologische monument van het Nieuwe Werk (nr. 14989). Echter omdat ter plaatse al een weg aanwezig is, is de verstoring beperkt tot de locaties waar mogelijk de weg verbreed, verdiept of verlegd wordt. De variant is vanwege het geringe oppervlakte licht negatief beoordeeld (0/-).

6.3. Water

waterberging

De gele routevariant heeft geen groot effect op de waterberging, extra verhard oppervlak dat wordt aangelegd wordt gecompenseerd (0).

waterkwaliteit

De waterkwaliteit naast de nieuwe weg van de gele variant route zal iets verminderen, maar blijft beperkt tot de directe omgeving van de weg. De waterkwaliteit rond de N250 zal als gevolg van de verkeersdaling iets toenemen. Het effect is neutraal beoordeeld (0).

6.4. Natuur

afbakening van mogelijk relevante effecten

De in dit MER te beoordelen 'gele route' voor de aansluiting van de N250 op de haven (zie par. 2.4.2.) is geprojecteerd in het oostelijk deel van de stad c.q. het havengebied. Door de grote afstand worden geen effecten verwacht op de natuurwaarden in de Noordzeekustzone, Duinen Den Helder-Callantsoog en Julianadorp en het landelijk gebied. Effecten van een toename van de stikstofemissie door extra verkeer worden niet verwacht vanwege de geringe extra depositie en de lage achtergronddepositie in verhouding tot kritische depositiewaarden van aanwezige habitattypen (zie ook par. 5.4 onder 'afbakening').

tabel 6.1. Afbakening mogelijke effecten infrastructuur

effecttype	Waddenzee					Den Helder en omgeving				
	natuur/habitatyp.	vissen	broedvogels	niet-broedvog.	zeezoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren
oppervlakteverlies	-	-	-	-	-	-	-	-	●	-
verstoring geluid	-	-	-	●	-	-	-	-	●	-
verstoring licht	-	-	-	●	-	-	-	-	●	-
rustverstoring	-	-	-	●	-	-	-	-	●	●
effect grondwaterstand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
stikstofdepositie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

In het oostelijk havengebied zijn effecten mogelijk ter plaatse van nu extensief gebruikte terreinen die van enige betekenis zijn voor enkele soorten broedvogels. Voor het overige heeft oppervlakteverlies geen invloed op natuurwaarden. Aanleg en gebruik van een nieuwe vrij drukke weg zal tot een duidelijke toename van de verstoring in de omgeving leiden.

Verstoring vindt op verschillende manieren plaats: door extra (weg)verlichting, door extra geluidbelasting en door aanwezigheid van verkeer en mensen ('rustverstoring'). Aan de oostkant van het wegtracé worden niet-broedvogels van het Balgzand mogelijk verstoord; er is hier geen geschikt biotoop voor broedvogels aanwezig. Aan de stadkant gaat het primair om broedvogels; daarnaast is verstoring van vleermuizen door extra verlichting mogelijk.

mogelijke omvang van effecten

Oppervlakteverlies in het havengebied kan leiden tot een afname van hier broedende bijzondere vogels als visdief en patrijs. Voor het overige zijn de natuurwaarden hier beperkt en is geen sprake van substantiële effecten.

Extra verstoring zal naar verwachting leiden tot effecten op broedvogels in havengebied rond de geprojecteerde weg. Ook hiervoor geldt dat de actuele waarden hier beperkt zijn zodat deze effecten niet groot zullen zijn. Eventuele verstoring van vleermuizen is niet uitgesloten, maar voor zover na te gaan vanwege beperkte betekenis van het havengebied als biotoop voor vleermuizen waarschijnlijk verwaarloosbaar. De effecten van extra verstoring kunnen meer substantieel zijn in de Waddenzee.

Hier ligt de weg op korte afstand van de platen en geulen van het Balgzand. Afhankelijk van de hoogteligging, geluidemissies (en geluidwerende maatregelen) en type wegverlichting kan een zone van enkele honderden meters tot meer dan een kilometer van de wegrand verstoord worden. De omvang en ernst van deze verstoring is tevens afhankelijk van de aantallen vogels die van deze zone gebruik maken, de aard van dit gebruik, de beschikbaarheid van geschikt leefgebied elders, etc. Door de relatief beperkte omvang van de verstoorde zone ten opzichte van de Waddenzee als geheel, de voor zover na te gaan niet zeer grote betekenis van dit deel van het Balgzand voor vogels met een instandhoudingsdoelstelling (zie bijlage III) en de mogelijkheden om de verstorende werking van de nieuwe weg met mitigerende te beperken lijkt het op voorhand niet onmogelijk dat significante effecten worden vermeden. Een projectgerichte passende beoordeling zal uit moeten wijzen.

beoordeling van effecten

In onderstaande tabel zijn de effecten van infrastructuur op natuur samengevat.

tabel 6.2. effectbeoordeling ecologie

alternatief	deelgebied/kader								totaal			
	Waddenzee				Den Helder e.o.							
	Nbw	EHS	Ffw	RL		EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL
'gele' tracé	–	–	0/–	0/–	nvt	nvt	0	0/–	–	–	0/–	0/–

6.5. Verkeer

verkeersafwikkeling

De gele route variant zorgt ervoor dat de capaciteit van de bestaande wegen zal verbeteren, zowel op de middellange als de lange termijn. Dit is zeer positief beoordeeld (++).

bereikbaarheid

Op zichzelf geeft de gele route variant geen beperking van de bereikbaarheid, omdat door de weg geen woon- of werkgebieden extra worden doorsneden (0). De slechtere bereikbaarheid van de NO-haven voor ov-reizigers is in het vorige hoofdstuk meegenomen, maar niet direct een gevolg van de gele route variant.

6.6. Woon- en leefmilieu

invloed op bodemkwaliteit

Er wordt vanuit gegaan dat de bodemkwaliteit alleen kan toenemen, daar alleen schone grond toegepast mag worden in het werk. De effecten zijn neutraal beoordeeld (0).

invloed op geluidhinder

Met name de gele-routevariant bij de NO-haven heeft een positief effect op de geluidhinder, omdat een groot deel van het verkeer zich dan verder van de woonwijken begeeft. De gele routevariant is positief beoordeeld (+).

invloed op lichthinder

Verlichting langs de gele routevariant zorgt ervoor dat een groter gebied verlicht wordt. De verlichting kan effecten hebben op het natuurgebied Balgzand, met name op de langere termijn als de NO-haven wordt aangesloten. Dit is negatief beoordeeld (-).

invloed op plaatsgebonden en groepsrisico

Het plaatsgebonden risico en het groepsrisico zullen niet boven de wettelijke normen komen, omdat anders maatregelen verplicht zijn. De gele routevariant kruist niet met de A-zone van het defensie-terrein. De effecten zijn daarom neutraal beoordeeld (0).

6.7. Effectbeoordeling

In tabel 6.3 zijn de effecten van de gele routevariant uitgezet. Ten opzichte van de huidige situatie zullen met name (licht) negatieve effecten optreden op ecologische aspecten, vooral op Natura 2000 en EHS. Daarnaast zal lichthinder een negatief effect geven. Positieve effecten volgen op de verkeersafwikkeling op de gebiedsontsluitende wegen.

tabel 6.3. effecten infrastructuur

thema	beoordelingscriterium	gele route
landschap en cultuur-historie	invloed op aardkundige waarden	0
	invloed op landschapstype	0
	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	0
	invloed op historisch-geografische structuren	0
	invloed op historische stedenbouwkunde	0
	invloed op archeologische waarden	0/-
water	voldoende waterberging ter compensatie van verhard oppervlak	0
	invloed op waterkwaliteit	0
natuur	invloed op instandhoudingsdoelen Natura-2000	-
	invloed op de wezenlijke kenmerken EHS	-
	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten	0/-
	invloed op Rode Lijstsoorten	0/-
verkeer	invloed op de I/C-ratio op de gebiedsontsluitingswegen	++
	invloed op directheid van routes naar autosnelwegnet, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	0
woon- en leefmilieu	invloed op bodemkwaliteit	0
	invloed op geluidhinder	+
	invloed op lichthinder	-
	invloed op het plaatsgebonden en het groepsrisico	0

6.8. Maatregelen

Door diverse typen mitigerende maatregelen kan de versturende werking van een nieuwe weg via de gele routevariant langs de Balgzanddijk worden beperkt. Mogelijke maatregelen zijn met name: aanleg achter de dijk waardoor zowel visuele effecten (rustverstoring) als geluid- en lichtbelasting worden beperkt, aanleg van geluidwerende voorzieningen en gebruik van armaturen voor wegverlichting die weinig licht in ongewenste richting verspreiden.

7. GEBIEDSONTWIKKELING BINNENDUINRANDZONE

De beoogde ontwikkeling in de binnenduinrandzone (zie paragraaf 2.4.3), is in onderstaand hoofdstuk beoordeeld op verschillende milieuthema's. In tabel 7.3. zijn de effecten schematisch samengevat.

7.1. Te beantwoorden vragen

Wat zijn de effecten van de voorgestelde zonering? Zijn er bepaalde kantelpunten aan te geven waar de keus een beslissende invloed heeft? Zou een iets gewijzigde locatie nog minder effecten kunnen hebben op bepaalde thema's? Wat zijn maatregelen om de effecten te verzachten of te compenseren?

7.2. Landschap en cultuurhistorie

aardkundige waarden

De binnenduinrandontwikkeling vindt direct plaats naast het aardkundig monument Duinen van Petten tot Den Helder. Het is mogelijk dat de fysieke kwaliteiten van het monument worden aangetast door toegenomen recreatie, omdat dit leidt tot erosie. Het idee achter de binnenduinrandontwikkeling is echter niet een toegenomen recreatiedruk in de duinen, hier worden ook geen extra recreatieve verbindingen aangelegd. Hoogstens zal de beleving van het aardkundige monument veranderen. Door omzetting van bollengrond naar natuur zal de beleving toenemen, echter door de bouw van recreatiewoningen neemt de beleving af. Per saldo is het effect neutraal beoordeeld (0).

landschapstype

Het projectgebied ligt op de rand van het landschapstype 'duingebied' en 'noordelijk zeekleigebied'. Kenmerkend voor dit deel waren kleine stuifduintjes. Deze zijn echter vanwege de landbouw grotendeels geëgaliseerd. Hoewel rondom de Middenvliet geen directe plannen zijn, is het logisch er vanuit te gaan dat deze in samenhang zullen gebeuren met de ontwikkeling die heeft plaatsgevonden op Mariëndal. Vanuit die gedachtenlijn zal er bij de natuurontwikkeling geen verstoring van het landschapstype plaatsvinden. Door de ontwikkeling ontstaat er een meer diffuse lijn tussen de natuurlijke duinen en het rechtlijnige polderlandschap.

Het eindbeeld voor de natuurzone bij Duinzoom-Zuid richt zich op de ontwikkeling van een open, natte duinvallei met her en der stuifduinen. Dit sluit aan bij het fysisch-geografische landschapstype. Door de huizen te concentreren in een recreatiezone, zijn de mogelijkheden voor de natuurontwikkeling passend bij het landschapstype groter. De schetsontwerpen in afbeelding 2.8 gaan hier ook van uit. In hoeverre de uitbreiding van de golfbaan binnen het landschapstype past is onzeker. Het huidige golfterrein voldoet in ieder geval niet. Per saldo is de ontwikkeling neutraal beoordeeld (0).

ruimtelijk-visueel

Rondom de Middenvliet blijft de kenmerkende openheid richting de polder behouden. Bij het plan Duinzoom-Zuid is de openheid al enigszins beperkt door de bebouwing aan de noord en oostkant. Door het aanleggen van recreatiewoningen en de uitbreiding van de golfbaan zal de openheid afnemen. Dit is licht negatief beoordeeld (0/-). Op een andere locatie binnen de gemeente Den Helder zou de openheid echter nog meer afnemen.

historische geografie

Door de plannen worden geen waardevolle structuurlijnen aangetast, zoals de Zanddijk. Wel wordt de rationele verkaveling die kenmerkend is voor de Koegraspolder verstoord. Ook zal de bebouwing op de plaats van het Pannehuis en de Kleine Keet verdwijnen. Hoewel de plannen dus negatieve effecten hebben, zouden ze op een andere locatie nog grotere effecten hebben en nog minder passen. De effecten zijn negatief beoordeeld (-).

historische stedenbouw

Het plan heeft hier geen effect op het beschermde stadsgezicht Stelling van Den Helder. Er treden geen effecten op (0).

archeologie

In de Koegraspolder geldt op de IKAW een lage verwachting. De Nota Cultuurhistorische Waarden geeft aan dat bij een plan van meer dan 5000 m² en een verstoring van 50 cm beneden maaiveld, of een oppervlakte van 50 m² en een verstoring van dieper dan 4 m archeologisch onderzoek nodig is. Daarnaast zijn de in hoofdstuk 3.1 beschreven aandachtsgebieden met de betreffende voorwaarden aanwezig in de binnenduinrandzone. Op basis van de beschreven ontwikkelingen in de Structuurvisie lijkt een archeologisch onderzoek in de binnenduinrandzone op zijn plaats.

Omdat nu nog geen nadere details bekend zijn van de aanwezige waarden en van de diepte van de verstoring, is er voor deze effectbeoordeling vanuit gegaan dat de aandachtsgebieden een zekere archeologische waarde bezitten die door de ontwikkelingen aangetast wordt. Vanuit het oogpunt van archeologie zijn dit geen goede locaties om de bodem te verstoren:

- de Structuurvisie maakt het mogelijk dat de Kleine Keet en de samenhangende dobbe (poel) en weg komen te vervallen;
- mogelijk worden diepe waterpartijen aangelegd waar resten en nederzettingen uit het mesolithicum verstoord kunnen worden;
- de ontwikkelingen op Duinzoom-Zuid kunnen de samenhangende elementen van de stelling behorende bij de Atlantikwall verstoren.

De effecten zijn daarom zeer negatief beoordeeld (- -). Deze beoordeling kan gunstiger uitvallen als de bevindingen van nader archeologisch onderzoek daarop wijzen.

7.3. Water

waterberging

De ontwikkelingen hebben geen groot effect op de waterberging, extra verhard oppervlak dat wordt aangelegd wordt gecompenseerd (0).

waterkwaliteit

In het plan Waterbreed wordt mogelijk gemaakt dat de duinen en binnenduinrand een apart watersysteem vormen. De Structuurvisie haakt hierop in. Bij de natuurontwikkeling wordt uitgegaan van kwelgestuurde natuur, dit betekent dat de waterkwaliteit goed moet zijn. De kwel wordt gerealiseerd in een kwelzone onderlangs de Zanddijk. De ontwikkeling is positief beoordeeld, omdat door het plan de waterkwaliteit meer verbetert dan in de autonome ontwikkeling (+).

7.4. Natuur

afbakening van mogelijk relevante effecten

De geplande toeristische ontwikkelingen in de binnenduinrandzone¹⁶ kunnen van invloed zijn op het landelijk gebied ten westen en ten noorden van Julianadorp waar de deze in gesitueerd en op het aangrenzende duingebied. Effecten op verder weg gelegen deelgebieden Noordzeekustzone, Waddenzee en Den Helder en omgeving worden niet verwacht.

¹⁶ De ontwikkeling van Mariëndal Zuid wordt hier buiten beschouwing gelaten omdat dit deelgebied al enkele jaren geleden is gerealiseerd.

tabel 7.1. Afbakening mogelijke effecten gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone

effecttype	Duinen Den Helder-Callantsoog							Julianadorp + landelijk gebied				
	natuur/habitatyp.	hogere planten	insecten	amfib./reptielen	broedvogels	niet-broedvogels	zoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren
oppervlakteverlies	-	-	-	-	-	-	-	●	-	●	●	●
natuurontwikkeling	-	-	-	-	-	-	-	●	●	●	●	●
rustverstoring	-	-	-	●	●	●	-	-	-	-	-	-
(over)betreding	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
effect grondwaterstand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
verstoring geluid	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
stikstofdepositie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

De belangrijkste effecten van ontwikkeling van de binnenduinrandzone zijn het oppervlakteverlies van het huidige agrarische landschap en de ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden in het plangebied. Door de toename van het aantal bewoners/toeristen zal het aantal bezoekers van het aangrenzende duingebied naar alle waarschijnlijkheid toenemen. Hierdoor zijn effecten van toenemende verstoring van hiervoor gevoelige diergroepen mogelijk. Effecten op vegetaties (habitats) en hogere planten door overbetreding worden vanwege de relatief beperkte toename in combinatie met de huidige inrichting, toegangsvoorwaarden en beheer van het gebied niet verwacht. Alleen bij zeer substantiële betreding buiten de paden zijn effecten via dit mechanisme denkbaar. Indirecte effecten in het duingebied via grondwaterstandveranderingen worden niet verwacht omdat in de aangrenzende delen van het duingebied geen grondwaterafhankelijke vegetaties aanwezig zijn. Effecten van (grond)waterveranderingen in het plangebied worden behandeld onder 'natuurontwikkeling'. Verstoring door (extra) geluid zal naar verwachting onder invloed van deze ontwikkeling niet optreden. Ook effecten via een toename van stikstofemissie en -depositie worden hier niet verwacht (zie ook par. 5.4 onder 'afbakening').

mogelijke omvang van effecten

In totaal kan bij de ontwikkeling van binnenduinrand tussen Mariëndal en de gemeentegrens meer dan 200 hectare agrarisch gebied verdwijnen. Daarmee verdwijnen ook de hier aanwezige natuurwaarden: broedvogels van akker/bollenland als patrijs, boeren- en huiszwaluw, veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart, rugstreeppad en foerageergebied van de laatvlieger.

In een deel van het gebied zullen door natuurontwikkeling nieuwe natuurwaarden tot ontwikkeling komen. Dit geldt ook voor de geplande uitbreiding van het golfterrein. Welke soorten zich zullen vestigen hangt af van de wijze waarop het gebied wordt ingericht. Naast soorten van biotopen van de duinzoom zal wellicht ook soorten van plassen en moerassen geschikt leefgebied ontstaan. Bij een goede inrichting lijkt ten opzichte van de huidige situatie een netto toename van natuurwaarden mogelijk (hoewel dit impliceert dat verschillend soortige natuurwaarden ten opzichte van elkaar moeten worden gewogen). Van de soorten van het huidige agrarische landschap die zullen verdwijnen is de rugstreeppad waarschijnlijk de enige waarvoor in het heringerichte gebied nieuw leefgebied kan ontstaan.

Door een toename van het aantal bezoekers kunnen verstoringgevoelige soorten worden beïnvloed. De betekenis voor niet-broedvogels van het duingebied voor niet-broedvogels is beperkt. Het betreft bovendien soorten waarvoor elders voldoen alternatief biotoop aanwezig is. Mede gezien de in absolute zin waarschijnlijk beperkte toename van het aantal bezoekers in combinatie met de huidige recreatieve inrichting van het gebied worden voor deze soortgroep geen substantiële effecten verwacht. Dit geldt ook voor amfibieën en reptielen die duidelijk minder verstoringgevoelig zijn dan vogels.

Een van de meer verstoringsgevoelige soorten in de duinen is de tapuit (zie onder andere Van der Zande, 1980; Krijgsveld e.a., 2008). Voor deze soort geldt in Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog een instandhoudingdoelstelling, mede omdat het landelijk gezien het belangrijkste gebied is voor deze sterk bedreigde soort. Een toename van de recreatieve verstoring zal in principe leiden tot een afname van het aantal broedparen. De omvang van deze afname wordt bepaald door toename van het aantal bezoekers en de ruimtelijke verdeling hiervan in relatie tot die van de tapuit. Gezien de beperkte toegankelijkheid van het duingebied en de naar verwachting niet zeer grote toename van het aantal bezoekers zal de omvang van dit verstoringseffect wellicht beperkt. Tevens zijn mitigerende maatregelen mogelijk zoals het afsluiten van gebieden/paden (in het broedseizoen) en streng toezicht op toegangsvoorwaarden.

De ontwikkeling van de binnenduintrandzone kan dus via verstoring van de tapuit leiden tot aantasting van het beschermde Natura 2000-gebied Duinen Den Helder-Callantsoog. Effecten dienen daarom op projectniveau goed onderzocht te worden. Indien nodig zullen mitigerende maatregelen worden uitgewerkt. Naar verwachting zullen op deze manier significante effecten kunnen worden vermeden.

Effecten op streng beschermde soorten (rugstreeppad, vogels en laatvlieger) kunnen worden vermeden door toepassen van geëigende mitigerende maatregelen.

beoordeling van effecten

In onderstaande tabel zijn de effecten van gebiedsontwikkeling binnenduintrandzone op natuur samengevat.

tabel 7.2. effectbeoordeling ecologie

alternatief	deelgebied/kader								totaal			
	Duinen D Hldr-C'oog				Jul. drp + land. geb.							
		EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL
duinzoomplan	0/-	0/-	0	0/-	nvt	nvt	0	0/-	0/-	0/-	0	0/-

7.5. Verkeer

verkeersafwikkeling

De extra (recreatie)woningen leveren meer verkeer op. Echter zal dit verkeer niet zozeer bijdragen aan de piekhoeveelheden op de verkeersontsluitende wegen in de gemeente Den Helder. Er worden geen effecten verwacht (0).

bereikbaarheid

Het extra verkeer zal de knelpunten van de N9/N99 en de N250 niet belasten, omdat het meeste verkeer vanuit het zuiden over de N9 en de Callantsogervaart naar Julianadorp zal gaan (0).

7.6. Woon- en leefmilieu

invloed op bodemkwaliteit

De bodemkwaliteit ter plaatse van de binnenduintrandzone is hier niet specifiek onderzocht. Er wordt vanuit gegaan dat de bodemkwaliteit gelijk blijft en alleen schone grond toegepast mag worden in het werk. De effecten zijn neutraal beoordeeld (0).

invloed op geluidhinder

De effecten op de geluidhinder komen niet in de buurt van de wettelijke normen. De effecten zijn neutraal beoordeeld (0).

invloed op lichthinder

De uitbreiding van het stedelijk landschap bij het plan Duinzoom-Zuid zorgt voor een lichtere omgeving. Dit is licht negatief beoordeeld (0/-).

invloed op plaatsgebonden en groepsrisico

De recreatieve en natuurontwikkeling heeft geen grote invloed op het plaatsgebonden en groepsrisico. De effecten zijn daarom neutraal beoordeeld (0).

7.7. Energie en klimaat**kansen duurzame energie**

Vooralsnog is er in de planvorming niet uitgegaan van het opwekken van duurzame energie. Ook is er niet speciaal ingegaan op energiebesparing. De mogelijkheden voor het opwekken van duurzame energie lijken beperkt, omdat de ontwikkeling ook natuurterreinen of recreatierreinen betreft waar windmolens niet gewenst zijn. Het bedekken van de daken met zonnecollectoren is een mogelijkheid, maar hiervoor moet het rendement wel eerst worden onderzocht (i.v.m. zoutneerslag). Vooralsnog is de beoordeling neutraal (0).

kansen energiebesparing

Nieuw te bouwen huizen in de gemeente Den Helder moeten voldoen aan eisen voor duurzaam bouwen. Voorafgaande aan nieuwbouw wordt een energieonderzoek uitgevoerd. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag-temperatuur-afgiftesystemen, ecodaken, ruimte voor zonneboilers, e.d. Het plan is licht positief beoordeeld voor kansen op energiebesparing (0/+). Vanaf 2020 moeten alle zo wie zo woningen energieneutraal gebouwd worden (nationaal beleid).

duurzame bouw

Hoewel er geen concrete plannen zijn, zal het aandeel huizen met een duurzaam predicaat 100 % moeten zijn, wil de gemeente aan haar eigen beleid voldoen. Dit is licht positief beoordeeld (0/+). Ook hier geldt dat vanaf 2020 alle woningen duurzaam gebouwd moeten worden.

7.8. Efficiënt ruimtegebruik

De geplande bebouwing vindt plaats op locaties die al twee of drie randen verstedelijkt zijn. Uitbreiding van de recreatieparken op deze plaats is vanuit stedenbouwkundig oogpunt een logische ontwikkeling. De effecten zijn neutraal beoordeeld (0).

7.9. Effectbeoordeling

In tabel 7.3 zijn de effecten aangegeven van de beoogde ontwikkelingen in de binnenduinrandzone. Een zeer negatief effect op archeologie kan niet uitgesloten worden, omdat archeologische aandachtsgebieden binnen deze zone aanwezig zijn. Daarnaast treedt een negatief effect op de historisch-geografische structuur, vanwege de aantasting van de oude woonplaatsen Kleine Keet en Pannehuis. Voor het overige zijn licht negatieve effecten te verwachten op de ruimtelijk visuele kenmerken, Natura 2000 gebied, de wezenlijke kenmerken van de EHS, rode lijstsoorten, en lichthinder. De plannen hebben vermoedelijk een positief effect op de waterkwaliteit en er zijn mogelijkheden voor energiebesparing en duurzame bouw.

tabel 7.3. effecten gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone

thema	beoordelingscriterium	binnenduin- randzone
landschap en cultuurhistorie	invloed op aardkundige waarden	0
	invloed op landschapstype	0
	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	0/-
	invloed op historisch-geografische structuren	-
	invloed op historische stedenbouwkunde	0
	invloed op archeologische waarden	--
water	voldoende waterberging ter compensatie van verhard oppervlak	0
	invloed op waterkwaliteit	+
natuur	invloed op instandhoudingdoelen Natura-2000	0/-
	invloed op de wezenlijke kenmerken EHS	0/-
	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten	0
	invloed op Rode Lijstsoorten	0/-
verkeer	invloed op de I/C-ratio op de gebiedsontsluitingswegen	0
	invloed op directheid van routes naar autosnelwegnet, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	0
woon- en leefmilieu	invloed op bodemkwaliteit	0
	invloed op geluidhinder	0
	invloed op lichthinder	0/-
	invloed op het plaatsgebonden en het groepsrisico	0
energie en klimaat	kansen voor duurzaam opgewekte energie	0
	kansen voor energiebesparing	0/+
	predicaat duurzame bouw	0/+
efficiënt ruim- tegebruik	het aandeel nieuwbouwactiviteiten binnenstedelijk in verhouding tot uitleglocaties	0

7.10. Maatregelen

Voordat het project Duinzoom-Zuid of de natuurontwikkeling rond de Middenvliet worden uitgevoerd moet eerst een archeologisch onderzoek plaatsvinden, zodat eventueel aan de hand daarvan het ontwerp kan worden aangepast, of dat archeologische waarden kunnen worden uitgesloten. Deze twee opties zorgen voor een gunstigere beoordeling wat betreft het aspect archeologie.

De lichthinder kan worden verminderd door voldoende hoge parkverlichting aan te leggen die enkel naar beneden schijnt en zo min mogelijk te kiezen voor decoratieve verlichting (bij receptie/zwembad e.d.). Ook kunnen na een bepaald tijdstip 's nachts bepaalde lantaarnpalen uitgaan of kan gebruik gemaakt worden van bewegingssensoren.

Om effecten op streng beschermde soorten te voorkomen zijn mitigerende maatregelen noodzakelijk. Het gaat hierbij om het nauwkeurig in beeld brengen van de verspreiding, vermijden van kwetsbare seizoenen (voortplanting), wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden e.d.

Verstorende effecten op de broedpopulatie van de tapuit kunnen worden beperkt en indien gewenst geheel worden voorkomen door afsluiten van paden c.q. broedgebieden in het broedseizoen in combinatie met streng toezicht op naleving van de toegangsvoorwaarden in het terrein. Omdat hiermee ook verstoring door het bestaand recreatief gebruik wordt beperkt is netto zelfs een positief effect mogelijk.

8. MOTORSPOORTTERREIN

De beoogde ontwikkeling voor een motorsportterrein (zie paragraaf 2.4.4), is in onderstaand hoofdstuk beoordeeld op bepaalde milieuthema's. In tabel 7.3. is de beoordeling samengevat.

8.1. Te beantwoorden vragen

Met de provincie is afgesproken dat onderzocht zal worden wat de effecten zijn van de locatievarianten (zie afbeelding 2.9) van het motorcrossterrein op de aspecten geluid, bereikbaarheid, Natura 2000-gebieden en landschap. Het MER geeft op basis van deze aspecten drie locaties aan die in een later stadium nader beschouwd kunnen worden.

8.2. Landschap en cultuurhistorie

aardkundige waarden

De locaties liggen niet in de nabijheid van een aardkundig monument of een gebied met aardkundige waarde (0).

landschapstype

Het fysisch-geografische landschapstype ter plaatse van de zeven locaties is het noordelijk zeekeleigebied, hier met name gekenmerkt door voormalige zandplaten met resten van nollen. De locaties zijn hierin niet onderscheidend. De aanleg van een motorcrossterrein verstoort het aanwezige landschapstype en de aanwezige polder die hier is ontwikkeld. De locaties liggen wel aansluitend aan stedelijk gebied. De locaties zijn allen negatief beoordeeld (-).

ruimtelijk-visueel

Het aanleggen van een motorcrossterrein zal de openheid licht verstoren als de hoeveelheid gebouwen beperkt blijft. De locaties zijn daarom licht negatief beoordeeld (0/-).

historische geografie

Geen van de locaties doorkruist of verstoort een belangrijke historisch-geografische structuur, zoals een weg of vaart. Alle locaties zijn daarom neutraal beoordeeld (0) voor het aspect historische geografie.

historische stedenbouw

Geen van de locaties ligt binnen de Stelling van Den Helder, hoewel locaties 5 en 6 wel dicht bij de Stelling in de buurt liggen. Een grote hal op deze bedrijventerreinen zal de beleving van de Stelling van Den Helder niet verslechteren, omdat de beleefbaarheid al klein is. De effecten van alle locaties zijn neutraal beoordeeld (0).

archeologie

Locatie 3 ligt binnen het archeologische aandachtsgebied DH4-6¹⁷ van het voormalige Kwelderbeek en de eendenkooi. Als deze locatie wordt verkozen, dan is een archeologisch onderzoek verplicht als de verstoring dieper is dan 50 cm. Indien archeologische resten in de bodem aanwezig zijn, zullen die worden verstoord door de aanleg van een motorcrossterrein of hal. Deze locatie heeft daarom een negatieve beoordeling (-).

Op de overige locaties zijn geen aandachtsgebieden aanwezig. Wel dient een archeologisch onderzoek te worden uitgevoerd als de bodemverstoring dieper dan 50 cm reikt. Deze locaties zijn vooralsnog licht negatief beoordeeld, omdat het ruimtebeslag toch circa 8 ha beslaat en een verstoring dieper dan 50 cm niet uitgesloten kan worden (0/-).

¹⁷ Zie paragraaf 3.1 en bijlage II voor uitleg en locatie.

8.3. Natuur

afbakening van mogelijk relevante effecten

De zeven mogelijke locaties voor een motorsportterrein zijn alle op ruime afstand (> 1,5 km) gelegen van de Noordzeekustzone en van het duingebied. Indirecte effecten van geluidhinder worden over dergelijke afstanden niet verwacht. Ook effecten van extra stikstofemissie worden niet verwacht vanwege de waarschijnlijk (zeer) geringe extra depositie en de lage achtergronddepositie in verhouding tot kritische depositiewaarden van aanwezige habitattypen (zie par. 5.4 onder 'afbakening').

tabel 8.1. Afbakening mogelijke effecten motorsportterrein

effecttype	Waddenzee					Den Helder en omgeving					Julianadorp + landelijk gebied				
	natuur/habitattyp.	vissen	broedvogels	niet-broedvog.	zeezoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren
oppervlakteverlies	-	-	-	-	-	●	●	-	●	-	●	-	●	●	-
verstoring geluid	-	-	●	●	-	-	-	-	●	-	-	-	-	●	-
rustverstoring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
effect grondwaterstand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
stikstofdepositie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Door oppervlakteverlies kunnen effecten worden verwacht op ter plaats aanwezige natuurwaarden; dit geldt uiteraard alleen voor de twee deelgebieden waar mogelijke locaties zijn gesitueerd. In de omgeving van alle locaties is door te verwachten toename van de geluidbelasting ook een effect op broedvogels te verwachten. Voor locaties die op relatief korte afstand van het Balgzand zijn gelegen (3. naast N250, 4. Oostoever en 6. bedrijventerrein De Schooten) is verstoring van zowel broedvogels als niet-broedvogels in het aangrenzende deel van de Waddenzee mogelijk. Effecten van rustverstoring als gevolg van aanwezigheid van mensen zijn hier niet relevant. Aangenomen kan worden dat in alle gevallen de verstoring van geluid bepalend is voor de totale verstoring. Ook worden geen effecten verwacht via veranderingen in de grondwaterstand.

mogelijke omvang van effecten

De locaties 1. tijdelijke crossbaan, 2. Kooypunt zuid en 7. Noorderhaaks zijn in of langs de rand van het landelijk gebied van de gemeente gelegen. Hierdoor zullen vooral de natuurwaarden van het agrarisch gebied, zoals beschreven in bijlage III, worden aangetast. Het gaat hierbij vooral om broedvogels als patrijs, boerenzwaluw, huiszwaluw, veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart. Effect treden zowel op als gevolg van oppervlakteverlies van geschikt leefgebied ter plaatse van het motorsportterrein als door verstoring in de omgeving als gevolg van een toename van de geluidbelasting. Ook het leefgebied c.q. foerageergebied van rugstreeppad en laatvlieger kan worden aangetast. Het gaat hierbij primair om het effect van oppervlakteverlies. Mogelijk zijn dergelijke effecten in mindere mate te verwachten ter plaatse van locatie 1 omdat hier al een tijdelijke crossbaan aanwezig is¹⁸. De effecten van locatie 4. Oostoever zijn door de ligging in het zuidelijk deel van de Balgzandpolder min of meer vergelijkbaar met die van locaties 1, 2 en 7; rugstreeppad en laatvlieger komen hier waarschijnlijk niet voor.

Locaties 3. naast N250, 5. Bedrijventerrein Westoever en 6. Bedrijventerrein De Schooten liggen in min of meer verstedelijkt gebied. De effecten door ruimtebeslag en geluidverstoring zijn hier in grote lijnen minder groot dan die van de locaties in het landelijk gebied.

¹⁸ Over deze crossbaan en de hier aanwezige natuurwaarden zijn geen gegevens beschikbaar.

Voor zover in dit stadium na te gaan zijn de natuurwaarden ter plaatse van deze locaties en in de omgeving ervan beperkt. Waarschijnlijk zullen vooral meer algemene soorten broedvogels worden beïnvloed, waaronder een enkele Rode Lijstsoort als huismus.

Door geluidemissies vanuit locaties 3, 4 en 6 is verstoring van het aangrenzende delen van de Waddenzee (Balgzand, Kooyhoekschor). Locatie 4 Oostoever is op enkele honderden meters van het belangrijke broedvogelgebied Kooyhoekschor gelegen. Hier zijn substantiële effecten mogelijk op broedvogels met een instandhoudingdoelstelling als lepelaar, kluut en visdief. Locatie 3 naast N250 is op iets minder dan een kilometer van Kooyhoekschor gelegen, zodat ook van daaruit effecten niet uitgesloten zijn. Deze drie locaties zullen waarschijnlijk ook een effect hebben op foeragerende en overtijende vogels op het Balgzand. Dit geldt opnieuw het sterkst voor locatie 4. Beide andere locaties zijn gelegen op 500-1000 m van de westrand van het Balgzand. De verstoorde zones zijn hier waarschijnlijk beperkt in relatie tot de totale omvang van de foerageergebieden van vogels op het Balgzand.

Locaties 1, 2, 5 en 7 hebben naar verwachting geen invloed op beschermde gebieden (N2000, EHS). Locaties 1, 2 en 7 kunnen wel effecten hebben op streng beschermde soorten (rugstreeppad en laatvlieger). Effecten op populatieniveau zijn waarschijnlijk gering omdat het relatief algemene soorten betreft. Directe effecten op deze soorten en op (broed)vogels kunnen in principe door mitigerende maatregelen worden vermeden.

Geluidverstoring van uit locaties 3, 4 en 6 leidt waarschijnlijk tot effecten op (broed)vogels met een instandhoudingdoel in de aangrenzende delen van de Waddenzee. Vooral locatie vier zou door de korte afstand tot het Balgzand en het Kooyhoekschor tot een knelpunt in relatie tot de natuurwetgeving kunnen leiden; voor deze locatie kunnen significante effecten niet worden uitgesloten. De effecten van beide andere locaties zijn waarschijnlijk relatief gering; significante effecten zijn hier onwaarschijnlijk.

tabel 8.2. effectenbeoordeling ecologie

alternatief	deelgebied/kader												totaal			
	Waddenzee				Den Helder e.o.				Ju. drp + land. geb.							
	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL
1 tijd. crossb.	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	–	0	0	0	–
2 Kooypunt Z	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	–	0	0	0	–
3 naast N250	–	0/–	0	0/–	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	0	–	0/–	0	0/–
4 Oostoever	–/–	–	0	–	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	–	–/–	–	0	–
5 Westoever	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	0	0	0	0	0
6 de Schooten	–	0/–	0	0/–	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	0	–	0/–	0	–
7 Noorderhks	0	0	0	0	nvt	nvt	0	0	nvt	nvt	0	–	0	0	0	–

8.4. Verkeer

bereikbaarheid

Voor alle locaties worden geen effecten op de bereikbaarheid verwacht (0).

8.5. Woon- en leefmilieu

invloed op geluidhinder

In de bedrijvenlijst van de Brochure van de Vereniging van Nederlandse gemeenten 'Bedrijven en milieuzonering' is voor 'autocircuits, motorcrossterreinen en dergelijke' in verband met het aspect geluid een afstand van 1500 m tot woningen in een rustige woonwijk aanbevolen wanneer deze meer dan acht uur per week in gebruik zijn (zie ook de 50 dB contour op ca. 1400 m in afbeelding 3.12).

Dit betekent dat locaties 5, 6 en 7 vrijwel onuitvoerbaar zijn als geen aanvullende maatregelen genomen worden. Bij de overige locaties liggen ook meerdere woonhuizen binnen de 50 dB contour.

Een permanent crossterrein moet als een gezonde industrieterrein worden opgenomen in het bestemmingsplan. Bij Kooypunt wordt dan een deel van de vergunbare geluidruimte van het bedrijventerrein Kooypunt ingenomen, waardoor de uitbreidingsmogelijkheden van geluidproducerende, bestaande bedrijven in gevaar kan komen, of de mogelijkheden voor nieuwe bedrijven kunnen worden beperkt. Dit is het geval bij locatie 1 en 2.

Locaties 3 en 4 hebben daarom het minste invloed op wonen en werken, maar daarentegen beïnvloeden deze het Balgzand meer (zie ecologie). Locatie 3 en 4 zijn negatief beoordeeld voor geluidshinder (-), de overige locaties zijn zeer negatief beoordeeld (--). Het overdekken van de locatie is een mogelijkheid om de geluidshinder te beperken, maar daar is hierbij niet van uitgegaan.

8.6. Effectbeoordeling

De effecten van de verschillende terreinen zijn met name onderscheidend voor het thema natuur. Vanuit natuur heeft locatie 5 (bedrijventerrein Westoever) de voorkeur. Zonder extra geluidswerende maatregelen is echter te weinig ruimte vanuit geluidshinder (voor bewoners) om hier een motorcrossterrein aan te leggen. Dit geldt ook voor locatie 6 en 7, hierbij is locatie 6 ook de een na slechtste optie vanuit ecologie.

Wordt vanuit geluidshinder naar de beoordeling gekeken, dan zijn locaties 3 en 4 (nabij het vliegveld) betere opties. Locatie 3 heeft vanuit ecologie betere kansen, maar ligt ook in een archeologisch aandachtsgedebiet. Bij locatie 4 zijn ernstige effecten op het Balgzand te verwachten.

Locatie 1 en 2 zullen mogelijk de bedrijven beperken op het bedrijventerrein (door het gebruiken van de geluidruimte), maar belasten minder huizen met geluidsoverlast en hebben geen invloed op Natura 2000, EHS en zwaar beschermde soorten. Locatie 2 lijkt daarbij iets beter te zijn dan locatie 1, omdat er bij locatie 1 belemmeringen zijn als gevolg van de luchthaven.. Over het algemeen zijn locatie 1 en 2 dus de beste oplossing.

tabel 8.3. effecten motorcrossterrein

thema	beoordelingscriterium	1	2	3	4	5	6	7
landschap en cultuur-historie	invloed op aardkundige waarden	0	0	0	0	0	0	0
	invloed op landschapstype	-	-	-	-	-	-	-
	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-	0/-
	invloed op historisch-geografische structuren	0	0	0	0	0	0	0
	invloed op historische stedenbouwkunde	0	0	0	0	0	0	0
	invloed op archeologische waarden	0/-	0/-	-	0/-	0/-	0/-	0/-
natuur	invloed op instandhoudingsdoelen Natura-2000	0	0	-	-/-	0	-	0
	invloed op de wezenlijke kenmerken EHS	0	0	0/-	-	0	0/-	0
	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten	0	0	0	0	0	0	0
	invloed op Rode Lijstsoorten	-	-	0/-	-	0	-	-
verkeer	invloed op directheid van routes naar autosnelweg, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	0	0	0	0	0	0	0
woon- en leefmilieu	invloed op geluidshinder	--	--	-	-	--	--	--

8.7. Maatregelen

In alle gevallen zal een aanvullend archeologisch onderzoek nodig zijn als de verstoring dieper is dan 50 cm. Alleen bij locatie 3 is de verwachtingswaarde hoger dan de overige locaties.

In een aantal gevallen zullen mitigerende maatregelen noodzakelijk zijn om effecten op streng beschermde soorten (rugstreeppad, vogels, vleermuizen) te voorkomen. Het gaat hierbij om het nauwkeurig in beeld brengen van de verspreiding, vermijden van kwetsbare seizoenen (voortplanting), wegvangen van dieren voorafgaand aan werkzaamheden e.d.

De geluidbelasting vanwege de crossactiviteiten kan door het treffen akoestische maatregelen worden beperkt. Daarbij kan gedacht worden aan maatregelen aan de motoren in de vorm van extra dempers en maatregelen in de overdracht van het geluid in de vorm van geluidwallen, schermen, overdekte startplaatsen of een verdiepte ligging. Onderzocht kan worden in hoeverre geluidmaatregelen kunnen leiden tot een kleinere geluidszone en tot minder woningen waarvoor een hogere geluidwaarde moet worden vastgesteld. Naar schatting mag bij het plaatsen van geluidswallen en schermen een effect van de maatregelen worden verwacht van circa 5 dB. De afstand tot de zonegrens zou hiermee circa 450 m kleiner kunnen worden. Door het (gedeeltelijk) overdekken van de locatie kan de geluidshinder aanzienlijker worden beperkt.

Mocht echter een complete hal worden aangelegd, dan zijn de gevolgen voor de openheid groter dan aangegeven in tabel 8.3, afhankelijk van de locatie. De gevolgen zijn het grootst voor locatie 7 die aan de rand van het nog agrarische deel van de Koegraspolder ligt. Bij locatie 2 kan ook een beperking van de openheid optreden, maar dit terrein is al bestemd als industrieterrein en dit zal daarom zo wie zo in de toekomst een kleinere openheid betekenen. Voor de overige locaties zijn de effecten op het landschap ook niet zo groot.

Concluderend kan dus gesteld worden dat locatie 2 en 1 onoverdekt de beste oplossing zijn. Mocht gekozen worden voor een overdekte hal, dan is locatie 5 (bedrijventerrein Westoever) een goede oplossing met minder effecten op landschap, ecologie en archeologie dan locatie 3, 4, 6 en 7.

9. BEDRIJVENTERREIN KOOYPUNT FASE 3 EN 4

De beoogde ontwikkeling van Kooypunt fase 3 en 4 (zie paragraaf 2.4.7), is in onderstaand hoofdstuk beoordeeld op verschillende milieuthema's. In tabel 9.3. zijn de effecten schematisch samengevat.

9.1. Te beantwoorden vragen

Wat zijn de effecten van de uitbreiding, met name op het gebied van natuur? Zijn er bepaalde kantelpunten aan te geven waar de keus een beslissende invloed heeft? Zou een iets gewijzigde locatie nog minder effecten kunnen hebben op bepaalde thema's? Wat zijn maatregelen om de effecten te verzachten of te compenseren?

9.2. Landschap en cultuurhistorie

aardkundige waarden

De beoogde uitbreiding geeft geen ruimtebeslag op aardkundige waarden. De dichtstbijzijnde aardkundige waarde ligt op enige afstand, er zijn geen effecten te verwachten (0).

landschapstype

Het fysisch-geografische landschapstype is het noordelijk zeekleigebied, hier met name gekenmerkt door voormalige zandplaten met resten van nollen. De aanleg van het bedrijventerrein verstoort het aanwezige landschapstype en de aanwezige polder die hier is ontwikkeld. De locatie ligt wel aansluitend aan stedelijk gebied. De effecten op het landschapstype zijn negatief (-).

ruimtelijk-visueel

Het aanleggen van het bedrijventerrein zal de openheid van de polder verstoren. Vanaf de provinciale weg en vanuit de trein zal het uitzicht over de polder verminderen. De uitbreiding van het bedrijventerrein met ca. 50 ha betekent dat de ruimtelijk-visuele kwaliteit en met name de openheid door de toegevoegde verstedelijking verminderd. Het plangebied ligt echter tussen de spoorlijn en de provinciale weg in, waardoor de uitbreiding wel op een logische plek ligt. De effecten zijn daarom negatief beoordeeld en niet zeer negatief (-).

historische geografie

Het beoogde gebied kruist geen belangrijke historisch-geografische structuur, zoals een weg of vaart. Wel wordt de rationele verkaveling die kenmerkend is voor de Koegraspolder verstoord. Dit is licht negatief beoordeeld (0/-).

historische stedenbouw

De locatie ligt niet binnen de Stelling van Den Helder. Er treden geen effecten op (0).

archeologie

In de Koegraspolder geldt op de IKAW een lage verwachting. De Nota Cultuurhistorische Waarden geeft aan dat bij een plan van meer dan 5000 m² en een verstoring van 50 cm beneden maaiveld, of een oppervlakte van 50 m² en een verstoring van dieper dan 4 m archeologisch onderzoek nodig is. De uitbreiding raakt geen archeologische monumenten of aandachtsgebieden. Er is dus een aanvullend archeologisch onderzoek nodig. Vooralsnog is, vanwege de lage verwachting, uitgegaan van een licht negatief effect (0/-).

9.3. Water

waterberging

De ontwikkelingen hebben geen groot effect op de waterberging, extra verhard oppervlak dat wordt aangelegd wordt gecompenseerd (0).

waterkwaliteit

In het plan Waterbreed wordt mogelijk gemaakt dat de Koegraspolder een apart watersysteem vormt en een open verbinding krijgt met het Noordhollands Kanaal. Omdat niet precies bekend is wat voor bedrijven op het bedrijventerrein komen en in de huidige situatie een hoge belasting van meststoffen op de waterkwaliteit heerst, is de invloed op de waterkwaliteit voorsnog neutraal beoordeeld (0). Het lijkt echter waarschijnlijk dat in de toekomst de waterkwaliteit zal verbeteren.

9.4. Natuur

afbakening van mogelijk relevante effecten

De geplande uitbreiding van het bedrijventerrein zal in de eerste plaats leiden tot effecten in het deelgebied waarin het is geprojecteerd (Julianadorp en landelijk gebied), in ieder geval als gevolg van ruimtebeslag/oppervlakteverlies. Omdat het plangebied op 1-2 km van het meest nabijgelegen deel het Balgzand is gelegen zijn indirecte effecten op de Waddenzee, bijvoorbeeld via geluidbelasting, niet op voorhand uit te sluiten. Effecten in andere deelgebieden zijn vanwege de afstand zeer onwaarschijnlijk. Effecten van een toename van de stikstofemissie door extra verkeer worden niet verwacht (zie ook par. 5.4 onder 'afbakening'). Stikstofeffecten onder invloed van eventuele vestiging van bedrijven met een omvangrijke uitstoot van N-verbindingen zijn tot op grote afstand (enkele tientallen kilometers) van de bron mogelijk. Ook duinhabitatypen op de Waddeneilanden zouden hierdoor kunnen worden beïnvloed. Omdat op dit moment niet duidelijk is of dergelijke bedrijven zich hier in de toekomst zouden kunnen vestigen is het niet zinvol hier in dit planMER van uit te gaan. Mocht vestiging van dergelijke bedrijvigheid aan de orde komen dan dienen de effecten hiervan op Natura 2000-gebieden in de wijde omgeving alsnog te worden onderzocht en beoordeeld. Indien dit tot onaanvaardbare schade zou leiden kunnen op het bedrijventerrein andere, minder stikstofuitstoot veroorzakende bedrijven worden gevestigd.

tabel 9.1. Afbakening mogelijke effecten uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt

effecttype	Waddenzee					Julianadorp + landelijk gebied				
	natuur/habitatyp.	vissen	broedvogels	niet-broedvogels	zeezoogdieren	natuurtypen	hogere planten	amfib./reptielen	broedvogels	zoogdieren
oppervlakteverlies	-	-	-	-	-	●	●	●	●	-
verstoring geluid	-	-	●	●	-	-	-	-	●	-
rustverstoring	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
stikstofdepositie	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
effect grondwaterstand	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
verontreiniging	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
versnippering	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Door oppervlakteverlies kunnen effecten worden verwacht op ter plaats aanwezige natuurwaarden. In de omgeving is door te verwachten toename van de geluidbelasting ook een effect op broedvogels te verwachten. Geluideffecten op vogels in de Waddenzee zijn op voorhand niet uit te sluiten. Geluideffecten op zeezoogdieren worden niet verwacht omdat er in deze omgeving geen belangrijke rustplaatsen zijn. Ook andere typen effecten worden niet verwacht. Effecten van rustverstoring zijn alleen lokaal te verwachten; het effect van geluidbelasting is hierbij echter bepalend. Rustverstoring van beschermde soorten in de Waddenzee is door de afstand uitgesloten. Zoals hierboven vermeld zijn stikstofeffecten alleen te verwachten indien zich bedrijven met een sterke uitstoot zouden vestigen. Deze mogelijkheid wordt hier buiten beschouwing gelaten.

Indien dit het geval zou zijn dienen deze bedrijven op dit aspect beoordeeld te worden. Dit geldt ook voor bedrijven met mogelijke uitstoot van andere typen verontreinigende stoffen.

Grondwater zal door de aanleg van het bedrijventerrein naar verwachting alleen lokaal en in geringe mate worden beïnvloed. Er zijn in de directe omgeving geen grondwaterafhankelijke natuurwaarden die hierdoor zouden kunnen worden beïnvloed. Er zijn ook geen (potentiële) migratieroutes waarin door het bedrijventerrein een barrière zou ontstaan.

mogelijke omvang van effecten

Waddenzee

Vooraf eventuele bouwwerkzaamheden zoals heien kunnen tot grote afstand (meerdere kilometers) van de bron tot hoge geluidsniveaus leiden. Dit kan leiden tot een tijdelijke (bouwperiode) en - op de schaal van de Waddenzee - lokale verstoring van broedvogels en/of niet-broedvogels. Na de bouwperiode kan een relatief snel herstel worden verwacht omdat geen (blijvende) veranderingen optreden in het ecosysteem. Een permanente toename van geluidsniveaus is mogelijk onder invloed van nieuwe bedrijvigheid en van toename van het verkeer, zowel over de weg als mogelijk ook vanaf vliegveld De Kooy. Verwacht wordt dat toename van verkeerslawaaï vanaf wegen door de relatief grote afstand tot het Balgzand hooguit tot marginale effecten op vogels zullen leiden. Extra vliegbewegingen zouden wel een meer substantiële invloed kunnen hebben. Dit is echter sterk afhankelijk het aantal vliegbewegingen, routes, hoogte, etc. en zou nader onderzocht moeten worden als dit zich zou voor kunnen doen, bijv. bij de vestiging van nieuwe offshore bedrijven op het nieuwe bedrijventerrein.

Julianadorp + landelijk gebied

Het belangrijkste effect van de uitbreiding van bedrijventerrein Kooypunt is het ruimtebeslag in het oostelijk deel van polder het Koegras. In totaal (fase 3 en 4) gaat ca. 50 ha agrarisch gebied verloren. Aan gezien hier geen natuur- of groengebieden aanwezig zijn leidt dit oppervlakteverlies wat betreft natuurwaarden alleen tot een afname van aanwezige soorten. Het belangrijkste verlies betreft de broedvogels. Na aanwezige soorten zullen vrijwel geheel verdwijnen. Het betreft soorten als patrijs, tureluur, veldleeuwerik, graspieper en gele kwikstaart (zie bijlage III par. 1.5). Ook gaat biotoop verloren van de rugstreeppad (beschermde soort van tabel 3) die in enkele van de betreffende kilometerhokken voorkomt. Voor andere soorten en soortgroepen is dit deel van de polder van geringe betekenis en het effect van oppervlakteverlies van dus beperkt. Effecten van geluid rond het bedrijventerrein zullen waarschijnlijk relatief gering zijn. In een zone rond het gebied kunnen dezelfde soorten broedvogels worden beïnvloed als door het oppervlakteverlies.

Beoordeling van effecten

In onderstaande tabel zijn de effecten van uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt op natuur samengevat.

tabel 9.2. effectbeoordeling ecologie

alternatief	deelgebied/kader								totaal			
	Waddenzee				Julianadorp + landelijk gebied							
	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL	Nbw	EHS	Ffw	RL
uitbreiding bedrijventerrein Kooypunt	0/-	0/-	0	0/-	nvt	nvt	0/-	-	0/-	0/-	0/-	-

9.5. Verkeer

verkeersafwikkeling

De extra bedrijven leveren meer verkeer op. Dit zal bijdragen aan de piekhoeveelheden op de verkeersontsluitende wegen in de gemeente Den Helder en met name bij het knooppunt N99-N9 en de ontsluiting bij het industrieterrein Kooypunt. Er worden zeer negatieve effecten verwacht op de I/C-ratio, als geen aanvullende maatregelen worden genomen (--).

bereikbaarheid

Het extra verkeer zal het knelpunt van de N9/N99 extra belasten (--).

9.6. Woon- en leefmilieu

invloed op bodemkwaliteit

De bodemkwaliteit ter plaatse van het bedrijventerrein is hier niet specifiek onderzocht. Er wordt vanuit gegaan dat de bodemkwaliteit gelijk blijft en alleen schone grond toegepast mag worden in het werk. De effecten zijn neutraal beoordeeld (0).

invloed op geluidhinder

Het exploiteren van het bedrijventerrein gaat gepaard met de emissie van geluid naar de omgeving. Uit de afbeelding in paragraaf 2.4.7 blijkt dat aan de oostgrens van het plangebied (fase 3 en 4) een aantal woningen gelegen is. Deze woningen vallen binnen de akoestische invloedssfeer van het te ontwikkelen bedrijventerrein. De woningen liggen op korte afstand van het plangebied, wat beperkend kan zijn voor de invulling van het terrein.

De hoogte van de geluidemissie ter plaatse van de woningen hangt voornamelijk af van de inrichting van het bedrijventerrein en het type inrichting dat zich vestigt. Voorzien worden op dit moment bedrijven uit de milieucategorie 4 en 5. In de publicatie 'Bedrijven en milieuzonering' van 2009 worden richtafstanden gegeven per type inrichting. De categorieën worden bepaald door de grootste afstand van geur, stof, geluid en gevaar. Een hoge categorie betekent dus niet per sé een hoge geluidemissie. Uit de lijst per type inrichting blijkt dat voor categorie 4 inrichtingen voor geluid richtafstanden tot maximaal 300 m worden gehanteerd. Bij categorie 5 is dit tot 1.000 m. Opgemerkt wordt dat dit richtafstanden betreft. In een gedetailleerd akoestisch onderzoek kan de geluidbelasting per inrichting van het terrein bepaald worden.

De geluidemissie ter plaatse van de woningen wordt bepaald door de cumulatie van de afzonderlijke bedrijven. Als de ontwikkeling een wettelijk gezoneerd industrieterrein betreft (art. 40 Wgh), zullen de woningen binnen de zone liggen en daarmee een maximale geluidbelasting verkrijgen van 60 dB(A) (art. 45 Wgh). Dit is de hoogst mogelijke waarde voor bestaande woningen binnen de zone van een nieuw te zoneren terrein. De geluidbelasting ter plaatse van de woningen zal dus tussen de 50 en 60 dB(A) liggen.

Wanneer het terrein niet wettelijk gezoneerd wordt, wordt de geluidbelasting per inrichting afzonderlijk getoetst voor de milieuvergunning. Per inrichting wordt eerst uitgegaan van een richtwaarde, wat naar verwachting 50 dB(A) is. Door cumulatie kan de geluidbelasting dan nog hoger worden dan deze 50 dB(A) en zal dus eveneens tussen de 50 en de 60 dB(A) uitvallen. In uitzonderlijke gevallen kan de gecumuleerde geluidbelasting zelfs meer dan 60 dB(A) bedragen.

Doordat de geluidbelasting ter plaatse van de woningen nabij het terrein zal toenemen, heeft de invulling van het plangebied hier een zeer negatief effect op de leefbaarheid.

invloed op lichthinder

De uitbreiding van het stedelijk landschap zorgt voor een lichtere omgeving. Vanwege de verwachte intensiteit en de schaal is dit negatief beoordeeld (-).

invloed op plaatsgebonden en groepsrisico

De uitbreiding van het bedrijventerrein heeft waarschijnlijk geen grote invloed op het plaatsgebonden en groepsrisico. De nieuwe bedrijven dienen aan de wet te voldoen. De effecten zijn daarom neutraal beoordeeld (0).

9.7. Energie en klimaat

kansen duurzame energie

Een deel van de uitbreiding is onderdeel van het zoekgebied voor mogelijkheden voor windenergie van de provincie. Het betreft een zone langs de spoorlijn. Het bedekken van de daken met zonnecollectoren is een mogelijkheid, maar hiervoor moet het rendement wel eerst worden onderzocht (i.v.m. zoutneerslag). Vooralsnog zijn de mogelijkheden positief beoordeeld (+).

kansen energiebesparing

Nieuw te bouwen gebouwen in de gemeente Den Helder moeten voldoen aan eisen voor duurzaam bouwen. Voorafgaande aan nieuwbouw wordt een energieonderzoek uitgevoerd. Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag-temperatuur-afgiftesystemen, ecodaken, ruimte voor zonneboilers, e.d. Het plan is licht positief beoordeeld voor kansen op energiebesparing (0/+). Vanaf 2020 moeten alle zo wie zo woningen energieneutraal gebouwd worden (nationaal beleid).

duurzame bouw

Hoewel er geen concrete plannen zijn, zal het aandeel huizen met een duurzaam predicaat 100 % moeten zijn, wil de gemeente aan haar eigen beleid voldoen. Dit is licht positief beoordeeld (0/+). Ook hier geldt dat vanaf 2020 alle woningen duurzaam gebouwd moeten worden.

9.8. Efficiënt ruimtegebruik

De geplande bebouwing vindt plaats op een locatie die aansluit bij het stedelijk gebied, maar wel buiten het huidige stedelijk gebied. Omdat het een logische ontwikkeling is, en niet direct betere gebieden voorhanden zijn, zijn de effecten neutraal beoordeeld (0).

9.9. Effectbeoordeling

In tabel 9.3 zijn de effecten aangegeven van de beoogde ontwikkelingen op het bedrijventerrein Kooy-punt. Met name zijn zeer negatieve effecten te verwachten op geluidsoverlast, verkeersafwikkeling en de bereikbaarheid. Andere negatieve effecten treden op bij het landschapstype, de openheid, enkele rodelijstsoorten en lichthinder. Daarentegen zijn kansen aanwezig voor duurzame energie, duurzame bouw en energiebesparing.

tabel 9.3. Effecten gebiedsontwikkeling binnenduinrandzone

thema	beoordelingscriterium	uitbreiding Kooypunt
landschap en cultuurhistorie	invloed op aardkundige waarden	0
	invloed op landschapstype	-
	invloed op landschappelijk ruimtelijk-visuele kenmerken	-
	invloed op historisch-geografische structuren	0/-
	invloed op historische stedenbouwkunde	0
	invloed op archeologische waarden	0/-
water	voldoende waterberging ter compensatie van verhard oppervlak	0
	invloed op waterkwaliteit	0
natuur	invloed op instandhoudingsdoelen Natura-2000	0/-
	invloed op de wezenlijke kenmerken EHS	0/-
	invloed op de gunstige staat van instandhouding van (zwaar) beschermde soorten	0/-
	invloed op Rode Lijstsoorten	-
verkeer	invloed op de I/C-ratio op de gebiedsontsluitingswegen	--
	invloed op directheid van routes naar autosnelwegnet, dichtheid bedieningsgebied OV en bedieningsfrequentie, directe fietsroutes naar centrum en voorzieningen en kwaliteit fietsvoorzieningen	--
woon- en leefmilieu	invloed op bodemkwaliteit	0
	invloed op geluidhinder	--
	invloed op lichthinder	-
	invloed op het plaatsgebonden en het groepsrisico	0
energie en klimaat	kansen voor duurzaam opgewekte energie	+
	kansen voor energiebesparing	0/+
	predicaat duurzame bouw	0/+
efficiënt ruim- tegebruik	het aandeel nieuwbouwactiviteiten binnenstedelijk in verhouding tot uitleglocaties	0

9.10. Maatregelen

Voordat het project wordt uitgevoerd moet eerst een archeologisch onderzoek plaatsvinden, zodat eventueel aan de hand daarvan het ontwerp kan worden aangepast, of dat archeologische waarden kunnen worden uitgesloten. Deze twee opties zorgen voor een gunstigere beoordeling wat betreft het aspect archeologie.

De lichthinder kan worden verminderd door voldoende hoge parkverlichting aan te leggen die enkel naar beneden schijnt en zo min mogelijk te kiezen voor decoratieve verlichting. Ook kunnen na een bepaald tijdstip 's nachts bepaalde lantaarnpalen uitgaan of kan gebruik gemaakt worden van bewegings-sensoren.

Een vaak toegepast concept bij het ontwikkelen van bedrijventerreinen is de inwaartse zonering. Dit betekent dat bij de inrichting van het terrein wordt gestuurd op de al aanwezige geluidgevoelige bestemmingen in de directe omgeving. Dit resulteert in het toestaan van bepaalde categorieën op het terrein, welke op kunnen lopen bij het aanhouden van een grotere afstand tot de woningen.

Effecten van geluidbelasting in de Waddenzee kunnen worden beperkt door inzet van geluidarme technieken (bij bouwactiviteiten), werken in voor vogels minder belangrijke perioden en inzet van geluidwerende middelen. Effecten van vliegbewegingen kunnen worden beperkt door inzet van geluidarm materieel, keuze voor minder verstorende routes en beperken van het aantal vluchten op bepaalde delen van de dag en in voor vogels belangrijke perioden.

Effecten van het ruimtebeslag kunnen niet of nauwelijks door maatregelen worden vermeden. Door werken buiten het broedseizoen worden directe effecten op nesten, broedende vogels en nestjongen

voorkomen. Rugstreeppadden dienen voorafgaand aan aanlegwerkzaamheden nauwkeurig te worden geïnventariseerd en in de juiste periode te worden gevangen en verplaatst naar geschikte biotopen elders.

10. KADERS VOOR HET VERVOLGPROCES

10.1. Duurzaam bouwen en duurzame energie

In de Structuurvisie worden verschillende bouwprojecten genoemd (zie tabel 9.1). De locatie van de meeste van deze projecten staat al vast.

tabel 10.1. Lopende projecten en programma's binnen de gemeente Den Helder

gebiedsontwikkelingen en projecten	Status/doel van opname in Structuurvisie
uitbreiding Luchthaven met enkele gebouwen	in ontwikkeling
herontwikkeling Ankerpark	bouwplan in ontwikkeling
herontwikkeling Huisduinerkwartier	herontwikkeling is vastgesteld door college en raad
herontwikkeling Vinkenterrein	kaders stellen voor herontwikkeling
herontwikkeling Noorderhaven	herontwikkeling is vastgesteld door college en raad
herontwikkeling Krügerstraat	bouwplan in ontwikkeling
uitbreiding Julianadorp Oost	uitbreiding is vastgesteld door college en raad
herontwikkeling Geminiterrein/verplaatsing ziekenhuis	kader stellen voor herontwikkeling gebied
stedelijke vernieuwing buiten Stadshart en Nieuw Den Helder Centrum	kader stellen voor ontwikkeling
ontwikkelingsvisie regionale voorzieningenlocatie Dirksz. Admiraal / De Dogger	besluit genomen voor locatiekeuze ziekenhuis en nevenzorgfuncties.
gebiedsontwikkeling Stadshart / Willemsoord	uitwerkingsplan is vastgesteld. Ruimtelijk programma ligt vast.
herstructurering Nieuw Den Helder Centrum	locatie en herstructurering zijn vastgesteld
gebiedsontwikkeling Julianadorp aan Zee, Duinzoom Zuid en Duinzoom Noord	in Structuurvisie Julianadorp aan Zee
particuliere woningverbetering	Nota Duurzaamheid vastgesteld
integrale gebiedsontwikkeling Stelling Den Helder	kader stellen voor behoud en herontwikkeling

Zoals opgenomen in de Nota Wonen Den Helder 2010-2015 sluit het gemeentelijk beleid (van belang tot aan 2020) aan op de methode GPR-Gebouw. GPR Gebouw wordt breed erkend door landelijke instituten en beleidsvormende organisaties en is opgenomen in de actuele richtlijnen voor duurzaam inkopen van de rijksoverheid. GPR-Gebouw omvat de thema's energie, materialen, afval, water, gezondheid en woonkwaliteit. Per thema wordt een waardering gegeven op een schaal van 1 tot 10. Gemeente Den Helder gaat bij nieuwbouw uit van een minimale score van GPR 8. Bij nieuwbouw vindt altijd energieonderzoek plaats en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag temperatuur-afgiftesystemen (met warmtepompen), oriëntatie op de zon, eco-daken (met natuurlijke begroeiing) en ruimte voor zonneboilers en zonnepanelen. Den Helder maakt de komende jaren werk van energiebesparing in de bestaande bouw.

De gemeente heeft in de Nota Duurzaam Den Helder 2009-2013 haar duurzaamheidsambities vastgelegd. Naast het klimaatneutraal maken van de eigen organisatie wordt onder andere ingezet op klimaatmaatregelen in de huidige voorraad woningen. Er wordt minder ingezet op de nieuwbouw, omdat vanaf 2020 zo wie zo alle nieuwbouw energieneutraal moet worden gebouwd.

Vanwege de krimpende bevolkingsaantallen die verwacht worden vanaf 2030 moeten de woningbouwprojecten zorgvuldig en mogelijk gefaseerd worden uitgevoerd. De Structuurvisie gaat daarom ook met name uit van een kwaliteitsverbetering van het woningbestand in plaats van een grote aanvulling.

10.2. Gebiedsontwikkeling haven

Uit de milieubeoordeling blijkt dat de NO-haven het beste scoort. Voor de haven is op dit moment onduidelijk hoe mitigerende en compenserende maatregelen voor ecologie zullen worden uitgevoerd. Dit is ondermeer van belang voor de vergunbaarheid van het plan. De passende beoordeling behorende bij

dit planMER geeft aan dat op dit moment significante effecten op het Natura 2000-gebied Waddenzee niet zijn uit te sluiten.

Daarom is een projectm.e.r.-procedure nodig bij de bestemmingsplanwijziging in verband met mogelijke ecologische gevolgen en een nieuwe passende beoordeling bij het bestemmingsplan. Voor het inschatten van de gevolgen op de morfologie van de Waddenzee is nader onderzoek noodzakelijk. Eveneens is nader archeologisch onderzoek nodig.

10.3. Infrastructuur

In de Visie Infrastructuur Den Helder 2025 zijn de effecten van maatregelen op de verkeerskundige situatie niet uitgewerkt. Voorgesteld wordt om bij de verdere uitwerking van deze maatregelen de effecten met een verkeersmodel door te rekenen. Voor een nieuwe verbindingsweg naar de NO-haven zal het nodig zijn om een m.e.r.-procedure te doorlopen, omdat de bij dit planMER uitgevoerde passende beoordeling aangeeft dat significante negatieve effecten op het nabijgelegen Balgzand niet op voorhand uitgesloten kunnen worden.

10.4. Binnenduinrandzone

In de binnenduinrandzone zijn er momenteel alleen plannen voor Duinzoom-Zuid. Deze ontwikkeling is MER-beoordelingsplichtig als het bestemmingsplan wordt vastgesteld. In dit MER is ervan uitgegaan dat ook rondom de Middenvliet recreatieve ontwikkeling zal plaatsvinden. De nut en noodzaak van een dergelijk project op middellange termijn is echter nog niet aangetoond. De passende beoordeling behorende bij dit planMER geeft aan dat op dit moment significante effecten op de tapuit niet zijn uit te sluiten. Als in de planuitwerking voldoende rekening wordt gehouden met de effecten op de tapuit, kunnen de nadelige effecten op voorhand worden beperkt. In dit geval kan in de volgende fase een ecologische voortoets mogelijk volstaan. In een volgende onderzoeksfase is in ieder geval ook een aanvullend archeologisch onderzoek noodzakelijk.

10.5. Motorcrossterrein

In dit MER zijn zeven locaties onderzocht voor het motorcrossterrein, waarvan er drie als meest kansrijk naar voren komen: locatie 1 en 2 op het bestaande bedrijventerrein Kooypunt. Daarnaast met overkapping mogelijk locatie 5 (bedrijventerrein Westoever). Deze locaties zullen nog nader onderzocht worden op hun effecten voordat een bestemmingsplanwijziging wordt ingezet. Bij het onderzoek moet met name aandacht zijn voor de geluidsbeperkende maatregelen. Voor het plan geldt een m.e.r.-beoordelingsplicht.

Met name locatie 4 zou kunnen leiden tot significantie effecten op de gebieden Balgzand en Kooyhoek-schor. Mocht deze locatie verder worden uitgewerkt, dan is een passende beoordeling nodig op projectniveau. Hieruit volgt een projectm.e.r.-plicht. De effecten van locaties 3 en 6 zijn waarschijnlijk relatief gering en kunnen (deels) worden gemitigeerd; significante effecten zijn hier niet waarschijnlijk.

Er vanuit gaande dat de bodemverstoring dieper is dan 50 cm geldt voor alle locaties een archeologische onderzoeksplicht.

10.6. Uitbreiding Kooypunt

De uitbreiding van Kooypunt is niet projectm.e.r.-plichtig omdat geen significante effecten op Natura 2000-gebieden worden verwacht en omdat het ruimtebeslag van de geplande uitbreiding ruim onder de drempel blijft. In een volgende onderzoeksfase moet een archeologisch onderzoek worden uitgevoerd.

11. LITERATUURLIJST

- Berendsen, 2009. De vorming van het land.
- Buck Consultants International, 2009. Globale effectenrapportage havenvarianten Den Helder: Noord-ervariant versus Noordoostvariant. In opdracht van gemeente Den Helder.
- CBS Statline, 2010.
- CBS, 2009. De gemeente op maat 2009.
- de Coulissen, 2009. Gebiedsontwikkeling Haven Den Helder, Verslag werkatelier belemmeringen en routevarianten 28 mei 2009.
- Den Helder, 2006. Nota cultuurhistorische waarden.
- Den Helder, 2007a. Nota van uitgangspunten Duinzooim Zuid.
- Den Helder, 2007b. Bodembeheerplan Den Helder.
- Den Helder, 2007c. Structuurvisie Julianadorp aan Zee.
- Den Helder, 2010. Concept Structuurvisie.
- DHV, 2010a. Verkeersonderzoek N250 Den Helder - Mogelijkheden voor middellange termijn, provincie Noord-Holland, 2010
- DHV, 2010b, Ontwerpschetsen voor natuurontwikkeling in combinatie met haven uitbreiding in Den Helder Een vingeroefening voor bouwen met natuur.
- Els Bet, 2009. Monitor Structuurvisie Den Helder.
- Gemeente Den Helder en HHNK, 2005. Waterbreed.
- Heinis, F., 2010. Windenergie en natuur: effecten op (populaties van) vissen en zeezoogdieren. Presentatie. HWE.
- Jongbloed, R.H., C.C. Karman, C.J. Smit, N.M.J.A. Dankers, 2006. Quicksan milieuaspecten zee-waartse havenuitbreiding Den Helder. TNO, Apeldoorn.
- Koschinski, S., 2007. Auswirkungen anthropogener Nutzungen und Anforderungen an marine Schutzgebiete für Meeressäuger in der südlichen und zentralen Nordsee. WWF Deutschland, Frankfurt am Main.
- Krijgsveld, K.L., R.R. Smits & J. van der Winden, 2008. Verstoringsgevoeligheid van vogels. Update literatuurstudie naar de reacties van vogels op recreatie. Bureau Waardenburg, Culemborg.
- MIP, 1991. Monumenten Inventarisatie Project - Den Helder Gemeentebeschrijving, herziene versie.
- Provincie Noord-Holland, 2002. Actualisatie bodembeschermingsgebieden, bijlagenrapport.
- Richardson W.J, C.R. Greene, C.I. Malme & D.H. Thomson, 1995. Marine mammals and noise. Academic Press, San Diego.
- Rosing, H., 1995. Toelichting op de Bodemkaart van Nederland, blad 9, 14, 15 en 19.
- Schouten, J. & A.P. Oost, 2010. Evaluatie grootschalige invloed alternatieven van landaanwinning voor havenuitbreiding. Memo. Deltares.
- Deetman en Mans, 2010. Krimp of Niet - Advies betreffende demografische ontwikkeling Den Helder.
- van der Horst, 2008. De haven van Den Helder: Gaan voor goud of behoud'
- Witteveen+Bos, 2010. Notitie Reikwijdte en Detailniveau PlanMER Structuurvisie Den Helder 2025. In opdracht van gemeente Den Helder.
- Witteveen+Bos, 2009. MER RHB.
- Zande, A.N. van der, 1980. Openluchtrecreatie en de dichtheid van enkele broedvogels in de duinen (1) en (2). Recreatievoorzieningen 1980/1, 26-29 en 1980/2, 66-69.

BIJLAGE I Uitgebreid beleidskader

UITGEBREID BELEIDSKADER

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Europese Unie			
EU Habitat en Vogel-richtlijn (HR en VR)	1979/ 1992	De Vogelrichtlijn (1979) is een regeling van de Europese Unie om alle in het wild levende vogelsoorten in de EU te beschermen. Bij de Habitatrichtlijn (1992) horen lijsten van plant- en diersoorten en natuurlijke leefgemeenschappen die extra bescherming verdienen. Activiteiten die schadelijk zijn voor de habitat mogen niet plaatsvinden in aangewezen gebieden (Natura 2000-gebieden), tenzij geen alternatieven voorhanden zijn en de activiteiten het openbaar belang dienen. In Nederland zijn de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn vertaald in de Flora- en faunawet en in de Natuurbeschermingswet.	aandachtspunt
Europese Kaderrichtlijn Water (KRW)	2000	De Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) heeft als doelstelling het bereiken van een goede ecologische toestand van alle oppervlaktewaterlichamen en het beschermen en herstellen van alle grondwaterlichamen (verbinding infiltratie) en kwelgebieden. Om dit te bereiken streeft men naar reductie van emissies naar oppervlaktewater en grondwater en naar compensatie van grondwateronttrekkingen. De KRW gaat hierbij uit van een stroomgebiedsgerichte benadering.	aandachtspunt
verdrag van Ramsar	1984	Onder het Verdrag van Ramsar is de Waddenzee in 1984 als Wetland aange-meld. Daarbij ligt de nadruk op het behoud van ecologische waarden. Het verdrag verplicht regeringen de gebieden te beschermen en het belang van de natuur zwaarder te laten wegen dan menselijke belangen. Het menselijk medegebruik moet voldoen aan het 'verstandig gebruik'-beginsel. Daarbij hebben de natuurlijke processen voorrang boven menselijke exploitatie. Verder mag het gebruik geen schade toebrengen aan het belang van volgende generaties bij het gebied. De begrenzing van het Wetland komt ter hoogte van het plangebied overeen met de begrenzing van het Natura 2000-gebied Waddenzee	aandachtspunt
Nationaal			
Nota Ruimte	2006	De Nota Ruimte bevat de visie van het kabinet op de ruimtelijke ontwikkeling van Nederland. Het Rijk richt zich op het ontwikkelen van landschappen met kwaliteit. Hieronder wordt verstaan dat algemene landschappelijke, natuurlijke, culturele en cultuurhistorische waarden een volwaardige plaats krijgen bij ruimtelijke afwegingen. Relevant voor het onderzoeksgebied zijn de volgende ontwikkelingen: - Bestaande landbouwontwikkelingsgebied bloemenbollenteelt 'Noordelijk Zandgebied' in polder het Koegras; - Waddenzee is Vogel- en Habitatrichtlijngebied en valt onder Natuurbeschermingswet; - Waddenzee is een gebied waarvoor het beleid in een planologische kernbeslissing wordt uitgewerkt (PKB-gebied); - Het plangebied ligt niet in een door het Rijk aangewezen Nationaal Landschap. De verantwoordelijkheid voor de basiskwaliteiten van het landschap ligt bij provincies en gemeenten. Het doel is te 'ontwikkelen met kwaliteit'. Het Rijk toetst of aandacht besteed is aan de landschappelijke kwaliteiten van het gebied. De Nota Ruimte zet in op optimale benutting van bestaande bebouwing en ruimte voor nieuwbouw, waar passend.	aandachtspunt
Planologische Kernbeslissing 3 ^e nota Waddenzeegebieden (PKB deel III)	2007	Direct grenzend aan de Waddenzee mogen geen nieuwe havens en bedrijventerreinen komen, ook uitbreiding richting zee is niet geoorloofd binnen de kaders van het PKB. Een onderzoek naar de uitbreiding van de TESO-haven in Den Helder is wel toegestaan. Ontwikkelingsmogelijkheden voor bedrijventerreinen landinwaarts kunnen worden benut indien aan de landelijke milieuvoorwaarden wordt voldaan. Ook worden risicodragende bedrijven en/of stoffen toegestaan in de nabijheid van de Waddenzee, mits wordt aangetoond dat in geval van calamiteiten geen onherstelbare schade aan de Waddenzee wordt toegebracht.	aandachtspunt

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Natuurbeschermingswet (Nbw)	1998	Op 1 oktober 2005 is de Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden voor het Nederlands grondgebied, inclusief de territoriale wateren. Op grond van artikel 19j van deze wet behoeven plannen goedkeuring, voor zover als gevolg van het plan de kwaliteit van aangewezen natuurlijke habitats of de habitats van soorten in Natura 2000-gebieden verslechteren of verstoord worden. Van de in de nabijheid aanwezige Natura 2000-gebieden zijn duinen en lage land van Texel, Waddenzee en Noordzeekustzone definitief aangewezen, duinen Den Helder-Callantsoog in ontwerp. N2000-gebieden Waddenzee en duinen Den Helder-Callantsoog omvatten voormalige beschermde natuurmonumenten. Voor alle gebieden zijn Natura 2000 Beheerplannen in voorbereiding.	aandachtspunt

afbeelding 2.1. Natura 2000-gebieden in de gemeente Den Helder en in de directe omgeving¹⁹

Flora- en faunawet (Ffw)	2002	De bescherming van planten en dieren die in het wild voorkomen, is geregeld in de Flora- en faunawet. Krachtens de wet mag de directe leefomgeving van beschermde planten en dieren niet worden beschadigd, vernield of verstoord. Ruimtelijke plannen moeten vooraf aan deze wet worden getoetst. Voor een ingreep in de leefomgeving van sommige beschermde soorten moeten vrijstellingen of ontheffingen worden aangevraagd. Belangrijk daarbij is dat de populatie van een groep planten of dieren niet zodanig mag afnemen dat de gunstige staat van instandhouding van de soort in gevaar komt.	aandachtspunt
Waterwet	2009	De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert ook de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Daarnaast levert de Waterwet een flinke bijdrage aan kabinetsdoelstellingen zoals vermindering van regels, vergunningstelsels en administratieve lasten.	
Nationaal Waterplan 2009-2015		Het Nationaal Waterplan (NWP) is het rijksplan voor het waterbeleid. Het NWP beschrijft de maatregelen die in de periode 2009-2015 genomen moeten worden om Nederland ook voor toekomstige generaties veilig en leefbaar te houden en de kansen die water biedt te benutten. Het NWP vormt het kader voor de Regionale Waterplannen en de Beheerplannen. De verplichtingen om te voldoen aan de Kaderrichtlijn Water zijn nieuw opgenomen in de Waterwet. Ook is in het NWP het al vastgestelde Hoogwaterbeschermingsprogramma en het Deltaprogramma opgenomen.	
Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW)	2003	In het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW, 2003) is het kabinetsstandpunt over het waterbeleid in de 21 ^e eeuw (WB21) vastgelegd. De hoofddoelstellingen zijn het waarborgen van het veiligheidsniveau bij overstromingen en het verminderen van wateroverlast. Daarbij wordt de voorkeur gegeven aan ruimtelijke maatregelen boven technische maatregelen:	aandachtspunt, watertoetsprocedure

¹⁹ LNV kaart 11 juli 2008 (www.synbiosys.alterra.nl/Natura2000/gebiedendatabase.aspx?subj=n2k).

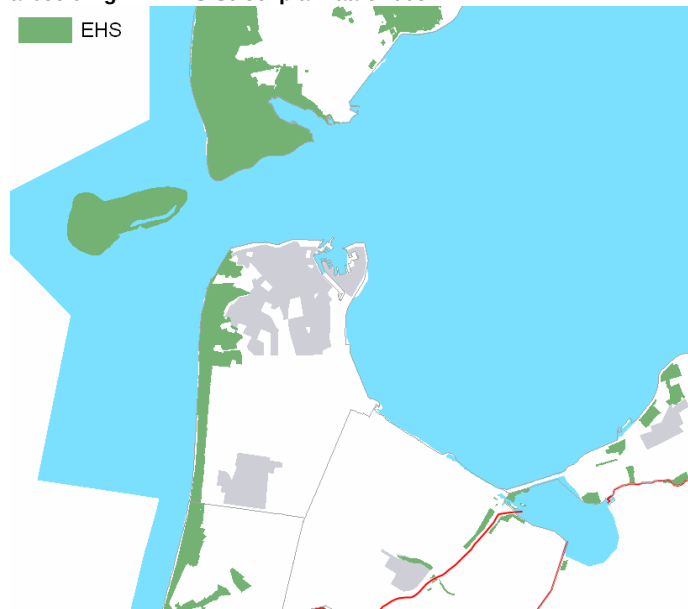
beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
		- water als ordenend principe, ruimte reserveren voor (tijdelijke)waterberging; - geen afwenteling van problemen richting benedenstrooms gebieden; - voorkeursvolgorde 'vasthouden-bergen-afvoeren'; - voorkeursvolgorde 'schoonhouden-scheiden-zuiveren'. In het NBW is ook de watertoets als procesinstrument opgenomen. De watertoets is bedoeld om bij ruimtelijke ontwikkelingen voldoende aandacht aan de waterhuishouding (inclusief grondwater en waterkwaliteit) te besteden en de waterbeheerders in een vroeg stadium van de processen te betrekken bij de inrichting van de waterhuishouding. Het uitvoeren van de watertoets betekent in feite dat de ontwikkelaar en het waterschap samenwerken bij het uitwerken van ruimtelijke plannen, zodat problemen (bijvoorbeeld wateroverlast of verdroging) in het gebied zelf en de omgeving worden voorkomen. Het belangrijkste uitgangspunt hierbij is 'waterneutraal bouwen'.	
Europese landschapsconventie (Verdrag van Florence, geratificeerd in 2005)	2005	Dit verdrag is bedoeld om nationale en regionale overheden te stimuleren om goede voorwaarden te scheppen voor de ontwikkeling en het beheer van het stedelijke en landelijke landschap. Landschap vormt een belangrijk onderdeel voor lokale culturen en is voor het Europees natuurlijk en cultureel erfgoed van essentieel belang. Landschap draagt bij aan het welzijn van de Europese burger en versterkt het door zijn diversiteit de Europese identiteit. Landschap dient beschermd te worden door goed beheer en goede planning.	
Nota Belvedere	1999	Doelstelling van deze nota is cultuurhistorie als inspiratiebron voor nieuwe ontwikkelingen te benutten. Hierbij wordt uitgegaan van behoud door ontwikkeling; nieuwe ontwikkelingen aanwenden om de cultuurhistorische identiteit van een gebied te behouden en te versterken. Het plangebied ligt niet in een van de Belvedere-gebieden.	aandachtspunt
Monumentenwet (2008)	Rijk	- wettelijke bescherming van onroerende rijksmonumenten en door het rijk aangewezen stads- en dorpsgezichten; - betrekking op gebouwen en objecten, stads en dorpsgezichten en archeologische monumenten boven en onder water; - voorschriften voor het 'wijzigen, verstoren, afbreken of verplaatsen' van een beschermd monument. Die voorschriften houden in dat er niets aan het monument mag worden veranderd zonder voorafgaande vergunning. Deze vergunning moet vooraf worden aangevraagd. De gemeenten zijn bevoegd om hierop te beslissen. Het is strafbaar als er zonder vergunning werkzaamheden worden uitgevoerd. - de Stelling van Den Helder is aangewezen als beschermd stadsgezicht: • veranderingen aan gebouwen of omgeving aan de historische karakteristieken worden getoetst; • geen vergunningsvrije bouwwerken binnen stadsgezicht; • voor elke sloop moet een sloopvergunning worden aangevraagd; • gemeente moet bij haar plannen rekening houden met het bestaan van de Stelling als beschermd stadsgezicht, de gemeenteraad moet ter bescherming van het gebied een bestemmingsplan opstellen. Dit bestemmingsplan moet voldoende bescherming aan de Stelling bieden.	aandachtspunt
Wet op de Archeologische Monumentenzorg	2007	Er geldt een verplichting om rekening te houden met archeologische waarden in een gebied. Het behoud van archeologische waarden 'in situ' is uitgangspunt en legt beperkingen op ten aanzien van grondgebruik. De verstoorder betaalt.	aandachtspunt
Nota Landijs/Bewogen aarde	2006	Deze nota gaat in op de betekenis van aardkundige waarden voor verschillende maatschappelijke functies en de mogelijkheden voor bescherming, beheer en ontwikkeling van deze waarden. Aardkundige waarden zijn onderdeel van het Nederlands erfgoed. Balgzand en de duinen van Petten tot Den Helder en de Grafelijkheidsduinen/Donkere duinen zijn benoemd als aardkundig monument.	aandachtspunt

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Besluit bodemkwaliteit	Rijk	- In het Besluit bodemkwaliteit zijn regels met betrekking tot kwaliteitsborging, bouwstoffen, grond, en baggerspecie vastgelegd. Dit besluit valt onder de Wet milieubeheer. Alle bouwstoffen moeten voldoen aan de maximale samenstellings- en emissiewaarden. De maximale samenstellings- en emissiewaarden zijn vastgesteld voor parameters die vaak in bouwstoffen voorkomen en die invloed hebben op de kwaliteit van de bodem. Ten aanzien van overige parameters geldt de wettelijke zorgplicht, dat betekent dat iedereen die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat nadelige gevolgen kunnen optreden als gevolg van het toe passen van een bouwstof, grond of baggerspecie, maatregelen moet nemen om verontreiniging te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.	
provinciaal			
Structuurvisie 2040	2010	De structuurvisie is een zelfbindend beleidsdocument voor de provincie. In de Structuurvisie provincie Noord-Holland 2040 zet de provincie in op klimaatbestendigheid, ruimtelijke kwaliteit en duurzaam ruimtegebruik. De provincie Noord-Holland beschrijft hoe ze met keuzes omgaat en schetst hoe de provincie er in 2040 er uit moet komen te zien. De provincie wil een rol spelen voor: - het behoud van het Noord-Hollandse landschap door verdere ontwikkeling van de kwaliteit en diversiteit ervan; - voor een regionale ruimtelijke hoofdstructuur waarin functies slim gecombineerd worden en goed bereikbaar zijn, nu en in de toekomst; - voor een gezonde en veilige leefomgeving, in harmonie met water en door gebruik van duurzame energie. In het uitvoeringsprogramma van de Structuurvisie provincie Noord-Holland zijn de volgende projecten opgenomen die mogelijk relevant zijn voor de Structuurvisie van Den Helder: de ontwikkeling van de kop van Noord-Holland, versterking van het regionaal wegennet en de realisatie van een permanent motorcrossterrein. De ontwikkeling van de kop van Noord-Holland bestaat uit twee onderdelen. Ten eerste, de doorontwikkeling van de huidige activiteiten in de haven Den Helder, om zo in ieder geval het huidige bedrijfsleven te faciliteren en daarmee het marktaandeel in de facilitering van de offshore markt voor Den Helder op de korte termijn veilig te stellen. Ten tweede, het Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein (RHB) in Anna Paulowna te ontwikkelen en het uitvoeren van het onderzoek naar de ontwikkeling van de driehoek Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein (RHB), NIOZ terrein op Texel en Harssens in Den Helder voor de korte termijn en voor de lange termijn onderzoek naar de Groene Stroomhaven. Afhankelijk van de uitkomst van het onderzoek weegt de provincie af of zij een regierol op zich wil nemen voor de ontwikkeling van de havens. Een regierol voor de provincie kan nuttig zijn om daarmee de ontwikkelingen van de haven Den Helder vlot te trekken en het belang daarvan voor de regio bij het Rijk bepleiten. In eerste instantie vervult de provincie Noord-Holland de rol als aanjager en procesbegeleider voor de ontwikkeling van de havens. De provincie streeft naar een snel, veilig, betrouwbaar en robuust regionaal wegennet. Het Rijk is wegbeheerder van de N9. Op delen van de corridor worden werkzaamheden uitgevoerd voor het verbeteren van de veiligheid en doorstroming. Provincie Noord-Holland heeft financieel bijgedragen aan de maatregelen bij Schoorlham en De Stolpen. De provincie Noord-Holland streeft tevens naar een verbetering van het openbaar vervoer en behoud en ontwikkeling van transportnetwerken. De provincie Noord-Holland is betrokken bij de ontwikkeling van een permanent motorcrossterrein in de Kop van Noord-Holland. Bij voorkeur wordt dit terrein ontwikkeld in combinatie met andere geluidssporten, zoals 4x4 en Micro Light Aircraft.	

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
		De voorkeur gaat nu uit naar het permanent maken van de tijdelijke vestiging van het motorcross terrein nabij vliegveld 'de Kooy' te Den Helder, aangezien hier al geluidsisolerende maatregelen zijn getroffen om de geluidsoverlast van het motorcrosssterrein te beperken. De volgende maatregelen worden uitgevoerd: - het voorbereiden van het scheiden van watersystemen (verbinden, verbreden en verdiepen van watergangen); - het duinwater vasthouden en optimaler gebruiken (aanleg duinrellen, inrichting buffergebied); - het scheiden van watersystemen (opheffen gemalen, plaatsen circulatie gemalen en afsluiten watergangen); - vaarvoorzieningen: Rondje Den Helder, kanoverbinding tussen Stelling en fiets en kanoroute, aanlegvoorzieningen, bebording; - natuurvriendelijke oevers en aandacht voor visstand en vismigratie; - entree Den Helder: verfraaien kades, aanleggen van kindvriendelijke oevers - monitoring.	
Provinciaal ruimtelijke verordening Structuurvisie	2010	De provinciale verordening is het aangewezen instrument als het gaat om algemene regels omtrent de inhoud van gemeentelijke bestemmingsplannen of projectbesluiten. Hierin wordt de doorwerking van de structuurvisie naar de bestemmingsplannen geregeld. In de verordening zijn kaarten opgenomen met betrekking tot bebouwd/landelijk gebied, aardkundige monumenten, EHS, zoekgebieden voor windenergie, bollenconcentratiegebied, e.d. Ook gaat de verordening bijvoorbeeld de permanente bewoning van recreatiewoningen tegen.	
Gebiedsdocument Noord Holland Noord	2009	Den Helder is onderdeel van de regio Kop van Noord-Holland waarin negen gemeenten met elkaar samen werken. De regio Kop van Noord-Holland is op haar beurt onderdeel van de grotere regio Noord Holland Noord (NHN), samen met de regio's West Friesland en Alkmaar e.o. De gemeenten in Noord Holland Noord hebben met elkaar en in samenspraak met de provincie Noord-Holland het Gebiedsdocument Noord Holland Noord opgesteld. Dit document, vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland op 29 september 2009, vormt de basis voor het maken van verstedelijkingsafspraken met het Rijk voor de periode 2010-2020. De projecten van NHN in het Gebiedsdocument zijn overgenomen in de Gebiedsagenda Noordwest Holland. Dit document, met gebiedsontwikkelingen en projecten in de metropoolregio Amsterdam en in Noord Holland Noord, is het uitgangspunt voor het maken van afspraken over te financieren projecten door het Rijk in het kader van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Jaarlijks wordt gezien welke projecten in het MIRT kunnen worden opgenomen en wat de voortgang van de projecten is. Dit betekent dat ook projecten in de Kop van Noord-Holland, zoals de ontwikkeling van de Groene Stroomhaven in Den Helder, kunnen worden aangemeld voor het MIRT-overleg met Rijk en provincie. Projecten in het Gebiedsdocument met mogelijk ruimtelijke effecten voor Den Helder zijn: - Toerisme: • Verbetering ruimtelijke kwaliteit binnenduinrandzone; • Identiteitsvernieuwing badplaatsen; • Verbeteren infrastructurele verbindingen tussen kust en achterland. - Duurzaamheid: • Energiezuinig renoveren bestaande woningvoorraad; • Pilotproject energie uit water. - Economie: • Groene Stroomhaven Den Helder; • Regionaal Havengebonden Bedrijventerrein Anna Paulowna; • Stadshart-Willemsoord (incl. stationsgebied Den Helder). • Maritime Campus Netherlands (MCN)	

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
		- Infrastructuur: · Verbetering verbinding Den Helder – A7; · Verbetering knooppunt N9-N99.	
Ecologische hoofdstructuur		De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is een netwerk van natuurgebieden, natuurontwikkelingsgebieden en ecologische verbindingzones. De bescherming van de EHS is geregeld via het planologisch instrumentarium. Projecten en plannen dienen getoetst te worden volgens het beleidskader 'Spelregels EHS'. De EHS valt in en rond Den Helder min of meer samen met de Natura 2000-gebieden, maar is in enkele gebieden ruimer begrepsd. Het toetsingskader omvat een breed scala aan ecologische, maar ook abiotische en landschappelijke aspecten en is daarmee meeromvattend dan Natura 2000. Sinds 2010 heeft de provincie Noord-Holland de begrenzing van de EHS aangepast (de 'herijking'). Het doel van deze herijking is een ecologisch betere, financieel haalbare en sneller realiseerbare EHS. Bij de herijking zijn gebieden uit de EHS gehaald waarvan de ecologische waarde niet groot genoeg is of de aankoop niet haalbaar (te duur of niet te koop). De nieuwe gebieden die aan de EHS zijn toegevoegd, bieden juist ecologische kansen of kansen op versnelde of goedkopere aanleg. De EHS kan hiermee sneller en goedkoper worden gerealiseerd, onder andere omdat gezocht is naar combinaties met andere functies zoals waterbergingen. In totaal wordt ongeveer 1.000 hectaren EHS 'verlegd'. De Noord-Hollandse EHS blijft even groot. Op 23 maart 2010 hebben Gedeputeerde Staten de resultaten van de herijking vastgesteld. In juli is de herijking in Provinciale Staten besproken. De nieuwe begrenzing zal in de provinciale structuurvisie en het natuurbeheerplan worden opgenomen. De nieuwe, 'herijkte' EHS treedt in werking als deze is opgenomen in de provinciale structuurvisie. Dat is nog niet het geval. Op dit moment geldt de begrenzing zoals die is vastgesteld in het streekplan. In afbeelding 2.2 is de EHS Streekplankaart 2008 weergegeven.	

afbeelding 2.2. EHS Streekplankaart 2008²⁰

²⁰ Bron: <http://www.noord-holland.nl/web/Themas/Natuur-en-milieu/Ecologische-hoofdstructuur.htm>.

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Provinciaal Verkeers- en vervoersplan	2007	Doel van het beleid blijft 'vlot en veilig door Noord-Holland'. Lopende plannen voor verbetering van de infrastructuur worden verder ontwikkeld en waar mogelijk verwezenlijkt. Verschillende andere beleidsonderdelen worden geïntensiveerd, zodat het totaal van netwerken - auto, openbaar vervoer, fiets - efficiënter wordt gebruikt en alternatieven voor het autogebruik worden gestimuleerd. In het kader van dit plan wil de provincie betrokken zijn bij de verkenning van de verkeerskundige consequenties van het verplaatsen van de TESO-haven. Meer algemeen legt de provincie een nadruk op het integreren van mogelijkheden voor duurzame mobiliteitsconcepten bij ruimtelijke ontwikkeling.	
Provinciaal Waterplan 2010-2015		- Het Provinciaal Waterplan beschrijft de kaders voor waterbeheer in Noord-Holland. Binnen deze kaders nemen hoogheemraadschappen, waterleiding-bedrijven en gemeenten maatregelen om inwoners te beschermen tegen wateroverlast, de kwaliteit van het water te verbeteren en te zorgen voor voldoende water aan- en afvoer. Het Waterplan is uitgewerkt in afstemming met de Structuurvisie Noord-Holland 2040. - Voor Den Helder en omgeving is specifiek opgenomen: · dat tot 2040 aan het beschermingsregime tegen overstroming is voldaan, maar mogelijk nog een verbetering van de compartimentering nodig is en er vooruitgelopen moet worden op oplossingen voor na 2040. Dit zijn voornamelijk studies over kustverbreding, die overigens ook economisch of recreatief nuttig kunnen zijn; · dat het gebruik van vaarwegen als het Noordhollands kanaal moet kunnen concurreren met wegtransport en duurzaam moet worden, ondermeer door aanpassingen van de havens; · dat er een ambitie is om te onderzoeken of de rioolwaterzuiveringsinstallatie van Den Helder haar effluent kan hergebruiken of nuttig kan afzetten in de omgeving; · dat de provincie langs meerdere lijnen de toeristische versterking van de kust stimuleert (bijvoorbeeld jaarrond paviljoens), maar dat ze tegelijk de opstelling van beheerplannen oppakt voor de Natura 2000 kustgebieden. · aandacht voor het beperken van de excentrische ligging van Den Helder. · meer aandacht rond warmte-koude opslag, om te voorkomen dat initiatiefnemers elkaar negatief beïnvloeden. Gemeenten zouden in bestemmingsplannen zoneringen kunnen opnemen.	
Agenda recreatie en toerisme	2008	Het doel van het recreatiebeleid van de provincie is: 'het tot stand brengen van (openbaar toegankelijke basis)voorzieningen voor recreatie op regionale en bovenregionale schaal'. Het doel van het toerismebeleid van de provincie is 'het bevorderen van het (binnenlands en buitenlands) toeristisch bezoek naar en binnen de provincie met als achterliggend doel de bestedingen te maximaliseren om daarmee de werkgelegenheid in de toeristisch-recreatieve sector optimaal te kunnen ontwikkelen'.	
provinciaal Milieubeleidsplan 2009-2013	2009	Het doel van het Provinciaal Milieubeleidsplan (PMP) is dat eind 2013 overal in Noord-Holland de basiskwaliteit milieu is bereikt. Noord-Holland wil voldoen aan de Europese en nationale normen en regels op milieugebied. Om die basiskwaliteit te bereiken zet de provincie in op het voorkomen van schade aan de menselijke gezondheid en het stimuleren van duurzame ontwikkeling in Noord-Holland voor nu en in de toekomst, zonder afwenteling van de milieubelasting naar elders. Het PMP is uitgewerkt in afstemming met de structuurvisie Noord-Holland 2040. Voor Den Helder en omgeving zijn geen specifieke aandachtspunten geschetst. Wel is relevant, dat de provincie binnenkort (geluids)eisen kan stellen aan het vliegverkeer, dus ook het vliegveld in Den Helder en beleid ingezet om donkerte te handhaven. De intensiteit van het klimaatbeleid wordt opgevoerd.	

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Nota Natuurbeleid Noord-Holland (Noord-Holland Natuurlijk)	2005	PM De Provinciaal Ecologische Hoofdstructuur loopt niet door het plangebied. De Noordboog, een robuuste ecologische verbinding loopt op enkele kilometers afstand ten zuidoosten van het plangebied. De gehele Waddenzee wordt gerekend tot de Ecologische Hoofdstructuur.	verenigbaar/aandachtspunt
Leidraad landschap en cultuurhistorie	2010	Het uitgangspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen is 'ontwikkelen met behoud van identiteit en kwaliteit': - Kernkwaliteiten van het landschap: • Aardkundige waarden, aardkundige monumenten worden beschermd via de Provinciale Milieuverordening (PMV). Voor gebieden met bijzondere aardkundige waarden wordt het beleid ten aanzien van aardkundige waarden in acht genomen conform de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS). • Archeologische waarden, extra aandacht voor het archeologische erfgoed (zowel in behoud als in het benutten van de aanwezige waarden bij de inrichting van een gebied). Compensatie nodig bij aantasting gebieden met provinciaal belang. • Tijdsdiepte, uitgaan van ontwikkelingsgerichte benadering, zorgvuldig omgegaan met de bestaande (historische) kenmerken van het landschap. De gelaagdheid van het landschap meenemen bij ruimtelijke ontwikkelingen. • Historische structuurlijnen, gemeenten dienen deze historische structuurlijnen bij planontwikkeling op lokale schaal in beeld te brengen en als vertrekpunt te nemen voor de inpassing daarvan. • Cultuurhistorische objecten, herkenbaar houden van de historische objecten in het landschap. • Openheid, kenmerkende openheid en ruimtevorm als leidraad gebruiken voor ruimtelijk ontwerp, bewust omgaan met visuele verstedelijking en verrommeling. Visuele impact plannen onderzoeken. • Stilte, stilte deel uit laten maken van de afweging rond ontwikkelingen in het buitenstedelijk gebied. • Donkerte, donkerte deel uit laten maken van de afweging rond ontwikkelingen in het buitenstedelijk gebied. • Dorps-DNA, dat de ontwikkeling buiten Bestaand Bebouwd Gebied rondom dorpen rekenschap geeft van de karakteristieken van de historisch gegroeide dorpsstructuur, bewoningsvorm en landschappelijke context. - Landschapstypen: behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten van het landschap bij ruimtelijke ontwikkelingen buiten het bestaand bebouwd gebied. Daarnaast zijn de specifieke beleidslijnen per kernkwaliteit van toepassing. - Structuurdragers van provinciaal belang, voor de benoemde structuurdragers geldt de algemene regel 'behoud en versterking van de kernkwaliteiten van het landschap bij ruimtelijke ontwikkelingen buiten het bestaand bebouwd gebied', behoudens daar waar sprake is van bescherming op grond van de Monumentenwet of de Provinciale Monumentenverordening. Bij nieuwe ontwikkelingen dienen de historische structuren en structuurlijnen als uitgangspunt te worden gehanteerd. Hiermee krijgen deze een hernieuwde betekenis en daarmee een vernieuwde zeggingskracht. Specifieke beleidslijnen worden per afzonderlijke structuur beschreven. • Grote militaire structuren: Behouden van de leesbaarheid van de samenhang van de grote militaire structuren - Stelling Den Helder, De Stelling Den Helder is beschermd op grond van de Monumentenwet. - Atlantikwall, Behouden van de Atlantikwall in totale samenhang.	aandachtspunt

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
		- Historische waterwegen - Noord-Hollands kanaal, Behouden van de lijnstructuur met bijbehorende – als provinciaal monument beschermde – pontonbruggen. Versterken van het kanaal als landschapsstructurerend element met accent op de samenhang tussen kanaal en omringend landschap. - Molens, in het ruimtelijke ordeningsbeleid moeten gemeenten zoveel mogelijk rekening houden met de 'molenbiotoop'. In verband met de windvang en het weren van storende visuele elementen dient buiten bestaand bebouwd gebied de vrije ruimte rond molens gehandhaafd te blijven.	
Cultuurhistorische Waardenkaart provincie Noord-Holland	digitaal	De provincie Noord-Holland heeft de cultuurhistorische waarden in de provincie vastgelegd in de Cultuurhistorische Waardenkaart. Op deze kaart wordt onderscheid gemaakt tussen bouwkundige, historisch geografische en archeologische waarden. In de omgeving van het plangebied komen verschillende hoge waarden voor.	overeenkomstig
Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing	(rijk/provincie)	- Den Helder is een niet-rechtstreekse gemeente binnen de stedelijke vernieuwingsaanpak ISV (Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing van rijk en provincie). Samen met het rijk en de provincie wordt gewerkt aan verbeteringsprojecten in het Stadshart en (het centrum van) de wijk Nieuw Den Helder. De nadruk ligt op fysieke maatregelen; herstructurering door sloop/nieuwbouw, opvullen van open gaten en verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte. - Voor de komende jaren zal moeten worden gezien in hoeverre ook andere wijken en buurten om een vernieuwingsoperatie vragen. Belangrijk criterium hierbij is de actuele en voor de toekomst te verwachten woon- en leefbaarheidssituatie.	
regionaal			
Waterbreed - Waterplan voor Den Helder		Het waterplan Den Helder is gezamenlijk door Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en de gemeente Den Helder opgesteld. Het doel van het waterplan is het realiseren van een veilig, ecologisch gezond watersysteem met een hoge belevingswaarde. In het plan staan gerichte maatregelen voor de periode tot 2014 waarmee dit kan worden bereikt. Problemen in de gemeente Den Helder zijn de gebrekkige waterkwaliteit en vochtproblemen in de huizen, veroorzaakt door hoge grondwaterstanden. De volgende maatregelen worden uitgevoerd: - het voorbereiden van het scheiden van watersystemen (verbinden, verbreden en verdiepen van watergangen); - het duinwater vasthouden en optimaler gebruiken (aanleg duinrellen, inrichting buffergebied); - het scheiden van watersystemen (opheffen gemalen, plaatsen circulatie gemalen en afsluiten watergangen); - vaarvoorzieningen: Rondje Den Helder, kanoverbinding tussen Stelling en fiets en kanoroute, aanlegvoorzieningen, bebording; - natuurvriendelijke oevers en aandacht voor visstand en vismigratie; - entree Den Helder: verfraaien kades, aanleggen van kindvriendelijke oevers - monitoring.	verenigbaar
Samen werken aan schoon water. Maatregelenpakket 2009-2015 voor de Kaderrichtlijn Water	2008	In het kader van de Kaderrichtlijn Water zijn maatregelen voor schoon water geformuleerd. De komende jaren worden maatregelen uitgevoerd om het water beter, schoner en gezonder te maken. Hoofddoelstelling voor de Kop van Noord-Holland is het realiseren van waterberging ten behoeve van de verbetering van waterbeheer, natuur én recreatie.	aandachtspunt

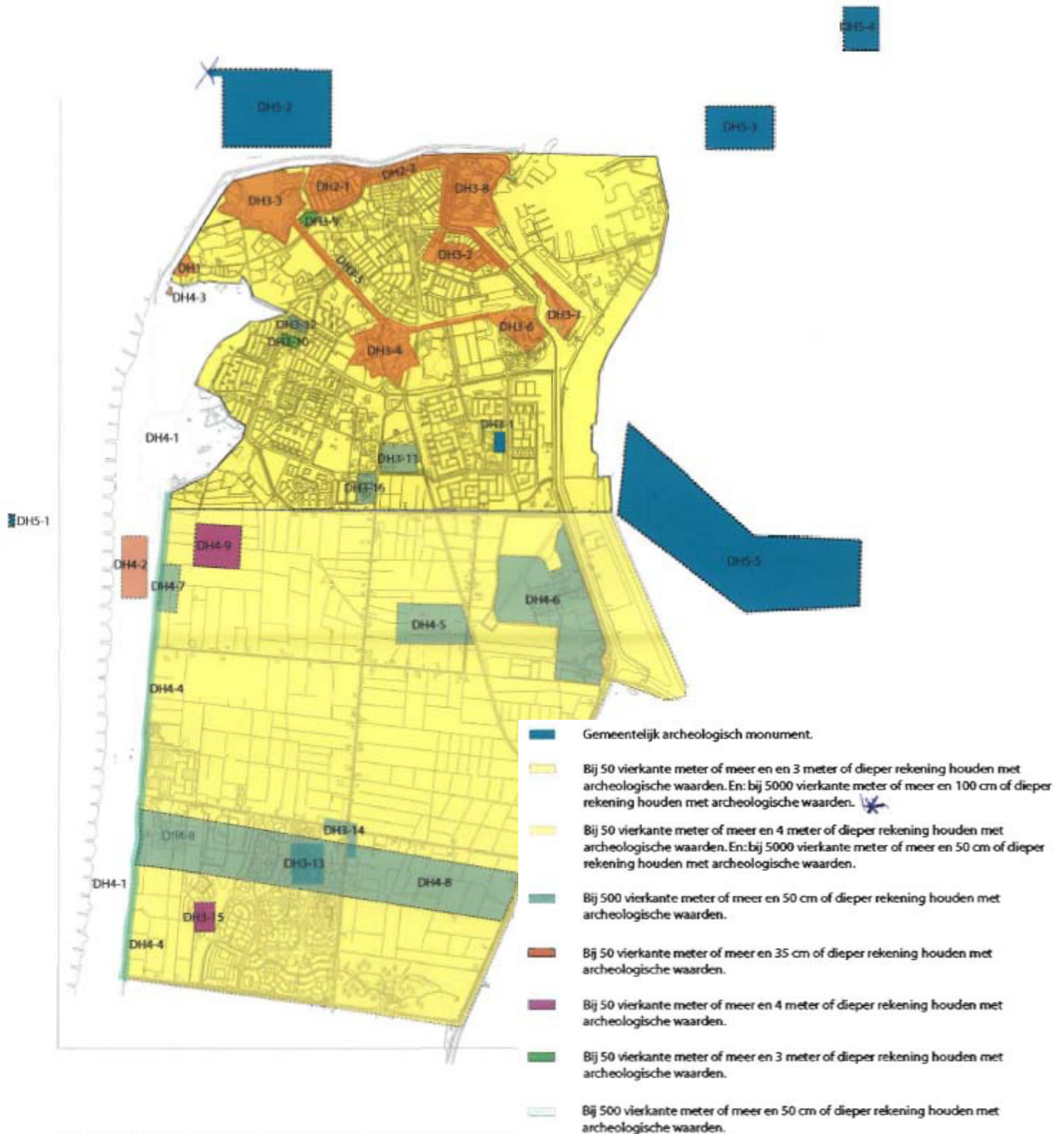
beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
collegeprogramma Hoogheemraadschap Hollands Noorder- kwartier 2009-2012		Het beleid van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) is gericht op het uitvoeren van plannen, 'met de laarzen aan in de maatschappij'. Het beleid van HHNK is gericht op waterveiligheid, voldoende water, schoon water, veilige wegen en milieu en klimaat. Waterveiligheid staat voorop voor HHNK, zowel primaire waterkeringen als regionale waterkeringen worden aangepakt. HHNK heeft als doelstelling voldoende water, hiervoor is voldoende ruimte nodig, er wordt gezocht om gronden strategisch aan te kopen. Om schoon water te behouden wordt ingezet op het goed laten functioneren van de rioolwaterzuiveringsinstallaties en anderzijds door aanpassing van het beheer. Voor milieu en klimaat volgt HHNK het overheidsbeleid; onder andere wordt tot 2020 ieder jaar gemiddeld 2 % minder energie verbruikt.	verenigbaar
Landschapsvisie Noordelijk Zandgebied en kustzone, een strategisch beeldkwaliteitsplan 'met het oog op de Noordboog' (niet door de gemeenteraad vastgesteld)	2007	Het strategisch beeldkwaliteitsplan 'Landschapsvisie Noordelijk Zandgebied en kustzone' is een plan op strategisch niveau voor het totale buitengebied van de gemeenten Den Helder, Anna Paulowna en Zijpe. In het plan worden de identiteit van het landschap en de belangrijke cultuurhistorische en landschappelijke kwaliteiten vastgelegd. Deze vormen vervolgens de basis voor huidige en toekomstige ontwikkelingen in het gebied zoals voor de landbouw, de ecologie, de recreatie en waterhuishouding.	aandachtspunt
Natuurgebiedsplan en Ontwikkelingsbeeld Noord-Holland Noord	2004	Geen nieuwe natuur in de directe omgeving. Realisatie van robuuste ecologische verbinding tussen Zwanenwater, Amstelmeer, Robbenoordbos en IJsselmeer. De concrete invulling van deze 'Noordboog' dient nog te worden vastgesteld.	aandachtspunt
gemeentelijk			
Strategische Visie 2020	2007	De Strategische Visie 2020 is richtinggevend voor gebiedsontwikkelingen in de gemeente Den Helder. De Strategische Visie 2020 is uitgewerkt in een zestal doelen: Duurzame economie: 'Den Helder ontwikkelt een duurzame economie met de offshore, de haven, kennis en technologie (inclusief onderwijs), duurzame (wind)energie, toerisme en recreatie en zorg en wellness als belangrijkste dragers'. Maatschappelijke betrokkenheid: 'Sociale zwakte wordt tegengegaan door inwoners maatschappelijk betrokken te krijgen en mee te laten doen aan de samenleving, enerzijds door mensen aan het werk te krijgen door aanbieden van opleidingen op diverse niveaus inclusief HBO en voldoende aanbod van banen, anderzijds door mensen maatschappelijk te activeren met andere activiteiten dan werk'. Goed wonen: 'Den Helder biedt een grote variëteit aan ruim opgezette, groene woonmilieus die tegemoet komt aan de vraag van de (potentiële) inwoners. De ambitie is om weer te groeien naar 60.000 inwoners. Er is speciale aandacht voor bijzondere woonlocaties en het creëren van mogelijkheden tot wonen aan of op het water'. Toerisme: 'Toerisme en recreatie worden geprofessionaliseerd, gebaseerd op enerzijds de rust, ruimte en natuur in Den Helder en anderzijds op het in de gemeente aanwezige (maritiem) cultuurhistorisch erfgoed. De kwaliteitsslag beoogt hogere bestedingen in deze economische pijler'. Centrum: 'Den Helder krijgt een levendig en veilig stadshart (inclusief Willemsoord) door te zorgen voor concentratie van stedelijke functies in het stadshart, een aantrekkelijk winkelcentrum met diversiteit en kwaliteit, goede en sociale veilige horeca, kunst, cultuur en evenementen en een goed voorzieningenniveau'. Infrastructuur: 'De infrastructuur van Den Helder is afgestemd op de functie van centrumgemeente en past bij de geplande woningbouwproductie en is passend bij de economische ontwikkeling'.	overeenkomstig

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Uitwerkingsplan Stadshart Den Helder	08	Om Den Helder te ontwikkelen tot een aantrekkelijke stad aan zee, is in het Uitwerkingsplan (UP) een aantal doelstellingen geformuleerd. De identiteit van de Maritieme Stad zal worden versterkt door kleinschalige inpassingen en het aanheilen van het fijnmazige, stedelijk weefsel in de stad. Hierdoor wordt het contrast tussen de geborgenheid van de stad en de weidsheid van de haven en de zee beleefbaar. Ook is de ontwikkeling van een maritiem programma en woonmilieus met zicht op de haven en de zee bepalend voor de identiteit. Daarnaast wordt het havenfront bij de stad betrokken door de ontwikkeling van Willemsoord tot een volwaardig en compleet stadsdeel met een menging van functies, zoals wonen, werken, uitgaan, kunst en cultuur.	overeenkomstig
Voorontwerpbestemmingsplan Stadshart Centrum 2010, gemeente Den Helder (2010)		Het voorontwerpbestemmingsplan voorziet in een uitwerking van het structuurplan en uitwerkingsplan voor het stadshart, maar daarnaast voorziet het ook in het vastleggen van de bestaande toestand/rechten ten aanzien van woningen, woongebouwen, detailhanden, kantoren, horeca, groen en bijbehorende wegen. Tevens behartigt het plan voor delen van het plangebied de belangen ten aanzien van de zeewering, het beschermd stadsgezicht en archeologie.	overeenkomstig
Havenvisie Den Helder	2006	De havenvisie Den Helder omvat zowel een korte termijn focus tot en met 2011 als een langere termijnvisie met een doorkijk naar 2030 als streefbeeld.	overeenkomstig
Structuurvisie voor de Stelling van Den Helder	2001	De Stelling van den Helder heeft ten opzichte van de stad een tweeledige karakteristiek: het is een verbindingslijn rond de binnenstad en het is een groene geleidingszone tussen binnenstad en buitenwijken. Het ruimtelijk concept van de Structuurvisie zet in op: - het herstel van de verbinding 'de Stelling rond'; - het articuleren van de geleiding door het versterken van de contrasten en het herkenbaar maken van het verschil binnen-buiten; - meer samenhang tussen stad en Stelling door het versterken van het patroon van ringen en radialen. Voorgesteld is de groene zone zodanig 'hard' te bestemmen dat de aanwezigheid van groene functies in de begrensde gebieden is gegarandeerd. Bij de inrichtingmaatregelen wordt onderscheid gemaakt tussen maatregelen op korte, middellange en lange termijn. De eerste tranche projecten is erop gericht het raamwerk van de Stelling duidelijk te maken: profilering van de linedijk, het maken van routes en herstel van grondwerk. Op de middellange termijn is een aantal meer ingrijpende, met name infrastructurele, maatregelen nodig. Op de lange termijn zal de Stelling ten slotte omgevormd worden tot een stedelijke parkzone, gebruikmakend van veranderingen in grondgebruik in en rond de Stellingzone.	overeenkomstig
Nota Wonen Den Helder 2010 - 2015 - Minder kwantiteit, meer kwaliteit	2010	Bij het in de Nota Wonen Den Helder 2010-2015 vastleggen van het toekomstige woonbeleid is rekening gehouden met de Strategische Visie Den Helder 2020. Er is een lagere woningbouwopgave dan voorzien in 2003. Den Helder moet een woningaanbod bieden, dat passend is bij een centrumgemeente en dat meer dan voldoende kwaliteit biedt. De visie legt de prioriteit bij de ontwikkeling van drie gebieden: Stadshart, Willemsoord en Haven. In de Nota wordt ook de nadruk gelegd op duurzaam bouwen en woningverbetering. Voor het beleid voor duurzaam bouwen wordt gekozen voor de methode GPR-Gebouw. GPR-Gebouw omvat de thema's energie, materialen, afval, water, gezondheid en woonkwaliteit. Bij nieuwbouw vindt altijd energieonderzoek plaats en wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van laag temperatuur-afgiftesystemen (met warmtepompen), oriëntatie op de zon, eco-daken (met natuurlijke begroeiing) en ruimte voor zonneboilers en zonnepanelen. Bij nieuwbouw wordt uitgegaan van een minimale score van GPR 8. Den Helder maakt de komende jaren werk van energiebesparing in de bestaande bouw.	overeenkomstig

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
Bestemming Den Helder - Nota Toerisme en recreatie	2008	In deze nota worden drie aanpakken beschreven, die tegelijkertijd ontwikkeld worden. Er wordt ingespeeld op een nieuw toeristisch product in het decor van een maritieme en historische stad, het versterken van de huidige toeristische producten in de watersport en het versterken van de verblijfsaccommodaties aan de kust.	overeenkomstig
notitie geluidbeleid Den Helder		In 2007 is het definitief concept geluid beleid Den Helder opgeleverd, maar het beleid is nog niet vastgesteld door de gemeenteraad. De doelstelling van het beleid is het behouden van de goede kwaliteit van de leefomgeving en het benutten van kansen om, daar waar het noodzakelijk is, de kwaliteit van de leefomgeving te verbeteren. Een belangrijke subdoelstelling is het realiseren van een passende geluidskwaliteit in elk gebied. De gemeente Den Helder heeft voor de volgende geluidsthema's beleid opgesteld: wegverkeer, railverkeer en bedrijven (inclusief horeca). De gemeente hanteert bij het nemen van maatregelen ter beperking van geluidhinder de voorkeursvolgende: - maatregelen bij de bron; - maatregelen in de overdracht; - maatregelen bij de ontvanger. De gemeente beoordeelt bij nieuwe situaties naast de kostenefficiëntie ook de duurzaamheid van de maatregel(en). De gemeente houdt ook rekening met cumulatie van geluid, zowel bij het akoestisch ontwerpen van nieuwe woongebieden als bij het bepalen van noodzakelijke geluidwering van gevels. Als maatregel voor het verkeersbeleid beschouwt de gemeente Den Helder 30 km/uur wegen voor wat betreft het aspect geluid als 'gewone' wegen. Dit betekent dat voor deze wegen, bij het veranderen van bijvoorbeeld de weg of het realiseren van nieuwe geluidsgevoelige bestemmingen, onderzoek wordt gedaan naar de akoestische gevolgen en eventueel het nemen van geluidreducerende maatregelen.	verenigbaar
nota Duurzaam Den Helder 2009-2013		De Nota Duurzaam Den Helder 2009-2013 is een kadernota. De nota geeft de strategische doelen aan op gebied van duurzaamheid van de gemeente Den Helder. In de nota wordt onderscheid gemaakt naar: - beleid voor een duurzame gemeentelijke organisatie; - beleid voor een duurzame gebouwde omgeving; - beleid voor duurzame energieproductie; - beleid voor een duurzame leefomgeving (bodem, water, groen, geluid, lucht, verkeer en afval). Den Helder stelt de volgende prioriteiten voor de inzet van tijd en geld: - klimaatmaatregelen gemeentelijke organisatie: realisatie in de periode 2009-2015. Uiterlijk 2015 moet de gemeentelijke organisatie klimaatneutraal zijn; - klimaatmaatregelen in de bestaande woningvoorraad: realisatie in de periode 2010-2025. Grootste winst kan worden gemaakt in energiebesparing en uitstoot van CO₂ door de uitvoering van energiemaatregelen in de bestaande woningvoorraad; - meewerken aan de realisatie van grootschalige duurzame energiebronnen: periode 2010-2025 en verder. Bij de realisatie van projecten voor duurzame energieopwekking is de gemeente afhankelijk van andere partijen. Wanneer er zich haalbare plannen van derden aandienen zal de gemeente daar bij aanhaken en haar best doen planologische ruimte daarvoor vrij te maken.	verenigbaar
Bodembeheerplan Den Helder	gemeente Den Helder	Het bodembeheerplan stelt voorwaarden voor verantwoord en duurzaam hergebruik van grond in gebieden waar de komende jaren veel stedenbouwkundige ontwikkelingen plaatsvinden en het resterende grondgebied van de gemeente Den Helder. Het bodembeheerplan biedt daarnaast mogelijkheden voor vrij grondverzet (grondverzet zonder keuren vooraf). De volgende gebieden zijn niet gezoneerd: Duingebied, Huisduinerpolder, de Nollen en het Nieuwe Haventerrein.	verenigbaar

beleidstuk/wet	jaar	uitleg en relevantie	relatie
		De gemeente Den Helder hanteert de volgende beleidsuitgangspunten bij hergebruik van grond: - bij hergebruik van grond wordt het standstill-principe gehanteerd, waarbij de kwaliteit van de aan te brengen grond vergelijkbaar of beter is dan die van de ontvangende bodem; - de toepassing van grond mag niet leiden tot risico's bij het huidig- en toekomstig gebruik van de bodem; - hergebruik van grond als bodem heeft de voorkeur boven hergebruik van grond in werken; - een werk heeft slechts een tijdelijk karakter en moet in de praktijk kunnen worden teruggenomen; - hergebruik van ernstig verontreinigde grond of andere grond, waarvan de norm voor verontreinigde grond van het Bouwstoffenbesluit wordt overschreden, moet worden tegengegaan; - in bodembeschermingsgebieden en binnen de ecologische hoofdstructuur wordt naast de chemische bodemkwaliteit ook de fysieke bodemkwaliteit als toetsingscriterium gehanteerd.	

BIJLAGE II Archeologische beleidskaart gemeente Den Helder

Kaart 1: Locaties met archeologische waarden in de gemeente Den Helder

BIJLAGE III Beschrijving huidige situatie en autonome ontwikkeling natuur

1. HUIDIGE SITUATIE EN AUTONOME ONTWIKKELING

Huidige situatie en autonome ontwikkeling worden voor natuuraspecten beschreven aan de hand van de volgende indeling van het plangebied in deelgebieden:

1. Noordzeekustzone;
2. Waddenzee;
3. Duinen Den-Helder-Callantsoog;
4. Natuur- en recreatiegebieden Den Helder;
5. Landelijk gebied en Julianadorp en omgeving.

1.1. Noordzeekustzone

habitats en overige natuurtypen

Het voorkomen van habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling en van overige natuurtypen in de Noordzeekustzone bij Den Helder is samengevat in tabel 1.1.

tabel 1.1. Voorkomen habitat- en natuurtypen Noordzeekustzone

habitat/natuurtype ¹	ishd ²		voorkomen	kwaliteit
	opp.	kwal.		
H1110B Permanent overstroomde zandbanken <i>Noordzeekustzone</i>	=	=	(vrijwel) hele Noordzee bij Den Helder	matig ongunstig
H1140B Slik- en zandplaten <i>Noordzeekustzone</i>	=	=	rond Noorderhaaks	gunstig
3.48 Strand en stuivend duin	nvt	nvt	hoge delen Noorderhaaks	?/goed

¹ indeling in habitattypen conform Natura 2000-aanwijzing; indeling in natuurtypen conform Handboek Natuurdoeltypen (Bal e.a., 2001)

² ishd = instandhoudingsdoelstellingen volgens het aanwijzingsbesluit 'Noordzeekustzone'; '=' = behoud oppervlak/kwaliteit

Vrijwel de hele Noordzee ten westen van Den Helder (oostelijk tot de grenslijn tussen N2000-gebieden Waddenzee en Noordzeekustzone) bestaat uit habitatype H1110B permanent overstroomde zandbanken *Noordzeekustzone*. De kwaliteit is overwegend matig ongunstig en voor sommige parameters niet bekend; de belangrijkste oorzaak van de matige kwaliteit is bodemverstoring, daarnaast spelen factoren van buiten het gebied een rol (Jak e.a., 2010). In het studiegebied komt habitatype H1140B Slik- en zandplaten *Noordzeekustzone* alleen voor rond Noorderhaaks. Het betreft de bij eb droog droogvallende, meer of minder slibrijke delen. Het grootste deel van Noorderhaaks loopt bij gemiddeld hoog water niet onder en behoort dus niet tot dit habitatype. De kwaliteit is gunstig (Jak e.a., 2010). De hoge delen van Noorderhaaks kunnen gerekend worden tot natuurdoeltype 3.48 Strand en stuivend duin. Mogelijk is de kwaliteit niet optimaal als gevolg van verstoring

vissen

Het voorkomen van beschermde en bijzondere vissen in de Noordzeekustzone bij Den Helder is samengevat in tabel 1.2.

tabel 1.2. Voorkomen beschermde en bijzondere vissen Noordzeekustzone

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
zeeprik	=	-	-	kustzone	zeldzaam
rivierprik	=	tab2	-	kustzone	zeldzaam
fint	=	-	VN ²¹	kustzone, buiten hoofdgeulen	zeldzaam
grote pieterman	-	-	BE	kustzone	vooral in de zomer
glasgrondel	-	-	EB	kustzone/?	
grote kornaarvis	-	-	BE	kustzone/?	

¹ Wettelijke en beleidsmatige status: ishd = instandhoudingsdoelstelling volgens het aanwijzingsbesluit 'Noordzeekustzone'; '=' = behoud oppervlak/kwaliteit leefgebied; Ffw = beschermde soort Flora- en faunawet; tab2 = beschermingsregime volgens tabel 2; RL = Rode Lijstsoort; Rode Lijst-categorieën: VN= verdwenen, EB = ernstig bedreigd, BE = bedreigd.

In de Noordzeekustzone geldt een instandhoudingsdoel voor drie trekvisen: zeeprik, rivierprik en fint. Ze zijn hier alle drie (vrij) zeldzaam en worden bij bemonsteringen weinig gevangen. De sterke afname van de populatieomvang van deze soorten in de afgelopen eeuw is vooral een gevolg van afgenomen paaimogelijkheden op zoete wateren. Potentieel is de Noordzeekustzone van belang als leefgebied voor beide prikken en als opgroeigebied voor de fint. Dit geldt waarschijnlijk in mindere mate voor de snel stromende getijdegeulen ten noordwesten van Den Helder (Jak e.a., 2010). Enkele Rode Lijstsoorten als grote pieterman, glasgrondel en grote kornaarvis zijn typische kustsoorten en komen waarschijnlijk ook voor in het studiegebied. De grote pieterman wordt vooral in de zomer aangetroffen (Jak e.a., 2010). Voor het overige ontbreken gedetailleerde gegevens. De (hele Nederlandse) Noordzeekustzone is tevens van groot belang als opgroeigebied voor commerciële soorten als schol, haring en wijting.

vogels

Het voorkomen van beschermde en bijzondere vogels in de Noordzeekustzone bij Den Helder is samengevat in tabel 1.3.

tabel 1.3. Voorkomen beschermde broedvogels en niet-broedvogels Noordzeekustzone

soort	status ¹				verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd		Ffw	RL		
	opp.	kwal.				
dwergstern (broedvogels)	>	>	vogel	KW	Noorderhaaks	broedt va 2004; enkele 10-tallen nesten
visetende watervogels (niet-broedvogels)	=	=	vogel	nvt	verspreid (winter) op zee; aalscholver op Noorderhaaks	duikers schaars; aalscholver talrijk
zee-eenden (niet-broedvogels)	=	=	vogel	nvt	op zee; eider meer langs kust	aantallen variëren afhankelijk van voedselbeschikbaarheid elders
steltlopers + bergeend (niet-broedvogels)	=	=	vogel	nvt	Noorderhaaks	
dwergmeeuw (niet-broedvogel)	=	=	vogel	nvt	Noordzeekustzone (open zee)	

¹ Status: zie toelichting bij tabel 1.2; alle vogelsoorten zijn als aparte categorie streng beschermd volgens de Flora- en faunawet; voor niet-broedvogels bestaat geen Rode Lijst.

²¹ Hoewel geplaatst in Rode Lijst-categorie 'verdwenen' komt de fint wel degelijk (schaars) voor

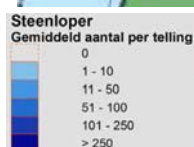
Van de drie broedvogels waarvoor een instandhoudingsdoel geldt, broedt alleen de dwergstern met zekerheid in het studiegebied. Sinds 2004 is er een kolonie van enkele tientallen nesten op Noorderhaaks (Jak e.a., 2010). Mogelijk broeden incidenteel ook strandplevier (ishd en RL) en bontbekplevier (RL) (Smit e.a., 2007). De beschrijving van het voorkomen van niet-broedvogels is gebaseerd op Jak e.a. (2010). Roodkeel- en parelduiker, twee van visetende watervogels met een instandhoudingsdoel, zijn in de hele Noordzeekustzone schaars; ze overwinteren hier verspreid op zee. Aalscholvers maken het jaar gebruik van de Noordzeekustzone als foerageer- en rustgebied. Vooral op en rond Noorderhaaks zijn de aantallen hoog; de meeste vogels worden geteld in juli/augustus. Eider, topper en zwarte zee-eend zijn bodemdieretende zee-eenden. De topper komt alleen in strenge winters in substantiële aantal voor in de Noordzeekustzone. De aantallen zwarte zee-eenden variëren van jaar tot jaar. Eiders trekken vooral in perioden van voedselschaarste in de Waddenzee naar de Noordzeekustzone. Het gebied bij Den Helder is voor geen van deze soorten van speciale betekenis. De steltlopers waarvoor de Noordzeekustzone als Natura 2000/Vogelrichtlijngebied is aangewezen zijn in de meeste gevallen wadvogels, die hier foerageren maken van de bij eb droogvallend strand rond Noorderhaaks en - lage aantal - op de dijken en strand van Den Helder. Noorderhaaks is ook een rustplaats tijdens hoog water.

In grote lijnen geldt dit ook voor de bergeend die echter ook gebruik maakt van het open water. In het algemeen zijn de aantallen in vergelijking met de Waddenzee vrij laag. Uitzonderingen zijn de drieteenstrandloper waarvoor Noorderhaaks een belangrijk gebied is en steenloper die juist veel op de dijken rond Den Helder wordt geteld (zie afbeelding 1.1). Voor de meeste soorten geldt dat ze het hele jaar kunnen voorkomen, maar dat de aantallen in de periode september-maart het hoogst zijn.

Voor de dwergmeeuw is de Noordzeekustzone is één van de belangrijkste foerageergebieden in Nederland. De soort foerageert op het open water op visjes en andere kleine zeedieren. De aantallen variëren sterk. De kust bij Den Helder heeft voor zover bekend geen bijzondere betekenis voor de dwergmeeuw.

afbeelding 1.1. Dichtheden steenloper en drieteenstrandloper in telvakken bij Den Helder

steenloper

drieteenstrandloper

zeezoogdieren

Het voorkomen van beschermde en bijzondere zoogdieren in de Noordzeekustzone bij Den Helder is samengevat in tabel 1.4. Het betreft (logischerwijs) alleen zeezoogdieren.

tabel 1.4. Voorkomen beschermde en bijzondere zeezoogdieren Noordzeekustzone

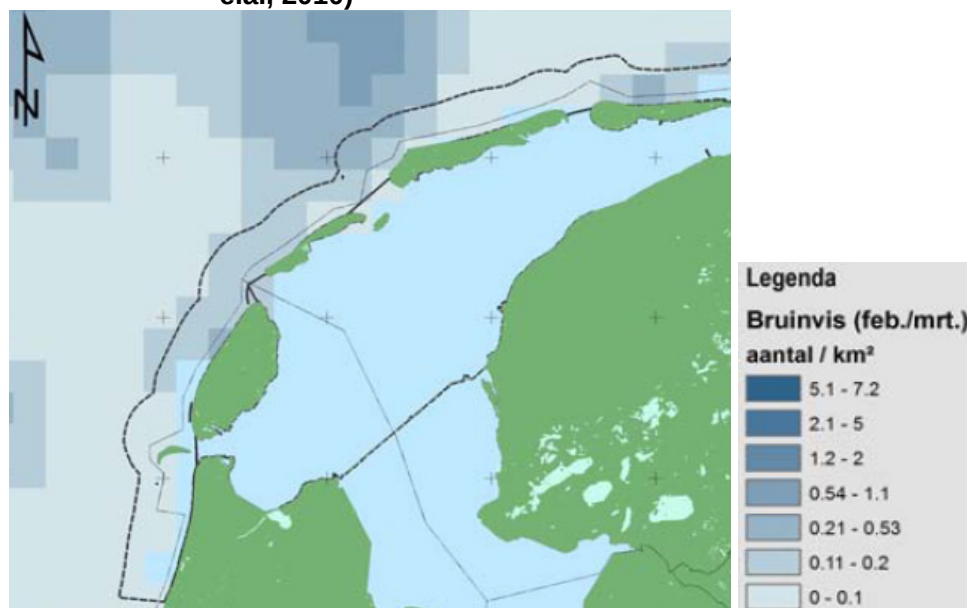
soort	status ¹				verspreiding	opmerkingen/toelichting
	ishd		Ffw	RL		
	opp.	kwal.				
bruinvis	=	=	tab3	KW	Noordzee/Noordzeekustzone	dichtheden vrij laag; geen bijzonderheden over voorkomen rond Den Helder
grijze zeehond	=	=	tab2	GE	kustzone foerageergebied; Noorderhaaks lig- en voortplantingsplaats	Noorderhaaks enige lig/voorpl. plaats in Noordzeekustzone
gewone zeehond	=	=	tab3	KW	kustzone foerageergebied; Noorderhaaks ligplaats	Noordzeekustzone vooral in strenge winters van belang

¹status: zie toelichting bij tabel 1.2

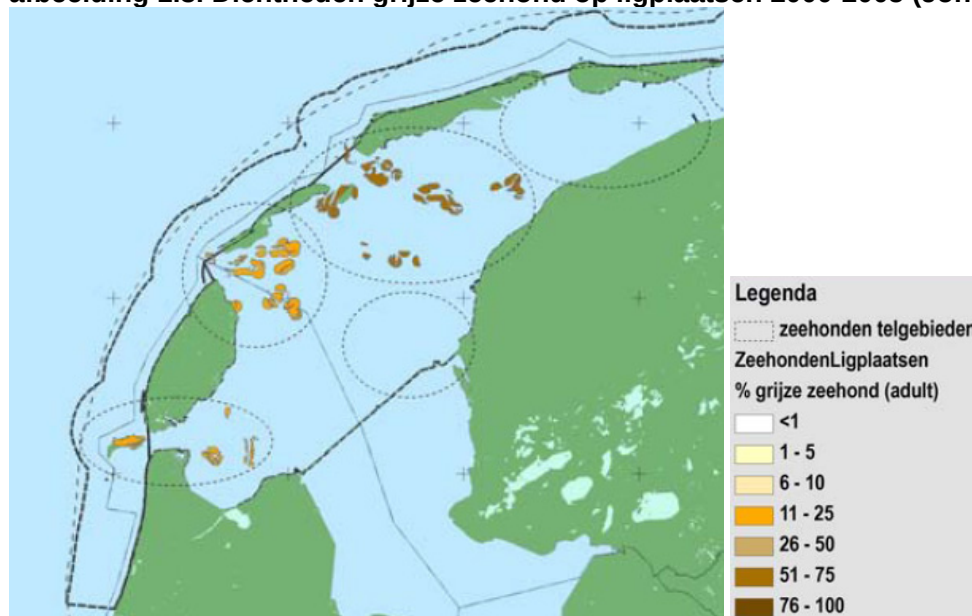
De bruinvis komt op de hele Noordzee voor. De aantallen langs de Nederlandse kust zijn de laatste tien jaar toegenomen, mogelijk als gevolg van een andere verdeling over de Noordzee als geheel. De dichtheden zijn vrij laag (1 per km² in april 2009). Soms worden dieren met jongen gezien. De hoogste dichtheden worden bereikt in de maanden februari/maart (Jongbloed e.a., 2010). De dichtheden in de Noordzeekustzone bij Den Helder zijn dan relatief laag (zie afbeelding 1.2) Van een eventuele specifieke ecologische betekenis van de Noordzeekustzone is weinig bekend (Jak e.a., 2010).

Van de beide soorten zeehonden is de Noordzeekustzone vooral van belang voor de grijze zeehond. Het is zijn belangrijkste foerageergebied; Noorderhaaks is een grote ligplaatsen (zie afbeelding 1.3); hier worden ook jongen geboren. De gewone zeehond gebruikt de Noordzeekustzone vooral in de winter als foerageergebied. Noorderhaaks wordt door kleine aantallen als ligplaats gebruikt (Jak e.a., 2010). Binnen de N2000-gebied Noordzeekustzone is Noorderhaaks de enige lig- en voortplantingsplaats voor zeehonden.

afbeelding 1.2. Gemiddelde dichtheden bruinvissen in februari/maart (bron: Jongbloed e.a., 2010)

afbeelding 1.3. Dichtheden grijze zeehond op ligplaatsen 2000-2005 (Jongbloed e.a., 2010)

autonome ontwikkeling

Vorm en ligging van Noorderhaaks en van de bijbehorende habitattypen veranderen geleidelijk onder invloed kustmorfologische processen. De kwaliteit van habitatype H1110B Permanent overstroomde zandbanken *Noordzeekustzone* zal mogelijk op termijn verbeteren door maatregelen (in het kader van het Natura 2000 Beheerplan) om de verstoring van de bodem en het bodemleven te verminderen. De aantallen van veel soorten zijn aan grotere en kleinere fluctuaties onderhevig. De oorzaken hiervan kunnen sterk uiteenlopen en zijn soms ook niet goed bekend. Mogelijk zullen aantallen van sommige soorten zoals steltlopers in de Noordzeekustzone toenemen als gevolg van instandhoudingsmaatregelen in de Waddenzee. Ook wordt verwacht dat de aantallen zeehonden nog verder zullen toenemen door autonome groei van de populaties. Voor het overige zijn in de Noordzeekustzone geen duidelijke trendmatige veranderingen in aantallen van soorten te verwachten.

1.2. Waddenzee

Zie: www.waddenzee.nl > overheid > beheer > natura 2000 > communicatie

habitats en overige natuurtypen

Het voorkomen van habitattypen met een instandhoudingsdoelstelling en van overige natuurtypen in de Waddenzee bij Den Helder is samengevat in tabel 1.5.

tabel 1.5. Voorkomen habitat- en natuurtypen Waddenzee bij Den Helder

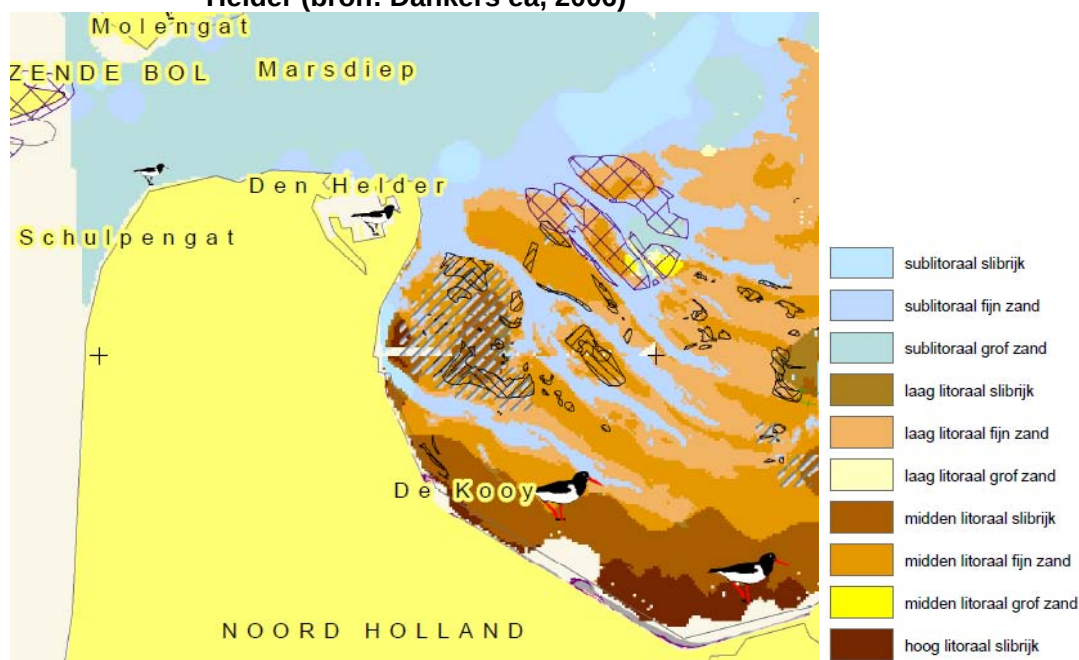
habitat/natuurtype ¹	ishd ²		voorkomen	kwaliteit
	opp.	kwal.		
H1110A Permanent overstroomde zandbanken <i>getijdengebied</i>	=	>	Marsdiep	matig ongunstig
H1140A Slik- en zandplaten <i>getijdengebied</i>	=	>	Balgzand	matig ongunstig
H1310 Zilte pionierbegroeiingen	=	=	zeer lokaal langs Balgzanddijk	matig/goed
H1320 Slijkgrasvelden	=	=	zeer lokaal langs Balgzanddijk	slecht
H1330A Schorren en zilte graslanden <i>buitendijks</i>	=	>	Kooyhoekschor	matig

¹ Indeling in habitattypen conform Natura 2000-aanwijzing; indeling in natuurtypen conform Handboek Natuurdoeltypen (Bal e.a., 2001).

² ishd = instandhoudingsdoelstellingen volgens het aanwijzingsbesluit 'Noordzeekustzone'; '=' = behoud oppervlak/kwaliteit.

Een groot deel van de Waddenzee bestaat uit habitattypen H1110A Permanent overstromde zandbanken *getijdengebied*, het niet droogvallende getijdewater, en H1140A Slik- en zandplaten *getijdengebied*, de bij eb droogvallende wadplaten. Bij Den Helder is H1110A vooral aanwezig in de grote geulen van Marsdiep en Malzwin en in de kleinere geulen op het Balgzand. H1140A komt alleen voor op het Balgzand (zie afbeelding 1.4). De kwaliteit van beide typen is matig, vooral als gevolg van bodemverstoring door visserijactiviteiten (De Vlas e.a., 2010).

afbeelding 1.4. Verspreiding habitattypen H1110 Permanent overstromde zandbanken *getijdengebied* en H1140A Slik- en zandplaten *getijdengebied* rond Den Helder (bron: Dankers ea, 2006)

legenda

- sublitoraal (blauwe kleuren): H1110A Permanent overstromde zandbanken *getijdengebied*
- litoraal (geel en bruin): H1140A Slik- en zandplaten *getijdengebied*

De drie kwelderhabitattypen komen alleen op kleine schaal voor langs de Balgzanddijk (Jongbloed e.a., 2010). H1310 Zilte pionierbegroeiingen en H1320 Slijkgrasvelden zijn soortenarme pioniervegetaties die lokaal langs de dijk en rond het Kooyhoekschor voorkomen. Het oppervlak varieert sterk, afhankelijk van opslibben in rustige perioden en erosie in perioden met wind en golven, en is gemiddeld zeer gering. De kwaliteit van H1310A is matig tot goed, de kwaliteit van H1320 wordt per definitie als slecht beschouwd omdat de dominante plantensoort, Engels slijkgras, een exoot is die het inheemse slijkgras heeft verdrongen. Habitattype H1330A Schorren en zilte graslanden *buitendijks* komt voor op het Kooyhoekschor, te hoogte van de Kooy. Dit schorretje is op dit moment naar schatting 4-5 hectare groot; het is in de loop de jaren in oppervlak afgenomen. Gecombineerd met de dijkversterking die afgelopen zomer en najaar is uitgevoerd is tevens een kleidijkje langs de buitenrand van het Kooyhoekschor aangebracht. Deze moet er voor zorgen dat het meer in de luwte komt te liggen en daardoor weer kan aangroeien (Hovinga, 2010). De kwaliteit is waarschijnlijk matig vanwege het geringe oppervlak en de in het verleden opgetreden erosie.

vissen

Het voorkomen van beschermde en bijzondere vissen in de Waddenzee bij Den Helder is samengevat in tabel 1.6.

tabel 1.6. Voorkomen beschermde en bijzondere vissen Waddenzee

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
zeeprik	=	-	-	hele Waddenzee/?	vooral doortrek; mogelijk opgroei gebied
rivierprik	=	tab2	-	hele Waddenzee/?	vooral doortrek; mogelijk opgroei gebied
fint	=	-	VN ²²	hele Waddenzee/?	van belang als opgroei gebied
grote pieterman	-	-	BE	Waddenzee?	zeldzaam
glasgrondel	-	-	EB	hele Waddenzee	zeldzaam
grote kornaarvis	-	-	BE	hele Waddenzee	zeldzaam; afgenomen
botervis	-	-	KW	Waddenzee; vooral bij dijken	standvis; vrij algemeen
ansjovis	-	-	GE	hele Waddenzee	zeldzaam; afgenomen
adderzeenaald	-	-	BE	hele Waddenzee	zeldzaam

¹ Status: zie toelichting bij tabel 1.2,

In de Waddenzee geldt een instandhoudingsdoelstelling voor dezelfde trekvisen als in de Noordzeekustzone: zeeprik, rivierprik en fint. Voor beide prikken is de Waddenzee waarschijnlijk vooral van betekenis als doortrekgebied voor volwassen dieren naar paaigebieden in rivieren en beken. Na bijna verdwijnen in de jaren '60 en '70 zijn de aantallen tot het midden van de jaren '90 toegenomen en daarna gestabiliseerd; in absolute zijn beide soorten nog steeds schaars. Mogelijk is de Waddenzee ook van belang als opgroei gebied voor jonge prikken zich weer naar zee laten afzakken, maar hierover is weinig bekend (De Vlas e.a., 2010). De fint paait eveneens in zoet water. Van deze soort is wel duidelijk dat de opgroei gebieden voor in getijdengebieden en in de kustzone is geconsenteerd. Waarschijnlijk is de hele Waddenzee van in potentie van grote betekenis als opgroei gebied; de aantallen zijn ondanks enig herstel nog steeds erg laag. De oorzaak hiervan ligt vrijwel zeker in structurele afname van de paaimogelijkheden. Over een eventuele specifieke ecologische betekenis van de Waddenzee bij de Den Helder voor deze trekvisen is niets bekend.

Naast fint komen zes Rode Lijstsoorten min of meer regelmatig voor; de meeste soorten die in tabel 1.6 zijn vermeld zijn (zeer) schaars. De meest algemene soort in de botervis. Aangezien deze het meest voorkomt bij dijken kan de Balgzanddijk voor de soort van betekenis zijn. De adderzeenaald neemt de laatste jaren toe, maar is nog steeds schaars (Meester e.a., 2009). Behalve de rivierprik heeft de Waddenzee geen betekenis voor beschermde soorten. Naast deze beschermde en bijzondere soorten is de Waddenzee van groot belang als opgroei gebied voor commerciële vissoorten als haring, sprot, schol en tong.

vogels

Het voorkomen van beschermde en bijzondere vogels in de Waddenzee bij Den Helder is samengevat in tabel 1.7.

tabel 1.7. Voorkomen beschermde broedvogels en niet-broedvogels Waddenzee

soort	status ¹				verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd		Ffw	RL		
	opp.	kwal.				
lepelaar (broedvogel)	=	=	vogel	-	Balg-zand/Kooyhoekschor	toenemend; in 2007 69 paar
kluut (broedvogel)	=	>	vogel	-	Kooyhoekschor	sterk afgenomen; in 2007 9 paar
kl. mantelmeeuw (br.v.)	=	=	vogel	-	Kooyhoekschor	toenemend; in 2007 185 paar
visdief (broedvogel)	=	=	vogel	KW	Kooyhoekschor	sterk afgenomen; in 2007 16 paar
visetende watervogels (niet-broedvogels)	=	=	vogel	nvt	open water Waddenzee; deels niet	vogels op open water kunnen niet goed worden geteld

²² hoewel geplaatst in Rode Lijst-categorie 'verdwenen' komt de fint wel degelijk (schaars) voor

soort	status ¹				verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd		Ffw	RL		
	opp.	kwal.				
					goed bekend; aalschol- ver rust langs noord- en oostkust D Helder	
bodemdieretende eenden (niet-broed- vogels)	=	=	vogel	nvt	open water Waddenzee; brilduiker en topser win- tergasten; eider jaar rond + extra wintergasten	brilduiker schaars; eider en topser komt relatief minder talrijk bij Den Helder
plantenetende gan- zen/zwanen/eenden (niet-broedvogels)	=	=	vogel	nvt	vooral Z-deel Balgzand rust- en foerageergebied rotgans + smient	meer incidenteel ook rustgebied voor brandgans, grauwe gans en kleine zwaan
krakeend, wilde eend, slobeend (niet-br.vog.)	=	=	vogel	nvt	Balgzand rust- en foera- geergebied krakeend en slobeend	ruimtelijke verdeling niet goed bekend
steltlopers + lepelaar, bergeend, wintertaling en pijlstaart (niet-br.v.)	=	=/> ²	vogel	nvt	wadplaten Balgzand foe- rageergebied; hoogwa- tervluchtplaatsen langs de Balgzanddijk	steenloper ook veel op dijken rond Den Helder
zwarte stern (niet- broedvogel)	=	=	vogel	nvt	slaapplaats Balgzand	ruimtelijke verdeling binnen Balgzand niet beschikbaar; aantallen afgenomen
slechtvalk (niet-br.v.)	=	=	vogel	nvt	verspreid langs de kust	ruimtelijke verdeling niet goed bekend

¹ Status: zie toelichting bij tabel 1.2; alle vogelsoorten zijn als aparte categorie streng beschermd volgens de Flora- en faunawet; voor niet-broedvogels bestaat geen Rode Lijst.

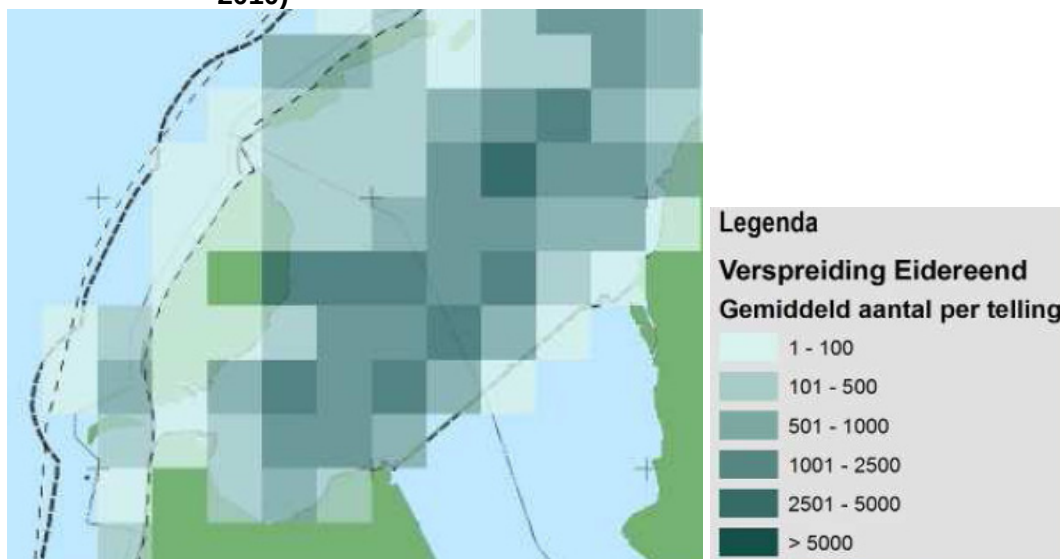
² Voor scholekster, kanoet en steenloper is de instandhoudingsdoelstelling m.b.t. de kwaliteit van het leefgebied 'verbetering', voor de overige soorten 'behoud'.

Het Kooyhoekschor is als enige gebied binnen de Helderse Waddenzee geschikt als biotoop voor broedvogels met een instandhoudingsdoelstelling. Lepelaar, kluut, kleine mantelmeeuw en visdief broeden hier regelmatig. Van eidereend en bruine kiekendief worden af en toe 'broedverdachte' exemplaren waargenomen (Hovinga, 2007). Lepelaar en kleine mantelmeeuw zijn de laatste jaren sterk toegenomen, kluut en visdief zijn sterk afgenomen. Waarschijnlijk is extra predatie door o.a. vossen de belangrijkste oorzaak; daarnaast trekken mogelijk vogels weg naar andere, geschiktere gebieden, ook binnen Den Helder, zoals Mariëndal fase 2 (Falentijn-Groot & Baartman, 2009).

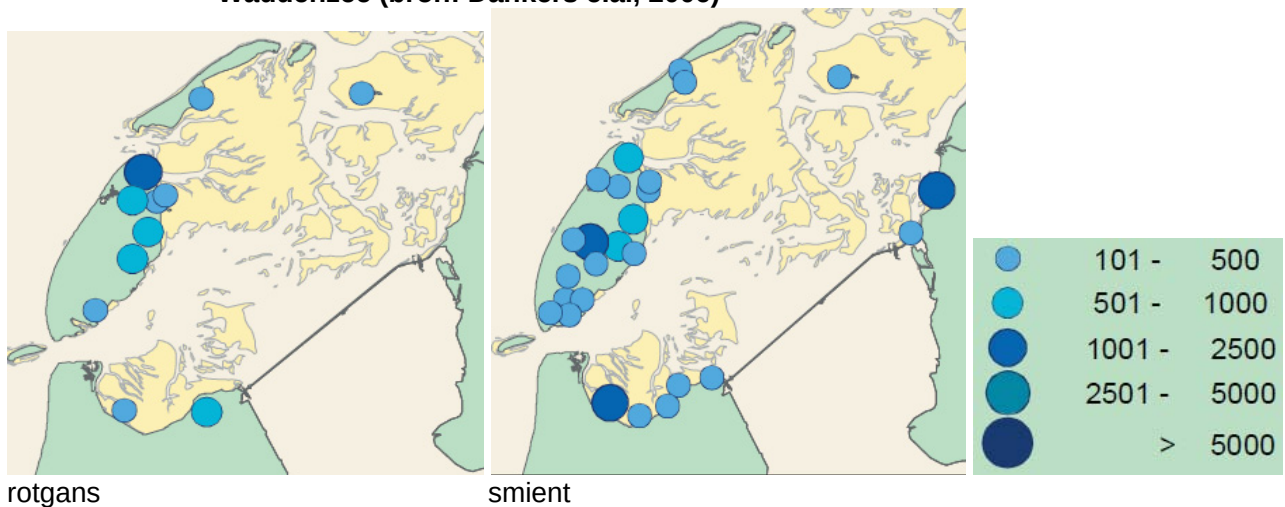
Van de niet-broedvogels zijn aantallen en verspreiding van visetende soorten op het open water (fuut, aalscholver, middelste zaagbek, grote zaagbek) niet goed bekend (De Vlas e.a., 2010). Aangenomen kan worden dat ze in het winterhalfjaar in wisselende aantallen ten noorden en ten noordoosten van Den Helder aanwezig zijn. Aalscholvers gebruiken de noord- en oostkust in relatief bescheiden aantallen als rustplaats (Jak e.a., 2010). Van de bodemdieretende eenden is ook de verspreiding van de brilduiker niet goed bekend. Deze soort (die ook andersoortig voedsel eet) komt in vrij klein aantal voor, vooral in de grotere geulen. Eider en topser komen in grote groepen voor, meestal in de omgeving van grote schelpdiervoorkomens, en kunnen daarom (vanuit vliegtuigen) beter geteld worden. De eider komt in groot aantal in de Waddenzee voor; de aantallen wisselen van jaar tot jaar maar lijken afgenomen ten opzichte van de jaren '80 (De Vlas e.a., 2010); ook de topser is afgenomen. Voor beide soorten is de Waddenzee bij Den Helder niet het belangrijkste gebied (zie afbeelding 1.5); de topser komt het talrijkst boven de afsluitdijk en voor de west- Friese kust (De Vlas e.a., 2010).

Van de planteneters (kleine zwaan, toendrarietgans, grauwe gans, brandgans, rotgans, smient) is het Balgzand vooral van belang voor rotgans en smient (De Vlas e.a., 2010). Beide soorten foerageren hier op droogvallende wadplaten en gebruiken wad en kwelder als slaapplaats. Daarnaast wordt het zuidelijk Balgzand meer incidenteel ook als slaapplaats gebruikt door grauwe gans, brandgans en kleine zwaan (Smit e.a., 2008). Ook door rotgans en smient wordt waarschijnlijk vooral het zuidelijk deel van het Balgzand gebruikt (zie afbeelding 1.6). Tijdens tellingen in 2006 bij 't Kuitje en Kooyhoekschor werden deze soorten hier niet of nauwelijks waargenomen (Smit e.a., 2008). Krakeend, wilde eend en slobbeend zijn alles eters die vooral op open water langs de Waddenkust worden waargenomen. Binnen de Waddenzee is het Balgzand voor krakeend en slobbeend relatief belangrijk (De Vlas e.a., 2010). Gedetailleerde gegevens over aantallen en verspreiding binnen het studiegebied zijn niet beschikbaar.

afbeelding 1.5. Verspreiding eider in westelijk deel Waddenzee 2000-2005 (bron: Jak e.a., 2010)

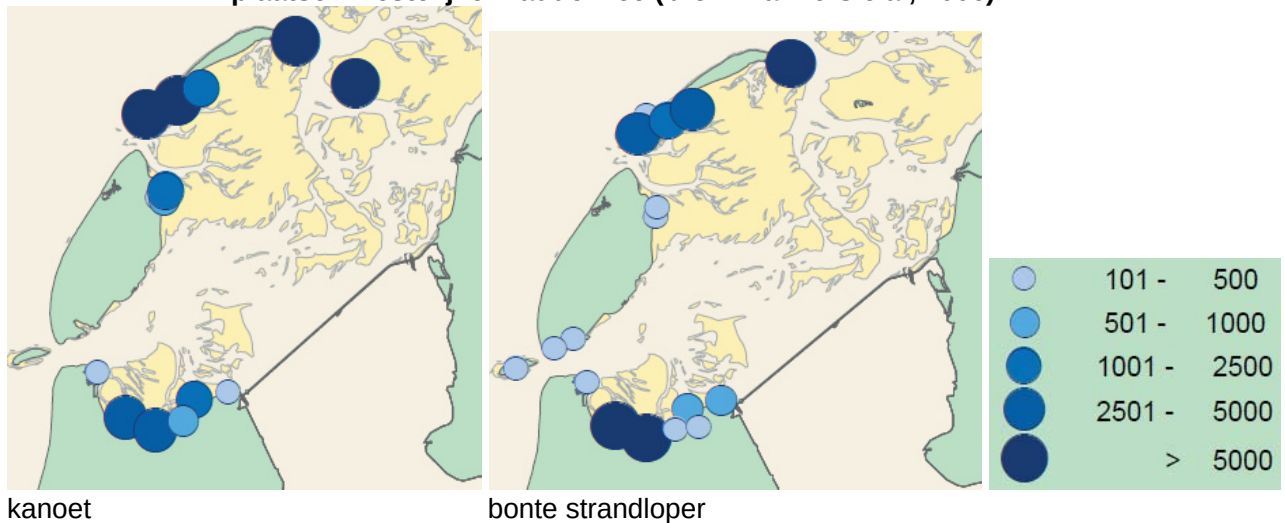

afbeelding 1.6. Verspreiding rotgans en smient op hoogwatervluchtplaatsen westelijke Waddenzee (bron: Dankers e.a., 2006)

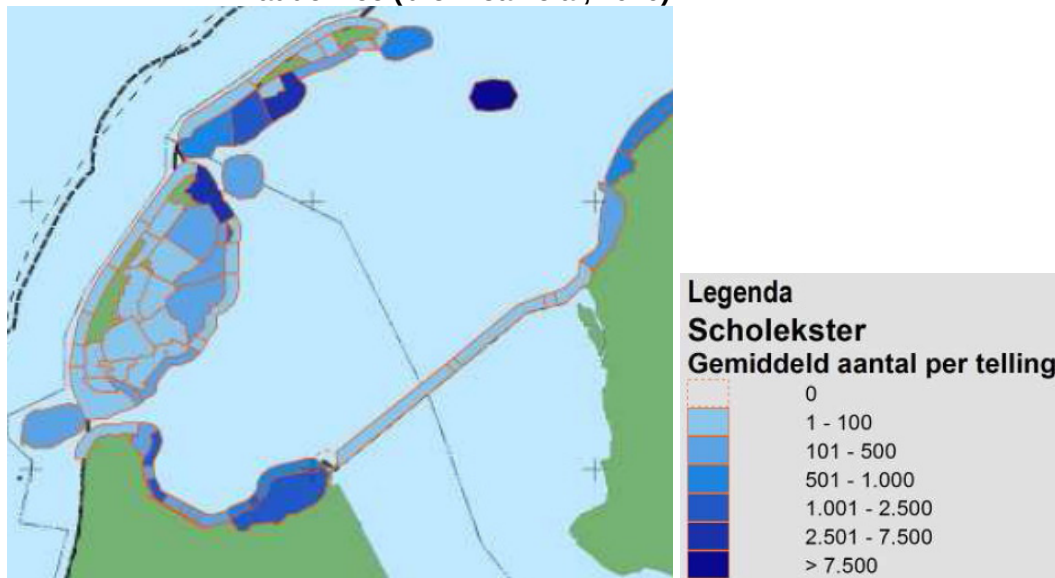

De wadplaten van het Balgzand vormen een belangrijk foerageergebied voor typische wadvogels. De kwelders langs de dijk worden gebruikt als hoogwatervluchtplaats. De belangrijkste groep wadvogels zijn de steltlopers (scholekster, kluut, bontbekplevier, goudplevier, zilverplevier, kievit, kanoet, drieteenstrandloper, krombekstrandloper, bonte strandloper, grutto, rosse grutto, wulp, zwarte ruiter, tureluur, groenpootruiter, steenloper). Daarnaast foerageren ook lepelaar, bergeend, wintertaling en pijlstaart veel op wadplaten en langs geulranden. In afbeelding 1.7 t/m 1.8 zijn de gemiddelde aantallen van scholekster, kanoet en bonte strandloper op hoogwatervluchtplaatsen langs de kust weergegeven. De meeste van de vogels op de hoogwatervluchtplaatsen foerageren bij laag water op de aangrenzende wadplaten. De verspreiding van andere soorten is hiermee vergelijkbaar. De figuren geven een goed beeld van het belang van het Balgzand voor wadvogels binnen de Waddenzee. De steenloper foerageert daarnaast ook veel op de dijken rond Den Helder: zie afbeelding 1.1.

afbeelding 1.7. Globale verspreiding kanoet en bonte strandloper hoogwatervlucht- plaatsen westelijke Waddenzee (bron: Dankers e.a., 2006)

afbeelding 1.8. Verspreiding scholekster op hoogwatervluchtplaatsen westelijke Waddenzee (bron: Jak e.a., 2010)

De instandhoudingsdoelstelling in de Waddenzee voor de zwarte stern heeft primair betrekking op de grote slaapplek op het Balgzand van vogels die in de periode half juli-half september op het IJsselmeer foerageren. Door aanleg van een kunstmatig eiland in het IJsselmeer is het gebruik van de slaapplek op het Balgzand sterk verminderd; toch worden nog regelmatig meer dan 10.000 exemplaren geteld (Van der Winden & Klaassen, 2008); ook visdief gebruikt deze slaapplek (enkele duizenden exx.). De grootste slaapplekken liggen waarschijnlijk in het zuidelijk deel van het Balgzand.

De slechtvalk is in het winterhalfjaar verspreid over het hele Waddengebied aanwezig met ca. 40 vogels, vooral langs de vastelandskust (De Vlas e.a., 2010). Het voedsel bestaat uit de hier aanwezige steltlopers en eenden. Over aantallen en verspreiding binnen het studiegebied zijn geen gegevens beschikbaar.

zeezoogdieren

Het voorkomen van beschermde en bijzondere zoogdieren in de Waddenzee bij Den Helder is samengevat in tabel 1.8. Het betreft (logischerwijs) alleen zeezoogdieren.

tabel 1.8. Voorkomen beschermde en bijzondere zeezoogdieren Waddenzee

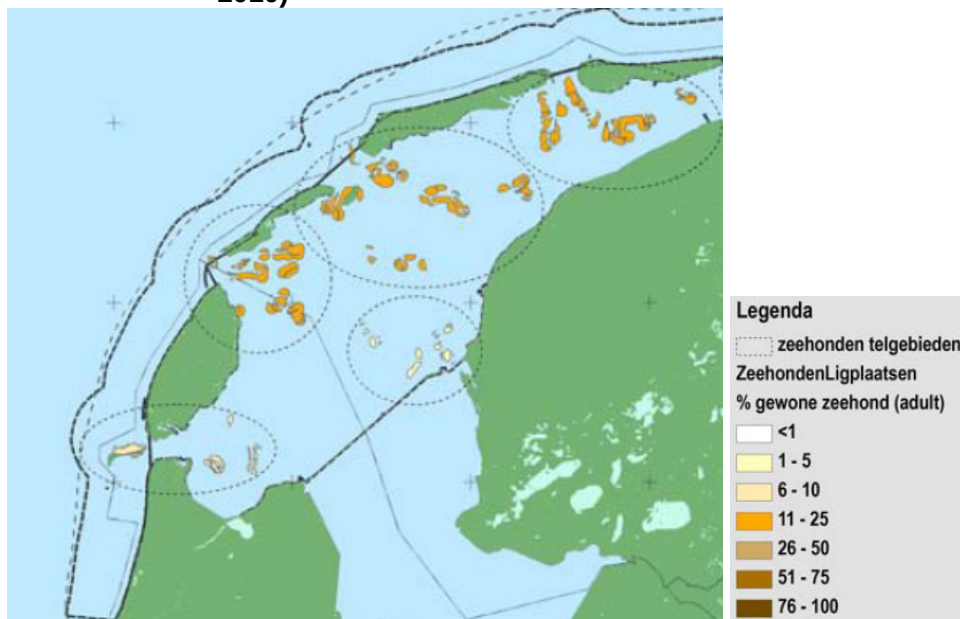
soort	status ¹				verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd		Ffw	RL		
	opp.	kwal.				
bruinvis	-	-	tab3	KW	verspreid open water Waddenzee	geen details over voorkomen rond Den Helder
grijze zeehond	=	=	tab2	GE	open water foerageergebied; lig- en voortplantingsplaatsen op hoge platen	voor voedsel vooral op Noord-zee gericht
gewone zeehond	=	=	tab3	KW	open water foerageergebied; lig- en voortplantingsplaatsen op hoge platen	voor voedsel vooral op Waddenzee gericht

¹status: zie toelichting bij tabel 1.2

De bruinvis komt tegenwoordig ook (weer) schaars voor op de Waddenzee (http://www.zeezoogdieren.aterra.wur.nl/p6c_bruinvis.htm). Het gebied heeft waarschijnlijk geen bijzondere functie voor bruinvissen. Er geldt in dit Natura 2000-gebied geen instandhoudingsdoelstelling. De Waddenzee bij Den Helder heeft waarschijnlijk geen bijzondere betekenis voor de bruinvis, maar dat is niet met zekerheid bekend.

De Waddenzee is voor beide soorten zeehonden van belang als foerageergebied en als lig- en voortplantingsgebied. De grijze zeehond maakt voor foerageren meer gebruik van de Noordzee. Binnen de gemeentegrenzen worden de noordelijke plaatranden van het Balgzand door zowel gewone als grijze zeehond als ligplaats gebruikt. Voor grijze zeehond is het relatieve belang van deze platen het grootst (zie fig. 1.3 en 1.9). De aantallen van beide soorten nemen al jarenlang toe. In 2009 werden in de Nederlandse Waddenzee ruim 6.300 gewone zeehonden en 2.100 grijze zeehonden geteld (Jongbloed e.a., 2010). Bij uitzondering worden soms ook andere zeezoogdieren waargenomen. Zo zwom de laatste jaren regelmatig een bultrug rond in het Marsdiep (zie afbeelding 1.10). Ook worden incidenteel dolfijnen waargenomen.

afbeelding 1.9. Dichtheden gewone zeehond op ligplaatsen 2000-2005 (Jongbloed e.a., 2010)

afbeelding 1.10. Bultrug bij Den Helder in mei 2007 (foto Kees Camphuysen)

autonome ontwikkeling

Zowel oppervlakken en ruimtelijke verdeling van habitats als aantallen en verspreiding van veel soorten zijn van nature aan grotere en kleinere fluctuaties onderhevig. De oorzaken hiervan kunnen sterk uiteenlopen en zijn soms ook niet goed bekend. Grote structurele veranderingen in oppervlakken en verspreiding van habitats zijn de komende vijftien jaar niet te verwachten. Op langere termijn zou zeespiegelstijging kunnen leiden tot substantiële veranderingen, zoals een afname van het areaal wadplaten. Het kleine areaal kwelders in het studiegebied wordt waar nodig gehandhaafd door inrichtingsmaatregelen. De kwaliteit van habitats zal waarschijnlijk verbeteren door maatregelen rond bodemberoerende visserij in het kader van het Natura 2000-beheerplan. De negatieve invloed van uitbreiding van exoten als de Japanse oester zou de komende jaren nog kunnen toenemen. De maatregelen uit het N2000-beheerplan zullen naar verwachting ook een positieve invloed hebben op de aantallen van bodemdieretende vogels, met name eider, ka-noet en scholekster. Ook wordt verwacht dat de aantallen zeehonden nog verder zullen toenemen door autonome groei van de populaties.

1.3. Duinen Den Helder-Callantsoog

De duinen tussen Huisduinen en de gemeentegrens maken deel uit van Natura 2000-gebied 'Duinen Den Helder-Callantsoog'. Ter hoogte van Den Helder liggen de Grafelijkheidsduinen, Donkere duinen, Duinterrein Hengstepad en het Refugium; meer naar het zuidwesten tot aan Julianadorp liggen de Noordduinen. Mariëndal maakt geen deel uit van het N2000-gebied; dit gebied wordt behandeld in par. 1.4.

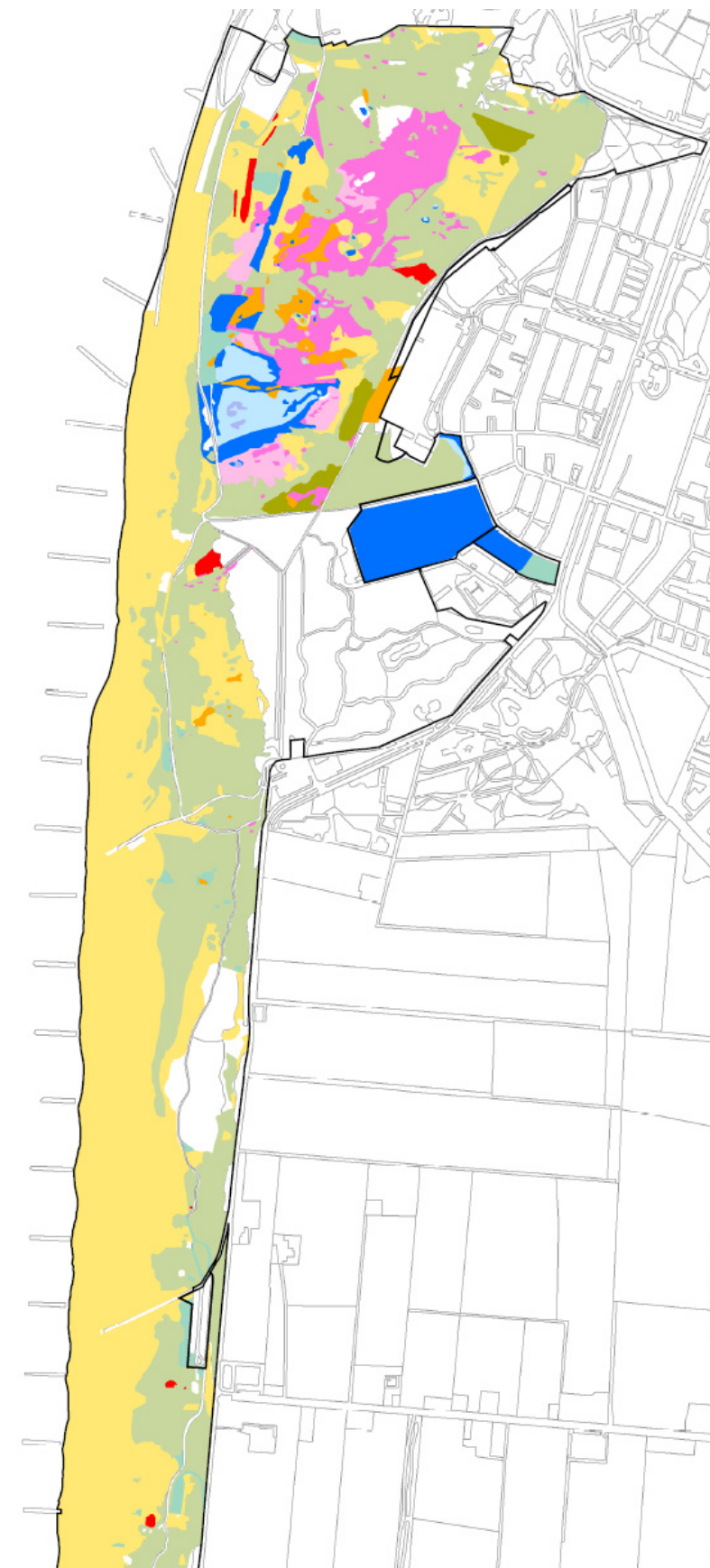
habitats en overige natuurtypen

In 2009 zijn habitats in het Natura 2000-gebied gebiedsdekkend gekarteerd ten behoeve van het nog op te stellen Natura 2000-beheerplan (Landschap Noord-Holland, in voorbereiding). Het voorkomen van habitattypen waarvoor in 'Duinen Den Helder-Callantsoog' en instandhoudingsdoelstelling geldt en dat van overige, juridisch minder zwaar beschermde habitat- en natuurtypen is weergegeven in tabel 1.9 en afbeelding 1.11.

Niet alle habitattypen waarvoor in het N2000-gebied een doelstelling geldt komen binnen het plangebied voor; dit geldt voor H2130C Grijze duinen *heischraal*, H2180B Duinbossen *vochtig*, H2190B/D Vochtige duinvalleien *kalkrijk/hoge moerasplanten* en H6410 Blauwgraslanden.

De duinen tussen Den Helder en Callantsoog horen tot het zgn. Waddendistrict, het deel van de Nederlandse kustduinen dat wordt gekarakteriseerd door een relatief kalkarme bodem. Zowel in de Grafelijkheidsduinen direct ten westen van Den Helder als in de Noordduinen, het langgerekte duingebied ten zuidwesten van Julianadorp komt op grote schaal habitatype H2130B Grijze duinen *kalkarm* voor.

afbeelding 1.11. Habitattypenkaart Duinen Den Helder-Callantsoog in het studiegebied (bron: Landschap Noord-Holland, in voorbereiding)

legenda

 H2120 Witte duinen

	H2130A Grijze duinen <i>kalkrijk</i>
	H2130B Grijze duinen <i>kalkarm</i>
	H2140A Duinheiden met kraaihei <i>vochtig</i>
	H2140B Duinheiden met kraaihei <i>droog</i>
	H2160 Duindoornstruwelen
	H2170 Kruipwilgstruwelen
	H2180A Duinbossen <i>droog</i>
	H2190A Vochtige duinvalleien <i>open water</i>
	H2190C Vochtige duinvalleien <i>kalkarm</i>

tabel 1.9. Voorkomen habitat- en andere natuurtypen Duinen Den Helder-Callantsoog

habitat/natuurtype ¹	ishd ²		voorkomen
	opp.	kwal.	
H2110 Embryonale duinen	nvt	nvt	buitenduinvloet
H2120 Witte duinen	=	>	buitenduinen
H2130A Grijze duinen <i>kalkrijk</i>	nvt	nvt	verspreid; midden/binnenduin
H2130B Grijze duinen <i>kalkarm</i>	=	=	midden- en binnenduin
H2140A Duinheiden met kraaihei <i>vochtig</i>	=	=	Grafelijkheidsduinen + verspreid binnenduin
H2140B Duinheiden met kraaihei <i>droog</i>	nvt	nvt	Grafelijkheidsduinen
H2160 Duindoornstruwelen	=	=	lokaal; midden/binnenduin
H2170 Kruipwilgstruwelen	>	>	lokaal Grafelijkheidsduinen
H2180A Duinbossen <i>droog</i>	nvt	nvt	lokaal Grafelijkheidsduinen
H2190A Vochtige duinvalleien <i>open water</i>	>	>	Grafelijkheidsduinen, Duinterrein Hengstepad
H2190C Vochtige duinvalleien <i>kalkarm</i>	>	>	Grafelijkheidsduinen, Refugium
3.32 Nat matig voedselrijk grasland	nvt	nvt	noordoostpunt Graf. duinen
3.64b Naaldbos van arme zandgronden	nvt	nvt	Donkere Duinen

¹ Indeling in habitattypen conform Natura 2000-aanwijzing; indeling in natuurtypen conform Handboek Natuurdoeltypen (Bal e.a., 2001).

² ishd = instandhoudingsdoelstellingen volgens het ontwerp aanwijzingsbesluit 'Duinen Den Helder-Callantsoog'; '=' = behoud oppervlak/kwaliteit, '>' = uitbreiding/verbetering oppervlakte/kwaliteit.

Het type is hier goed ontwikkeld, mede dankzij de intensieve begrazing door konijnen²³. Verspreid komt op kleine schaal ook de kalkrijke versie van dit habitatype voor (H2130A), waarvoor geen N2000-doelstelling is geformuleerd. Aan de zeezijde is langs de hele zandige kust een brede strook H2120 Witte duinen. Door een relatief natuurlijke beheer van de zeewerende duinen ('dynamisch zeerepbeheer') zijn deze eveneens goed ontwikkeld. Zeewaarts van de witte duinen bevindt zich een zone van habitatype H2110 Embryonale duinen (med. S.M. Arens/Bureau voor Strand- en Duinonderzoek), waarvoor echter geen doelstelling geldt. Het type is niet weergegeven in afbeelding 1.11 mogelijk omdat het te kleinschalig voorkomt om te karteren. Vochtgebonden habitats komen alleen voor in de Grafelijkheidsduinen en in het Refugium. In jaren '90 zijn hier duinplassen (H2190A Vochtige duinvalleien *open water*) en Vochtige duinvalleien *kalkarm* (H2190C) door uitvoeren van herinrichtingsmaatregelen hersteld. In de valleien zijn van de Grafelijkheidsduinen zijn ook habitattypen H2170 Kruipwilgstruwelen en H2140A Duinhei met kraaihei *vochtig* aanwezig. Rond de valleien komt ook de droge variant van het laatstgenoemde type H2140B Duinhei met kraaihei *droog* voor waarvoor volgens de ontwerp aanwijzing van het Natura 2000-gebied geen doelstelling geldt. Vanwege de kalkarme bodem is het areaal struweel en bos beperkt. Verspreid komen stukken duindoornstruweel (habitatype H2160) en droog duinbos (habitatype H2180A) voor. Voor H2160 geldt een instandhoudingsdoelstelling voor H2180A niet. Mogelijk worden op basis van de habitatkartering uit 2009 bij de definitieve aanwijzing als Natura 2000-gebied alsnog doelstellingen voor habitats toegevoegd.

²³ Het is het enige duingebied langs de Nederlandse kust waar zich de afgelopen decennia een goede konijnenpopulatie heeft kunnen handhaven.

De meest verbreide natuurtypen zijn het naaldbos van de Donkere Duinen en de meer voedselrijke graslanden die verspreiding in en langs de binnenduinen te vinden zijn. Deze typen zijn niet weergegeven op de habitattypenkaart in afbeelding 1.11.

hogere planten

In het duingebied komt een groot aantal beschermde en bijzondere plantensoorten voor (Bloemen, 2005; aangevuld op basis van waarneming.nl). In totaal zijn enkele tientallen soorten van de Rode Lijst en ca. 5 beschermde soorten aanwezig. Er zijn geen planten waarvoor een Natura 2000-doelstelling geldt. Wel vormen bijzondere planten een graadmeter voor de kwaliteit van duinhabitats (zgn. 'typische soorten': zie profielendocumenten voor betreffende habitattypen op www.minlnv.nl).

In de zeereep groeien blauwe zeedistel en zeewolfsmelk, vooral bij strandslagen. In de droge duingraslanden (grijze duinen) komen zowel bijzondere soorten voor van kalkarme bodem, zoals hondsviooltje, als van kalkrijkere omstandigheden, zoals driedistel, wondklaver en gewone vleugeltjesbloem. In de vochtige duinvalleien en vochtige heiden in de Grafelijkheidsduinen en het Refugium zijn tal van bijzondere soorten te vinden waaronder de parnassia, welriekende nachtorchis, moeraswespenorchis, moeras- en heidekartelblad, stijve ogentroost, geelhartje, klein en rond wintergroen, verf- en stekelbrem en dwergvlas. In en rond de duinmeertjes komen onder andere galigaan, wateraardbei en zilte waterranonkel voor. In en rond de bossen van de Donkere Duinen zijn grote keverorchis en gewone agrimonie aanwezig.

insecten

Het duingebied is voor tal van groepen van insecten van belang. Waardevolle dagvlinders zijn: kleine en duinparelmoervlinder, heivlinder, bruin blauwtje en kommavlinder (Bloemen, 2005; Bos e.a., 2006), soorten die vermeld zijn op de Rode Lijst. Op waarneming.nl is een waarneming van grote parelmoervlinder in de zomer van 2010 vermeld. Bijzondere sprinkhanen komen waarschijnlijk niet voor. Rond 2000 is in de Grafelijkheidsduinen (Harmplas en andere poelen) de gevlekte witsnuitlibel waargenomen, een soort van tabel 3 van de Flora- en faunawet; het betrof waarschijnlijk een zwervend exemplaar; andere meer bijzondere soorten waren platbuik, geel-vlekheidlibel en noordse witsnuitlibel (Bloemen, 2005). Op basis van (landelijke) verspreidingskaartjes is meer recent (periode 2005-2010) ook de glassnijder (RL-cat. KW) in het duingebied zijn waargenomen. De gevlekte witsnuitlibel wordt voor die periode niet meer vermeld.

amfibieën en reptielen

Naast enkele algemene soorten komen in het gebied de streng beschermde rugstreeppad en zandhagedis voor (Herder, 2010). De belangrijkste voortplantingsbiotopen van de rugstreeppad zijn waarschijnlijk de plassen en valleien in de Grafelijkheidsduinen en het Refugium. Vandaar kunnen dieren ook over flinke afstand de droge duin en in trekken om te overwinteren (Creemers & van Delft, 2009). De zandhagedis komt verspreid over het hele duingebied in droge biotopen voor (zie kaartje bijlage 10 in Bloemen, 2005).

vogels

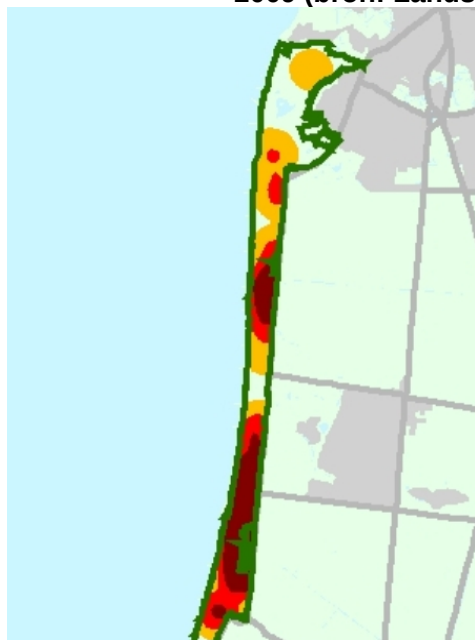
Het voorkomen van beschermde en bijzondere broedvogels in de Duinen Den Helder-Callantsoog is samengevat in tabel 1.10. Voor de tapuit is een recente kartering beschikbaar (Landschap Noord-Holland, in voorber.). Het voorkomen van andere soorten is ingeschat op basis van gegevens in Bloemen (2005), de landelijke broedvogelatlas (SOVON, 2002) en de recente Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009 (Scharringa e.a., 2010).

tabel 1.10. Voorkomen beschermde en bijzondere broedvogels duingebied

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
slobeend	-	vogel	KW	Grafelijkheidsduinen, Mariëndal	
patrijs	-	vogel	KW	verspreid in Noordduinen	
tureluur	-	vogel	GE	Grafelijkheidsduinen	
koekoek	-	vogel	KW	Grafelijkheidsd. , N-deel Noordduinen	
ransuil	-	vogel	KW	Donkere Duinen	
groene specht	-	vogel	KW	Grafelijkheids- en Donkere Duinen	
veldleeuwerik	-	vogel	GE	Noordduinen	
graspieper	-	vogel	GE	buitenduinen	
nachtegaal	-	vogel	KW	struwelen	
tapuit	>	vogel	BE	verspreid droge duinen (zie afbeelding)	
gauwe vliegenvanger	-	vogel	GE	Donkere Duinen	
kneu	-	vogel	GE	verspreid halfopen duinen	

De tapuit is de belangrijkste broedvogel van het duingebied. Het is het enige duingebied waar nog substantiële aantallen broeden, waarschijnlijk mede als gevolg van de goede konijnenstand²⁴. In het Natura 2000-gebied is voor deze soort een instandhoudingsdoelstelling vastgelegd. In de periode 2007, 2008 en 2009 werden in het N2000-gebied als geheel (tot Callantsoog) 46, 58 resp. 49 territoria vastgesteld (Van Turnhout & Majoor, 2009), ruim boven de N2000-doelstelling van 30 broedpaar. In afbeelding 1.12 zijn de dichtheden weergegeven. Hieruit blijkt dat de meeste territoria zich bevinden in midden en zuidelijk deel van het duingebied tussen Den Helder en Groote Keeten, met een opvallende 'dip' ter hoogte van de Van Foreestweg. Ook in de Grafelijkheidsduinen is de dichtheden laag.

afbeelding 1.12. Verspreiding en dichtheid tapuit in Duinen Den Helder-Callantsoog in 2009 (bron: Landschap Noord-Holland)

Ook andere Rode Lijstsoorten van het open duin zoals graspieper, veldleeuwerik en patrijs zijn relatief goed vertegenwoordigd. Voor het overige zijn de aantallen van bijzondere soorten waarschijnlijk aan de lage kant. De kneu is relatief talrijk in het halfopen duinlandschap van de Grefe-

²⁴ Tapuiten foerageren in kortgrazig (door konijnen kort gehouden) duingrasland en broeden in verlaten konijnenholen.

lijkheidsduinen. De plassen en valleien in de Grafelijkheidsduinen zijn niet erg rijk aan bijzondere broedvogels van open water en moeras. De enige Rode Lijstsoorten zijn slobbeend en tureluur; daarnaast broeden ook dodaars en geoorde fuut. Van de laatste soort broeden de laatste jaren 6-8 paar in de Harmplas (Scharringa e.a., 2010); dit is daarmee de belangrijke broedplaats in de provincie. Bijzondere soorten van struweel en bos zijn boomvalk, ransuil, zomertortel, groene specht, nachtegaal en grauwe vliegenvanger. Deze broeden vooral het binnenduin van de Grafelijkheidsduinen en in de Donkere Duinen.

Voor niet-broedvogels is het duingebied van beperkte betekenis. De kustzone maakt deel uit van de belangrijke West-Palearctische trekroute, maar de meeste vogels passeren het duingebied vliegend. Er zijn geen telgegevens beschikbaar van vogels die in de trektijd en de winter van het gebied gebruik maken om te rusten en te foerageren. Waarschijnlijk maken zangvogels als koperwiek en kramsvogels gebruik van aanwezige besdragende struwelen. Ook zullen roofvogels als blauwe kiekendief, buizerds, torenvalk en sperwer in klein aantal te vinden zijn.

zoogdieren

Zoals reeds vermeld is in dit duingebied een grote en vitale konijnenpopulatie aanwezig. Het konijn is de afgelopen decennia landelijk sterk achteruitgegaan, maar heeft zich in de duinen bij Den Helder al die tijd goed weten te handhaven. Voor zover na te gaan is het duingebied voor vleermuizen hooguit marginaal van betekenis (Kapteyn, 1995; <http://www.zoogdieratlas.nl/Provincies/NoordHolland/tabid/69/Default.aspx>). Voor het overige komen er geen bijzondere of volgens tabel 2/3 van de Flora- en faunawet beschermde zoogdieren voor.

overzicht beschermde soorten Flora- en faunawet

Aan de hand van hierboven beschreven gegevens wordt in tabel 1.11 een overzicht gegeven van beschermde soorten volgens tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet die op Helders grondgebied in de Duinen Den Helder-Callantsoog voorkomen. Algemene soorten van het 'lichte' beschermingsregime van tabel 1 en (broed)vogels zijn hier buiten beschouwing gelaten.

tabel 1.11. Voorkomen soorten Flora- en faunawet (tabel 2/3) duingebied Den Helder

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
blauwe zeedistel	-	tab2	-	vooral bij strandlagen	
moeraswespenorchis	-	tab2	KW	Grafelijkheidsduinen	
parnassia	-	tab2	KW	Grafelijkheidsduinen	bron: waarneming.nl; recente vestiging?
welriekende nachtorchis	-	tab2	BE	Grafelijkheidsduinen	
grote keverorchis	-	tab2	KW	Donkere Duinen	
wilde gagel	-	tab2	GE	Hengstepad	
gevlekte witsnuitlibel	-	tab3	BE	Grafelijkheidsduinen	zwervende exx.; alleen rond 2000 (?)
rugstreeppad	-	tab3	GE	Grafelijkheidsd., Refugium	zwervend ook elders in droge duinen
zandhagedis	-	tab3	KW	verspreid in droge duinen	
div. soorten vleermuizen		tab3			waarschijnlijk alleen incidenteel

autonome ontwikkeling

De belangrijkste ontwikkeling is waarschijnlijk de voorgenomen zeewaartse versterking van de duinen in de Kop van Noord-Holland. Hierdoor wordt het oppervlak van het duingebied vergroot en ontstaat meer leefgebied van soorten van de buitenduinen. Mogelijk worden zeewaarts ook extra biotopen ontwikkeld. In de Grafelijkheidsduinen en het Refugium is na de herinrichtingsmaatregelen in de jaren '90 van de vorige eeuw een verdere verbetering te verwachten als gevolg van verdere ontwikkeling van de herstelde habitattypen. Door klimaatverandering is vestiging van min of meer zuidelijke soorten te verwachten waaronder plantensoorten van zeereep en vloedmerk (zoals de recente vestiging van zeewolfsmelk) en van libellen.

1.4. Natuur- en recreatiegebieden in en rond stedelijk gebied Den Helder

In het stedelijk gebied van Den Helder en in de directe omgeving is een groot aantal grotere en kleinere van natuur- en recreatiegebieden aanwezig. Ze behoren deels tot de Ecologische Hoofdstructuur (EHS)²⁵. De Atlas van de Natuurgebieden in Den Helder (Creutzberg e.a, 1995) geeft hiervan een goed overzicht. Er zijn grote verschillen in landschappelijke achtergronden.

Aan de zeezijde zijn Veerhaven, Nieuwe haven en het noordelijk deel van Het Nieuwe Diep van belang, mede omdat ze deel uitmaken van de EHS. Ook de Helderse zeedijken komen in deze paragraaf vanwege hun natuurwaarden aan de orde; de Noordzeedijk behoort bovendien tot de EHS. De Huisduinerpolder is een klein (restant van een) poldergebied. Het grootste deel behoort tot de EHS. De Nollen zijn duintjes die ontstaan zijn op de vroegere wadplaten. Fort Erfrins, de Linie en Fort Dirksz Admiraal zijn voormalige verdedigingswerken. Quelderduin is een groot stadspark en Mariëndal een natuur- en recreatiegebied dat recent in twee fasen is ontwikkeld in de polder Het Koegras. Het ligt voor een groot deel in de EHS. Tabel 1.12 geeft een overzicht.

tabel 1.12. Overzicht natuur- en recreatiegebieden in en rond stedelijk gebied Den Helder

landschap	gebied	EHS	toelichting
getijdewater/havens	Veerhaven	•	gaat aan N-zijde over in N2000-gebied Waddenzee
	Nieuwe Haven + N-deel Het Nieuwe Diep	•	gaat aan N-zijde over in N2000-gebied Waddenzee
zeedijken	Zeedijk Noordzee	•	incl. hoofden
	Zeedijk Marsdiep	-	
	Harssens Schiereiland	-	
	Balgzanddijk	-	
duintjes op vroeger wad	De Nollen	-	natuurgebied annex kunstproject
poldergebied	Huisduinerpolder	•	overwegend agrarisch
	Kleiopslag	•	in 1986-1990 ingericht als natuurterrein
	De Tuintjes	-	in 1985 ingericht als natuurterrein
	De Kwekerij	-	in 1989 ingericht als natuurterrein
	Volkstuin 'Nardus Moor'	-	
	waterpartij Huisduinerweg	-	in 1993 natuurvriendelijk ingericht
	Terrein voormalig pompstation Duinweg	-	geen polder maar afgegraven duingebied functie + eigendom/beheer onbekend
voormalige verdedigingswerken	Fort Erfrins	-	militaire functie (Koninklijke Marine)
	De Linie (incl. gracht)	-	recent herstel gericht cultuurhistorie
	Fort Dirksz Admiraal	-	idem
stadspark	Quelderduin	-	aangelegd v.a. eind jaren '70; hoofdfunctie recreatie
natuurontwikkelingsgebied	Mariëndal	•/-	natuur- en recreatiegebied; aangelegd 1985/95 en 2005; grotendeels EHS

natuurtypen

Door de grote verschillen in landschappelijk basis komen in de natuur- en recreatiegebieden in en rond het stedelijk gebied van Den Helder zeer uiteenlopende natuurtypen voor. Er zijn geen (vegetatie)karteringen van deze gebieden beschikbaar. Mede vanwege het globale karakter van deze planMER wordt volstaan met een aanduiding in tabelvorm van per natuur- of recreatiegebied aanwezige natuurtypen: zie tabel 1.13. Deze tabel is gebaseerd op beschrijvingen van deze gebieden in de Atlas van de Natuurgebieden in Den Helder (Creutzberg e.a, 1995), aangevuld met enkele meer recente bronnen (Van der Meché, 2001; www.projectdenollen.nl) en waarnemingen tijdens een veldbezoek in het najaar van 2010.

tabel 1.13. Natuurtypen per gebied

natuurtype ¹	gebieden ²
-------------------------	-----------------------

²⁵ Situatie oktober 2010 (voor herijking).

	havens		zee	duin	poldergebied							verdedigingsw.			park	ontw
	Vh	NH	dijk	Nol	Hdp	Ko	DT	DK	NM	wH	vmp	FE	dL	DA	Qd	Md
3.12 brak getijdenwater	•	•														
3.13 brak stilstaand water					•	•										
3.14 gebufferde poel							•				•				•	•
3.15 gebufferde sloot							•									
3.19 kanaal en vaart										•		•	•	•	•	
3.20 duinplas				•												
3.41 binnendijks zilt grasland				•	•	•										
3.26 natte duinvallei				•												
3.31 dotterbloemgrasland op klei							•									
3.24 moeras																•
3.25 natte strooiselruigte							•			•						•
3.53a droge ruigte zeekleigebied						•		•	•							
3.34 droog kalkarm duin-grasland				•												
- soortenarm grasland			•	•							•	•	•	•	•	•
3.54 duinstruweel				•												
3.66 voedselrijk bos							•	•	•		•	•	•	•	•	•
- 'hard substraat'			•													

¹ Indeling in natuurtypen conform Handboek Natuurdoeltypen (Bal e.a., 2001); enkele natuurtypen zijn niet in het Handboek vermeld.

² Indeling in landschapstypen en gebieden gelijk aan tabel 1.12 (excl. zeedijken): Vh=Veerhaven, NH=Nieuwe Haven + N-deel Het Nieuwe Diep, Nol=De Nollen, Hdp=Huisduinerpolder, Ko=Kleiopslag, DT=De Tuintjes, DK=De Kwekerij, NM=Volkstuin 'Nardus Moor', wH=waterpartij Huisduinerweg, vmp=Terrein voormalig pompstation Duinweg, FE=Fort Erfprins, dL=de Linie DA=Fort Dirksz Admiraal, Qd=Quelderduin, Md=Mariëndal.

hogere planten

Er zijn vrijwel geen recente gegevens beschikbaar over het voorkomen van bijzondere en beschermde hogere planten in en het stedelijk gebied van Den Helder. De belangrijkste bron is de Atlas van de Natuurgebieden van Den Helder (Creutzberg e.a., 1995); de gegeven hierin zijn verouderd maar geven waarschijnlijk toch een ruw, zij het te rooskleurig beeld van aanwezige kwaliteiten (en potenties). Er wordt gewerkt aan een actuele versie van deze atlas maar deze gegevens waren niet tijdig beschikbaar. Daarnaast zijn recente gegevens beschikbaar m.b.t. voorkomen van bijzondere soorten in De Nollen uit de nieuwsbrieven van de stichting De Nollen (zie www.projectdenollen.nl).

Van de zeehavens zijn geen bijzondere planten bekend. Op de zeedijken kunnen bijzondere kustplanten als zeealsem, selderij en mogelijk zeevenkel voorkomen. In de omgeving van Balgzanddijk zijn sierlijke vetmuur en blauw walstro gevonden. De Nollen zijn zeer belangrijk voor hogere planten. In dit duinachtige milieu komen tal van bijzondere soorten voor: zilte waterranonkel, wateraardbei, borstelgras, kleine ratelaar, hondsviooltje, stijve ogentroost, dwergbloem, geelhartje, klein wintergoen en gevlekte orchis en rietorchis. Ook in de Tuintjes komen meerdere bijzondere en beschermde planten van duinmilieu voor: selderij, kamgras, brede orchis, rietorchis, waterdriblad en gaspeldoorn. In en rond de Huisduinerpolder zijn zilte wateranonkel en kamgras de meest bijzondere soorten. Opvallend is dat ook de Linie en beide forten botanisch gezien relatief rijk zijn. Het meest bijzonder is zwartsteel, een zeer zeldzaam varentje dat op de noordmuur van Fort Erfprins groeit. Elders komen op de verdedigingswerken bijzondere soorten als verfbrem, kleine ratelaar, beemdkroon, stijf vergeet-mij-nietje, kattendoorn en dwergvlas voor; ook stijf vergeet-mij-nietje is een zeer zeldzame plantensoort.

In Mariëndal is (voor 1995) een aantal bijzondere soorten gevonden (brede waterpest, waterdrieblad, kamgras en rietorchis); door verdere ontwikkeling van het gebied zouden zich hier inmiddels meer bijzonderheden kunnen hebben bevestigd. Over de eventuele vestiging van waardevolle soorten in het in 2005 aangelegde gedeelte zijn geen gegevens beschikbaar.

amfibieën en reptielen

De zandhagedis komt in het duingebied voor, maar het is niet onwaarschijnlijk dat af en toe zwervende exemplaren in de omgeving van de binnenduinen worden aangetroffen. De eveneens streng beschermde rugstreeppad komt ook in het duingebied voor maar heeft daarnaast een wijdere verspreiding in de groengebieden van Den Helder. De rugstreeppad is bekend van De Nollen, Mariëndal, de Kleiopslag, de Tuintjes en de Kwekerij (Creutzberg e.a. 1995). Waarschijnlijk komt de soort nu ook algemeen voor in de in 2005 gerealiseerde zuidelijke uitbreiding van Mariëndal. Er zijn ook meldingen uit kilometerhokken in de omgeving van de haven en rond het vliegveld (Herder, 2010).

vogels

Den Helder is relatief rijk aan bijzondere broedvogels (SOVON, 2002; van Vliet e.a., z.j.; Scharinga e.a., 2010; zie tabel 1.14). Dit vooral te danken aan groengebieden als de Huisduinerpolder, Mariëndal en De Linie en aan het havengebied. In en rond de Huisduinerpolder broeden nog soorten van het agrarisch landschap, zoals grutto, tureluur, veldleeuwerik, huis- en boerenzwaluw, graspieper en ringmus. In de parkachtige delen van Linie komen bijzondere struweel- en bossoorten als voor als groene specht, ransuil, nachtegaal, spotvogel en grauwe vliegenvanger. In de Nollen broeden slobbeend, patrijs, tureluur, gele kwikstaart en kneu (Van Vliet e.a., z.j.). Het recent aangelegde zuidelijk deel van Mariëndal bod de afgelopen jaren een prima biotoop een pionier- en kustvogels als kluut, tureluur, bontbekplevier en visdief. In het havengebied komen soorten als visdief, patrijs en kneu voor.

tabel 1.14. Voorkomen beschermde en bijzondere broedvogels stedelijk gebied Den Helder

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
patrijs	-	vogel	KW	oostelijk havengebied	
bontbekplevier	-	vogel	KW	Mariëndal zuid	
grutto	-	vogel	GE	Huisduinerpolder en Mariëndal zuid	
tureluur	-	vogel	KW	Huisduinerpolder en Mariëndal zuid; omgeving vliegveld	
visdief	-	vogel	KW	havengebied; Mariëndal	
ransuil	-	vogel	KW	diverse parken/groengebieden	
groene specht	-	vogel	KW	diverse groengebieden (met name Linie)	
veldleeuwerik	-	vogel	GE	Mariëndal	
boerenzwaluw	-	vogel	GE	rond Huisd.pldr; enkele in sted. gebied	
huiszwaluw	-	vogel	GE	rond Huisd.pldr; binnenduinrand	
graspieper	-	vogel	GE	Huisnd. pldr.; Mariëndal	
gele kwikstaart	-	vogel	GE	Huisduinerpolder, rond vliegveld	
engels kwikstaart	-	vogel	BE	Mariëndal	of in aangrenzend pld Koe-gras
nachtegaal	-	vogel	KW	enkele in stedelijk groen (De Linie)	
spotvogel	-	vogel	GE	diverse groengebieden	
grauwe vliegenvanger	-	vogel	GE	diverse groengebieden (W-kant stad)	
huismus	-	vogel	GE	overall in stedelijk gebied	
ringmus	-	vogel	GE	bij Huisduinen, omgeving vliegveld	
kneu	-	vogel	GE	alle groengebieden, havengebied	

overige fauna

Er zijn weinig recente gegevens over het voorkomen van diverse faunagroepen in het stedelijk gebied van Den Helder. Volgens Creutzberg e.a. (1995) komen vier soorten vleermuizen voor:

baardvleermuis, ruige dwergvleermuis, laatvlieger en gewone grootoorvleermuis. In het Churchillpark (onderdeel van de Linie) komen ruige dwergvleermuis en laatvlieger voor, en is af en toe in een hiervoor geschikt gemaakte bunker een overwinterende grootoorvleermuis aangetroffen. De enige meer algemene soort is laatvlieger die volgens Kapteyn (1995) in negen kilometerhokken, vooral de oostkant van de stad en de omgeving van De Kooy voorkomt.

overzicht beschermde soorten Flora- en faunawet

Aan de hand van hierboven beschreven gegevens wordt in tabel 1.15 een overzicht gegeven van beschermde soorten volgens tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet die in het stedelijk gebied van de Helder voorkomen. Algemene soorten van het 'lichte' beschermingsregime van tabel 1 en (broed)vogels zijn hier buiten beschouwing gelaten.

tabel 1.15. Voorkomen soorten Flora- en faunawet (tabel 2/3) stedelijk gebied Den Helder

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
gevlekte orchis	-	tab2	KW	De Nollen	
rietorchis	-	tab2	-	De Nollen, De Tuintjes, Mariëndal	verouderde bron (1995)
brede orchis	-	tab2	KW	De Tuintjes	verouderde bron (1995)
waterdrieblad	-	tab2	GE	De Tuintjes, Mariëndal	verouderde bron (1995)
zwartsteel	-	tab2	-	Fort Erfprins	
rugstreeppad	-	tab3	GE	De Nollen, Mariëndal, Kleiopslag, Kwekerij, De Tuintjes, havengebied, omgeving de Kooy	
zandhagedis	-	tab3	KW	omgeving duingebied	incidenteel/zwervend
baardvleermuis	-	tab3	-	Churchillpark (bunker)?	waarschijnlijk alleen incidenteel
ruige dwergvleermuis	-	tab3	-	Churchillpark (+ elders?)	
laatvlieger	-	tab3	KW	oostkant van de stad	waarschijnlijk vrij algemeen
gewone grootoorvleermuis	-	tab3	-	Churchillpark (bunker)	waarschijnlijk alleen incidenteel

autonome ontwikkeling

In de bovengeschetste natuurwaarden zullen naar verwachting geen grote veranderingen optreden onder invloed van autonome ontwikkelingen. Mogelijk nemen de kwaliteiten van de groengebieden van De Linie af onder invloed van een meer op de cultuurhistorische waarden gerichte inrichting en beheer. Soorten die nu voorkomen in het havengebied zouden onder invloed van intensivering van het gebruik van dit deelgebied. De natuurwaarden in Mariëndal zuid zullen de komende jaren veranderen onder invloed van de verdergaande vegetatieontwikkeling. Dit betekent bijvoorbeeld dat soorten van pionierssituaties zullen afnemen en soorten van moerassen en struwelen zullen toenemen.

1.5 Landelijk gebied en Julianadorp en omgeving

natuurtypen

De belangrijkste terreintypen die op dit moment in dit deel van het studiegebied voorkomen zijn:

- akker/bollenland;
- grasland;
- parklandschap (Noorderhaven);
- golfterrein (Ooghduyne);
- bebouwd gebied met stedelijk groen en water (Julianadorp).

hogere planten

Er zijn vrijwel geen bijzondere planten bekend uit het landelijk gebied en van Julianadorp en omgeving. Ook de in de Atlas van de natuurgebieden van Den Helder (Creutzberg e.a, 1995) worden maar een enkele Rode Lijst-, resp. beschermde soort genoemd (kamgras en rietorchis), beide voorkomend in Noorderhaven. Mogelijk is er weinig onderzoek gedaan. Het is echter ook niet onwaarschijnlijk dat dit deelgebied botanisch gezien arm is in vergelijking met de andere.

vogels

Hoewel minder rijk dan andere delen van de gemeente komen ook in landelijk gebied van de polder koegras en Julianadorp en omgeving tal van bijzondere broedvogels voor (zie tabel 1.16). Gegevens zijn afkomstig uit de landelijke atlas van de broedvogels (SOVON, 2002) en de recente atlas van de broedvogels van Noord-Holland (Scharringa e.a., 2010). Diverse soorten van het landelijk gebied die landelijk sterk onder druk staan komen nog; het gaat hierbij om soorten van bollen- en akkerland als kwartel, patrijs, graspieper en gele kwikstaart. Ook huiszwaluw, boerenzwaluw, spotvogel, ring- en huismus en kneu zijn nog bijna overal in het landelijk gebied te vinden. De aantallen zijn vermoedelijk wel afgenomen.

Het landelijk gebied ten zuiden van Den Helder heeft geen betekenis (meer) voor weidevogels (Van 't Veer e.a., 2010). In het jonge parkgebied van Noorderhaven broeden waardevolle soorten als zomertortel, groene specht en ransuil. In het Balgzandpolderje komen slobbeend en tureluur als waardevolle soorten tot broeden.

tabel 1.16. Voorkomen beschermde en bijzondere broedvogels landelijk gebied en omgeving Julianadorp

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
slobbeend	-	vogel	KW	Z-deel Balgzandpolder	
patrijs	-	vogel	KW	overal in landelijk gebied	lage dichtheid
tureluur	-	vogel	KW	O-deel pldr Koegras; Balgzandpolder	
zomertortel	-	vogel	KW	Noorderhaven	
ransuil	-	vogel	KW	Noorderhaven	
groene specht	-	vogel	KW	Noorderhaven	
veldleeuwerik	-	vogel	GE	verspreid landelijk gebied	
boerenzwaluw	-	vogel	GE	verspreid landelijk gebied	
huiszwaluw	-	vogel	GE	verspreid landelijk gebied	
graspieper	-	vogel	GE	verspreid landelijk gebied	
gele kwikstaart	-	vogel	GE	overal landelijk gebied	
engelse kwikstaart	-	vogel	BE	NO polder Koegras	of in aangrenzend Mariëndal
spotvogel	-	vogel	GE	verspreid landelijk gebied	
huismus	-	vogel	GE	vrijwel overal in landelijk gebied	
ringmus	-	vogel	GE	W-deel polder Koegras	
kneu	-	vogel	GE	vrijwel overal in landelijk gebied	

overige fauna

Voor zover na te gaan zijn het landelijk gebied in het zuidelijk deel van de gemeente en Julianadorp en omgeving voor andere diergroepen niet van grote betekenis. De rugstreeppad komt voor het westelijk deel van de Polder Koegras (Creutzberg e.a, 1995) maar kan ook elders in het landelijk gebied worden aangetroffen (Creemers & Van Delft, 2009; Herder, 2010). Vleermuizen lijken in deze omgeving op grond van de schaarse gegevens nauwelijks voor te komen, al is niet goed voor te stellen dat een soort als laatvlieger die waarschijnlijk vrij veel voorkomt in het stedelijk gebied van Den Helder niet van agrarisch gebied gebruik maakt om te foerageren. Volgens Creutzberg e.a. (1995) overwinteren watervleermuizen in de voormalige Flak-stelling 'Blauwe Keet'.

overzicht beschermde soorten Flora- en faunawet

Aan de hand van hierboven beschreven gegevens wordt in tabel 1.17 een overzicht gegeven van beschermde soorten volgens tabel 2 en 3 van de Flora- en faunawet die in het landelijk gebied en in de omgeving van Julianadorp voorkomen. Algemene soorten van het 'lichte' beschermingsregime van tabel 1 en (broed)vogels zijn hier buiten beschouwing gelaten.

tabel 1.17. Voorkomen soorten Flora- en faunawet (tabel 2/3) landelijk gebied en omgeving Julianadorp

soort	status ¹			verspreiding	opmerkingen/ toelichting
	ishd	Ffw	RL		
rietorchis	-	tab2	-	Noorderhaven	verouderde bron (1995)
rugstreeppad	-	tab3	GE	polder Koegras	kan verspreid worden aangetroffen
watervleermuis	-	tab3	-	Blauwe Keet (voorm. Flak)	overwinterend
laatvlieger	-	tab3	KW	landelijk gebied	gebruik als foerageergebied waarschijnlijk

autonome ontwikkeling

De deels al gerealiseerde bouw van Julianadorp oost wordt beschouwd als autonome ontwikkeling. Hierdoor verdwijnt een deel van het akkerland in de polder Koegras met de hier voorkomende natuurwaarden als broedend patrijs en gele kwikstaart. Dit geldt ook voor de stedelijke uitbreiding bij De Dogger. In het agrarische gebied is landelijk al vele decennia sprake van achteruitgang van natuurwaarden door intensivering van het gebruik. Aangenomen wordt dat deze trend zich ook in het landelijk gebied in de gemeente Den Helder zal voortzetten. Dit zou vooral betekenen dat de nu bestaande betekenis voor broedvogels als patrijs, veldleeuwerik, graspieper, gele kwikstaart, huis- en boerenzwaluw zal afnemen.

Gebruikte literatuur/bronnen

Bal, D., H.M. Beije, H. Fellingier, R. Haveman, A.J.F.M. van Opstal & F.J. van Zadelhoff, 2001. Handboek Natuurdoeltypen. Expertisecentrum LNV, Wageningen.

Bloemen, S., 2005. Beheerplan Duinen van de Noordkop. Landschap Noord-Holland, Castricum.

Bos, F., M. Bosveld, D. Groenendijk, C. van Swaay, I. Wynhoff & de Vlinderstichting, 2006. De dagvlinders van Nederland. Verspreiding en bescherming. Nederlandse Fauna 7. EIS/Naturalis, Leiden.

Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse zoogdieren. 3e herziene druk. KNNV, Utrecht.

Bruyne, de R.H. & A.W. Gmelig Meyling, 2007. Inhaalslag Verspreidingsonderzoek Mollusken van de Europese Habitatrichtlijn. Resultaten van het inventarisatiejaar 2006. Stichting ANE-MOON, Hillegom.

Creemers, R.C.M. & J.J.C.W. van Delft, 2009. De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse fauna 9. Naturalis/EIS, Leiden.

Creutzberg, F., J. Punselie, G.A. Roos & G.J. Welgraven (red.), 1995. Atlas van de natuurgebieden in de gemeente Den Helder.

Dankers, N., J. Cremer, E. Dijkman, S. Brasseur, K. Dijkema, F. Fey, M. de Jong & C. Smit, 2006. Ecologische Atlas Waddenzee. Wageningen IMARES, Texel.

Dijkstra, K.D.B., V.J. Kalkman, R. Ketelaar & M.J.T. van der Weide, 2002. De Nederlandse libellen (Odonata). Nederlandse avifauna 4. NNM/KNNV/EIS, Leiden/Utrecht.

Falentijn-Groot, T. & F. Baartman, 2009. Onderzoek naar de oorzaken van achteruitgang van de kluut en de visdief als broedvogels op Balgzand. Hogeschool Van Hall-Larenstein, Velp.

Herder, J.E. (red.), 2010. Atlas van de Noord-Hollandse amfibieën en reptielen 1980-2010. Landschap Noord-Holland/RAVON, Heiloo/Nijmegen.

Hovinga, R., 2007. Broedvogels Balgzand 2007. Landschap Noord-Holland.

Hovinga, R., 2010. Balgzand in de steigers. Nieuws uit het Noorden! Wetenswaardigheden over de terreinen van beheereenheid Noord. Nr 26, augustus 2010, p. 8.

Jak, R.G., R.S.A. van Bemmelen, W.E. van Duin, S.C.V. Geelhoed & J.E. Tamis, 2010. Uitwerking Natura 2000 doelen Noordzeekustzone in omvang, ruimte en tijd. Concept versie 8. Imares, Wageningen.

Jongbloed, R.H., J.T. van der Wal, J.E. Tamis, S.I. Jonker, B.J.H. Koolstra & J.H.M. Schobben, 2010. Nadere effectenanalyse Waddenzee en Noordzeekustzone. Wageningen Imares/Arcadis.

Kapteyn, K., 1995. Vleermuizen in het landschap. Schuyt & Co, Haarlem.

KIWA Water Research/EGG-consult, 2007. Knelpunten- en kansenanalyse Natuira 2000. Natura 2000-gebied 84. Duinen Den Helder - Callantsoog. www.minlnv.nl.

Kleukers, R., E. van Nieukerken, B. Odé, L. Willemse & W. van Wingerden, 1997. Nederlandse Fauna 1. De sprinkhanen en krekels van Nederland (Orthoptera). NM/KNNV/EIS, Leiden/Utrecht.

Landschap Noord-Holland, in voorbereiding. Habitatkartering Duinen Den Helder-Callantsoog.

Lever, C.J., 2001. Atlas van de aandachtsoorten van de provincie Noord-Holland. Provincie Noord-Holland, Afdeling Onderzoek.

Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers, 1997. Atlas van de Nederlandse vleermuizen. Onderzoek naar verspreiding en ecologie. KNNV. Utrecht.

Meché, T. van der, 2001. Duinzoomplan Den Helder, een natuurlijke uitdaging. Duin 24 (30), 20-21.

Meesters, H.W.G., R. ter Hofstede, I. De Mesel, J.A. Craeymeersch, C. Deerenberg, P.J.H. Reijnders, S.M.J.M. Brasseur & F. Fey, 2009. De toestand van de zoute natuur in Nederland. Vissen, benthos en zeezoogdieren. Wageningen UR.

Scharringa, C.J.G., W. Ruitenbeek & P.J. Zomerdijs, 2010. Atlas van de Noord-Hollandse broedvogels 2005-2009. Samenwerkende Vogelwerkgroepen Noord-Holland/Landschap Noord-Holland.

Smit, C.J. S. M.J.M Brasseur, B.J. Ens & K.H. Oosterbeek, 2007. Effecten van schietoefeningen vanaf Fort Erfprins op natuurwaarden in het zeegat van Texel. Een inventarisatie van bestaande kennis en een voorstudie voor nader onderzoek. Imares/SOVON, Den Burg/Beek Ubbergen.

Smit, C.J., M.L. de Jong, D.S. Schermer, R.C. van Apeldoorn & E.H.W.G. Meesters, 2008. Een passende beoordeling van de effecten van toename van het aantal civiele vliegbewegingen in de omgeving van Den Helder Airport. Wageningen Imares.

SOVON, 2002. Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000. Naturalis/KNNV/EIS, Leiden.

Ten Haaf & Bakker, 2003. Doggersplaats. Duinterein Hengstepad/Refugium. Beheerplan voor de periode 2003-2013. Ten Haaf & Bakker, Groet.

Turnhout, C. van & F. Majoor, 2009. Concise summary of obtained population data Northern Wheatears 2007-2009. <http://frankmajoor.nl/PDF/Northern-wheatears-population-data-2007tm2009.pdf>

Veer, R. van 't, N. Raes & C.J.G. Scharringa, 2010. Weidevogels in Noord-Holland; ecologie, beleid en ontwikkelingen. Landschap Noord-Holland/Van 't Veer & De Boer.

Vlas, J. de, K. Borrius, A. Nicolai. Uitwerking doelen Natura 2000-gebied Waddenzee. Eindconcept dd 13 april 2010. Rijkswaterstaat Waterdienst/Rijkswaterstaat Noord Nederland

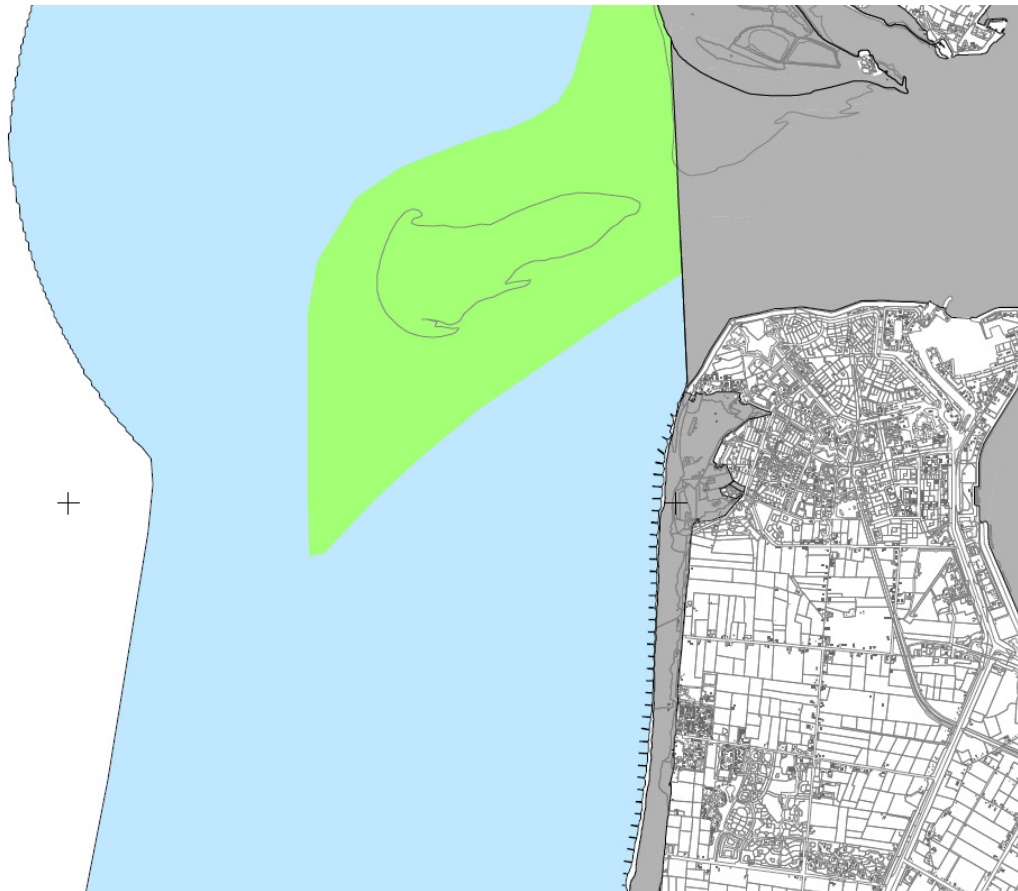
Vliet, F. van, M. Renden, F. Geldermans & R. Brouwer (red.), z.j. Vogels in het puntje van Noord-Holland. Vogelwerkgroep Den Helder e.a., Den Helder.

Winden, J. van der & O. Klaassen, 2008. Totaal aantallen sterns in het IJsselmeergebied in heden en verleden aan de hand van slaapplaatstellingen. Bureau Waardenburg/SOVON, Culemborg.

BIJLAGE III Begrenzings en instandhoudingsdoelstellingen Natura 2000-gebieden

1.1 Noordzeekustzone

A. Begrenzing en status (Vogel- en Habitatrichtlijngebied)

Legenda

- VR (98169 ha)
- VR + HR (25237 ha)
- Ander Natura 2000-gebied (indicatief)

B. Instandhoudingsdoelstellingen

Habitats

H2130*Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen')

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A).

Toelichting Bij Scheveningen komen op kleine schaal goed ontwikkelde grijze duinen, *kalkrijk*, (subtype A) voor binnen het zeedorpenlandschap. In het hele gebied zijn mogelijkheden tot uitbreiding van het habitatype, maar hiervoor is het verwijderen van exoten noodzakelijk. Oppervlakte-uitbreiding en verbetering kwaliteit is nodig gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding.

H1110 Permanent overstroomde zandbanken

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, *Noordzeekustzone* (subtype B).

Toelichting Het subtype permanent overstroomde zandbanken, *Noordzee-kustzone* (subtype B) komt voor in de buitendelta's bij de zeegaten. Dit subtype verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

H1140 Slik- en zandplaten

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit slik- en zandplaten, *Noordzee-kustzone* (subtype B).

Toelichting Slik- en zandplaten *Noordzee-kustzone* (subtype B) komen in de zeegaten voor. Ze zijn over het algemeen tijdelijk, behalve ten zuidwesten van Texel, waar nu de Razende Bol ligt. Het betreft een zeer dynamisch habitatype waarvan de exacte locatie en de oppervlakte jaarlijks sterk kunnen wisselen ten gevolge van erosie- en sedimentatieprocessen.

H1310 Zilte pionierbegroeiingen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) en *zeevetmuur* (subtype B) komen voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Het gaat hier om een type dat door successie snel overgaat in andere habitatypen.

H1330 Schorren en zilte graslanden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A).

Toelichting Het habitatype schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A) komt voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Het betreft een type dat door successie snel over kan gaan in andere habitatypen (onder andere H2190 vochtige duinvalleien). Binnen het gebied dient het habitatype ruim verspreid voor te komen.

H2110 Embryonale duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype embryonale duinen komt voor op het Noordzeestrand van verschillende eilanden. Behoud van de oppervlakte geldt binnen de (sterke) natuurlijke fluctuaties, en kan gebeuren door behoud van het dynamische landschap met dit habitatype.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) komt voor op het Noordzeestrand. De begroeiingen op deze stranden zijn zeer jong. Verwacht wordt dat het habitatype zich lokaal zal uitbreiden door successie, waarbij de kwaliteit kan toenemen, maar op andere locaties kan het type door hoge dynamiek weer verdwijnen.

Soorten (Bijlage II Habitatrichtlijn)

H1095 Zeeprrik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie. *Toelichting* De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de zeeprrik vermoedelijk van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt. Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trekroute en verbeteren van zoet-zout overgangen.

H1099 Rivierprrik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de rivierprrik van vermoedelijk groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt.

Uitbreiding van de populatie kan tot stand komen door het elders verbeteren van de trek-route en zoet-zout overgangen.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Noordzeekustzone is als leefgebied voor de fint van groot belang. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten die in het Duitse deel van de Eems paaïen. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Uitbreiding van de populatie in deze regio is afhankelijk van maatregelen in Duitsland, omdat de soort voor zijn voortplanting afhankelijk is van de paaigebieden die voornamelijk in Duitsland liggen.

H1351 Bruinvis

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De Noordzeekustzone is het belangrijkste gebied voor de bruinvis. Hoewel de Nederlandse populatie nog steeds ver verwijderd is van de duurzame populatie die zich vroeger in dit gebied voortplantte, herstelt de populatie zich sinds de jaren negentig in onze wateren. Van een zeldzame wintergast is de bruinvis weer een vaste bewoner geworden. Ook worden sinds decennia opnieuw bruinvissen met jongen gezien. De toename in Nederlandse wateren kan een gevolg zijn van een andere verdeling over de Noordzee. Het staande beleid om de sterfte van bruinvissen in netten te beperken zal bijdragen aan verder herstel van de populatie.

H1364 Grijs zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Naast de Waddenzee is de Noordzeekustzone het belangrijkste gebied voor grijze zeehonden in Nederland. Het gebied heeft een belangrijke foerageerfunctie, met name in de winter.

H1365 Gewone zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Het betreft één van de belangrijkste gebieden voor de gewone zeehond. Deze soort gebruikt ongestoorde, permanent of bijna altijd droogvallende zandplaten als rustgebied. Daarnaast heeft het gebied een belangrijke foerageerfunctie.

Broedvogels (Vogelrichtlijn)

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De bontbekplevier broedt verspreid in de Noordzeekustzone op zeer spaarsaam begroeide plaatsen langs kusten. De populatieomvang beweegt zich al enkele decennia tussen de 4 en 19 paren met een uitschieter in 2003 met 26 paren. Behoud van de verspreide en erratische populatie als link tussen de Delta en de Waddenzee is gewenst. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A138 Strandplevier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Als broedvogel is de strandplevier vooral te vinden op zandige, schelpenrijke platen en in primaire duinen. De broedplaatsen bevinden zich vrijwel allen op de eilanden of eilandjes. Langs de kusten van het vaste land wordt maar sporadisch gebreed. De aantallen lopen al decennia lang terug met begin 80-er jaren nog maximaal 38 paren, halverwege de 90-er jaren maximaal 26 en vanaf 2000 maximaal 12.

Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd, vooral ook gezien de verbindingsfunctie tussen de Delta en de Waddenzee. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A195 Dwergstern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 20 paren.

Toelichting De dwergstern is als broedvogel vrijwel verdwenen uit de Noordzeekustzone. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd. Het gebied kan onvoldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio Westelijk Waddengebied ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie onder meer op Razende Bol en in Duinen Texel.

Niet-broedvogels (Vogelrichtlijn)

A001 Roodkeelduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen roodkeelduikers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De verspreiding van de roodkeelduiker in Nederland is grotendeels beperkt tot de kustgebieden van de Noordzee. In de Noordzeekustzone worden soms hoge dichtheden gezien in de buitendelta's tussen de waddeneilanden, waar gevist wordt op de scheiding tussen verschillende watermassa's. In de reguliere tellingen is deze soort slecht vertegenwoordigd, maar recent lijken de aantallen landelijk te zijn toegenomen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A002 Parelduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen parelduikers zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De verspreiding van de parelduiker in Nederland heeft zijn zwaartepunt in de kustgebieden van de Noordzee. De absolute aantallen en de trend zijn onbekend (en daardoor ook de staat van instandhouding) door een combinatie tussen lage aantallen en verwarring met de veel talrijkere roodkeelduiker. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.900 vogels (seizoensmaximum). *Toelichting* Aantallen aalscholvers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied en als slaapplek. De Noordzeekustzone is één van de gebieden die voor de aalscholvers in Nederland de grootste bijdrage leveren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A048 Bergeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 520 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de bergeend met name een functie als foerageergebied en als slaapplek. De slaapplekfunctie (strand) is van toepassing op bergeenden die elders in het Waddengebied foerageren.

De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A062 Topper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Het gebied heeft voor de topper met name een functie als foerageergebied. Midden jaren negentig zijn relatief hoge aantallen geteld in de Noordzeekustzone, min of meer volgend op de afname in het IJsselmeer en de Waddenzee. Vergelijking met de situatie bij de eider suggereert een opvangfunctie voor de Noordzeekustzone in tijden van voedselschaarste in de andere twee genoemde gebieden, maar data uit de Noordzeekustzone zijn schaars. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A063 Eider

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 26.200 vogels (midwinter-aantallen).

Toelichting Aantallen eiders zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Noordzeekustzone is belangrijk geworden in het begin van de jaren negentig, toen de aantallen hier toenamen, terwijl ze in de Waddenzee afnamen. Met name in jaren waarin een verlaagd voedselaanbod in de Waddenzee samen gaat met goede jaren voor andere schelpdieren (bijvoorbeeld *Spisula*) in de Noordzeekustzone foerageert hier een relatief hoog aantal. De recente afname in de Noordzeekustzone kan een teken zijn van een begin van herstel van de voedselsituatie in de Waddenzee, maar een dergelijk herstel is nog niet zichtbaar in de populatietrend. Omdat de aanwezigheid van eiders in de Noordzeekustzone waarschijnlijk is verbonden aan slechte omstandigheden in de Waddenzee, wordt daar de herstelopgave gelegd en wordt in de Noordzeekustzone volstaan met behoud van de opvangcapaciteit. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A065 Zwarte zee-eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 51.900 vogels (midwinter-aantallen).

Toelichting Aantallen zwarte zee-eenden zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Het gebied levert verreweg de grootste bijdrage voor de zwarte zee-eend in Nederland. De soort is een wintergast. Er is geen duidelijke trend door grote fluctuaties, deels veroorzaakt doordat alleen tellingen uit januari beschikbaar zijn. De aantallen fluctueren mogelijk ook werkelijk van jaar op jaar door het wisselend aanbod aan schelpdieren (onder andere *Spisula*). De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding.

A130 Scholekster

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.300 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de scholekster met name een functie als slaappleaats. Als zodanig levert de Noordzeekustzone één van de grootste bijdragen voor de soort binnen Nederland. De slaappleaatsfunctie/ hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 120 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de kluut met name een functie als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op kluten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 510 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen bontbekplevieren zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats. De Noordzeekustzone voor de bontbekplevier het gebied dat na de Waddenzee de grootste bijdrage levert in Nederland. De functie slaapplaats/ hoogwatervluchtplaats is van toepassing op bontbekplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijke staat van instandhouding.

A141 Zilverplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.200 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen zilverplevieren zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplaats. Als zodanig levert de Noordzeekustzone voor de zilverplevier de grootste bijdrage binnen Nederland na de Waddenzee en de Oosterschelde. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op zilverplevieren die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A143 Kanoet

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 560 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de kanoet met name een functie als slaapplaats. De slaapplaatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op kanoeten die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. Strekdammen langs de Noord-Hollandse kust zijn bij dichtvriezen van de westelijke Waddenzee van belang als opvang. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A144 Drieteenstrandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen drieteenstrandlopers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied en als slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. Na de Waddenzee levert het gebied met ongeveer een kwart van de Nederlandse drieteenstrandlopers de grootste bijdrage. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni en juli. Sinds het midden van de jaren tachtig is de populatie fors toegenomen, net als in de Waddenzee. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig omdat de hoge recreatiedruk effect heeft op de verspreiding. Desondanks nemen de aantallen toe. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A149 Bonte strandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.400 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen bonte strandlopers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleats. Als zodanig is het één van de gebieden in Nederland die de grootste bijdrage leveren. De slaappleatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A157 Rosse grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft met name een functie als slaappleats. Als zodanig is de Noordzeekustzone voor de rosse grutto het gebied in Nederland dat na de Waddenzee en de Oosterschelde de grootste bijdrage levert. De slaappleatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 640 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Het gebied heeft voor de wulp met name een functie als slaappleats. De slaappleatsfunctie/hoogwatervluchtplaatsen is van toepassing op vogels die grotendeels elders in het Waddengebied foerageren. De gegevens zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A169 Steenloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 160 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen steenlopers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en als slaappleats. De Noordzeekustzone levert één van de grootste bijdragen voor de steenloper binnen Nederland (ondergeschikt aan de Waddenzee). Oudere trendgegevens ontbreken, maar beschikbare data vertonen een zelfde dip in de tweede helft van de jaren negentig als in de Waddenzee. Als dit te maken heeft met voedselbeschikbaarheid in de Waddenzee (mosselbanken en daaraan verbonden voedseltypen) biedt het Noordzeestrand blijkbaar geen uitwijkmogelijkheid, zoals bij enkele eendensoorten die naar de Noordzeekustzone uitweken. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is geen herstelopgave geformuleerd voor de Noordzeekustzone, omdat de trend afgeleid is van die van de Waddenzee.

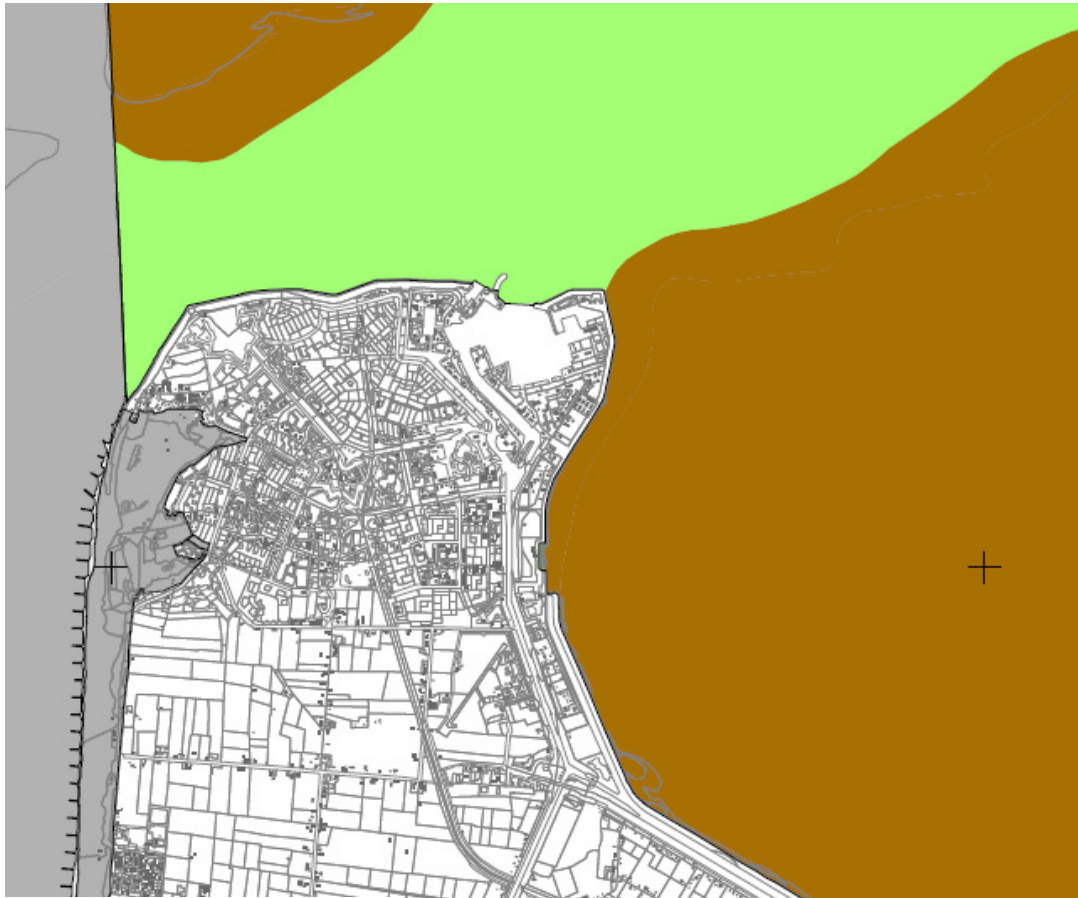
A177 Dwergmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen dwergmeeuwen zijn van (grote) nationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied. Het betreft één van de belangrijkste gebieden in Nederland. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

1.2 Waddenzee

A. Vogel- en Habitatrichtlijngebied en Beschermd Natuurmonument

Legenda

- VR + HR (22967 ha)
- VR + BN (7243 ha)
- VR + HR + BN (226204 ha)
- Ander Natura 2000-gebied (indicatief)

B. Instandhoudingsdoelstellingen

Habitats

H1110 Permanent overstroomde zandbanken

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit permanent overstroomde zandbanken, *getijdengebied* (subtype A).

Toelichting Het habitatype permanent overstroomde zandbanken, *getijdengebied* (subtype A), dat momenteel landelijk een matig ongunstige staat van instandhouding kent, is nagenoeg beperkt tot de Waddenzee. Het habitatype betreft hier de ondiepe delen tussen platen (waarvan de platen zelf onderdeel uitmaken van habitatype H1140 slik- en zandplaten) en diepe geulen met hoge stroomsnelheden. Kwaliteitsverbetering is vooral mogelijk door een deel van de mosselbanken betere ontwikkelingskansen te bieden (diverse stadia van ontwikkeling aanwezig) en door het herstel van de omvang en samenstelling van de visstand.

Kenmerkend voor het systeem is de functionele samenhang van verschillende deelsystemen zoals eb- en vloedgeulen en droogvallende platen (H1140). Herstel van zoet-zout gradiënten is tevens van belang voor verbetering van de kwaliteit van dit habitatype.

H1140 Slik- en zandplaten

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit slik- en zandplaten, *getijdengebied* (subtype A).

Toelichting De Waddenzee is het belangrijkste gebied voor het habitatype slik- en zandplaten, *getijdengebied* (subtype A). De oppervlakte van de platen is hier nagenoeg natuurlijk. Wat de kwaliteit betreft is enerzijds behoud van de morfologische variatie van belang: de afwisseling tussen platen met een verschillende hoogteligging, mate van dynamiek en sedimentsamenstelling, anderzijds de overgangen daartussen en de overgangen naar diepere geulen en naar habitatypen permanent overstroomde zandbanken (H1110) en zilte pionierbegroeiingen (H1310). Kansen voor verbetering van de kwaliteit liggen met name bij herstel van droogvallende mosselbanken (en de daarbij behorende levensgemeenschappen) en bodemfauna en bij uitbreiding van zeegras- en ruppia-velden. Onder meer herstel van geleidelijke zoet-zoutovergangen is hiervoor van belang. Voor de mosselbanken op de droogvallende platen wordt gestreefd naar een toename van de oppervlakte. Het betreft een zeer dynamisch habitatype waarvan de exacte locatie en de oppervlakte jaarlijks sterk kunnen wisselen ten gevolge van erosie- en sedimentatieprocessen.

H1310 Zilte pionierbegroeiingen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) zijn als matig ongunstig beoordeeld. Dit komt met name door de achteruitgang van het habitatype in het Deltagebied. Aan de vastelandskust is de oppervlakte van zilte pionierbegroeiingen, *zeekraal* (subtype A) momenteel hoog als gevolg van de kwelderwerken. Zilte pionierbegroeiingen, *zeevetmuur* (subtype B), verkeren in een gunstige staat van instandhouding.

H1320 Slijkgrasvelden

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting De goed ontwikkelde vorm van het habitatype slijkgrasvelden komt van oorsprong niet in het Waddengebied voor. Het wordt niet mogelijk geacht de hier aanwezige matig ontwikkelde vormen van het habitatype met de exoot engels slijkgras in goede kwaliteit te herstellen.

H1330 Schorren en zilte graslanden

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A). Behoud oppervlakte en kwaliteit schorren en zilte graslanden, *binnendijks* (subtype B).

Toelichting Het habitatype schorren en zilte graslanden verkeert in een matig ongunstige staat van instandhouding. De Waddenzee is één van de belangrijkste gebieden in ons land voor schorren en zilte graslanden, *buitendijks* (subtype A). Voor de kwaliteit is het van belang de aanwezige variatie aan verschillende hoogtezones (inclusief pionierkwelders van zilte pionierbegroeiingen, H1310), geomorfologische vormen (groene stranden, slufers, zandige kwelders, kleiige kwelders) en beheersvormen (beweide en onbeweide kwelders) te behouden of te herstellen.

H2110 Embryonale duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het Waddengebied is verreweg het belangrijkste gebied in ons land voor dit habitatype. Naast de Waddenzee komen embryonale duinen voor in aangrenzende Natura 2000-gebieden, met name in Noordzeekustzone (007) en ook op sommige waddeneilanden. Behoud oppervlakte geldt binnen de (sterke) natuurlijke fluctuaties, en kan gebeuren door behoud van het dynamische landschap met dit habitatype.

H2120 Witte duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het Waddengebied is het belangrijkste gebied in ons land voor dit habitatype. Het komt hier in goede kwaliteit en over grote oppervlakten voor. Behoud van de oppervlakte geldt binnen de (sterke) natuurlijke fluctuaties.

H2130 *Grijze duinen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit grijze duinen, *kalkrijk* (subtype A) en behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit grijze duinen, *kalkarm* (subtype B).

Toelichting Het habitatype grijze duinen komt over een geringe oppervlakte in het gebied voor. Het betreft zowel duingraslanden van relatief kalkrijk als relatief kalkarm substraat.

H2160 Duindoornstruwelen

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen is over een kleine oppervlakte aanwezig op enkele plekken op de waddeneilanden. Uitbreiding van het habitatype duindoornstruwelen kan ten koste gaan van onder meer habitatypen grijze duinen (H2130) en vochtige duinvalleien (H2190). Omdat de landelijke staat van instandhouding gunstig is wordt behoud van oppervlakte en kwaliteit nagestreefd.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B).

Toelichting Het habitatype vochtige duinvalleien, *kalkrijk* (subtype B) komt voor op verzoetende delen van strandvlakten en levert thans een geringe relatieve bijdrage aan het bereiken van het landelijk doel. De begroeiingen zijn zeer jong. Verwacht wordt dat dit habitatype zich spontaan zal uitbreiden door verdere verzoeting. Het areaal binnen het gebied wisselt tengevolge van de natuurlijke dynamiek.

Soorten (Bijlage II Habitatrichtlijn)

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting In 2006 en 2007 is de soort op de kwelders van Rottumeroog en Rottumerplaat aangetroffen.

H1095 Zeeprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Waddenzee is als doortrekgebied voor de zeeprik van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk, omdat de oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding niet in dit gebied ligt. Het elders verbeteren van zoet-zout overgangen is van betekenis voor uitbreiding populatie.

H1099 Rivierprik

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Waddenzee is als doortrekgebied voor de rivierprik van groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Het elders verbeteren van zoet-zout overgangen is van betekenis voor uitbreiding populatie.

H1103 Fint

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Waddenzee is als doortrek- en opgroeigebied voor de fint van zeer groot belang. In dit gebied zijn geen herstelmaatregelen noodzakelijk. Het gaat waarschijnlijk vooral om finten die in het bovenstroomse (Duitse) deel van de Eems paaïen. Uitbreiding van deze populatie is afhankelijk van maatregelen in Duitsland, omdat de soort voor zijn voortplanting afhankelijk is van de paaigebieden die voornamelijk in Duitsland liggen.

H1364 Grijze zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De soort komt sinds de jaren tachtig weer in toenemende mate voor in de Waddenzee. Vooral de westelijke Waddenzee is van grote betekenis voor de grijze zeehond. De dieren verblijven vooral op hoge zandplaten zoals de Richel (ten oosten van Vlieland) en de Vliehors (westkant van Vlieland). De populatie van de grijze zeehond groeit vooralsnog gestaag en wordt als duurzaam beschouwd, hoewel de aanwas deels afhankelijk is van migratie uit het buitenland.

H1365 Gewone zeehond

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor uitbreiding populatie.

Toelichting De Waddenzee is vooral van belang als rust- en voortplantingsgebied. Ligplaatsen (getijdenplaten) worden gedurende het gehele jaar gebruikt. Tijdens de zoogtijd en de verharingsperiode worden de ligplaatsen langer bezocht. De meeste jongen worden in het oostelijk deel geboren. De gewone zeehond was in 2002 met circa 4.500 exemplaren in de Nederlandse Waddenzee aanwezig, waarna voor de tweede keer een terugslag door een virus optrad. Verwacht wordt dat de huidige, gestaag groeiende populatie, zich geleidelijk verder zal uitbreiden.

Broedvogels (Vogelrichtlijn)

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 430 paren.

Toelichting Naast de kolonies lepelaars in de duinen van de waddeneilanden hebben zich ook diverse kolonies gevestigd in natte valleien met rietgroei aan de wadkant van de eilanden: Boschplaat - Terschelling (vanaf 1962, in 2002 227 paren), De Schorren - Texel (vanaf 1982 in 2002 72 paren), Oosterkwelder - Schiermonnikoog (vanaf 1990, in 2002 240 paren), De Hon - Ameland (vanaf 1994, in 2002 17 paren), Rottumerplaat (vanaf 1998, in 2002 19 paren) en Rottumeroog (vanaf 2000, in 2002 5 paren). Ook op de kust van het vasteland heeft de lepelaar zich weten te vestigen (Balgzand). Net als op de eilanden en elders in Nederland heeft de populatie in de Waddenzee een flinke groei door- gemaakt tot een (voorlopig) maximum van 539 paren in 2002. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A063 Eider

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5.000 paren.

Toelichting Na vestiging van de eider als broedvogel in Nederland in het begin van de vorige eeuw, is het aantal paren met ups en downs toegenomen. Het overgrote deel broedt in het Waddengebied (circa 9.000 in 2001), waarvan ongeveer 1/3 in de Waddenzee en 2/3 op de eilanden in duinvegetaties, met voldoende openheid in combinatie met open struweel. Langs de Fries Groningse kust wordt gebroed vanaf de jaren negentig (maximaal 31 paren in 1999).

In de Waddenzee zijn de belangrijkste broedconcentraties te vinden op de kwelders van Schiermonnikoog (2.628 paren in 2001), de Boschplaat (1.190 paren in 2002) en op Rot-tumeroog en Rottumerplaat (in 2002 respectievelijk 558 en 793 paren). Voor de Wadden-zee in totaal werden in de periode 1999-2003 gemiddeld 5.000 paren geteld. Aangezien de vermoedelijke oorzaak van de recente achteruitgang van de populatie in dit gebied is gelegen, is voor verbetering van de kwaliteit van het leefgebied gekozen (habitattypen H1110A en H1140A). Hiermee sluit de verbeterdoelstelling voor de eider aan bij de doelstellingen voor deze habitattypen. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A081 Bruine kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting Na het vrijwel verdwijnen van de bruine kiekendief als broedvogel in de jaren zestig vond in de jaren zeventig hervestiging en populatie uitbreiding plaats. Maximaal komt een dertigtal paren in het Waddengebied tot broeden in natte valleien met rietgroei. Belangrijkste broedplaatsen zijn de Dollard (12 paren in 2001) en De Boschplaat - Terschelling (9 paren in 2002). Voor de Waddenzee in totaal werden in de periode 1999-2003 jaarlijks 20-34 paren geteld. Gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding is behoud voldoende. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A082 Blauwe kiekendief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3 paren.

Toelichting Na vestiging op de waddeneilanden in de jaren veertig breidde de populatie blauwe kiekendieven zich gestaag uit tot een maximum begin jaren negentig. Sedertdien loopt het aantal paren gestaag terug. Blauwe kiekendieven broeden doorgaans in de duinen in duinvegetaties met voldoende openheid (met kort gras en verstuiwend zand), in combinatie met open struweel als foerageergebied. In het Natura 2000-gebied Waddenzee komen slechts enkele paren tot broeden, met als enige regelmatige broedplaats De Boschplaat - Terschelling (4 paar in 2001 en 2 paar in 2002). Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld omdat het slechts een overloop betreft van het duingebied. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 3.800 paren.

Toelichting De helft van de Nederlandse kluten broedt in het waddengebied. Zij broeden verspreid over het hele Waddengebied met een duidelijk zwaartepunt op het gevarieerde grasland op de kwelders langs de kust van het vasteland: Balgzand en kust van Wieringen, Friese en Groninger waddenkust en de Dollard (meer dan 95 % van de populatie in het Waddengebied). Na een sterke groei tot begin jaren negentig (maximaal 5.502 paren in 1990) is in de meeste deelgebieden recent een geringe afname geconstateerd (2.977 paren in 2003). Recent is de populatie echter nog sterker afgenomen. Met name verbetering van de kwaliteit van het leefgebied verdient hier aandacht om verdere achteruitgang van de populatie tegen te gaan. De soort verkeert landelijk in een matig ongunstige staat van instandhouding. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 60 paren.

Toelichting Bontbekplevier broedt verspreid over het hele Waddengebied op zeer spaarzaam begroeide plaatsen langs kusten.

Ook kunstmatig ontstane kale terreinen worden snel in gebruik genomen. Een zwaartepunt in de verspreiding in 2002 was te vinden langs de Friese kust. De populatie in de Waddenzee leek het aanvankelijk goed te doen. In recente jaren vindt een duidelijke afname plaats (van 92 in 1998 naar 45 in 2001 en 53 broedparen in 2003). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A138 Strandplevier

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 50 paren.

Toelichting Als broedvogel is de strandplevier vooral te vinden op zandige, schelpenrijke platen en in primaire duinen. De broedplaatsen bevinden zich vrijwel alle op de eilanden of eilandjes. Langs de kusten van het vaste land wordt maar sporadisch gebroed. De aantallen lopen al decennia lang terug. Gezien de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is als doel uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied geformuleerd, de potentie van het gebied is hiervoor voldoende. Het gebied kan voldoende draagkracht leveren voor een zelfstandige sleutelpopulatie.

A183 Kleine mantelmeeuw

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 19.000 paren.

Toelichting Na de vestiging als broedvogel in de jaren zestig zijn de aantallen kleine mantelmeeuwen sterk toegenomen. In de periode 1999-2003 zijn gemiddeld 19.000 paren vastgesteld. De belangrijkste broedplaats is De Boschplaat. Andere concentraties bevinden zich op de Oosterkwelder, De Hon en op Rottumeroog en Rottumerplaat. Zeer recent broeden ook paren langs de kusten van het vaste land (met name op het Balgzand: 38 paren in 2002). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A191 Grote stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 16.000 paren.

Toelichting Het gebied heeft voor de grote stern voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie. De grote stern is van oudsher een broedvogel in het Waddengebied. Doorgaans broedt meer dan 50 % van de Nederlandse populatie hier. De belangrijkste en enige regelmatige broedplaats is al tientallen jaren gelegen op Griend. In sommige jaren vestigen zich kleinere groepen op andere platen in het Waddengebied (grootste nevenvestigingen Rottumerplaat en Oosterkwelder). De populatie heeft zich goed hersteld van het dieptepunt in 1965 (900 paren), maar ligt nog ver onder het niveau van halverwege de 20e eeuw. In 2003 werden maximaal 11.810 paren geteld. Vanwege de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie als doel gesteld. Gezien er zich al jaren lang een geleidelijke toename aftekent, volgt het herstel van de populatie dan ook uit het behouden van het huidige leefgebied. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A193 Visdief

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5.300 paren.

Toelichting De populatie van de visdief was in de jaren zestig sterk teruggefallen (minder dan 2.000 paren). Sedertdien is een redelijk herstel opgetreden, hoewel de aantallen slechts een fractie zijn van de circa 30.000 paren die er in de jaren vijftig broedden. In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 4.796–5.722 paren geteld. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A194 Noordse stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 1.500 paren.

Toelichting In Nederland bereikt de noordse stern zijn zuidelijkste verspreidingsgrens. Het Waddengebied herbergt vrijwel de gehele Nederlandse populatie (in 2002 meer dan 1.500 tegen slechts 34 paren in de Zeeuwse Delta). Over het algemeen broeden de noordse sterns op zeer geëxponeerde broedplaatsen op eilandjes, platen en kwelderranden. Veruit de belangrijkste broedplaats is Griend (in de meeste jaren meer dan 1.000 paren; in 2002 echter 463). Andere belangrijke broedplaatsen in 2002 waren Engelsmanplaat (226 paren), Rottumeroog en Rottumerplaat (respectievelijk 108 en 87 paren), de Fries-Groningse Waddenkust (289 paren). Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A195 Dwergstern

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 200 paren.

Toelichting Afhankelijk van het aanbod aan geschikte schelpenstrandjes vestigen dwergsterns zich verspreid over het hele Waddengebied. De belangrijkste broedplaatsen in de Waddenzee in recente jaren waren Rottumeroog, Rottumerplaat en het duingebied van Texel. Op het dieptepunt van de populatie in de jaren zestig broedden in heel Nederland slechts 100 paren, waarvan enkele 10-tallen in het Waddengebied. Daarna trad herstel op met in het afgelopen decennium maxima van circa 200 paren (201 paren in 1997, 212 paren in 2003). Gezien de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding en de herstelpotentie van dit gebied is hier uitbreiding omvangen en verbetering kwaliteit leefgebied voor uitbreiding van de populatie als doel gesteld. Het gebied heeft voldoende draagkracht voor een sleutelpopulatie.

A222 Velduil

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 5 broedparen.

Toelichting Verspreid aan de wadkant van de eilanden of langs de Fries-Groningse kust broeden velduilen. Op de meeste plaatsen gaat het doorgaans om losse paren, met uitzondering van De Boschplaat waar jaarlijks 2-4 paren broeden. De paren maken deel uit van de populatie die thuis is in de duinen van de waddeneilanden. In de periode 1998-2003 werden jaarlijks 5-7 paren vastgesteld voor het gehele gebied. Ondanks de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is uitbreiding van de populatie niet ten doel gesteld, omdat het vooral een overloop betreft van het duingebied. Het gebied levert onvoldoende draagkracht voor een zelfstandige sleutelpopulatie, maar draagt wel bij aan de draagkracht in de regio waddeneilanden ten behoeve van een regionale sleutelpopulatie.

Niet-broedvogels (Vogelrichtlijn)

A005 Fuut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 310 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de fuut met name een functie als foerageergebied. Aantallen zijn sinds 1990 aanzienlijk hoger dan daarvoor en sindsdien fluctuerend met een licht negatieve tendens. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A017 Aalscholver

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 4.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen aalscholvers zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op de beide functies, maar is gebaseerd op hoogwatertellingen.

De Waddenzee levert na het IJsselmeer de grootste bijdrage voor de aalscholver binnen Nederland. De soort is jaarrond aanwezig, maar met verreweg de hoogste aantallen in de nazomer en lage aantallen van november-maart. De populatiegrootte vertoont een doorgaande toename, net als in andere delen van het land, maar sterker, zodat het aandeel van de Nederlandse vogels dat in de Waddenzee verblijft geleidelijk is toegenomen van circa 5 % in 1980 naar circa 20 % in 2003. Deze ontwikkeling verloopt parallel aan een sterke groei van de broedpopulatie in de Waddenzee. Concentraties vormen zich minder rond hoogwatervluchtplaatsen door beperkte afhankelijkheid van laag water. Aan de andere kant zijn er wel gezamenlijke slaapplekken. Belangrijke concentratiegebieden zijn Richel, Griend, de haven van Den Oever en enkele van de grote waddeneilanden (moeilijk bereikbare plaatsen vanwege de verstoringgevoeligheid van deze soort). Er wordt zowel in de Waddenzee als op de Noordzee gevoerd, veelal op platvis. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A034 Lepelaar

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 520 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen lepelaars zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplek en foerageergebied. De draagkrachtschatting heeft vooral betrekking op de slaapplekfunctie (hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de lepelaar binnen Nederland, tegenwoordig met bijna de helft van het aantal Nederlandse vogels. De lepelaar is een zomervogel, aanwezig van februari-oktober; het aantalsverloop is sterk gebonden aan de ontwikkelingen in de broedkolonies. De verdubbeling van de Nederlandse broedpopulatie in de jaren negentig is nagenoeg volledig toe te schrijven aan toenemend belang van het Waddengebied als broedgebied, die gepaard ging met sterke toename van het aantal nietbroedvogels, met name sinds 1995. Na de broedtijd verspreidt de soort zich vanaf de eilanden over het gehele Waddengebied, onder andere Balgzand. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A037 Kleine zwaan

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.600 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen kleine zwanen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplek, het gaat hierbij met name om de Friese, Groningse kust en het Balgzand. De Waddenzee levert voor de kleine zwaan één van de grootste bijdragen voor de soort in Nederland. De gegevens omtrent aantallen zijn niet toereikend voor een trendanalyse. De kleine zwaan is een wintergast. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk matig ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A039 Toendrarietgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied.

Toelichting Aantallen toendrarietganzen zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaapplek. De Waddenzee (met IJsselmeer en Bargerveen) levert binnen het Natura 2000-netwerk de grootste bijdrage voor de toendrarietgans. De gegevens omtrent aantallen zijn niet toereikend voor een trendanalyse. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A043 Grauwe gans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 7.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting De aantallen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplek.

De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert buiten de Delta de grootste bijdrage binnen Nederland. De populatiegrootte vertoont een doorgaande toename sinds de jaren zeventig met een versnelling eind jaren negentig. De soort is jaarrond aanwezig, met hoogste aantallen in oktober-februari. Belangrijke concentraties komen vooral voor in Dollard en langs Groninger kust, in mindere mate langs de Friese kust, op Schiermonnikoog, Balgzand en Terschelling. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding. De doelstelling heeft geen betrekking op de eventuele functie van het gebied als broedgebied voor deze soort.

A045 Brandgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 36.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen brandganzen zijn van grote internationale en grote nationale betekenis. De Waddenzee heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert als foerageergebied voor de Brandgans, met ongeveer een kwart van de Nederlandse vogels, de grootste bijdrage binnen Nederland en komt als slaappleaats na enkele Friese meren. De Brandgans is een wintergast van oktober-mei. De populatiegrootte vertoont een toename sinds midden jaren tachtig, vergelijkbaar met zoute Delta, maar eerder ingezet dan elders in Nederland. De recente afvlakking is ook in de zoute Delta zichtbaar, maar is minder duidelijk in de rest van Nederland, waardoor het aandeel dat in de zoute gebieden verblijft weer afneemt. Het belangrijkste gebied binnen de Waddenzee is de Friese Waddenkust, vervolgens Dollard en Groningse kust. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A046 Rotgans

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 26.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen rotganzen zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert met bijna 80 % van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de rotgans binnen Nederland. De rotgans is een wintergast en doortrekker van september-mei, met een najaarspiek in oktober/november en toenemende aantallen naar het eind van het seizoen in april/mei. De soort vertrekt abrupt en massaal in de tweede helft van mei. In de jaren zeventig en tachtig is de populatie toegenomen, langer en sterker dan in de zoute Delta. In de jaren negentig zijn aantallen gestabiliseerd. Belangrijkste gebied is net als bij de brandgans de Friese Waddenkust, met op zekere afstand de waddeneilanden, de Groninger kust en Balgzand. Overwinterende vogels bevinden zich vooral in de westelijke Waddenzee. De soort foerageert vooral op kwelders en grasland, maar in het najaar ook op zee gras, zeesla en darmwier, en is daarmee gedeeltelijk getij-afhankelijk. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A048 Bergeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 38.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen bergeenden zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert met circa 70 % van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de bergeend binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met de hoogste aantallen in september-november, laagste in april/mei en een kleiner minimum in augustus als een deel van de vogels voor de rui tijdelijk naar het Duitse Waddengebied trekt.

Een groeiend aantal (10-20.000) ruit echter ook in de Nederlandse Waddenzee, onder andere bij Wieringen en onder Ameland. Buiten de ruitijd zijn de grootste concentraties te vinden langs de kusten van het vasteland. Aantallen waren lange tijd stabiel, recent echter enige toename. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A050 Smient

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 33.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen smienten zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de smient binnen Nederland. De smient is een wintergast van oktober-maart. De soort laat in de Waddenzee geen duidelijke toename zien zoals in andere delen van het land. In sommige delen van het gebied is zelfs sprake van een afname, bijvoorbeeld door verandering van de vegetatiesamenstelling op de kwelder van de Dollard en door overschakeling op cultuur(gras)land. De soort is niet zeer gebonden aan het getij, maar foerageert ook op zeegrasvelden en concentreert zich vaak toch rond oogwatervluchtplaatsen van steltlopers. Smienten vertonen soms nachtelijke voedselvluchten van de kwelders naar het binnenland. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A051 Krakeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 320 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Het gebied heeft voor de krakeend met name een functie als foerageergebied. De betekenis van de Waddenzee is ondergeschikt aan grotere zoetwatergebieden (met name Haringvliet, Biesbosch, Lauwersmeer) en Grevelingen. Het Balgzand is één van de meest relevante delen van het Waddengebied. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A052 Wintertaling

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wintertalingen zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de wintertaling binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in mei-juli en de hoogste in september-december. De populatiegrootte toonde lange tijd een afname (met grote fluctuaties) maar recent tekent zich mogelijk een herstel af. Dit patroon lijkt zich te concentreren in het belangrijkste deelgebied voor deze soort: de Dollard, dat recent iets van de nog grotere betekenis van de jaren zeventig lijkt te herwinnen. Het aantalverloop heeft vaak te maken met successie van vegetatie op de kwelders en vertoont vaak overeenkomsten met de ontwikkeling van smient (Dollard) en pijlstaart (rond Lauwersmeer in jaren zeventig). De wintertaling heeft een voorkeur voor beschutte, slikkige delen van de Waddenzee, waar zaden en ongewervelden worden gegeten bij laag water, waarna bij hoog water wordt overgeschakeld op de kwelders. Behalve de Dollard is ook de Friese kust belangrijk. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A053 Wilde eend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 25.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wilde eenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de wilde eend binnen Nederland.

Aantallen zijn, met de nodige fluctuaties, toegenomen sinds de tweede helft van de jaren tachtig. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A054 Pijlstaart

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 5.900 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen pijlstaarten zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert met ongeveer de helft van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de pijlstaart binnen Nederland. De soort is het hele jaar present maar met lage aantallen in mei-juli, hoogste in oktober-februari, met doortrekkieken in oktober en januari/februari. Aantallen waren lange tijd stabiel/fluctuerend, maar recent is er sprake van beduidend hogere aantallen. Aantalsontwikkelingen vertonen overeenkomsten met die van andere eendensoorten (wintertaling) en zijn deels gerelateerd aan vegetatiesuccessie en natuurontwikkeling (onder andere hoge aantallen vastelandkust door uitwisseling Lauwersmeer in de jaren zeventig, net als bij wintertaling). Belangrijke gebieden zijn met name Boschplaat en Balgzand. De pijlstaart foerageert onder andere op wadslakjes bij laag water, maar vooral op zaden en andere plantendelen op natte kwelders en grasland. De soort vertoont soms nachtelijke voedselvluchten naar binnendijkse gebieden. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A056 Slobeend

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 750 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen slobeenden zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert na de Oostvaardersplassen en Oosterschelde de grootste bijdrage voor de slobeend binnen Nederland. De soort is jaarrond aanwezig, maar is vooral doortrekker met accent op het najaar. Het aantalsverloop toont sterke fluctuaties en geen duidelijke trend. Relatief belangrijke gebieden zijn de kust van Wieringen, Balgzand en de Fries kust. De slobeend heeft een voorkeur voor ondiep, brak of zoet water en slikkige bodems met veel plankton en zaden. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A062 Topper

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van 3.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen toppers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert na het IJsselmeer de grootste bijdrage. De topper is een wintergast van november-april. De soort lijkt in de Waddenzee te zijn afgenomen maar door de grote fluctuaties is deze trend niet significant. De aantallen fluctueren enerzijds door winterafhankelijke reacties op ijsvorming (in de Oostzee), anderzijds door verblijf op open water, waardoor de soort relatief moeilijk telbaar is. De topper is echter gevoelig voor veranderingen in het aanbod van schelpdieren. De landelijke trend is mogelijk een weerspiegeling van veranderingen in voedselaanbod in de Waddenzee, waarbij de aantallen een aantal jaren sterk verhoogd waren in het IJsselmeer. De trend in de Waddenzee vertoonde echter geen toename toen de aantallen in het IJsselmeer Weer afnamen. De samenhang tussen beide gebieden wat betreft het verblijf van de topper is echter sterk. Uitwisseling tussen de twee gebieden vindt plaats naar aanleiding van fluctuaties in voedselaanbod of weersomstandigheden (meer op de Waddenzee in strenge winters). Slaap- en foerageerfunctie kunnen aan verschillende zijden van de Afsluitdijk liggen.

A063 Eider

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van 90.000-115.000 vogels (midwinter-aantallen).

Toelichting Aantallen eiders zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert met circa 94 % van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de eider binnen Nederland. De soort is het hele jaar present. In sommige jaren foerageert de totale Nederlandse eiderpopulatie in de Waddenzee. In jaren waarin een verlaagd voedselaanbod in de Waddenzee samen gaat met goede jaren voor andere schelpdieren (*Spi-sula*) in de Noordzeekustzone, foerageert een deel van de populatie in dat gebied. In de jaren negentig zijn de aantallen in de Waddenzee afgenomen door verhoogde sterfte en het uitwijken van vogels naar de Noordzeekustzone, in verband met slechte broedval en onvoldoende beschikbaarheid van mosselen. Recent (2003) zijn de aantallen in de Waddenzee weer toegenomen ten koste van de aantallen in de Noordzeekustzone. De landelijke trend is daardoor nog niet positief, maar is over de laatste tien jaar ook niet meer significant negatief. De landelijke staat van instandhouding voor de eider als niet-broedvogel is matig ongunstig en de internationale populatieomvang neemt af. Vanwege de grote betekenis van de Waddenzee voor de eider is hier verbetering kwaliteit van het leefgebied van toepassing.

A067 Brilduiker

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen brilduikers zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. Aantallen fluctueren sterk, zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A069 Middelste zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 150 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen middelste zaagbekken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De soort is een wintergast van oktober-april. De Waddenzee levert één van de grootste bijdragen in Nederland, maar is ondergeschikt aan de Deltawateren. Aantallen fluctueren in de Waddenzee met relatief hoge aantallen in het midden van de jaren negentig. De soort neemt landelijk toe door ontwikkelingen in de zoute Delta waar de aantallen veel hoger zijn (Grevelingen). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A070 Grote zaagbek

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 70 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grote zaagbekken zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied. De Waddenzee levert één van de grootste bijdragen binnen het Natura 2000-netwerk, maar is ruimschoots ondergeschikt aan het IJsselmeer. Aantallen fluctueren, zonder duidelijke trend. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied.

A103 Slechtvalk

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 40 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen slechtvalken zijn van grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied.

De Waddenzee is het belangrijkste wetland in Nederland, met ongeveer een kwart van de in de Nederlandse telgebieden aanwezige vogels. De slechtvlak is een wintergast en doortrekker, en recent ook broedvogel (Eemshaven). Sinds de jaren tachtig is de soort in aantal toegenomen als gevolg van internationaal herstel van de drastische terugval door pesticiden in de jaren zestig. In de Waddenzee is de populatie op onverklaarde wijze afgenomen in 1997, maar sindsdien neemt de populatie weer geleidelijk toe. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A130 Scholekster

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van 140.000-160.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen scholeksters zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). Vanwege onzekerheden met betrekking tot herstel van schelpdierbanken in de westelijke Waddenzee is een range gehanteerd. De Waddenzee levert met ongeveer driekwart van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de scholekster binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met laagste aantallen in mei/juni en hoogste in augustus-februari, zonder duidelijke pieken. De populatiegrootte toonde een toename in de jaren zeventig, een doorgaande afname in de jaren negentig en is recent min of meer stabiel op het laagst bekende niveau. Samen met een afname in de zoute Delta zorgt deze trend voor een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding, zodat voor de Waddenzee een herstelopgave is geformuleerd.

A132 Kluut

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 6.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kluten zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert verreweg de grootste bijdrage voor de kluut binnen Nederland. De soort is vooral doortrekker en zomergast, met lage aantallen in december-februari en pieken in oktober en april. Hoogste concentraties komen vaak voor aan de vastelandkust, in verband met voorkeur voor slibrijk habitat. Ruiconcentraties komen voor in de nazomer, met name in de Dollard. De populatie is toegenomen in de jaren tachtig, met daarna enige afname en is recent stabiel op gemiddeld niveau. De soort profiteert mogelijk van de toegenomen dichtheid aan wormen als gevolg van schelpdiervisserij. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A137 Bontbekplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen bontbekplevieren zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert voor de bontbekplevier de grootste bijdrage binnen Nederland. De bontbekplevier is grotendeels doortrekker, met een piek in augustus/september en één in mei. Deze worden toegeschreven aan de populatie die naar West- en Zuid-Afrika trekt. Een eerdere aantalspiek in maart wordt toegeschreven aan de populatie die in West-Europa en Noord-Afrika overwintert. De soort komt meer voor op en bij de eilanden, dan langs de vastelandkust, maar er zijn geen echte concentratiegebieden. De soort heeft een voorkeur voor zandige plaatsen om te overnachten. In de jaren negentig zijn de aantallen in het Deltagebied toegenomen.

De omvang van de populatie die in West- en Zuid-Afrika overwintert neemt internationaal gezien mogelijk af. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A140 Goudplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 19.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen goudplevieren zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaks. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies. De Waddenzee levert binnen het Natura 2000-netwerk voor de soort de grootste bijdrage. De goudplevier is vooral doortrekker, met pieken in november en maart, lage aantallen in december/januari en is bijna afwezig in mei-juli. De soort komt verspreid voor langs eiland- en vastelandkusten, met enige concentratie in onder andere de Dollard. De soort is in de jaren tachtig in de Waddenzee in aantal toegenomen en is sindsdien min of meer stabiel, met grote fluctuaties. De toename heeft mogelijk te maken gehad met verslechtering van binnenlandse leefgebied (landbouwgebieden). Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied. Ten gevolge van de voorgenomen ontpolderingen van zomerpolders zal de oppervlakte foerageergebied afnemen, waardoor mogelijk enige achteruitgang van het aantal goudplevieren zal plaatsvinden.

A141 Zilverplevier

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 22.300 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen zilverplevieren zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaks. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de zilverplevier binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni/juli, sterke doortrekpieken in augustus/september en nog sterker in mei. De zilverplevier komt meer voor langs de eilanden dan langs het vasteland, foeragerend op de platen, relatief veel in het oosten van het gebied. In de jaren zeventig en tachtig fors zijn aantallen toegenomen, sindsdien is de populatiegrootte min of meer stabiel. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A142 Kievit

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 10.800 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kieviten zijn van nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleaks en als foerageergebied. De Waddenzee levert de grootste bijdrage voor de kievit binnen het Natura 2000-netwerk in Nederland. Aantallen vertonen een geleidelijke toename met fluctuaties. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd. Ten gevolge van het ontpolderen van buitendijkse polders zal de oppervlakte zilte natte graslanden afnemen, waardoor mogelijk enige achteruitgang van het aantal kieviten zal plaatsvinden.

A143 Kanoet

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van 44.400 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen kanoeten zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaks. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert voor de kanoet de grootste bijdrage binnen Nederland.

De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in mei-juli, relatief hoge aantallen in augustus-februari en een doortrekpiek in augustus die wordt toegeschreven aan ondersoort *canutus* uit de Siberische broedgebieden. De kanoet komt nauwelijks voor aan de vastelandkust (met uitzondering van Balgzand), overtijers hebben de voorkeur voor afgelegen zandvlakten als bijvoorbeeld Vliehors, Richel en Griend. De soort overtijt in zeer grote groepen maar wisselt sterk tussen de beschikbare plaatsen, met zeer grote actieradius. De overwinteraars behoren tot de Groenlands/Canadese ondersoort *islandica*. Aantallen waren eerst stabiel en zijn daarna fors toegenomen en sinds de eerste helft van de jaren negentig weer fors afgenomen. Deze afname wordt voor een (klein) deel gecompenseerd door toename in de zoute Delta en resulteert niet in aantallen die lager zijn dan in de jaren zeventig en tachtig, zodat de landelijke staat van instandhouding slechts matig ongunstig is. Daarom is uitgegaan van behoud van de huidige aantallen (gemiddelde van de seizoenen 1999/2000 t/m 2003/2004). De afname lijkt echter door te gaan en wordt toegeschreven aan veranderingen in de voedselbeschikbaarheid die verband houden met veranderingen van sedimentsamenstelling en afname van dichtheden en kwaliteit van schelpdieren als het nonnetje *Macoma balthica*. Omdat daardoor ook de andere aspecten van de staat van instandhouding (matig) ongunstig zijn, is verbetering van kwaliteit leefgebied in het doel opgenomen.

A144 Drieteenstrandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 3.700 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen drieteenstrandlopers zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert voor deze soort de grootste bijdrage binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen juni, doortrekpieken in augustus en vooral in mei. De drieteenstrandloper ontbreekt nagenoeg langs de vastelandkust, foerageert deels op stranden (Noordzeekustzone). Voor overtijen heeft de soort de voorkeur voor afgelegen zandplaten als Richel, Noorderhaaks, Engelsmanplaat, Rottumerplaat, Simonszand en Vliehors. In de jaren negentig toonde de populatiegrootte een doorgaande toename, die nog niet lijkt af te vlakken. De landelijke staat van instandhouding is matig ongunstig omdat hoge recreatiedruk effect heeft op de verspreiding. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A147 Krombekstrandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 2.000 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen krombekstrandlopers zijn van zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplek. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert voor de krombekstrandloper binnen Nederland de grootste bijdrage. De soort is een doortrekker, voornamelijk in de herfst, met hoogste aantallen in juli/augustus (september), eerst vooral adulten en in augustus september juvenielen. Aantallen fluctueren sterk, vermoedelijk in verband met slechte telbaarheid, en vertonen geen duidelijke trend. De draagkracht is berekend over de periode 1999-2002. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A149 Bonte strandloper

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 206.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen bonte strandlopers zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis.

Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert verreweg de grootste bijdrage voor de bonte strandloper binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni (en juli), een breed doortrekkpatroon met relatief hoge aantallen in augustus-november en maart-mei. De bonte strandloper foerageert in het intergetijdegebied op relatief slikkige platen en overtijt zowel langs de vastelandkust als op de eilanden, vaak in concentraties van tienduizenden vogels. Belangrijke concentraties komen voor op Griend, Richel, Dollard. Behalve op Vlieland komen relatief hoge dichtheden voor in het oosten van het Waddengebied, waar meer platen liggen. De populatie is afgenomen tot midden jaren tachtig, met daarna een doorgaande toename en recent de hoogst bekende aantallen. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A156 Grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.100 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen grutto's zijn van nationale en internationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee is het belangrijkste wetland van Nederland, afgezien van een aantal slaappleaatsen. Belangrijke deelgebieden zijn de kust van Wieringen, Friese kust en Dollard. In de Waddenzee, net als in de zoete Delta, toonde de populatiegrootte een doorgaande toename, die de recente afname in het rivierengebied en het IJsselmeergebied enigszins compenseert. Het Waddengebied wordt daardoor de belangrijkste regio voor nietbroedvogels. Toch is de landelijke toename afgevlakt en er is inmiddels een tendens tot afname die de broedvogelindex dreigt te gaan volgen. Behoud van de huidige situatie is voldoende, de waarschijnlijke oorzaak van de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding is niet gelegen in dit gebied. Ten gevolge van de voorgenomen ontpolderingen van zomerpolders zal de oppervlakte foerageergebied afnemen, waardoor mogelijk enige achteruitgang van het aantal grutto's zal plaatsvinden.

A157 Rosse grutto

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 54.400 vogels (seizoensgemiddelde). Enige afname in relatie tot herstel van schelpdierbanken is aanvaardbaar.

Toelichting Aantallen rosse grutto's zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert verreweg de grootste bijdrage voor deze soort binnen Nederland, met tegenwoordig circa 90 % van de Nederlandse vogels. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in juni, doortrekkpieken in augustus en mei. Deze pieken betreffen de Siberische vogels die onderweg zijn naar Noordwest en West-Afrika, de wat lagere aantallen overwinteraars zijn afkomstig uit Scandinavië. De soort overtijt veel meer op de eilanden dan langs de vastelandkust. Grote concentraties komen vooral voorop afgelegen zandplaten als Griend, Richel, Vlieland, samen met kanoet en bonte strandloper. In de jaren tachtig is de populatie licht afgenomen en sindsdien weer toegenomen. In het Deltagebied is van een dergelijke toename nauwelijks sprake, zodat het aandeel van de Waddenzee steeds verder is toegenomen. Net als bij andere wormeneters wordt dit in verband gebracht met veranderde samenstelling van sediment en bodemfauna. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A160 Wulp

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 96.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen wulpen zijn van grote internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert met meer dan 85 % van de Nederlandse vogels de grootste bijdrage voor de wulp binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met lage aantallen in mei en juni (broedtijd) en relatief hoge tijdens de najaarstrek in augustus-september. De soort komt zeer verspreid over het gebied, Friese kust is daarbij relatief belangrijk. De wulp foerageert in slikkige delen van het wad en op mosselbanken, overtijt op kwelders, liefst afgelegen (Richel, Griend) want de soort is nogal verstoringgevoelig. De doorgaande populatietoename in de Waddenzee, die in de zoute Delta pas zeer recent in enige toename weerspiegeld wordt, herinnert aan de trends bij de rosse grutto (A157). Bij de wulp wordt de toename echter in eerste instantie toegeschreven aan het beëindigen van de jacht in het buitenland, met name in Denemarken (1994). Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A161 Zwarte ruiter

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.200 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen zwarte ruiters zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert met meer dan de helft van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de zwarte ruiter binnen Nederland. De soort komt vooral voor in de zomermaanden, met een klein piekje tijdens de voorjaarsstrek in mei en een sterke piek tijdens de najaarstrek die al in juli/augustus plaatsvindt. De zwarte ruiter komt sterk geconcentreerd voor in de Dollard en in de rest van het gebied verspreid in kleine aantallen. De soort foerageert vaak in de directe omgeving van hoogwatervluchtplaatsen. Sinds de jaren zeventig zijn aantallen toegenomen, recent is er sprake van lagere aantallen maar nog geen doorgaande afname. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A162 Tureluur

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 16.500 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen tureluurs zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaapplaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert met meer dan 80 % van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de tureluur binnen Nederland. De soort is het hele jaar present, met doortrekpieken in mei en vooral juli/augustus, als de populatie van Scandinavische en Baltische broedvogels doortrekken naar Zuid-Europa en West-Afrika. Aanzienlijk lagere aantallen overwintelaars zijn afkomstig van IJsland en de Faeröer (ondersoort *robusta*). De tureluur komt zeer verspreid voor over het gehele Waddengebied, zowel vastlandkust als de eilanden. Sinds de jaren zeventig vertonen de aantallen geen duidelijke trend. De meest recente aantallen vertonen weer een opgaande tendens na twee dieptepunten rond midden jaren tachtig en midden jaren negentig. Behoud van de huidige situatie is voldoende, op landelijk niveau is geen herstelopgave geformuleerd.

A164 Groenpootruiter

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 1.900 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen groenpootruiters zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert met meer dan driekwart van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de soort binnen Nederland. De soort is afwezig van november-maart, met doortrekpieken net als de andere ruiters in mei en vooral juli/augustus. De groenpootruiter komt verspreid voor over de gehele Waddenzee, maar veel minder langs de vastelandkust dan op de eilanden. De beste gebieden zijn onder andere kwelders van Schiermonnikoog en Terschelling (Groede), Texel (Schorren) en Balgzand. Aantallen zijn toegenomen rond begin jaren negentig en zijn sindsdien stabiel/fluctuerend. Behoud van de huidige situatie is voldoende gezien de landelijk gunstige staat van instandhouding.

A169 Steenloper

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van 2.300-3.000 vogels (seizoensgemiddelde).

Toelichting Aantallen steenlopers zijn van internationale en zeer grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als foerageergebied en slaappleaats. De draagkrachtschatting heeft betrekking op beide functies (gebaseerd op tellingen van hoogwatervluchtplaatsen). De Waddenzee levert met meer dan 80 % van de Nederlandse vogels verreweg de grootste bijdrage voor de soort binnen Nederland. De soort komt bijna het hele jaar voor, met lage aantallen in juni, hoogste aantallen rond augustus, als Scandinavische vogels doortrekken naar West-Afrika. Overwintelaars zijn vooral broedvogels uit Groenland en Oost-Canada. Terwijl de aantallen van de Scandinavische vogels min of meer stabiel zijn, is er bij de (in gemiddelde aantallen sterk overheersende) overwinterende populatie duidelijk sprake van afname. Vooral midden jaren negentig was er een forse afname, sindsdien zijn de aantallen (een deel van de meest recente getallen ligt inmiddels binnen de in het doel aangegeven range) toegenomen maar nog niet volledig hersteld. Door het grote belang van de Waddenzee resulteert dit in een landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding, zodat een herstelopgave voor de Waddenzee noodzakelijk is. Dit geldt met name voor de afname in de jaren negentig, die wellicht verband houdt met onder andere slechte broedval. Met betrekking tot de eerdere afname wordt ook klimaatverandering als mogelijke oorzaak genoemd (overwintering dicht bij de broedgebieden). De verwachting is echter dat met het herstel van de droogvallende mosselbanken het leefgebied van de steenloper zich zodanig herstelt dat de aantallen nog wat verder kunnen toenemen.

A197 Zwarte stern

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van gemiddeld 23.000 vogels (seizoensmaximum).

Toelichting Aantallen zwarte sterns zijn van internationale en grote nationale betekenis. Het gebied heeft voor de soort met name een functie als slaappleaats. De slaappleaatsfunctie betreft vooral het Balgzand en in mindere mate de kust van Wieringen. De Waddenzee vormt binnen Nederland één van de gebieden die voor de zwarte stern de grootste bijdrage leveren. Gegevens omtrent aantallen zijn niet toereikend voor trendanalyse. De vogels foerageren waarschijnlijk grotendeels op het IJsselmeer. De aantallen in de Waddenzee worden daardoor mede bepaald door het voedselaanbod in het IJsselmeer. De oorzaak van de negatieve trend en de landelijk zeer ongunstige staat van instandhouding in Nederland is niet goed bekend maar ligt mogelijk eerder in het IJsselmeergebied dan in de Waddenzee. Het gestelde doel moet daarom worden gezien in samenhang met dat van het IJsselmeer. De draagkracht is

A. Habitatrichtlijngebied (inclusief gelijknamig Beschermd Natuurmonument

B. Instandhoudingsdoelstellingen

Habitats

H2120 Wandelende duinen op de strandwal met *Ammophila arenaria* ('witte duinen')

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het habitatype witte duinen is momenteel in goede kwaliteit zeldzaam in de Hollandse duinen. De kwaliteit kan worden verbeterd. De verbetering van de kwaliteit is mede van belang voor verbetering van de kwaliteit van habitatype H2130 grijze duinen.

H2130*Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie ('grijze duinen')

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit grijze duinen, *kalkarm* (subtype B) en grijze duinen, *heischraal* (subtype C).

Toelichting Dit is een van de weinige Natura2000- gebieden waar het habitatype grijze duinen nog over een grote oppervlakte in goed ontwikkelde vorm aanwezig is (met bijbehorende fauna, onder andere belangrijke populaties van tapuit (A277), konijn en diverse vlindersoorten) en lokale variaties in vegetatietypen (duinroosvalleien, schapengras- en buntgrasbegroeiingen). Speciale aandacht is vereist voor behoud van de oppervlakte en kwaliteit van grijze duinen, *heischraal* (subtype C) in de 'nollen'.

H2140*Vastgelegde ontkalkte duinen met *Empetrum nigrum*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit. Enige achteruitgang in oppervlakte van duinheiden met kraaihei, *vochtig* (subtype A) is toegestaan ten gunste van habitatypen H2170 kruipwilgstruwelen of H2190 vochtige duinvalleien.

Toelichting Het habitatype duinheiden met kraaihei is momenteel in goede kwaliteit en over voldoende oppervlakte aanwezig en is landelijk niet bedreigd.

H2160 Duinen met *Hippophaë rhamnoides*

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Het habitatype duindoornstruwelen komt over een kleine oppervlakte in het gebied voor. Uitbreiding van het habitatype is niet wenselijk, omdat het een bedreiging kan vormen voor locaties met een hoge potentie voor onder meer habitatype H2130 grijze duinen, *heischraal* (subtype C). Om de kwaliteit te behouden moeten alle successiestadia in het gebied voorkomen, ook de jonge stadia die als matig ontwikkeld worden beoordeeld.

H2170 Duinen met *Salix repens* ssp. *argentea* (*Salicion arenariae*)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Goed ontwikkelde begroeiingen van het habitatype kruipwilgstruwelen zijn schaars in het gebied. Uitbreiding is van belang als stapsteen voor planten en dieren tussen de Waddeneilanden en de Hollandse duinen. Potentie voor uitbreiding ligt in grote vallei Botgat en in met abelen begroeide valleien.

H2180 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale kustgebied

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit duinbossen, *vochtig* (subtype B).

Toelichting Het habitatype duinbossen, *vochtig* (subtype B) komt voor in het Kooibosch.

H2190 Vochtige duinvalleien

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Goed ontwikkelde duinvalleibegroeiingen van het habitatype vochtige duinvalleien zijn schaars in het gebied. Uitbreiding van alle 4 de subtypen is van belang als stapsteen voor planten en dieren tussen de Waddeneilanden en de Hollandse duinen. Lokaal bestaat de potentie voor uitbreiding van dit habitatype.

H6410 Grasland met *Molonia* op kalkhoudende, venige of lemige kleibodem (*Molinion caeruleae*)

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting In de binnenduinrand bij het Kooibosch komt het - in de duinen zeldzame - habitatype blauwgraslanden voor. Verbetering is nodig gezien de staat van instandhouding en de bijdrage van het gebied binnen het Natura2000- landschap Duinen.

Soorten (Habitatrichtlijn)

A277 Tapuit

Doel Uitbreiding omvang en/of verbetering kwaliteit leefgebied met een draagkracht voor een populatie van ten minste 30 paren.

Toelichting In de periode 1999-2003 werden jaarlijks 21-29 paren tapuiten geteld. Tapuiten in het habitatype H2130 grijze duinen vormen een belangrijke bijdrage aan het realiseren van de landelijk gunstige staat van instandhouding.

BIJLAGE IV Passende Beoordeling Structuurvisie Den Helder

(Separaat document)